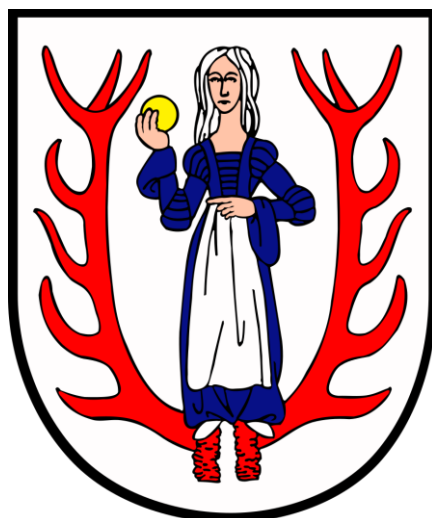

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA I GMINY BIAŁY BÓR
(tekst ujednolicony)**

*załącznik nr 1
do Uchwały Nr .....
Rady Miejskiej w Białym Borze
z dnia ..... r.*

Niniejsza zmiana studium została sporządzona na podstawie Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2024 r, poz. 1130, z późn. zm.) w związku z art. 65 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 07 lipca 2023r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1688) oraz na podstawie Uchwały Nr LVIII/379/2023 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 12 czerwca 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Biały Bór dla obszarów obejmujących fragmenty obrębów geodezyjnych Biskupice, Biała, Kazimierz, Stepień, Drzonowo.

Wszystkie zmiany w tekście studium związane z niniejszą zmianą studium wyróżnione są pogrubioną czcionką Calibri, koloru czarnego, na żółtym tle.

Biały Bór, marzec 2025r.

Zmiana studium obejmuje fragmenty obrębów geodezyjnych Biskupice, Biała, Kazimierz, Stępień, Drzonowo; dotyczy dwóch rozłącznych obszarów, których powierzchnia wynosi ok. 4152 ha.

Zmianę Studium sporządza się w celu zmiany kierunków w przeznaczeniu terenów, tj. w szczególności w zakresie dopuszczenia możliwości realizacji przedsięwzięć z zakresu produkcji energii z odnawialnych źródeł - farm fotowoltaicznych wraz z niezbędnymi urządzeniami i niezbędną infrastrukturą techniczną dla funkcjonowania tych przedsięwzięć, lokalizacji instalacji do wytwarzania, przetwarzania i magazynowania tzw. „zielonego wodoru”, a także dopuszczenia innych funkcji inwestycyjnych (możliwości eksploatacji kopalin, budowy obiektów produkcyjnych, w tym także produkcji rolno-spożywczej, rozwoju funkcji rekreacyjnych i mieszkaniowych, itp.).

Zmiana studium jest realizowana na podstawie Uchwały Nr LVIII/379/2023 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 12 czerwca 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Biały Bór dla obszarów obejmujących fragmenty obrębów geodezyjnych Biskupice, Biała, Kazimierz, Stępień, Drzonowo.

W niniejszym ujednoliconym tekście dokumentu studium zapisy w części uwarunkowań zostały zaktualizowane dla obszaru zmiany objętej opracowaniem, zaś w części kierunków zagospodarowania przestrzennego zaktualizowano ustalenia studium - dodano nowe ustalenia, które obowiązują wraz z dotychczasowymi ustaleniami lub wykreślono ustalenia nieaktualne. Dla pozostałych obszarów gminy, nieobjętych niniejszą zmianą dotychczasowe zapisy studium (zarówno w części uwarunkowań jak i kierunków zagospodarowania przestrzennego) nie ulegają zmianie.

ZESPÓŁ AUTORSKI ZMIANY STUDIUM

DOM Biuro Urbanistyczne
Kiełb-Stańczuk, Jaszcuk-Skolimowska Sp. j.
83-200 Starogard Gdański, ul. Chojnicka 61
tel. 58 56 220 57, e-mail: pprdom@pprdom.pl

dr inż. arch. Barbara Jaszcuk-Skolimowska – główny projektant
(uprawnienia urbanistyczne nr 1540 – art. 5, pkt 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym)

mgr Karina Mańkowska

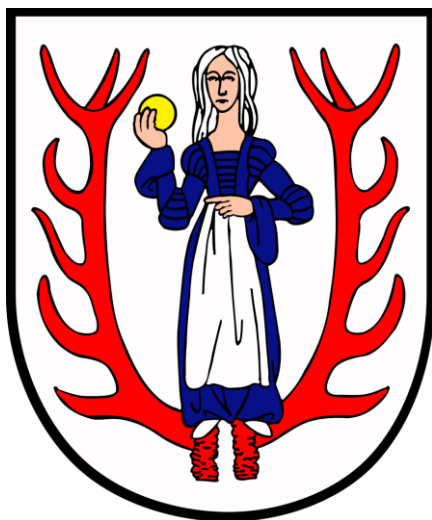
mgr. Aleksandra Nowicka

DATA: marzec 2025 r.

BURMISTRZ BIAŁEGO BORU

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY BIAŁY BÓR

TEKST UJEDNOLICONY

Załącznik Nr 1

do Uchwały Nr XXXIII/249/2021
Rady Miejskiej w Białym Borze
z dnia 19 listopada 2021 r.

w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Biały Bór dla obszarów położonych w obrębach ewidencyjnych Biała, Biskupice, Sępolno Wielkie i Stepień w zakresie zgodnym z Uchwałą Rady Miejskiej w Białym Borze Nr XXIX/215/2017 z dnia 21 kwietnia 2017 r., w sprawie przystąpienia do sporządzania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Biały Bór dla obszarów położonych w obrębach ewidencyjnych Biała, Biskupice, Sępolno Wielkie i Stepień zmienioną Uchwałą Rady Miejskiej w Białym Borze Nr XXXVII/269/2018 z dnia 7 marca 2018 r. w sprawie zmiany uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Biały Bór dla obszarów położonych w obrębach ewidencyjnych Biała, Biskupice, Sępolno Wielkie i Stepień.

Uwaga!

Zmiany w tekście studium naniesiono kolorem niebieskim pogrubioną kursywą. Uporządkowanie numeracji i poprawki oczywistych omyłek nie zostały pokazane.

Biały Bór, **wrzesień 2021**

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Białły Bór z 2021 r.

Zespół projektowy zmiany studium:

- mgr inż. arch. Marek Perepeczo – generalny projektant, uprawniony na podstawie art. 5 ust. 1, 3 i 4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – uprawnienia do projektowania w planowaniu przestrzennym nr 1429/94 (ZOIU Z-005), członek Zachodniopomorskiej Okręgowej Izby Architektów RP nr ZP-0226
- mgr inż. arch. Monika Sielewska – projektant, uprawniona na podstawie art. 5 ust. 3 i 4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (ZOIU Z-489)

Nazwa opracowania:

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Białły Bór z 2016 r.

Wykonawca:

Firma Usługowo-Projektowa
K. Domozych

ul. Waryńskiego 6
89-600 Chojnice

ELEMENTY OPRACOWANIA

stanowiące załączniki do Uchwały Nr **XII/176/2016** Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia **29 grudnia 2016 r.**

Załącznik nr 1 – część tekstowa studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Białły Bór

Załączniki Nr 2 – 4 część graficzna studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, stanowiąca rysunki:

- **Załącznik Nr 2** – Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Białły Bór w skali 1:25 000 – **rysunek ujednolicony**,
- **Załącznik Nr 3** – Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Białły Bór w skali 1:25 000 – **rysunek ujednolicony**,
- **Załącznik Nr 4** – Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Białły Bór w skali 1:10 000,

Załącznik Nr 5 – uzasadnienie zawierające objaśnienie przyjętych rozwiązań oraz synteza projektu studium

Załącznik Nr 6 – rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag wniesionych do studium

Załącznik graficzny do tekstu:

Kierunki zagospodarowania przestrzennego - zmiana rysunku studium dla obszaru obejmującego fragment gminy Białły Bór (fragmenty obrębów geodezyjnych Biskupice, Biała, Kazimierz, Stepień, Drzonowo)

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	8
1. Podstawa prawna i formalna opracowania studium	8
2. Rola studium w planowaniu przestrzennym	9
3. Cele opracowania studium	9
4. Zakres opracowania i układ studium	10
II. MATERIAŁY WYKORZYSTANE PRZY SPORZĄDZANIU STUDIUM / ZMIANY	11
UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	13
III. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GMINY	13
1. Położenie gminy Białe Błota i jej relacje z najbliższym otoczeniem	13
2. Uwarunkowania historyczne	14
IV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POLITYKI PRZESTRZENNEJ O ZNACZENIU PONADLOKALNYM	15
1. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	15
2. Strategia rozwoju i Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego	16
V. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU	19
1. Osadnictwo	19
2. Struktura funkcjonalno-przestrzenna	23
VI. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY	28
1. Aktualna sytuacja planistyczna	28
2. Decyzje o warunkach zabudowy oraz decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.	31
3. Ład przestrzenny oraz wymogi jego ochrony	33
VII. STAN ŚRODOWISKA W TYM STAN ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	35
1. Ogólna charakterystyka środowiska przyrodniczego gminy Białe Błota	35
2. Rzeźba terenu, budowa geologiczna i zasoby surowcowe	36
3. Wody powierzchniowe i podziemne	38
4. Stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	41
5. Klimat	43
6. Szata roślinna i świat zwierzęcy	44
7. Prawna ochrona środowiska	47
8. Tereny o funkcji leśnej	52
9. Regulacja stosunków wodnych	54
10. Krajobraz	55
11. Zagrożenia dla środowiska przyrodniczego	56
VIII. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	70

1.	Charakterystyka wartości kulturowych miasta Biały Bór	71
2.	Charakterystyka wartości kulturowych gminy Biały Bór	74
3.	Archeologia.....	78
4.	Stan zachowania zasobów kulturowych gminy Biały Bór	84
5.	Zabytki nieruchome	86
6.	Krajobraz kulturowy	90
IX.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSKÓW ZAWARTYCH W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLENIA PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH	90
X.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA	91
1.	Demografia	91
2.	Bezrobocie	99
3.	Działalność gospodarcza.....	100
4.	Infrastruktura społeczna	102
XI.	ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA.....	106
XII.	ANALIZA POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	107
1.	Potrzeby i możliwości rozwoju miasta i gminy.....	108
2.	Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne	112
3.	Prognozy demograficzne	115
XIII.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW	123
1.	Struktura własności gruntów na obszarze miasta i gminy Biały Bór	123
XIV.	WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH	124
XV.	WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH.....	124
XVI.	WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ŹŁÓŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH	124
XVII.	WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH	125
XVIII.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE W SZCZEGÓLNOŚCI ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI.....	127
1.	Komunikacja	127
2.	Infrastruktura techniczna	131
XIX.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻACYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	141
	KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	143
XX.	KIERUNKI UWZGLĘDNIAJĄCE BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ.....	143
1.	Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów w tym wynikające z audytu krajobrazowego	143
2.	Obszary preferowane do zainwestowania na terenie gminy	144
3.	Obszary preferowane do zainwestowania na terenie miasta.....	146
4.	Kierunki rozwoju turystyki i rekreacji	147

5. Polityka przestrzenna	148
6. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy	159
XXI. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, PRZYRODY, KRAJOBRAZU W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK	167
1. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów	167
XXII. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	174
XXIII. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	181
XXIV. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM	191
XXV. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU KRAJOWYM	192
XXVI. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	193
XXVII. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE	194
XXVIII. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	194
1. Obszary preferowane do użytku leśnego	194
2. Kierunki rozwoju i zagospodarowania rolniczego	195
XXIX. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	196
1. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią	196
2. Obszary osuwania się mas ziemnych	196
XXX. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY	196
XXXI. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999 r. O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY	197
XXXII. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI	197
XXXIII. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH	198
XXXIV. OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM W ZALEŻNOŚCI OD UWARUNKOWAŃ I POTRZEB ZAGOSPODAROWANIA WYSTĘPUJĄCYCH W GMINIE	198
XXXV. OBSZARY ZDEGRADOWANE	198

I. WPROWADZENIE

1. Podstawa prawna i formalna opracowania studium

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Białe Bory zostało sporządzone na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2021 r. poz. 741, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym zastępuje ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 ze zm.), a także dokonane zmiany w innych przepisach regulujących politykę przestrzenną powodują zasadność przystosowania zapisu studium do aktualnych wymogów formalno-prawnych.

Podstawą formalną opracowania studium jest Uchwała Nr XLIX/340/2014 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 10 września 2014 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Białe Bory, dla obszaru w granicach administracyjnych gminy.

Opracowanie zastępuje studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Białe Bory uchwalone Uchwałą Rady Miejskiej w Białym Borze Nr XXVIII/268/01 z dnia 6 września 2001 r., w sprawie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Białe Bory zmienione Uchwałą Nr XI/77/2011 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 14 września 2011 r. – tekst ujednolicony.

Studium obejmuje teren zawarty w granicach administracyjnych gminy i dotyczy ustaleń określonych w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Studium opracowano w oparciu o wymogi zawarte w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004 r., nr 118, poz. 1233).

Zasadność dokonania zmiany studium wynika z:

- ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r. określającej szczegółowe wymagania dotyczące zarówno zapisu problematyki Studium, jak i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 26 sierpnia 2003 r. w sprawie wymaganego zakresu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Dz. U. Nr 164, poz. 1587);
- potrzeby posiadania przez gminę aktualnej wersji studium, służącego jako podstawa do opracowywania kolejnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- przepisów odrębnych.

W studium określa się w szczególności:

- kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, **w tym wynikające z audytu krajobrazowego**;
- kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny **przeznaczone pod zabudowę oraz tereny** wyłączone spod zabudowy;
- obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, **w tym krajobrazu** kulturowego **i uzdrowisk**;
- obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa;
- obszary, na których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej;
- obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;

- obszary szczególnego zagrożenia powodzią i osuwania się mas ziemnych;
- obszary pomników zabytkowe i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami odrębnymi;
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji *lub remediacji*;
- *obszary zdegradowane*;
- granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;
- *obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.*

2. Rola studium w planowaniu przestrzennym

Studium określa politykę przestrzenną dla całego obszaru gminy w granicach administracyjnych uwzględniając zasady określone w koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju, ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategii rozwoju gminy.

Studium nie jest aktem prawa miejscowego, ale ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Plany miejscowe, które są aktami prawa miejscowego i ustalają przeznaczenie terenów oraz sposoby ich zagospodarowania i zabudowy nie mogą naruszać ustaleń studium

3. Cele opracowania studium

Studium ma realizować zadania gminy poprzez:

- dostosowanie studium do rosnących potrzeb miasta i gminy w zakresie wyznaczenia nowych terenów do kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenów,
- dostosowanie stanu prawnego terenów na obszarze gminy do zmieniających się przepisów prawa w tym przede wszystkim pojawienie się w granicach gminy terenów prawnie chronionych Natura 2000, a wraz z nimi ograniczeń i nakazów w stosunku do planowanych na tych terenach przedsięwzięć;
- dostosowanie zapisów Studium do zmieniających się uwarunkowań infrastrukturalnych na terenie miasta i gminy głównie dotyczących realizacji przedsięwzięć wodociągowych, kanalizacyjnych i komunikacyjnych, sposobu prowadzenia gospodarki odpadami oraz sposobu zaopatrzenia w wodę i prowadzenia gospodarki ściekowej,
- umożliwienie realizacji zagospodarowania nowych terenów inwestycyjnych, celem podniesienia jakości życia jej mieszkańców;
- wyznaczenie obszarów, na których możliwe będzie lokalizowanie przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, w myśl przepisów odrębnych, szczególnie w zakresie energetyki odnawialnej, *wydobycia kopalin ze złóż metodą odkrywkową* oraz produkcji;
- uwzględnienie zasad określonych w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego oraz uwzględnienie strategii rozwoju Miasta i Gminy Biały Bór;
- ustalenia zasad opracowania i realizacji planów miejscowych ponieważ ustalenia studium są wiążące dla organów miasta i gminy przy sporządzaniu planów miejscowych, a ustalenia planów nie mogą naruszać ustaleń Studium.

Zmianę Studium sporządza się w celu zmiany kierunków w przeznaczeniu terenów, tj. w szczególności przewiduje się w granicach obszaru objętego zmianą studium:

- **dopuszczenie możliwości realizacji przedsięwzięć z zakresu produkcji energii z odnawialnych źródeł, w szczególności urządzeń fotowoltaicznych wraz z niezbędnymi inwestycjami towarzyszącymi, infrastrukturą techniczną, komunikacją, magazynami energii, a także wraz z niezbędnymi terenami dla zabezpieczenia prawidłowego funkcjonowania obiektów wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii;**

- dopuszczenie możliwości budowy obiektów dla potrzeb instalacji do wytwarzania i przetwarzania tzw. „zielonego wodoru” (z wykorzystaniem energii z odnawialnych źródeł) wraz z jego magazynowaniem;
- utrzymanie terenów dotychczas przeznaczonych dla potrzeb lokalizacji elektrowni wiatrowych i ich stref ochronnych (wyznaczonych w planie miejscowym);
- dopuszczenie możliwości eksploatacji kopaliny w obszarach udokumentowanych złóż kopaliny lub w obszarach potencjalnych złóż kopaliny, perspektywicznego ich występowania;
- dopuszczenie lokalizacji funkcji inwestycyjnych, w tym budowy obiektów produkcyjnych, także produkcji rolno-spożywczej;
- dopuszczenie możliwości rozwoju funkcji rekreacyjnych i mieszkaniowych w rejonie jeziora Bielsko.

4. Zakres opracowania i układ studium

Studium opracowane zostało w granicach administracyjnych miasta i gminy. Załączniki graficzne opracowano w skali 1:25000 i w skali 1:10000.

Analizowane zmiany w strukturze przestrzennej gminy, **obejmują okres** od 2001 roku. Analizowany okres pozwala uwzględnić zmiany w strukturze przestrzennej miasta i gminy, które nastąpiły w czasie ostatniego rozwoju społeczno-gospodarczego. W ostatniej dekadzie miały miejsce wydarzenia takie jak: wejście Polski do Unii Europejskiej, a co za tym idzie, istotna zmiana w porządku prawnym, zmiana przepisów dotyczących zagospodarowania przestrzeni, ochrony środowiska, itp. Okres ten to także liczne zmiany w strukturze społeczno-gospodarczej na obszarze gminy, oraz w potrzebach i możliwościach rozwoju Miasta i Gminy Biały Bór.

Opracowanie swym zakresem obejmuje uwarunkowania i analizę stanu istniejącego, a także odnosi się do obowiązujących planów i programów wyższych szczebli. Zawiera określoną politykę przestrzenną gminy, sposób kształtowania struktur przestrzennych i zasady zagospodarowania terenów. Ponadto wytyczono kierunki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego, a także wytyczne rozwoju systemu komunikacji i infrastruktury technicznej.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Biały Bór podlega uchwaleniu przez Radę Miejską w Białym Borze.

Studium składa się z części tekstowej i graficznej.

Załącznikami do uchwały są:

- 1) załącznik nr 1 – część tekstowa studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego
- 2) załączniki nr 2 – 4 część graficzna studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, stanowiąca rysunki:
  - załącznik nr 2 - Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Biały Bór – **rysunek ujednolicony** w skali 1:25 000,
  - załącznik nr 3 - Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Biały Bór – **rysunek ujednolicony** w skali 1:25 000,
  - załącznik nr 4 - Kierunki zagospodarowania przestrzennego – Miasto Biały Bór w skali 1:10 000,
- 3) Załącznik nr 5 – uzasadnienie zawierające objaśnienie przyjętych rozwiązań oraz synteza projektu studium
- 4) Załącznik nr 6 – rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag wniesionych do studium

Załącznik graficzny do tekstu: Kierunki zagospodarowania przestrzennego - zmiana rysunku studium dla obszaru obejmującego fragment gminy (fragmenty obrębów geodezyjnych Biskupice, Biała, Kazimierz, Stepień, Drzonowo) 1:25 000

II. MATERIAŁY WYKORZYSTANE PRZY SPORZĄDZANIU STUDYUM / ZMIANY oraz zmiany (dla obszarów obejmujących fragmenty obrębów geodezyjnych Biskupice, Biała, Kazimierz, Stepień, Drzonowo)

W trakcie opracowania studium wykorzystano m.in. następujące materiały:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Białe Bórze przyjęte Uchwałą Rady Miejskiej w Białym Borze Nr XXVIII/268/01 z dnia 6 września 2001 r., *zmienione* Uchwałą Nr XI/77/2011 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 14 września 2011 r.,
- *Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Białe Bórze przyjęta Uchwałą Nr XXIII/176/2016 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 29 grudnia 2016 r. – tekst ujednolicony,*
- **Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Białe Bórze przyjęta Uchwałą Nr XXXIII/249/2021 Rady Miejskiej Białym Borze z dnia 19 listopada 2021 r. w sprawie zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Białe Bórze dla obszarów położonych w obrębach ewidencyjnych Biała, Biskupice, Sępólno Wielkie i Stepień (ujednolicona wersja dokumentu - część tekstowa i część graficzna),**
- **Prognoza oddziaływania na środowisko realizacji zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Białe Bórze dla obszarów położonych w obrębach ewidencyjnych: Biała, Biskupice, Sępólno Wielkie i Stepień, Pro Digital GIS Consulting&Solutions z Gdyni listopad 2018.**
- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Białe Bórze na lata 2007-2015,
- **Strategia rozwoju gminy Białe Bórze na lata 2019-2025 przyjęta Uchwałą Nr XLIV/308/2018 Rady Miejskiej Białym Borze z dnia 26 października 2018 r.**
- Zmiana planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego przyjęta uchwałą Nr XLV/530/10 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 19 października 2010 r.;
- **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (PZPWZ) zatwierdzony uchwałą nr XVII/214/20 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 czerwca 2020 r.**
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Białe Bórze na lata 2010-2013 z perspektywą do 2017 roku, EKO-GLOBE, Poznań;
- Prognoza oddziaływania na Środowisko „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Białe Bórze na lata 2010-2013 z perspektywą do 2017 roku”;
- Plan gospodarki odpadami dla gminy Białe Bórze na lata 2010-2013 z perspektywą do 2017 roku uchwalony Uchwałą Nr IX/68/2011 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 29.06.2011 r.;
- Prognoza oddziaływania na Środowisko „Planu gospodarki odpadami dla gminy Białe Bórze na lata 2010-2013 z perspektywą do 2017 roku”;
- *Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Białe Bórze, przyjęty Uchwałą Nr XXXII/236/2017 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 29 września 2017 r.;*
- Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 przyjęta uchwałą XLII/482/10 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 22.06.2010 r.
- Opracowanie „Krajobraz kulturowy” wykonane w 1999 r. przez Pracownię Dokumentacji Historycznej ze Szczecinka (autorzy: J. Kowalczyk i K. Kontowski) opracowane do studium

uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Białe Bórze z 2001 r. (z późn. zm.);

- Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków przekazana Burmistrzowi Białego Bóru przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Szczecinie, Delegatura w Koszalinie w 2010 r.;
- Wykaz obiektów ujętych w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków przekazana Burmistrzowi Białego Bóru przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Szczecinie, Delegatura w Koszalinie w 2010 r.;
- Lista stanowisk archeologicznych przekazana Burmistrzowi Białego Bóru przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Szczecinie, Delegatura w Koszalinie w 2010 r.;
- Aktualnie obowiązujące plany miejscowe;
- **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych w gminie Białe Bórze „Zespół elektrowni wiatrowych Drzonowo, Stepień, Biskupice, Biała w gminie Białe Bórze”. Uchwała Nr XLVI/370/10 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 29 czerwca 2010 r. Dz. Urz. Woj. Zachodniopom. 2010, Nr 72, poz. 1328**
- Waloryzacja przyrodnicza województwa zachodniopomorskiego, 2010, Biuro Konserwacji Przyrody, Szczecin;
- Opracowanie ekofizjograficzne do projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Białe Bórze, Tomasz Kamiński, Mariusz Grzempa, grudzień 2014 r.
- *Opracowanie ekofizjograficzne do projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Białe Bórze dla obszarów położonych w obrębach ewidencyjnych Biała, Biskupice, Sępólno Wielkie i Stepień, Gdynia, lipiec 2017 r.*
- **Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe fragmentów obrębów ewidencyjnych Biskupice, Biała, Kazimierz, Stepień i Drzonowo dla potrzeb zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz dla potrzeb miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, Biuro Projektów i Wdrożeń Proekologicznych proeko z Gdańska, sierpień 2023**
- Studium ochrony archeologicznej dziedzictwa kulturowego dla potrzeb Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Białe Bórze, mgr Łukasz Trzeciński 2015 r.
- **Dokumenty zgromadzone w Urzędzie Miejskim w Białym Borze, w tym wydane decyzje o warunkach zabudowy, decyzje środowiskowe dla obszaru zmiany studium, złożone wnioski dotyczące zagospodarowania obszaru zmiany studium, itp.**

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

III. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GMINY

1. Położenie gminy Białe Bórze i jej relacje z najbliższym otoczeniem

Uwarunkowania związane z podziałem administracyjnym

Gmina Białe Bórze położona jest na wschodnim skraju województwa zachodniopomorskiego w północno-wschodniej części powiatu szczecineckiego. Graniczy bezpośrednio z gminami: Szczecinek (powiat Szczecinecki), Bobolice i Polanów (powiat Koszalin) natomiast od wschodu z gminami województwa pomorskiego: Miastko (Powiat Bytowski), Koczała i Rzeczenica (Powiat Człuchowski).

Siedzibą gminy jest miasto Białe Bórze. Białe Bórze położony jest w odległości drogowej ok 200 km od stolicy województwa Szczecina, 29 km od siedziby powiatu Szczecinka a ponadto w odległości 58 km od Koszalina oraz 74 km od Słupska – głównych miast Pomorza Środkowego.

Gmina i Miasto Białe Bórze zajmuje powierzchnię 25 691 ha, (z czego miasto Białe Bórze zajmuje powierzchnię 1 282 ha) i pod względem wielkości znajduje się na 3 miejscu wśród 6 gmin powiatu szczecineckiego.

Gminę zamieszkuje 5237 mieszkańców, w tym miasto Białe Bórze 2087 mieszkańców.

Lasy zajmują około 50,1% ogółu powierzchni gminy. Użytki rolne zajmują 38,6% (stan maj 2016 r.)

Powiązania komunikacyjne

Przez obszar gminy prowadzą drogi krajowe: droga krajowa nr 20 ze Stargardu do Gdyni, łącząca Białe Bórze z Miastkiem (16 km) i ze Szczecinkiem (29 km) oraz droga krajowa nr 25 do Bobolic (18 km) i przez Rzeczenicę (25 km) do Człuchowa (45 km).

Białe Bórze uzyskał połączenie kolejowe w 1878 r. poprzez połączenie Szczecinka ze Słupskiem przez Miastko oraz Korzybie. Obecnie linia ta jest niezelektryfikowana. Obecnie czynne są 2 stacje: Białe Bórze i Drzonowo.

Dogodne położenie geograficzne oraz stosunkowo niewielkie odległości od granicy morskiej i zachodniej sprzyjają kontaktom gospodarczym i turystycznym.

Uwarunkowania wynikające z powiązań przyrodniczych

Gmina położona jest w środkowej części Pojezierza Pomorskiego w obszarze Pojezierza Bytowskiego i Równiny Charzykowskiej, które pod względem geomorfologicznym stanowią strefę wzniesień moreny czołowej i równiny sandrowej. Wzniesienia moreny czołowej zajmują północną część gminy (obszar położony na północ od drogi Sępólno Małe – Miastko).

Obszar gminy Białe Bórze jest bardzo atrakcyjny i urozmaicony pod względem krajobrazowym. Różnorodność krajobrazu wynika z ukształtowania terenu i szaty roślinnej. Północne tereny gminy to typowy krajobraz morenowy z licznymi zalesionymi pagórkami, jeziorami oraz bezodpływowymi obniżeniami terenu wypełnionymi wodą, torfowiskami i bagnami. Obszar ten w większości porastają lasy bukowe. Część południowa gminy to teren płaski lub lekko falisty pozbawiony dużych, zwartych kompleksów leśnych i tworzą go głównie lasy sosnowe i mieszane.

Przez miasto przebiegają dwa szlaki turystyczne. Szlak wzniesień moreny czołowej (długości ok. 200 km), wiedzie wzdłuż głównego grzbietu wzniesień morenowych oraz ciągu jezior polodowcowych na trasie, których znajdują się Bytów, Miastko, Białe Bórze, Szczecinek, Czaplunek, Złocieniec i Drawsko Pomorskie. Natomiast szlak krainy lasów i jezior (długości ok. 150 km) prowadzi z Jarosławca przez Sławno, Polanów, Żydowo, Białe Bórze, Rzeczenicę i Człuchów. Przechodzi on przez tereny o urozmaiconej rzeźbie z licznymi jeziorami i kompleksami leśnymi.

W okolicach Białego Bórze znajdują się jeziora: Bielsko (o powierzchni 268 ha. i głębokości do 23 m), Cieszęcin (o powierzchni 102 ha i głębokości 50 m), Łobez (zajmuje obszar o pow. 48,7 ha) i Ławiczka (pow. 6,6 ha). Leżą one w dorzeczu Gwdy i Noteci, a ich wody spływają rzeką Białą do Czernicy. Okolice jezior pokryte są lasami mieszanymi oraz borami. Na terenie gminy

znajduje się największe wzniesienie woj. zachodniopomorskiego, góra Rozwliny o wysokości 239,1 m.n.p.m. Obszar pagórkowato jeziorny w trójkącie Białe Bórze - Bobolice - Polanów odznaczający się specyficznym mikroklimatem i dużymi walorami widowiskowymi objęty został strefą chronionego krajobrazu pod nazwą "Okolice Żydowa i Białego Bóru".

Przez gminę przepływa rzeka Biała (dopływ Czernicy i Gwdy), która tworzy 3 duże jeziora: Cieszęcin, Łobez i Bielsko. w granicach gminy są dwa rezerваты przyrody wodno-florystyczne: "Jezioro Głębokie" i "Jezioro Łowatka", dwa pomnikowe głązy, w lesie, 3 km na zachód północny-zachód od Sępólna Wielkiego i 3 km na północny-zachód od Sępólna Małego. Przez gminę prowadzi znakowany zielony turystyczny Szlak Wzniesień Moreny Czołowej.

Duża ilość lasów stanowiących ok. 50,1 % ogółu powierzchni gminy ma wyjątkowy wpływ na korzystne warunki klimatyczne i krajobrazowe.

2. Uwarunkowania historyczne

Miejscowości gminy Białe Bórze przynależą do dwóch historycznych obszarów kulturowych: część zachodnia do Pomorza Zachodniego, a część wschodnia do Pomorza Gdańskiego. Okolice Białego Bóru wielokrotnie były niszczone przez przewijające się tędy wojny. u schyłku XII wieku wschodnie ziemie obecnej gminy należały do księstwa świeckiego, zachodnie do ziem księstwa zachodniopomorskiego.

Na początku wieku XIV wschodnia część dzisiejszej gminy znalazła się pod panowaniem Zakonu Krzyżackiego. Po wojnie trzynastoletniej (1454-1466) zakończonej pokojem toruńskim wschodnie ziemie dzisiejszej gminy znalazły się w granicach Polski – „Prus Królewskich”, weszły w skład województwa pomorskiego z przynależnością do powiatu człuchowskiego. Podlegały administracji kościelnej – diecezji gnieźnieńskiej, dekanatowi chojnickiemu. Zachodnia część gminy pozostawała w granicach Pomorza, Księstwa Kamieńskiego, a skrawek południowo-zachodni należał do ziemi szczecińskiej.

Druga połowa XV wieku była dla miasta i Prus Królewskich okresem spokoju i odbudowy. W ciągu XVII i XVIII wieku mieszkańcy ziem pozostających i granicach Prus Królewskich i Pomorza przeszli wiele burzliwych i niespokojnych przemian.

Kryzys gospodarczy i polityczny Rzeczypospolitej spowodował rozbiory Polski. Obszar powiatu człuchowskiego z częścią dzisiejszej gminy Białe Bórze został włączony w skład państwa pruskiego. Rozpoczęła się polityka usuwania Polaków (odbierano urzędy szlachcie polskiej, folwarki i wsie dzierżawiono Niemcom) a kościoły katolickie przejmowane były przez ewangelików. Teren dawnego powiatu człuchowskiego wraz z częścią dzisiejszej gminy Białe Bórze podlegał okręgowi administracyjno-sądowemu w Chojnicach. Białe Bórze otrzymał urząd państwowy. Po 1784 roku powstała intendtura, która obejmowała 32 miejscowości (stan z 1832 roku). w tym czasie zachodnie ziemie dzisiejszej gminy podlegały powiatowi „Księstwo” i powiatowi szczecińskiemu.

W czasie wojen napoleońskich obszar gminy, a szczególnie miasto Białe Bórze stało się terenem działań wojennych. Po gruntownej przebudowie administracji obecne ziemie gminy weszły w skład prowincji zachodnio-pruskiej (rejencji kwidzińskiej, powiatu człuchowskiego).

Po i wojnie światowej wschodnie ziemie dzisiejszej gminy Białe Bórze znalazły się w nowo utworzonej prowincji: Marchia Graniczna Poznań – Prusy Zachodnie. Marchia Graniczna została zlikwidowana w 1938 roku, a powiat Człuchów wraz z Białym Bórem wszedł w skład rejencji pilskiej.

Koniec II wojny światowej przyniósł gruntowne zmiany polityczne. Ziemia białoborska została włączona w granice państwa polskiego. w czerwcu 1945 roku Białe Bórze administracyjnie należał do Okręgu Pomorze Zachodnie, od lipca tego roku do województwa pomorskiego (bydgoskiego), od 1946 do 1950 do województwa szczecińskiego, a następnie do województwa koszalińskiego do 1998 roku. Od 1999 roku gmina przynależy do województwa zachodniopomorskiego. Miejscowości dzisiejszej gminy w latach 1945-1975 były podzielone pomiędzy powiaty Miastko i Szczecinek. Od 1973 r. gmina przynależy do powiatu szczecińskiego.

W wyniku zmian granic po II wojnie światowej nastąpiły zmiany ludnościowe. Białe Bórze i okolice zostały zasiedlone przesiedleńcami z centralnej Polski, repatriantami z terenów Polski zajętej przez ZSRR oraz ludnością ukraińską z południowo-wschodniej Polski w ramach akcji „W”. Nastąpiły również zmiany własnościowe. Dawne majątki uległy parcelacji, tworzone PGR-y lub spółdzielnie rolne. Obecnie, po likwidacji PGR do 2000 roku zdecydowana większość gruntów ornych pozostawała nieużytkowana.

IV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POLITYKI PRZESTRZENNEJ O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

1. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju

Przyjęta w grudniu 2011 r. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030) jest najważniejszym dokumentem dotyczącym ładu przestrzennego Polski. Jego celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia: konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie.

Wizja Polski w 2030 r. opiera się na pięciu pożądanym cechach przestrzeni: konkurencyjności i innowacyjności, spójności wewnętrznej, bogactwie i różnorodności biologicznej, bezpieczeństwie oraz ładzie przestrzennym. KPZK 2030 kładzie szczególny nacisk na budowanie i utrzymywanie ładu przestrzennego, ponieważ decyduje on o warunkach życia obywateli, funkcjonowaniu gospodarki i pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe. Koncepcja formułuje także zasady i działania służące zapobieganiu konfliktom w gospodarowaniu przestrzenią i zapewnieniu bezpieczeństwa, w tym powodziowego. Zgodnie z dokumentem, rdzeniem krajowego systemu gospodarczego i ważnym elementem systemu europejskiego stanie się współzależny otwarty układ obszarów funkcjonalnych najważniejszych polskich miast, zintegrowanych w przestrzeni krajowej i międzynarodowej.

Jednocześnie na rozwoju największych miast skorzystają mniejsze ośrodki i obszary wiejskie. Oznacza to, że podstawową cechą Polski 2030 r. będzie spójność społeczna, gospodarcza i przestrzenna. Do jej poprawy przyczyni się rozbudowa infrastruktury transportowej (autostrad, dróg ekspresowych i kolei) oraz telekomunikacyjnej (przede wszystkim internetu szerokopasmowego), a także zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych.

KPZK definiuje wizję Polski w 2030 r. jako kraju o ugruntowanych warunkach trwałego i zrównoważonego rozwoju, dobrze zagospodarowanego, sprawnie zarządzanego i bezpiecznego. Stan taki ma być rezultatem procesów gospodarczych, społecznych, przestrzennych oraz cywilizacyjnych. Cechą kraju ma być spójność społeczno-gospodarcza i terytorialna, silne regiony, których rozwój oparty będzie na endogenicznym potencjale i przewagach konkurencyjnych, które kreować mają ogólnokrajowe impulsy rozwojowe, przyczyniając się do osiągania celów ogólnych polityki regionalnej i przestrzennej.

Wśród celów szczegółowych tej polityki znalazły się też te dotyczące obszarów miejskich oraz obszarów wiejskich, tj. wspomaganie procesów koncentracji urbanizacji w miastach średnich i wybranych małych. Sieć średnich i małych miast wymaga działań polityki przestrzennego zagospodarowania ukierunkowanej na wzmocnienie ich potencjału ludnościowego, zlokalizowanie funkcji gospodarczych (np. przygotowywanie terenów pod inwestycje) oraz usługowych, czy poprawę jakości dostarczania usług publicznych. Wsparcie to jest istotne ze względu na szereg powiązań przestrzennych pomiędzy lokalnymi ośrodkami miejskimi, a obszarami wiejskimi. Znaczna liczba małych miast posiada potencjał do rozwoju gospodarki, jako lokalne ośrodki rozwoju dla otaczających je obszarów wiejskich.

Rozwój lokalnych centrów rozwoju i powiązań między nimi, a terenami wiejskimi, może stanowić ułatwienie dla dostępu do usług oraz rynku pracy dla mieszkańców obszarów wiejskich i w ten sposób przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności, jako miejsca życia, pracy i prowadzenia działalności gospodarczej. z tego względu niezbędne jest również zapewnienie rozwoju infrastruktury transportowej zapewniającej dostęp do lokalnych centrów rozwoju. Ponadto szczególnej uwagi wymaga spójny rozwój grup miejscowości wiejskich oraz małych miasteczek posiadających wspólne problemy rozwojowe. Zadaniem polityki przestrzennego zagospodarowania jest wsparcie restrukturyzacji bazy społeczno-gospodarczej i optymalizacji dostarczania usług publicznych.

Wspomaganie restrukturyzacji obszarów wiejskich

W ramach polityki przestrzennego zagospodarowania i polityki regionalnej restrukturyzacja obszarów wiejskich ma podstawowe znaczenie dla Polski. Niezbędne jest wzmocnienie potencjału rozwojowego obszarów wiejskich także w wymiarze lokalnym (gminnym, powiatowym i subregionalnym) i rozszerzanie oferty lokalnych rynków pracy, z uwzględnieniem uwarunkowań lokalnych. Obszary wiejskie pełnią wiele funkcji o zasadniczym znaczeniu dla zrównoważonego rozwoju kraju zarówno w sferze produkcji (rolniczej i pozarolniczej), konsumpcji, jak i dostarczania

dóbr publicznych, są miejscem życia, pracy i wypoczynku większości społeczeństwa. Jednocześnie na obszarach tych znajduje się zdecydowana większość form ochrony przyrody oraz prowadzone są różne rodzaje aktywności gospodarczej, z których najbardziej powszechne i charakterystyczne jest rolnictwo. Dlatego szczególnie istotne jest wspieranie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich z wykorzystywaniem ich potencjału endogenicznego oraz wykorzystywanie i wzmacnianie efektów dyfuzji procesów rozwojowych miejskich centrów rozwoju.

Konieczne jest ułatwienie mieszkańcom dostosowania się do zmian strukturalnych poprzez wykorzystanie innych walorów tych obszarów (np. w zakresie ekologii, rozwoju turystyki, produkcji energii w oparciu o lokalne źródła surowców) i zwiększenie możliwości znalezienia zatrudnienia w bardziej produktywnych sektorach gospodarki. Nastąpi to dzięki wsparciu rozwoju zasobów ludzkich, kapitału społecznego oraz inwestycji w infrastrukturę techniczną (transportową, telekomunikacyjną, energetyczną niskich napięć i ochrony środowiska) i społeczną. Ważnym elementem działań restrukturyzacyjnych są działania ukierunkowane na wzrost roli i jakości działania instytucji publicznych (w tym administracji), obsługujących procesy restrukturyzacyjne oraz służące pobudzaniu aktywności i budowaniu partnerstwa pomiędzy różnymi grupami społecznymi.

Istotnym kierunkiem działań na rzecz restrukturyzacji obszarów wiejskich, na których funkcja rolnicza pozostanie funkcją dominującą (np. ze względu na uwarunkowania naturalne oraz kulturowe), będą działania zwiększające produktywność działalności rolniczej, w tym koncentrację i dalsze usprawnianie procesów produkcji żywności, organizowanie rynków rolnych, wspomaganie współpracy producentów rolnych oraz zwiększanie możliwości zbytu na rynkach zagranicznych.

Integracja przestrzenna i funkcjonalna obszarów wiejskich

Szczególne znaczenie dla zwiększenia mobilności zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich ma zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjnych, począwszy od opieki nad dzieckiem do lat 3 i edukacji przedszkolnej. w związku z tym należy podjąć intensywne działania na rzecz modernizacji i rozwoju szeroko pojętej infrastruktury edukacji a także tworzyć i modernizować infrastrukturę dla inkubowania przedsięwzięć społecznych i obywatelskich. Niezbędne jest również zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług umożliwiających podnoszenie wiedzy, umiejętności i aktywizację mieszkańców obszarów wiejskich.

Zwiększeniu inwestycji pozarolniczych na obszarach wiejskich sprzyjać będzie wspomaganie instytucji otoczenia biznesu, w tym instytucji doradczych, inkubatorów przedsiębiorczości, parków przemysłowych, wprowadzanie rozwiązań prawnych ułatwiających prowadzenie i ewidencjonowanie działalności gospodarczej towarzyszącej produkcji rolnej i wzrost dostępności kapitału zewnętrznego oraz wsparcie rozwoju ekonomii społecznej.

2. Strategia rozwoju i Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 została przyjęta przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskie w czerwcu 2010 r. Dokument wyznacza kierunki działań społeczności regionu oraz mechanizmy monitorowania jego rozwoju do 2020 r. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego zawiera się w sześciu celach strategicznych, z których wyprowadzono 34 cele kierunkowe.

Strategicznym celem zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego jest zrównoważony rozwój przestrzenny województwa służący integracji przestrzeni regionalnej z przestrzenią europejską i krajową, spójności wewnętrznej województwa, zwiększeniu jego konkurencyjności oraz podniesieniu poziomu i jakości życia mieszkańców do średniego poziomu w Unii Europejskiej.

Cele strategiczne województwa zachodniopomorskiego:

- 1) wzrost innowacyjności i efektywności gospodarczej,
- 2) wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu,
- 3) zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu,
- 4) zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami,
- 5) budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności,
- 6) wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego został przyjęty uchwałą Nr XXXII/334/02 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 czerwca 2002 r., zmieniony uchwałą Nr XLV/530/10 z dnia 19 października 2010 r. w sprawie zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego. Plan ten jest opracowaniem o charakterze regionalnym, stanowi integralny element szeroko pojętego planowania strategicznego w zakresie przestrzennej koordynacji działań.

Dzięki zintegrowanemu systemowi planowania zapewniona jest odpowiednia korelacja planu z koncepcją przestrzennego zagospodarowania kraju oraz ze strategią rozwoju województwa.

Ustalenia Planu nie stanowią prawa miejscowego i tym samym nie naruszają autonomii gmin w zakresie gospodarki przestrzennej, umożliwiają jednak ubieganie się o środki finansowe regionalne, krajowe i unijne na realizację zadań celu publicznego.

Plan nie ma rangi prawa miejscowego, jest jednak wiążący, ponieważ:

- jego ustalenia muszą być uwzględnione w uchwalanych przez organy samorządu terytorialnego studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin;
- w planie zapisane zostają wszystkie zadania rządowe i samorządowe województwa służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych ze wskazaniem obszarów, na których przewiduje się realizację tych zadań.

Plan określa uwarunkowania i kierunki rozwoju województwa w zakresie:

organizacji struktury przestrzennej, w tym podstawowych elementów sieci osadniczej, infrastruktury społecznej i technicznej, ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, lokalizacji inwestycji publicznych rządowych i samorządu województwa.

Głównym celem świadomej polityki przestrzennej jest właściwe wykorzystanie przestrzeni i jej zasobów oraz istniejącego zainwestowania dla potrzeb rozwojowych zapewniających wzrost poziomu i jakości życia społeczeństwa. Przez właściwe wykorzystanie przestrzeni należy rozumieć:

- ochronę i zachowanie jej niezbywalnych wartości jakimi są bioróżnorodność, walory przyrodnicze, krajobrazowe i dziedzictwo kulturowe,
- wykorzystanie zasobów tej przestrzeni - surowców naturalnych, potencjału naturalnego (wody morskie i lądowe, odnawialne źródła energii, rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna) oraz potencjału wynikającego z istniejącego zagospodarowania (sieć osadnicza, infrastruktura, zabudowa),
- wykorzystanie naturalnych preferencji przestrzeni osiągniętych w wyniku zainwestowania lub możliwych łatwo do osiągnięcia w wyniku określonych działań stymulacyjnych,
- harmonizację działań wpływających lub mogących mieć wpływ na przekształcenia przestrzeni (w tym eliminacja konfliktów i zagrożeń).

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego wyznacza następujące cele szczegółowe służące realizacji celu strategicznego:

- Ukształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa;
- Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego;
- Ukształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa;
- Wzmacnianie powiązań zewnętrznych województwa;
- Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego;
- Rozwój potencjału demograficznego;
- Przekształcenia sieci osadniczej i polityka miejska;
- Ochrona dziedzictwa kulturowego i krajobrazu;
- Rozwój infrastruktury społecznej;
- Wzrost gospodarczy;
- Rozbudowa infrastruktury transportowej;
- Rozbudowa infrastruktury technicznej, rozwój odnawialnych źródeł energii i usług elektronicznych;
- Likwidacja problemów rozwojowych na obszarach problemowych;
- Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich;
- Rozwój infrastruktury obronności i bezpieczeństwa Państwa.

W obrębie poszczególnych celów wskazane są kierunki zagospodarowania przestrzennego spełniające warunki ich realizacji

Aktualnie (10.2024) obowiązuje Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (PZPWZ) zatwierdzony uchwałą nr XVII/214/20 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 czerwca 2020 r.

W obszarze zmiany studium uwzględnienia wymagają następujące zapisy dokumentu, w tym ustalenia wyróżniono podkreśleniem tekstu:

1. W zakresie Celu II: Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego

Kierunek 3 Ochrona i racjonalne korzystanie z zasobów wód powierzchniowych i podziemnych

Ochrona udokumentowanych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych nr: 102, 118, 120, 122, 123, 125, 126, 127, 134, 135, 136

Kierunek 8 Zachowanie różnorodności biologicznej i rozwój systemu obszarów chronionych oraz jego integracja z systemami pozaregionalnymi

Uwzględnienie wskazanych do ustanowienia na obszarze województwa obszarów chronionego krajobrazu (OChK) w polityce przestrzennej jednostek samorządu terytorialnego: Okolice Żydowo-Biały Bór, powiększenie istniejącego obszaru

2. W zakresie Celu V: ochrona dziedzictwa i krajobrazu kulturowego

Kierunek 2. Obszarowa ochrona obiektów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego

Ochrona walorów wskazanych obszarów kulturowo-krajobrazowych, w tym zachowanie ich charakterystycznych cech kulturowych i krajobrazowych w drodze łącznego stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków, krajobrazu i środowiska przyrodniczego oraz poprzez:

- kształtowanie nowej zabudowy w nawiązaniu do lokalnej tradycji budowlanej,
- poprzedzenie lokalizacji obiektów wielkokubaturowych i dominant wysokościowych analizami wpływu tych inwestycji na krajobraz, w celu minimalizacji negatywnego oddziaływania,
- ujednolicenie i dostosowanie elementów małej architektury, płatów, ogrodzeń, nawierzchni ciągów pieszych do lokalnej tradycji budowlanej,
- porządkowanie, utrzymywanie i uzupełnianie zespołów zieleni; ochrona obsadzeń alejowych wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz uzupełnienie ich brakujących fragmentów,
- zastosowanie zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych – zwłaszcza głównych wjazdów do miejscowości, w przypadku lokalizacji obiektów związanych z funkcją produkcyjną, magazynową, itp.,
- ochronę sylwet miejscowości,
- w obrębie obszarów występowania relikwów osadnictwa pradziejowego zachowanie układu topograficznego, ograniczenie niekontrolowanego rozprzestrzeniania się dzikiej zieleni, odpowiednie oznakowania, okresowe monitorowanie stanu,
- ograniczenie zabudowy brzegów jezior i zbiorników wodnych poza miejscowościami oraz zapewnienie publicznego dostępu do ich brzegów.

Ponadto: ochrona cech topografii terenu, ochrona punktów widokowych, sylwet miejscowości, dominant krajobrazowych oraz miejsc ekspozycji; utrzymanie rolniczego charakteru krajobrazu.

3. W zakresie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym wskazano dla obszaru zmiany studium:

Zadanie rządowe: rozbudowa infrastruktury technicznej, rozwój energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii i zwiększenie dostępności cyfrowej: Budowa linii 400kV Żydowo Kierzkowo – Piła Krzewina¹

V. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU

1. Osadnictwo

Gmina Białe Bórze położona jest na wschodnim skraju województwa zachodniopomorskiego w północno-wschodniej części powiatu szczecineckiego.

Siedzibą gminy jest miasto Białe Bórze.

Gmina Białe Bórze zajmuje powierzchnię 28242,3 ha z czego miasto Białe Bórze zajmuje powierzchnię 1282,3 ha.

Tabela Nr 1 Powierzchnia Miasta i Gminy Białe Bórze

13879,5092 ha	Lasy
414,6941 ha	Grunty zadrzewione i zakrzewione
10 904,0 ha	użytki oraz tereny rolne
3 044,0 ha	pozostałe

Źródło: Opracowanie własne (stan w dniu 11.05.2016 r.)

Lasy, grunty zadrzewione i zakrzewione zajmują 50,6 % ogółu powierzchni gminy a użytki oraz tereny rolne 38,6 %.

Gminę zamieszkuje 5237 mieszkańców, w tym miasto Białe Bórze 2087 mieszkańców (stan na 31.12.2015r).

Podział na Sołectwa i miejscowości:

Obszar gminy podzielony jest na 17 sołectw w skład których wchodzi 36 miejscowości: Biała (Biała, Białka); Białe Dwórze (Białe Dwórze); Bielica (Bielica, Kolesnik); Biskupice (Biskupice, Kamienna, Linowo); Brzeźnica (Brzeźnica, Donomierz); Drzonowo (Drzonowo, Miłobądz, Radzewo); Dyminek (Dyminek); Grabowo (Grabowo, Borzęcino, Jawory, Ponikwa); Kaliska (Kaliska); Kazimierz (Kazimierz); Kołtki (Kołtki, Kierzkowo, Rzyszczewo, Zduny); Przybrda (Przybrda); Sępólno Wielkie (Sępólno Wielkie, Cybulin); Sępólno Małe (Sępólno Małe); Stepień (Stepień, Rosłanki, Stępno, Lubiesz, Dołgie); Świerszczewo (Świerszewo), Trzebiele (Trzebiele, Dalkowo).

Tabela Nr 2 Struktura użytkowania gruntów na terenie miasta Białe Bórze z podziałem na obręb

Użytki	Rodzaj	Obręb	Pow. [ha]	Razem [ha]
Tereny	Tereny mieszkaniowe, tereny	01	1,5458	115,2146

¹ Planowana inwestycja przebiega przez obszar zmiany studium jako fragment projektowanej napowietrznej elektroenergetycznej linii przesyłowej o napięciu 2x400kV relacji Dunowo – Żydowo Kierzkowo – Piła Krzewina

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA I GMINY BIAŁY BÓR

zabudowane	przemysłowe, inne tereny zabudowane, zurbanizowane tereny niezabudowane, tereny rekreacyjno-wypoczynkowe, użytki rolne zabudowane	02	2,3330	
		03	35,3265	
		04	34,8970	
		05	1,1187	
		07	8,5795	
		08	23,3956	
		09	8,0185	
Tereny rolne	Grunty orne, sady	02	14,5798	263,4654
		03	25,2243	
		04	18,1310	
		05	32,7181	
		07	11,4591	
		08	62,5042	
		09	75,5135	
Tereny użytków rolnych i innych	Łąki trwałe, pastwiska trwałe, użytki ekologiczne, nieużytki, tereny różne	10	23,3354	
		02	2,5856	
		03	0,9578	
		04	13,5176	
		05	4,9940	
		07	4,0331	
		08	4,1075	
Tereny wód	Grunty pod stawami, rowy, grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi, grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	10	4,3169	34,5135
		01	48,6755	
		04	7,9348	
		06	69,1457	
		10	3,9305	
Tereny lasów	Lasy	11	210,7012	340,3877
		01	47,6598	
		02	97,8919	
		03	53,5141	
		04	0,2202	
		05	94,497	
		07	4,1501	
		08	2,5194	
		09	1,1914	
Tereny zadrzewione i zakrzewione	Grunty zadrzewione i zakrzewione	10	69,4929	371,1368
		02	1,133	
		03	1,6139	
		04	1,586	
		05	1,1365	
		07	84,1784	
		08	7,2918	
		09	0,5516	
Tereny kolejowe	Tereny kolejowe	10	9,4907	106,9819
		03	0,7644	
		04	0,0266	
		05	0,0150	
		07	2,1300	
Tereny Dróg	Drogi, inne tereny komunikacyjne	08	6,0156	8,9516
		01	0,4390	
		02	1,5888	
		03	12,336	
		04	10,5282	
		05	2,2479	
		07	1,5486	
		08	9,1775	
		09	3,4223	41,6616

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA I GMINY BIAŁY BÓR

		10	0,3733	
RAZEM [ha]				1282,3131

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Ewidencji Gruntów – stan w dniu 11 maja 2016 r.

Na terenie miasta Białý Bór przeważają tereny leśne, zadrzewione i zakrzewione (ok. 478,1187 ha). Kolejnymi przeważającymi w ilości gruntami są tereny wód (ok. 340,3877 ha). Najmniej jest terenów kolejowych (ok. 8,9516ha) i terenów dróg (ok. 41,6616 ha). Tereny zabudowane zajmują powierzchnię ok. 115,2146 ha.

Tabela Nr 3 Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Białý Bór z podziałem na obręby

Użytki	Rodzaj	Obręb	Pow. [ha]	Razem [ha]
Tereny zabudowane	Tereny mieszkaniowe, tereny przemysłowe, inne tereny zabudowane, zurbanizowane tereny niezabudowane, tereny rekreacyjno-wypoczynkowe, użytki rolne zabudowane	Biała	28,4680	230,0183
		Bielica	9,3116	
		Biskupice	13,0084	
		Brzeźnica	22,5950	
		Drzonowo	31,2809	
		Dyminek	9,5346	
		Grabowo	22,2770	
		Kaliska	16,3151	
		Kazimierz	4,3388	
		Kołtki	11,8085	
		Sępólno Małe	19,6267	
		Sępólno Wielkie	21,9840	
		Stepień	19,4697	
Tereny rolne	Grunty orne, sady	Biała	1549,2890	8493,5432
		Bielica	227,2498	
		Biskupice	645,6024	
		Brzeźnica	717,6233	
		Drzonowo	1162,3131	
		Dyminek	229,9884	
		Grabowo	868,3557	
		Kaliska	524,3873	
		Kołtki	246,0508	
		Sępólno Małe	482,6080	
		Sępólno Wielkie	160,0492	
		Stepień	742,9759	
Tereny użytków rolnych i innych	Łąki trwałe, pastwiska trwałe, użytki ekologiczne, nieużytki, tereny różne	Biała	200,2252	2113,1402
		Bielica	83,8780	
		Biskupice	208,6236	
		Brzeźnica	119,5608	
		Drzonowo	176,4952	
		Dyminek	236,2468	
		Grabowo	271,6572	
		Kaliska	163,4050	
		Kazimierz	100,0640	
		Kołtki	211,7642	
		Sępólno Małe	27,5605	
		Sępólno Wielkie	140,2725	
		Stepień	173,3872	
Tereny wód	Grunty pod stawami, rowy, grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi, grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	Biała	1296,6868	1768,9389
		Bielica	7,0000	
		Biskupice	25,9800	
		Brzeźnica	9,1324	
		Drzonowo	17,3447	
		Dyminek	11,2008	
		Grabowo	9,3843	
		Kaliska	125,5519	
		Kazimierz	15,2673	

STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA I GMINY BIAŁY BÓR

		Kołtki	5,6543	
		Sępólno Małe	67,3800	
		Sępólno Wielkie	88,9152	
		Stepień	89,4412	
Tereny lasów	Lasy	Biała	395,3673	13508,3724
		Bielica	121,9814	
		Biskupice	2158,0111	
		Brzeźnica	507,5355	
		Drzonowo	1026,7086	
		Dyminek	2047,9761	
		Grabowo	748,4208	
		Kaliska	1110,4831	
		Kazimierz	182,0609	
		Kołtki	909,0092	
		Sępólno Małe	2260,5592	
		Sępólno Wielkie	1459,1073	
		Stepień	581,1519	
Tereny zadrzewione i zakrzewione	Grunty zadrzewione i zakrzewione	Biała	10,9676	307,7122
		Bielica	3,4063	
		Biskupice	20,0388	
		Brzeźnica	7,3351	
		Drzonowo	28,2391	
		Dyminek	8,1388	
		Grabowo	15,8575	
		Kaliska	8,0000	
		Kazimierz	4,7485	
		Kołtki	73,1681	
		Sępólno Małe	2,6907	
		Sępólno Wielkie	114,0201	
Tereny kolejowe	Tereny kolejowe	Stepień	11,1016	41,1803
		Biała	4,4600	
		Biskupice	0,0810	
		Brzeźnica	12,8600	
		Drzonowo	14,0393	
		Grabowo	7,9100	
Tereny Dróg	Drogi, inne tereny komunikacyjne	Kaliska	1,8300	405,5391
		Biała	43,0390	
		Bielica	16,4400	
		Biskupice	51,2503	
		Brzeźnica	29,6023	
		Drzonowo	43,1517	
		Dyminek	17,3100	
		Grabowo	33,2612	
		Kaliska	31,3595	
		Kazimierz	15,4992	
		Kołtki	30,9564	
		Sępólno Małe	21,7214	
Sępólno Wielkie	41,5711			
Tereny Pozostałe	Inne niesklasyfikowane powyżej	Stepień	30,3770	91,5497
		Biała	0,3600	
		Kaliska	0,4200	
		Kołtki	0,9400	
		Sępólno Małe	75,0497	
Sępólno Wielkie			14,7800	
RAZEM [ha]			26959,9943	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Ewidencji Gruntów – stan w dniu 11 maja 2016 r.

Podobną sytuację jak w mieście można zaobserwować na terenie gminy, gdzie największą powierzchnię zajmują tereny leśne, zadrzewione i zakrzewione (ok. 13816,0846 ha), a także grunty

rolne (ok. 8493,5432 ha). Najmniej jest terenów kolejowych (41,1803 ha). Tereny zabudowane zajmują powierzchnię ok. 230,0183 ha.

2. Struktura funkcjonalno-przestrzenna

Tereny o przewadze funkcji usługowej

Miasto

Jak w każdej jednostce osadniczej tak i w tym mieście koncentracja usług zarówno publicznych jak i komercyjnych znajduje się w rejonie centralnym miasta. W wielu przypadkach w miejsce zniszczonych w okresie wojennym obiektów starego miasta wprowadzano nową zabudowę usługową, daleką w swojej formie od zabudowy historycznej. Tak zrealizowano ciąg pawilonów handlowych, restaurację, dom kultury z remizą strażacką, przystanek PKS, a dalej za skwerem przychodnię zdrowia. Natomiast w rejonie ulicy **Ślupskiej** skoncentrowano poprzez uzupełniającą zabudowę oraz adaptację obiektów mieszkalnych inne usługi publiczne: bank spółdzielczy, poczta, szkoła, urząd gminy, posterunek policji oraz obiekty usługowe handlu.

Zarówno nasycenie, standard oraz forma przestrzenna tych usług pozostawia wiele do życzenia dlatego wymagają one zdecydowanego przekształcenia.

Inny zespół usług publicznych jest realizowany we wschodnim rejonie miasta (szkoły, obiekty sakralne, obiekty rekreacji czynnej) z położonym w sąsiedztwie kościoła cmentarzem, sklepem, boiskiem, remizą, szkołą podstawową.

Gmina

Poza miastem Biały Bór na terenie gminy z nielicznymi wyjątkami nie występują tereny skoncentrowanych usług. Do tych nielicznych jednostek osadniczych należy zaliczyć:

- Sępólno Wielkie z położonymi w sąsiedztwie kościoła cmentarzem, sklepem, boiskiem, świetlicą, remizą, szkołą podstawową,
- Drzonowo z pocztą, remizą, szkołą i sklepem,
- Grabowo z remizą, świetlicą i obiektami handlowymi.

Obszary skoncentrowanych usług wymagają również przekształceń przestrzennych.

Tereny o przewadze funkcji mieszkaniowo-usługowej

Tereny mieszkaniowo-usługowe występują we wszystkich jednostkach osadniczych, jako podstawowy element struktury funkcjonalnej.

Miasto

Zespoły zabudowy mieszkaniowej ukształtowały się wzdłuż dróg wewnętrznych w przeważającym stopniu, jako obiekty wolnostojące jedno lub dwukondygnacyjne. Do wyróżniających się należy zespół zabudowany bliźniaczej przy ul. Dworcowej zrealizowany w latach 20-tych i 30-tych XX w.

W latach powojennych zrealizowano cztery zespoły zabudowy jednorodzinnej wolnostojącej: zespół przy ulicy **Człuchowskiej**, zespół przy ul. Brzeźnickiej, zespół przy ul. **Ślupskiej** oraz przy ul. Sądowej. Zrealizowano również zespół zabudowy wielorodzinnej przy ulicy Dworcowej. Nowe obiekty mieszkaniowe z dachami płaskimi w tym szczególnie zespół zabudowy wielorodzinnej wprowadziły znaczny dysonans w krajobrazie kulturowym miasta.

Gmina

W jednostkach osadniczych gminy przeważają tereny budownictwa zagrodowego. W miejscowościach po byłych Państwowych Gospodarstwach Rolnych takich jak Przybrda, Biały Dwór, Świerszczewo, Stepień, Sępólno Wielkie wprowadzano obcą krajobrazowi wsi zabudowę wielorodzinną.

Tereny o przewadze funkcji produkcyjnej

Miasto

Na terenie miasta nie wytworzył się większy zespół funkcjonalno-przestrzenny produkcji i składowania. Tereny takie w przeważającej części zajmują pojedyncze zakłady. Znajdują się one przy

ul. Górnej, Brzeźnickiej i Dworcowej. Zespoły te aktualnie nie są w pełni wykorzystane, jak również wymagają przebudowy.

Gmina

Tereny o funkcji produkcyjnej związane są głównie z produkcją rolną. Wyjątek stanowi teren powierzchniowej eksploatacji kruszywa mineralnego w Sępólnie Wielkim, w Kazimierzu, Białym Dworze oraz w miejscowości Stepień. Największe zespoły zabudowy produkcyjno-magazynowej i gospodarczej znajdują się w miejscowościach: Przybrda, Biały Dwór, a ponadto Stepień, Świerszczewo, Grabowo, Trzebiele, Sępólno W. i Radzewo.

Tereny i obiekty o funkcji rekreacyjnej i turystycznej

Miasto i gminę Biały Bór charakteryzuje atrakcyjność oraz różnorodność walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych. Jest to obszar dużego potencjału turystycznego z preferencjami na rozwój turystyki krajoznawczej i kwalifikowanej, (głównie: wodnej, konnej, rowerowej i pieszej przyrodniczej). Istnieją tu również dobre, potencjalne warunki dla rozwoju agroturystyki, budownictwa rekreacji indywidualnej, kameralnych moteli i pensjonatów.

Obszar posiada duże rezerwy naturalnej chłonności środowiska przyrodniczego (duże kompleksy leśne, liczne jeziora, duże i małe oraz rozległe tereny wzgórz morenowych (obecnie nieużytkowanych rolniczo). Największym zbiornikiem wodnym na terenie gminy jest jezioro rynnowe Bielsko o pow. 257,9 ha i śr. głęb. 6,2m. w okolicy wsi Kazimierz znajduje się jedyny w gminie "Czapliniec", usytuowany w parku leśnym, w którym gniazduje ok. 70 par czapli siwej (gatunek chroniony).

Na terenie gminy znajdują się dwa największe wzniesienia woj. zachodniopomorskiego tj. Góra Rozwaliny (239,1 m n.p.m.) oraz sztuczny nasyp powstały po wyrobisku kruszywa mineralnego – ok. 250 m góra piaskowa tzw. „Góra Pomorska”, z której przy dobrej widoczności rozciąga się wspaniały widok.

Zainwestowanie turystyczne jest stosunkowo niewielkie i skoncentrowane głównie w rejonie miasta Biały Bór. Niski standard i sezonowość.

Tereny Farmy Wiatrowej „Biały Bór”

W obszarze zmiany studium znaczną część obszaru zajmuje Farma Wiatrowa „Biały Bór” – zespół 42 elektrowni wiatrowych wraz z towarzyszącą infrastrukturą, m. in. stacją elektroenergetyczną 15/110kV (GPO) i podziemną siecią elektroenergetyczną. Lokalizacja obiektów została ustalona w Miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych w gminie Biały Bór „Zespół elektrowni wiatrowych Drzonowo, Stepień, Biskupice, Biała w gminie Biały Bór”. Uchwała Nr XLVI/370/10 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 29 czerwca 2010 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopom. 2010, Nr 72, poz. 1328), a ich budowa poprzedzona była przeprowadzeniem procedury oceny oddziaływania na środowisko zakończonej wydaniem decyzji środowiskowej w listopadzie 2011r.

Urządzenia farmy wiatrowej zajmują powierzchnię obszaru około 3000ha, w rejonie miejscowości Drzonowo, Stepień, Biskupice, Biała, tereny wokół elektrowni wiatrowych zachowują rolniczy i leśny charakter. Elektrownie wiatrowe Farmy Wiatrowej „Biały Bór” stanowią obecnie najbardziej charakterystyczny element struktury funkcjonalno-przestrzennej południowo-wschodniej części gminy Biały Bór.

Osobliwości krajoznawcze

Do najciekawszych osobliwości w gminie należą:

- Rejon jeziora Łobez – rynnowy zbiornik wodny o pow. 48,7 ha, położony w długiej głębokiej rynnie polodowcowej połączony z jeziorami: Bielsko, Ławiczka i Cieszęcino. Jezioro Łobez otoczone jest stromymi zboczami dochodzącymi do 30 m ponad poziom lustra wody. w pobliżu jeziora usytuowane są 2 ośrodki wczasowe, plaża i wypożyczalnia sprzętu wodnego, a także camping i pole namiotowe. Dookoła zbiornika prowadzi ścieżka przyrodnicza pieszo-rowerowa z tablicami informacyjnymi o cennych walorach przyrodniczych tego terenu. Wzdłuż

zachodniego brzegu rozlokowane są schrony bojowe Wału Pomorskiego. Dodatkową atrakcję stanowią malownicze przesmyki na połączeniu z jeziorami Cieszęcino i Ławiczka.

- Rejon jeziora Dołgie – piękne jezioro rynnowe otoczone lasami położone również w głębokiej i długiej rynnie lodowcowej. Powierzchnia jeziora - 310,8 ha, głębokość 19,8 m, długość 8,5 km i szerokość 0,8 km. Przez jezioro przepływa rzeka Dołga. Przez rzekę i jezioro przebiega fragment szlaku kajakowego tzw. „Pętli szczecińskiej”. Obok przebiega szlak pieszy PTTK „Wzniesień moreny czołowej”. We wsi Dołgie - zespół dworsko-parkowy, częściowo zniszczony, obecnie remontowany. Dwór ok. 1900 r., eklektyczny, park krajobrazowy pow. 7,5 ha z drzewostanem mieszanym. Nad jeziorem realizowana jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zabudowa rekreacji indywidualnej i zabudowa usługowa zgodnie z obowiązującym planem miejscowym,
- Rezerwat przyrody – „Jez. Głębokie” o pow. 8,9 ha, jest to jezioro lobeliowe, skąpożywnie, położone przy drodze Białe Bory - Bobolice, wśród zalesionych wzgórz. Na wzgórzu w pobliżu jeziora na wys. 194 m n.p.m. punkt widokowy. Jest to rejon występowania okazałych głazów narzutowych, tzw. eratyków (szare grejsy i granity). Rejon jeziora Wielkie Bobięcińskie (jezioro poza granicami gminy). Rezerwat „Jez. Łowata”, wody o pow. 14,7 ha, jezioro lobeliowe, oligotroficzne, w otoczeniu urozmaiconego krajobrazu. w pobliżu wsi Cybulin, zabudowa przekształcająca się w wieś letniskową. Cenna grupa drzew przy polnej drodze do wsi Sępólno Wielkie, las, duże głazy narzutowe (na skraju lasu pomnikowy grejs – obw. 9,3 m),
- niezapomnianym przeżyciem będzie „wspinaczka” po 250 m. nasypie piaskowym zwanym „Górą Pomorską”. Miejsce to przedstawia niespotykany widok na lasy i jeziora - to naprawdę warto zobaczyć! Wielu śmiałków każdego roku zмага się z górą podczas odcinków specjalnych zawodów motocrossowych,
- Szczególnie ciekawym etapem wędrowki po Białym Borze jest Centrum Edukacji Ekologicznej z tytułem Najlepszego Przestrzeni Publicznej woj. zachodniopomorskiego. Prawdziwy raj dla znawców i miłośników przyrody i ekologii, miejsce gdzie rośnie ponad 40 różnych gatunków drzew i krzewów,
- Cerkiew greckokatolicka pw. Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy w Białym Borze Cerkiew powstała w Białym Borze – wyjątkowa i jedyna – pełna koncepcja świątyni autorstwa prof. Jerzego Nowosielskiego zrealizowane w latach 1992-97. W 1998 r. cerkiew została uznana za perłę polskiej nowoczesnej architektury sakralnej i zaliczona do 20 najważniejszych budynków III RP (Gazeta Wyborcza 20-21.05.2006, Kultura, s. 12).

Trasy turystyczne

Białe Bory to idealne miejsce dla aktywnego turysty. Ponadregionalny szlak rowerowy Greenway, dwa szlaki konne oraz piesze szlaki krajoznawcze pozwalają zrelaksować się w pełni i odpocząć

Szlaki rowerowe

- CZARNY tzw. „Bobięcińskie Góry” o długości 42,6 km
Szlak pod nazwą „Bobięcińskie Góry” rozpoczyna się i kończy w punkcie węzłowym szlaków rowerowych w mieście Białe Bory na rynku, przed Kościołem pw. św. Michała Archanioła. Szlak ten przemierza wypiętrzony obszar z imponującymi wzniesieniami osiągającymi wysokość 239 m n.p.m. Klonowo - jaworowymi alejkami, polnymi i leśnymi drogami szlak ten biegnie w pobliżu 10 jezior i rezerwatu wodno florystycznego „Jezioro Łowata”. Na szlaku znajduje się również oligotroficzne, lobeliowe Jezioro Bobięcińskie.
Trasa szlaku: Białe Bory – Kaliska – Kołtki – Cybulin – Jez. Łowata – Donimierz – Gołogóra – Drzewiany – Golezany – Sępólno Wielkie – Cieszęcino – Jez. Łobez – Białe Bory.
- NIEBIESKI tzw. Ukryte Jezioro – o długości 34,1 km.
Niebieski szlak rowerowy pod nazwą „Ukryte jezioro” rozpoczyna się i kończy w punkcie węzłowym szlaków rowerowych w mieście Białe Bory na rynku, przed Kościołem pw. św. Michała Archanioła. Szlak ten podąża skrajem ukrytego w głębokiej i długiej polodowcowej rynnie Jeziora Bielsko (pow. 258,7 ha, gł. 23 m, dług. 7 km). Przemierzając klonowo-jaworowymi alejkami, obszar rozległego wypiętrzenia terenu pomiędzy dolinami rzek Białej i Dołgiej, napotyka jeszcze 10 jezior oraz zespoły dworskie i ryglowe kościoły.
Trasa szlaku: Białe Bory – Jez. Bielsko – Trzmielewo – Jeziernik – Drzonowo – Świerszczewo – Stepień – Drężno – Kazimierz – Biskupice – Białe Bory.

Białoborskie szlaki rowerowe wchodzą w skład ponadregionalnego szlaku rowerowego „Greenway”.

Szlaki konne

- **SZLAK KONNY POMORZA ŚRODKOWEGO** o długości 11,7 km
Szlak konny Pomorza Środkowego rozpoczyna się w miejscowości Włoki a kończy w Białym Borze. Łączy on większość ośrodków jeździeckich Pomorza Środkowego. Długość trasy oznakowanej pomarańczowym kołem o średnicy 60 mm wynosi 138,4 km. Szlak prowadzi mało uczęszczanymi drogami gruntowymi i ścieżkami leśnymi w urozmaiconym i malowniczym krajobrazie polodowcowym w pobliżu jezior: Debro, Zamkowe, Wietrzno i Cieszęcino. Przecina nurty rzek w regionie: Unieści, Radwi, Polnicy i Grabowej.
Przez gminę Biały Bór przebiega ostatni odcinek: Drzewiany – okolice jez. Pniewo – okolice jeziora Piekiełko I – okolice jeziora Piekiełko II – Sępólno Małe – jezioro Łobez – Biały Bór,
- **SZLAK KONNY POJEZIERZA DRAWSKIEGO** o długości 186.4 km.
Szlak konny Pojezierza Drawskiego rozpoczyna się w dzielnicy Łobza - Świętoborzec, a kończy w Białym Borze. Przemierza z zachodu na wschód przez obszar Pojezierza Drawskiego, nasyconym wzniesieniami moreny czołowej, poprzecinany licznymi dolinami rzek, strumieniami i jeziorami. Szlak ten dzieli się na 5 odcinków. Przez Gminę Biały Bór przebiega odcinek 5 o długości 18,9 km: Miłobądz (Karolewo) – Dołgie – Stepień – Biskupice – Biały Bór.

Szlak pieszy

- **ZIELONY** tzw. "Wzniesienia Moreny Czołowej" o długości 158 km
Przez gminę Biały Bór przebiega odcinek szlaku: Szczecinek – Czarnogór – Gwda Wielka – Stepień – Biały Bór – Żydowo. Prowadzi wzdłuż ciągu jezior przez najpiękniejsze zakątki Pojezierza Drawskiego. Na szlakach można zobaczyć wiele atrakcji i zatrzymać się na wypoczynek w miejscach postojowych.

Ścieżka przyrodniczo - leśna

- **Ścieżka przyrodniczo - leśna** biegnie wokół Jeziora Łobez dł. 3,4 km z tablicami dydaktycznymi na temat problematyki gospodarki leśnej i ochrony przyrody, leżącej na terenie Nadleśnictwa Miastko. Zagospodarowana wiatami postojowymi, ławeczkami i miejscem na ognisko. Na przesmyku między jeziorami Łobez i Cieszęcino znajduje się tzw. "domek rybaka" z kominkiem. Na trasie ścieżki znajduje się ponadto pomnik Karla Russa – przyrodnika i społecznika żyjącego przed wojną w Białym Borze. Ścieżka leży na szlaku rowerowym "Bobięcińskie Góry", wchodzącym w skład ponadregionalnego szlaku "Greenway" – Naszyjnik Północy oraz szlaku pieszego wzniesień moreny czołowej biegnącego przez tereny Pojezierza Drawskiego.
Wzdłuż ścieżki występują bunkry i transeje Wału Pomorskiego udostępnione do zwiedzania.

Szlak Zapomnianych Fortyfikacji z linii Wału Pomorskiego. Długość 2,85 km

- Oznakowany symbolem bunkra namalowanym na białym tle o wymiarach 15 x 15 cm Szlak okrężny o długości 2,85 km przebiega w południowo-zachodniej części Białego Boru i doprowadza nas do najciekawszych i najlepiej zachowanych fortyfikacji Wału Pomorskiego w Białym Borze. Po drodze spotkamy 7 schronów bojowych oraz pozostałości po transejach i umocnieniach ziemnych. Trasa łatwa do pokonania i na całej długości przejezdna rowerem.
W 2014 r. Gmina Biały Bór była inicjatorem utworzenia ponadregionalnego szlaku "Zachodniopomorskich Fortyfikacji", który nawiązuje i uzupełnia Szlak Zapomnianych Fortyfikacji. Nowy, oznakowany szlak turystyczny, historyczno-przyrodniczy obejmuje fortyfikacje znajdujące się na przebiegu Wału Pomorskiego na odcinku powiatu szczecineckiego. Szlak liczy ok. 30 km i składa się z 12 najciekawszych historycznie i przyrodniczo odcinków. Turysta przemierzający wyznaczone trasy zwiedzi około 100 obiektów z okresu z przed oraz z II wojny światowej, pozna ich historię, przeznaczenie oraz umiejscowienie w otaczającej przyrodzie. Szlak jest oznakowany i wyposażony w tzw. „małą infrastrukturę” tj. tablice kierunkowe i informacyjne, zawierające podstawową wiedzę na temat obiektów oraz szkice przebiegu tras. Na wyznaczonych odcinkach szlaku znajdują się miejsca postoju dla pojazdów. Przebieg szlaku na terenie Gminy Biały Bór: Sępólno Wielkie – 6 km, Biały Bór- 2,7 km, Drzonowo – 1,2 km, Dyminek – 1,7 km.
- Szlak kajakowy – „Pętla szczecinecka”, dł. 71 km. Niezwykle urozmaicony, atrakcyjny szlak wodny z miejscami przenosin kajaków (fragment tego szlaku w gminie przebiega przez rzekę Dołgę, jez. Dołgie i mniejsze jeziora do jez. Wierzchowo).

Plaża

Dla turystów dostępna jest plaża strzeżona, z wydzielonym basenem dla dzieci oraz wypożyczalnią sprzętu pływającego. Kąpielisko miejskie w Białym Borze w 2009 r. uzyskało Certyfikat "Bezpiecznego Kąpieliska", a w 2010 r. tytuł Najlepszego Kąpieliska Śródlądowego w Województwie Zachodniopomorskim. Dwa ośrodki wypoczynkowe nad jeziorem dostarczają wielu atrakcji (m.in. bogato wyposażona baza sprzętu pływającego, tor łuczniczy, kort do tenisa oraz place zabaw dla dzieci). Na terenie ośrodków dostępna jest zróżnicowana baza gastronomiczna, pole namiotowe i campingowe. Obok plaży wzdłuż jez. Łobez rozciąga się ścieżka przyrodniczo-leśna. To miejsce rodzinnych spacerów, podczas których można odbyć "Lekcję dendrologii", czy zagrać na "Leśnych cymbałach". To również okazja do poznania historii bowiem wzdłuż ścieżki przebiega Szlak "Zapomnianych fortyfikacji", gdzie turysta może zwiedzić bunkry z okresu II wojny światowej, poznać ich schemat konstrukcyjny oraz przeznaczenie. Dla miłośników Nordic Walkingu – leśne trasy o różnym stopniu trudności, z wieloma miejscami odpoczynku i relaksu.

Miejsca biwakowania

W rejonie tras turystycznych Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Szczecinku (RALP) wyznaczyła kilka miejsc biwakowania: nad jez. Dołgie (leśnictwo Drzonowo), nad jez. Dołgie oraz miejsca postoju: przy drodze Gwda – Drzonowo we wsi Ruczaj, we wsi Drzonowo, w obszarze leśnictwa Drężno, przy drodze Bobolice – Białły Bór,

Trasy turystyczne

Gospodarstwa agroturystyczne na terenie Gminy Białły Bór:

- Gospodarstwo Agroturystyczne "Leśny Dworek" Linowo 9/1 Kwatery, 14 miejsc noclegowych
- Gospodarstwo Agroturystyczne Sępólno Małe 3A, 8 miejsc noclegowych
- Gospodarstwo Agroturystyczne, Stadnina Koni "Karolewko", Miłobądz, 10 miejsc noclegowych
- Gospodarstwo Agroturystyczne "Larix" Brzeźnica 21, 10 miejsc noclegowych
- "MAGICZNA DOLINA" – Gospodarstwo Agroturystyczne Sępólno Małe 6, liczba miejsc noclegowych – 8 w okresie kwiecień–październik
- Gospodarstwo Agroturystyczne „MANUFAKTURA” Sępólno Wielkie 9a, liczba miejsc noclegowych – 16
- Gospodarstwo Agroturystyczne – Stepień 14 a, 10 miejsc noclegowych – całoroczny.
- Agroturystyka Biskupice „Aurorahusky”, Biskupice 15/1, liczba miejsc noclegowych: 12 (całorocznie) ,

Pensjonaty i pokoje gościnne na terenie Gminy Białły Bór:

- Hotelik "U Michasia" ul. Podgórna 10, 47 miejsc noclegowych
- Pokoje gościnne – "Noclegi, ul. Ogrodowa 5, miejsc noclegowych
- Ośrodek Wypoczynkowy "Białły Bór", ul. Sądowa 30, 190 miejsc noclegowych, Pokoje 2 i 3 osobowe, 14 domków 4-osobowych.
- Ośrodek Wypoczynkowy "Na Plaży" Właściciel: Gmina Białły Bór, ul. Sądowa 3159 miejsc noclegowych, 46 miejsc w domkach typu "BRDA", 13 miejsc w domkach typu "OMEGA"
- Ośrodek Kolonijno-Obozowy ZS Nr 1ul. Dworcowa 19, 120 miejsc noclegowych
- Pensjonat „Hubertus”, ul. Dworcowa 22, miejsca noclegowe całoroczne – 64, miejsca noclegowe sezonowe – 36.
- Internat Z.S. im o Lange ul. Brzeźnicka 10, 250 miejsc noclegowych
- Internat Z.S im. T. Szewczenki, ul. Dworcowa 25, 70 miejsc noclegowych
- Dom Rekolekcyjny Parafii Greckokatolickiej, ul. Topolowa 4, 34 miejsca noclegowe
- Pokoje gościnne „Anna” ul. Sądowa 17, 6 miejsc noclegowych

Obiekty rekreacyjno-sportowe:

Białły Bór – na terenie stadniny koni (własność AZWSP) znajdują się: hala z parkurem; tor treningowy do prowadzenia zawodów hippicznych rangi międzynarodowej; na jez. Ławiczka tor kajakowy, 3 boiska sportowe, sala kulturystyczna, 2 sale gimnastyczne, kąpielisko.

Gmina – w miejscowościach Miłobądz i Brzeźnica tory treningowe do zawodów hippicznych. w miejscowości Dołgie: „ogród agroturystyczny”, stadnina koni z nauką jazdy, plaża z campingiem, osiedle letniskowe na 100 działek. W miejscowościach Kaliska, Stepień, Drzonowo, Trzebiele, Grabowo, Sępólno Wielkie – boiska sportowe.

„Białły Bór – na szlaku kultur”

Mniejszość ukraińska w gminie Białe Bórze.

Białe Bórze to jeden z najbardziej aktywnych ośrodków kultury ukraińskiej. Wyjątkowa i niespotykana pod względem architektonicznym greckokatolicka cerkiew projektu prof. J. Nowosielskiego rokrocznie przyciąga wielu znawców i miłośników sztuki, to miejsce odbywających się festiwali i przeglądów muzyki sakralnej z udziałem wybitnych i znanych chórów. Siłą Białego Bórze jest funkcjonująca tu wspólnota dwóch kultur, które wzajemnie się wzbogacają – Polacy i Ukraińcy – Sąsiedzi i obywatele. Obecność Ukraińców na Pomorzu to następstwo deportacyjnej akcji "Wisła", w wyniku której, do tego regionu, trafiło ok. 45 tys. byłych mieszkańców południowo-wschodniej Polski. w Białym Borze i okolicy osiedlono dość liczną grupę Ukraińców. Od 1956 roku Ukraińcy uzyskali duże możliwości organizowania się. Dzięki temu w 1957 roku powstała w Białym Borze parafia greckokatolicka oraz założono koło Ukraińskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego. W 1958 roku rozpoczęła działalność szkoła podstawowa z ukraińskim językiem nauczania, której w 1961 roku nadano imię Tarasa Szewczenki.

Dzisiaj Białe Bórze to prężny ośrodek ukraińskiego życia religijnego, oświatowego i kulturalnego, a stało się to możliwe dzięki staraniom takich instytucji jak:

- Parafia greckokatolicka z nową cerkwią według projektu Jerzego Nowosielskiego i domem rekolekcyjnym,
- Zespół Szkół nr 2 z ukraińskim językiem nauczania (szkoła podstawowa, gimnazjum),
- I Liceum Ogólnokształcące im. Tarasa Szewczenki,
- Koła Związku Ukraińców w Polsce w Białym Borze i Bielicy,
- Ukraińskie Towarzystwo Nauczycielskie,
- Skaucka Organizacja Młodzieży Ukraińskiej PŁAST.

Dnia 22 września 1991 r., w sąsiedztwie internatu i LO, przy ul. Dworcowej 25, odsłonięto pomnik Tarasa Szewczenki, a 14 maja 2007 r. pamiątkowy kamień w 60 rocznicę operacji "Wisła". w szkołach działają zespoły artystyczne: chór "Dżereło", koło żywego słowa "Kałynowyj Mist", Zespół Ukraińskiego Tańca Ludowego "Witrohon", zespół wokalny "Oksamyt", które na wysokim poziomie prezentują szerokim kręgom kulturę ukraińską.

Corocznie, duże imprezy organizowane ze środowiskiem ukraińskim w Białym Borze to:

- w styczniu Małanka (zabawa noworoczna) oraz Polsko-Ukraiński Wieczór Kolęd,
- w lutym Festiwal Ukraińskiej Bajki, w maju Regionalne Uroczystości Szewczenkowskie,
- w święto Bożego Ciała "Festiwal Ukraińskiej Twórczości Sakralnej" oraz we wrześniu Uroczystości odpustowe.

Tradycje jeździeckie w Białym Borze

Stado zostało zbudowane 1956. Wkrótce Stado doceniła polska kinematografia. Scenarzyści produkcji historycznych i kostiumowych, które trudno wyobrazić sobie bez udziału koni, oraz kultowego serialu o tematyce konnej wykorzystali malownicze tereny oraz potencjał tego miejsca w swoich filmach (m.in. sceny batalistyczne do filmu „Pan Wołodyjowski”, filmowa adaptacja dramatu Juliusza Słowackiego „Mazepa”, wersja kinowa „Karino”, polskiego serialu familijnego). Od lat 60-tych odbywały się tu Zakłady Treningowe, których celem była ocena wartości użytkowej ogierów i klaczy ras polskich przed włączeniem ich do hodowli. Planowane są wystawy hodowlane, pokazy, targi, aukcje. Zaplecze sportowe posłuży do rozgrywania zawodów jeździeckich rangi ogólnopolskiej jak i międzynarodowej, w sezonie letnim oraz zimowym m.in. Wszechstronny Konkurs Konia Wierzchowego (WKKW), nazywany koroną sportów jeździeckich, jest szczególnie efektywną dyscypliną.

VI. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY

1. Aktualna sytuacja planistyczna

Strategiczną politykę przestrzenną gminy, kierunki zmian w zagospodarowaniu przestrzeni określa studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Z kolei przeznaczenie terenów na różne formy użytkowania i zagospodarowania określają miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego z zachowaniem wymogu **nienaruszalności ustaleń przyjętej** przez samorząd **gminnej polityki przestrzennej**.

Aktualnie na terenie miasta i gminy Biały Bór funkcjonuje **10** miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w trakcie opracowywania **jest 6 planów miejscowych** (Sępolno Małe pod lokalizację kopalni kruszywa naturalnego, pod lokalizację biogazowni w miejscowości Trzebiele, pod budowę taśmociągu związanego z funkcją istniejącej kopalni kruszywa naturalnego w obrębie ewidencyjnym Sępolno Małe i Sępolno Wielkie ~~oraz pod eksploatację torfu jako~~ **zmiana części planu obowiązującego dot. lokalizacji elektrowni wiatrowych, trzy plany związane z lokalizacją instalacji OZE, zabudowy produkcyjnej, w tym rolno-spożywczej, stacji elektroenergetycznej i eksploatacji kopalin w południowej części gminy – fragmenty obrębów Biskupice, Biała, Drzonowo, Stepień**). Obowiązujące plany zagospodarowania przestrzennego dotyczą głównie terenów przeznaczonych pod elektrownie wiatrową oraz terenów związanych z eksploatacją kruszywa naturalnego. Plany miejscowe zostały opracowane dla obszarów planowanych do realizacji konkretnych inwestycji. Nie pozwala to na efektywne prowadzenie polityki przestrzennej w gminie oraz nie wykorzystuje potencjału terenów niezagospodarowanych na terenie miasta. Plany miejscowe będące w trakcie opracowania obejmują tereny związane z eksploatacją kruszywa naturalnego, odnawialnymi źródłami energii oraz tereny rekreacji indywidualnej i zabudowy mieszkaniowej.

Tabela: Wykaz aktualnie obowiązujących MPZP dla terenu miasta i gminy Biały Bór, Źródło: Urząd Miejski w Białym Borze. Rejestr uchwalonych i opublikowanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie miasta i gminy Biały Bór do 2016 r. **oraz w obszarze zmiany studium**

Tabela Nr 4 Wykaz aktualnie obowiązujących MPZP dla terenu miasta i gminy Biały Bór

lp.	nazwa	pow. [ha]	uchwała RM w Białym Borze w sprawie uchwalenia mpzp	data publikacji w Dz. Urz.	nr/poz. w Dz. Urz.
1.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w sprawie zmiany ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Biały Bór dla terenu górniczego „Jeziernik”		Nr XXX/250/98 z dnia 29 kwietnia 1998 r.	-	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 15, poz. 82.
2.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w sprawie zmiany ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Biały Bór	12,6668	NR XVII/153/2000 z dnia 6 kwietnia 2000 r.	7 czerwca 2000 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 21, poz. 251
3.	zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Biały Bór – obręb geodezyjny Brzeźnica, m. Trzebiele - na cele realizacji Regionalnego Zakładu Utylizacji Odpadów Ściekowych.	1,31	Nr XXXVIII/ 343/02 z dnia 29 czerwca 2002 r.	25 lipca 2002 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 55, poz. 1236.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA I GMINY BIAŁY BÓR

4	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Biały Bór dla miejscowości Stepień, obręb ewidencyjny Stepień, działka nr 30/1	49,99	Nr XV/108/04 z dnia 30 stycznia 2004 r.	20 lutego 2004 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 12, poz. 215
5.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu eksploatacji kruszywa naturalnego Białe Dwory	-	Nr XIV/105/07 z dnia 29 listopada 2007 r.	14 stycznia 2008 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 3, poz. 54
6.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Biały Bór – teren górniczy „Kasiborek” dla działek 4/2, 5/1 i 7, obręb Sępólno Wielkie	-	NR XXIV/197/08 z dnia 29 października 2008 r.	26 listopada 2008 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 96, poz. 2080
7.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych w gminie Biały Bór „Zespół Elektrowni wiatrowych Drzonowo, Stepień, Biskupice, Biała w gminie Biały Bór”	3110,0	Nr XLVI/370/10 z dnia 29 czerwca 2010 r.	27 lipca 2010 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 72, poz. 1328
8.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Biały Bór – teren górniczy „Stepień V” dla działek nr 3/12, 37, 9/1 obręb Stepień i dz.232/1 obręb Kazimierz	281,0	Nr XVII/137/2012 z dnia 13 marca 2012 r.	26 kwietnia 2012 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. z 2012 r. poz. 936
9.	miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Biały Bór dla obszaru funkcjonalno-przestrzennego miejscowości Dolgie-Domaradz w obrębie ewidencyjnym Drzonowo	415,52	Uchwała Nr XI/93/2015 z dnia 30 grudnia 2015 r.	11 lutego 2016 r.	Dz. Urz. Woj. Zach. z 2016 r. poz. 736
10	zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych w obrębie Biskupice	17,00	Uchwała Nr XLI/293/2022 z dnia 25 maja 2022 r.	13 czerwca 2022r.	Dz. Urz. Woj. Zach. z 2022 r. poz. 2725

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rejestru uchwalonych i opublikowanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie miasta i gminy Biały Bór do 2016 r. dla obszaru zmiany studium do 2023 r. Urząd Miejski w Białym Borze

Tabela Nr 5 Uchwały dotyczące przystąpienia do opracowania planów

lp.	rodzaj uchwały – skrót opisu przeznaczenia miejscowość	wyszczególnienie, tytuł uchwała Rady Miejskiej w Białym Borze
1.	przystąpienie do opracowania planu Biogazownia Trzebiele	Uchwała Nr XXXIV/245/2013 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 28 czerwca 2013 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części miejscowości Trzebiele gmina Biały Bór.
2.	przystąpienie do opracowania planu Kopalnia kruszywa Sępólno Małe	Uchwała Nr XXXVIII/275/2013 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Biały Bór w rejonie wsi Sępólno Małe z przeznaczeniem pod lokalizację kopalni wydobywania kruszywa
3.	~~przystąpienie do opracowania planu kopalnia torfu Biskupice~~	~~Uchwała Nr XL/293/2014 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 30 stycznia 2014 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych w obrębie Biskupice (zmiana planu obowiązującego)~~
4.	przystąpienie do opracowania planu taśmociąg dla istniejącej kopalni	Uchwała Nr XLV/317/2014 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 30.06 20014 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych w części obrębów Sępólno Wielkie i Sępólno Małe
5.	przystąpienie do opracowania planu dla farm fotowoltaicznych, obiektów dla potrzeb instalacji do wytwarzania i przetwarzania tzw. „zielonego wodoru”, eksploatacji kopalini	Uchwała Nr LXII/410/2023 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 7 listopada 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów obejmujących fragmenty obrębów geodezyjnych Biskupice, Biała, Drzonowo, gmina Biały Bór, wraz ze zmianą tej uchwały przyjętą Uchwałą Nr LXVI/431/2023 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 28 listopada 2023 r.
6.	przystąpienie do opracowania planu dla farm fotowoltaicznych, obiektów zabudowy produkcyjnej, w tym produkcji rolno-spożywczej, lokalizacji stacji elektroenergetycznej 400/220/110 kV, eksploatacji kopaliny	Uchwała Nr V/30/2024 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 11 września 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów obejmujących fragmenty obrębów geodezyjnych Drzonowo i Stepień, Gmina Biały Bór
7.	przystąpienie do opracowania planu w zakresie lokalizacji odnawialnych źródeł energii	Uchwała Nr V/31/2024 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 11 września 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych w Gminie Biały Bór, w obrębie Drzonowo i Stepień, w zakresie lokalizacji odnawialnych źródeł energii

Źródło: Opracowanie własne

2. Decyzje o warunkach zabudowy oraz decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Brak planów zagospodarowania przestrzennego wymusił na gminie prowadzenie polityki przestrzennej za pomocą decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego sporządzanych na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 778

ze zm.) oraz rozporządzeń Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003r. w sprawie sposobu ustalania wymagań dotyczących nowej zabudowy i zagospodarowania terenu w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i w sprawie oznaczeń i nazewnictwa stosowanych w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz w decyzji o warunkach zabudowy (Dz. U. Nr 164, poz. 1588 i 1589 z 2003 r.)

Stosowanie ich, bardzo często nie pozwala na zachowanie odpowiedniego ładu przestrzennego z powodu braku odniesienia do otaczających terenów. Również nie daje to możliwości oceny wpływu różnych inwestycji w szerszym zakresie. Takie analizy, przeprowadzane w związku z decyzjami o warunkach zabudowy bywają niewystarczające. Jedynie plany miejscowe zapewniają satysfakcjonującą kompleksowość.

Od 2004 r. do końca 2014 r. wydano 1161 decyzji w tym 186 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz 975 decyzji o warunkach zabudowy.

Tabela Nr 6 Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy w latach 2004 - 2015

ROK	Ilość decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	Ilość decyzji o warunkach zabudowy
2004	2	3
2005	15	81
2006	25	61
2007	16	93
2008	14	215
2009	39	75
2010	22	102
2011	25	120
2012	16	117
2013	8	83
2014	4	64
2015	6	65
Razem	192	1040

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białym Borze (stan na 31 grudnia 2015 r.)

Wydane decyzje o warunkach zabudowy reprezentują zamierzenia inwestycyjne wnioskodawców z terenu całej gminy. Przeważają w zestawieniu wnioski w sprawach zabudowy terenów z przeznaczeniem na funkcje mieszkaniowe.

Wydano w tym czasie 586 decyzje o warunkach zabudowy dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, 122 decyzji dla infrastruktury technicznej, 78 decyzji dla obiektów publicznych gminnych, 46 decyzji dla budynków gospodarczych, 26 decyzji dla zabudowy produkcyjnej, 18 dla zabudowy handlowej, 27 dla zabudowy rolniczej, 294 dla zabudowy letniskowej 9 dla zalesień i 14 dla dróg leśnych.

Największa ilość decyzji została wydana w mieście Biały Bór. Dotyczą one głównie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Ich lokalizację można uznać za pozytywną, ze względu na koncentrację w miejscach o podobnym zagospodarowaniu oraz ze względu na lokalizację na terenie miasta. Poza miastem największa koncentracja wydanych decyzji dotyczyła miejscowości Dołgie także miejscowości Stepień gdzie wydane decyzje o warunkach zabudowy dotyczyły głównie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy rekreacji indywidualnej (letniskowej).

W przypadku rolnictwa indywidualnego często chodziło o rozbudowę istniejących obiektów lub doposażenie gospodarstw w np.: silosy zbożowe lub płyty gnojowe. Bardzo liczne były wnioski dotyczące rozbudowy, przebudowy i nadbudowy istniejących budynków. Część wniosków obejmowała zmianę sposobu użytkowania budynków zwłaszcza na funkcje mieszkalne. Umożliwienie realizacji zabudowy mieszkaniowej na podstawie decyzji o warunkach zabudowy pozwoliło na znaczną poprawę warunków mieszkaniowych rodzin, które mogą w bliskiej odległości od domów rodzinnych budować nowe siedliska i rozbudowywać istniejące, co sprzyja utrzymaniu więzi rodzinnych a także kulturowych lokalnej społeczności.

W obszarze zmiany studium wydano dotychczas 9 decyzji o warunkach zabudowy dotyczących następujących przedsięwzięć:

- **budowa siedliska rolniczego (2 decyzje),**
- **rozbudowa istniejącego budynku mieszkalnego (1 decyzja)**
- **budowa elektrowni fotowoltaicznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, w tym magazynami energii (6 decyzji); przy czym dwie decyzje dotyczą przedsięwzięć wielkoobszarowych, po ok. 70,5 ha i 115 ha, które były poprzedzone uzyskaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia – dotychczas (10.2024) nie rozpoczęto jeszcze realizacji tych inwestycji.**

3. Ład przestrzenny oraz wymogi jego ochrony

Zgodnie z art. 2. obowiązującej ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym pod pojęciem „ładu przestrzennego” należy rozumieć takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

Ład przestrzenny to główny cel zagospodarowania przestrzennego na wszystkich poziomach planowania: krajowym, regionalnym, lokalnym i funkcjonalnym. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 kładzie szczególny nacisk na budowanie i utrzymywanie ładu przestrzennego, ponieważ decyduje on o warunkach życia obywateli, funkcjonowaniu gospodarki i pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe.

W zagospodarowaniu przestrzennym ład przestrzenny oznacza uporządkowanie i harmonię pomiędzy różnymi elementami składowymi przestrzeni i funkcjami struktury przestrzennej, stanowiąc kryterium oceny jakości zmian zagospodarowania w odniesieniu do sprawności procesów społeczno-gospodarczych i jakości życia.

Znaczenie ładu przestrzennego jako nieodłącznego atrybutu rozwoju zrównoważonego rozumianego w szerokim, zintegrowanym ujęciu, dla warunków życia obywateli, funkcjonowania gospodarki i szans rozwojowych powoduje, że racjonalizacja procesów przestrzennych stała się obecnie jednym z najważniejszych zadań władz publicznych.

Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego jako jeden z głównych celów Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Za racjonalność procesów przestrzennych, za ład przestrzenny decydujący o wartości, jakości i tożsamości polskiej przestrzeni odpowiedzialność ponosi Państwo i jego władze publiczne – rządowe i samorządowe. W Polsce ze względu na zaległości cywilizacyjne i trudności okresu transformacji obserwujemy nieadekwatność form zagospodarowania przestrzennego do nowoczesnych funkcji i ich rozmieszczenia z wszystkimi znanymi wadami tego zjawiska.

Nowe podejście do polityki rozwoju oznacza uznanie przez władze publiczne potrzeby sprawnego zarządzania dynamicznie zmieniającymi się – w czasie i przestrzeni – układami przestrzennymi. Skutki zewnętrzne działalności społeczno-gospodarczej (w tym efekty rozprzestrzeniania zabudowy) stanowi coraz większe pole interwencji w polityce rozwoju. Dlatego zagospodarowanie przestrzenne jest obecnie jednym z najważniejszych instrumentów budowania spójności terytorialnej, a sfera związana z funkcjonowaniem gospodarki przestrzennej wyrażająca się w ładzie przestrzennym, społecznym, gospodarczym i ekologicznym współdecyduje o spójności systemów społeczno-gospodarczych i ekologicznych. w nowych jakościowo uwarunkowaniach systemowych, w ciągłym procesie przewidywania i projektowania przyszłości, rozwiązywania sytuacji konfliktowych, w ciągłej grze o kształt przestrzeni proces równoważenia rozwoju, regulowany przez formułowanie zasad i kierunków określających politykę *ładu zintegrowanego*, będzie łączyć w sobie:

- *ład społeczny* identyfikujący strategiczne cele i środki oraz przedsięwzięcia zmierzające do poprawy jakości życia społeczeństwa,
- *ład ekonomiczny* określający strategiczne cele i środki generujące efektywny rozwój społeczno-gospodarczy,

- *ład ekologiczny* formułujący uwarunkowania i strategiczne cele ochrony i racjonalnego kształtowania środowiska przyrodniczego, zmierzające do utrwalania rozwoju ekologicznie zrównoważonego (ekorozwoju),
- *ład przestrzenny* określający strategiczne cele i kryteria kształtowania oraz harmonizowania struktur przestrzennych wyrażające zasady i kierunki gospodarowania przestrzeni geograficzną.

Pojęcie ładu przestrzennego funkcjonujące w tym systemie, związane z zagospodarowaniem przestrzennym, wyraża dążenie do harmonii, uporządkowania, proporcjonalności i zrównoważenia rozwoju środowiska człowieka. w polityce przestrzennej ład przestrzenny wyraża funkcjonalność, logikę, czytelność struktur przestrzennych oraz ich zharmonizowanie – tak wzajemne, jak i z przyrodą – oraz wysoką użyteczność i efektywność we wszystkich skalach: od lokalnej do krajowej. Jest to uporządkowana całość, której części poddane są wspólnym regułom gry, a logika jej funkcjonowania, funkcjonalność struktury oraz czytelność przestrzenna tworzą, także w każdym wymiarze terytorialnym, wysokie walory estetyczne i jakość środowiska człowieka.

Źródła i skutki nieuporządkowanej gospodarki przestrzennej

Nieuporządkowany system gospodarki przestrzennej wywołuje konkretne skutki w sferze społecznej i gospodarczej. Są nimi przede wszystkim problemy społeczne w postaci patologii, alienacji, frustracji i konfliktów wynikające z segregacji społecznej. w długim okresie takie kształtowanie przestrzeni niesie za sobą konsekwencje ekonomiczne w postaci kosztów likwidowania skutków społecznych.

Zagrożenie bezpieczeństwa odnosi się również do transportu.

Kolejnym efektem braku konsekwentnej polityki przestrzennej jest niekontrolowana urbanizacja wywołująca koszty budowania dodatkowej infrastruktury nieuzasadnionej rachunkiem ekonomicznym, wydłużenie czasu dojazdu do centrum (do miejsc pracy, edukacji, usług).

Společne i ekonomiczne skutki generowane przez obecny system gospodarki przestrzennej

Brak adekwatnych regulacji w systemie gospodarki przestrzennej (brak obowiązkowych scaleń) powoduje, że struktura własnościowo-przestrzenna obszarów rolnych decyduje o kształcie nowej zabudowy. w konsekwencji tworzona jest nadmiernie ekstensywna i chaotyczna zabudowa, następuje także trwałe wykluczenie części terenów z użytkowania.

Wiąże się to ze znacznymi społecznymi kosztami związanymi z rozwojem rozproszonym. Wiele negatywnych skutków społecznych (związanych m.in. z nadmiernym użyciem samochodu, zaliczając do nich m.in. coraz mniejszy ruch pieszego, straty czasu, wzrost liczby wypadków i kosztów leczenia, dekapitalizacja systemów transportu publicznego, zwiększając dodatkowo efekt cieplarniany, który coraz bardziej będzie obciążać finansowo budżet, sektor gospodarczy i indywidualnych odbiorców energii). Praktycznie są to środki zamrożone. Przy takim sposobie zabudowy zwrotne mechanizmy finansowania nie mają racjonalnego uzasadnienia, zaś koszty zaciągniętych pożyczek na budowę infrastruktury komunalnej muszą być pokryte przez wszystkich podatników, a nie jej bezpośrednich użytkowników. Taki sposób zabudowy jest sprzeczny z zasadą rozwoju zrównoważonego i sprawiedliwości społecznej.

Coraz silniej jest odczuwane przestrzenne niedopasowanie oferty usług publicznych, w tym podstawowych usług publicznych, w szczególności w stosunku do zmieniających się w przestrzeni potrzeb demograficznych. Konsekwencją obecnego systemu gospodarki przestrzennej jest bardzo niska – ekonomiczna i społeczna – efektywność nakładów na infrastrukturę oraz nieopłacalność rozwoju i utrzymania transportu publicznego.

Przestrzenna restrukturyzacja infrastruktury społecznej w relacji do nowych potrzeb będzie stałym i wzrastającym kosztem. Zaspokojenie podstawowych społecznych wymagań dotyczących takiej lokalnej infrastruktury będzie ograniczało możliwości inwestowania przez władze publiczne w usługi wyższego rzędu i inne formy wspierania rozwoju gospodarczego miast i regionów wymuszane presją konkurencyjną.

Bez zasadniczej zmiany ekonomicznych warunków gospodarowania przestrzenią realizacja terenów zabudowy rozproszonej będzie skutkować brakiem możliwości finansowych irracjonalnych pod względem przestrzennym, ilościowych wymagań wobec infrastruktury.

Symptomami braku ładu przestrzennego w Polsce są między innymi:

- na poziomie regionalnym i subregionalnym – niszcząca wobec wartości przestrzeni, rozrzućna ekonomicznie i społecznie suburbanizacja, zwłaszcza rozpraszanie zabudowy wiejskiej i brak koordynacji zabudowy terenów wzdłuż głównych dróg,
- na poziomie lokalnym – niska jakość przestrzeni publicznej, chaos w formach zabudowy i architektury zespołów urbanistycznych, ich niekomplećność i presja na tereny otwarte, destrukcja systemów ekologicznych miast, braki w wyposażeniu terenów urbanizowanych i terenów wiejskich w infrastrukturę techniczną i społeczną, nienadążającą za rozwojem zabudowy mieszkaniowej.

VII. STAN ŚRODOWISKA W TYM STAN ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

1. Ogólna charakterystyka środowiska przyrodniczego gminy Białý Bór

W układzie regionalizacji przyrodniczo-leśnej obszar gminy Białý Bór położony jest w I Krainie Bałtyckiej, 5 Dzielnicy Pojezierza Drawsko-Kaszubskiego i III Krainie Wielkopolskiej Pomorskiej 1 Dzielnicy Borów Tucholskich.

Dla I Krainy Bałtyckiej charakterystyczne jest gromadne występowanie drzewostanów bukowych, które po drzewostanach sosnowych mają największy udział w powierzchni lasów. Kompleksy leśne o różnej wielkości - również duże, występują na obszarze całej gminy. Oprócz mniejszych kompleksów w części wnętrza gminy, stanowią część składową większych kompleksów wykraczających poza granice gminy szczególnie na styku z województwem pomorskim.

Granica polno-leśna jest często nieregularna, rozczłonkowana. Historyczne ukształtowane wylesienia, w których rozwinęło się osadnictwo na przestrzeni XX wieku uległy zmniejszeniu lub likwidacji na skutek zalesienia przede wszystkim słabych użytków rolnych. Proces ten spowolniony trwa również obecnie. Ocenia się, że lasy i pokolenia na gruntach porolnych stanowią około 2/3 powierzchni leśnej gminy. Największą przestrzeń zajmują w obszarze na zachód od linii Kołtki-Białý Bór - jezioro Bielsko na wysokość wsi Biskupice aż po granice gminy. Są to często lite drzewostany sosnowe zbliżone wiekowo (ok. 40 letnie) co może stanowić w przyszłości problem dla gospodarki leśnej. Największy kompleks leśny wielopokoleniowy tworzą lasy mieszane z udziałem buka w rejonie Kołtki – Trzebiele.

Gmina położona jest w środkowej części Pojezierza Pomorskiego według J. Kondrackiego w obszarze Pojezierza Bytowskiego i Równiny Charzykowskiej, które pod względem geomorfologicznym stanowią strefę wzniesień moreny czołowej i równiny sandrowej. Wzniesienia moreny czołowej zajmują północną część gminy (obszar położony na północ od drogi Sępólno Małe - Miastko).

Na obszarze tym występują najwyższe wzniesienia dochodzące do 226 m n.p.m. w rejonie granicznego jeziora Bobięńskiego Wielkiego. Przez wzniesienia morenowe przebiega główny wododział pomorski bezpośredniej oraz pośredniej (przez Noteć i Wartę i Odrę) zlewni Bałtyku. Teren gminy charakteryzuje się też licznymi obszarami bezodpływowymi z zamkniętymi zlewniami.

Morena zbudowana jest z glin zwałowych i piasków gliniastych o dużej zawartości kamieni. Równina sandrowa zajmuje przeważającą część gminy. Jest na ogół płaska lub lekko falista z kulminacją w okolicy Sępólna M. (187,5 m n.p.m.). Podłoże równiny zbudowane jest z piasków i żwirów. Równina przeorana jest dwoma rynnami polodowcowymi (o przebiegu południkowym) wypełnionymi połączonymi pasmami jezior: Dębno, Stepieńskie (Młyńskie), Dołgie oraz jezior: Cieszęcino, Łobez, Bielsko.

Niewielką część gminy w rejonie wsi Stepień-Świerszczewo oraz Trzebiele-Grabowo zajmują płyty wysoczyzny morenowej zbudowane z glin zwartych i piasków gliniastych.

Na terenie gminy znajdują się 22 jeziora oraz 6 oczek wytopiskowych. Większe jeziora położone na terenie gminy oraz jej obrzeżach należą do typu rynnowych i charakteryzują się wysokimi brzegami i znacznymi głębokościami (do 38 m) natomiast jeziora wytopiskowe posiadają przeważnie brzegi płaskie oraz nieznaczną (do 10 m) głębokość. Sieć rzeczna charakteryzuje się niewielkimi przepływami i znajduje się w przeważającej części w dorzeczu Gwdy.

2. Rzeźba terenu, budowa geologiczna i zasoby surowcowe

Rzeźba terenu

Obszar gminy pokrywają osady czwartorzędowe. Powierzchniowe formy budują osady związane z działalnością zlodowacenia bałtyckiego. Formy powierzchniowe terenu ukształtowane zostały pod wpływem skomplikowanych procesów zachodzących w czasie zlodowacenia oraz późniejszych. Generalnie łagodne pochylenie terenu w kierunku południowym daje różnicę poziomów pomiędzy północą gminy a południem średnio ok. 70 m, natomiast przy uwzględnieniu najwyższego (240 m n.p.m.) punktu w rejonie jez. Oblica i najniższego poziomu jakim jest lustro wody jeziora Dołgie (137,4 m n.p.m.) 103,1 m.

Strefa największych wzniesień obejmuje obszar wysoczyzny morenowej na północ od linii Kaliska - południowy brzeg jeziora Bobięcińskiego Wielkiego.

Strefa najniższej położonych obszarów (poniżej 140 m n.p.m.) obejmuje rynną jeziora Dołgie i Stepieńskie (Młyńskie)..

Wysoczyzna morenowa pagórkowata i falista oraz obszary sandru faliste niekiedy płaskie z zagłębieniami to dwa główne obszary morfogenetyczne tego terenu. Wysoczyzna zbudowana głównie z glin zwałowych piasków i żwirów lodowcowych ze znaczną ilością okruchów skalnych natomiast sandry budują piaski i żwiry wodnolodowcowe. Utwory te oddzielają moreny czołowe (wzgórza, pagórki i wały o wysokości względnej nawet 30 m).

Budowa geologiczna i zasoby surowcowe

Na obszarze gminy występują udokumentowane i eksploatowane złoża kruszywa naturalnego, kredy jeziornej, torfu.

W przypadku wyznaczenia stref udokumentowanych złóż zasobów naturalnych dopuszcza się ich eksploatację, po czym tereny będą rekultywowane zgodnie z przepisami odrębnymi.

W myśl art. 156 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2021 r. poz. 1420) organami administracji geologicznej są: minister właściwy do spraw środowiska działający przy pomocy Głównego Geologa Kraju, marszałkowie województw (Biały Bór - Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego) działający przy pomocy geologów wojewódzkich, starostowie (Biały Bór - Starosta Szczecinecki) działający przy pomocy geologów powiatowych.

Złoża kopalin:

Piaski i żwiry, Kruszywo Naturalne

- **Biała I – złożę zawierające piasek ze żwirem – złożę o zasobach rozpoznanych szczegółowo – dokumentacja zatwierdzona decyzją Marszałka Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 11.05.2018 r. znak: WZU.7427.3.2018.WP,**
- Biały Dwór – złożę zawierające kruszywo naturalne oraz piasek ze żwirem, złożę zagospodarowane (eksploatowane), dokumentacja zatwierdzona decyzją Marszałka Województwa z dnia 30.05.2007 r. znak: WP/7515/4/07, **obszar górniczy, teren górniczy,**
- Długie I - złożę zawierające piasek ze żwirem, złożę zaniechane,
- **Kasiborek – złożę kruszywa naturalnego,**
- Kasiborek I – złożę zawierające kruszywo naturalne oraz piasek ze żwirem, złożę zagospodarowane (eksploatowane), dokumentacja zatwierdzona decyzją Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 21.06.2005 r. znak: SR-GGW/7415/6/05,
- Kazimierz – złożę zawierające kruszywo naturalne oraz piasek ze żwirem, złożę zagospodarowane (eksploatowane), dokumentacja zatwierdzona decyzją Starosty Szczecineckiego z dnia 25.06.2009 r. znak: RS.751-4/5/2009, **obszar górniczy, teren górniczy,**
- Kazimierz Lisia Jama – złożę zawierające kruszywo naturalne, złożę o zasobach rozpoznanych szczegółowo, dokumentacja zatwierdzona decyzją Marszałka Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 12.12.2012 r. znak: WOŚ.III.7422.46.2012.WP, **obszar górniczy, teren górniczy,**
- **Kolberg – złożę zawierające piasek ze żwirem, złożę o zasobach rozpoznanych szczegółowo,**
- Sępólno Małe – złożę zawierające piasek ze żwirem, złożę o zasobach rozpoznanych szczegółowo (dodatek nr 1 do dokumentacji zatwierdzony decyzją marszałka Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 15.05.2014 r. znak: WOŚ.III.7427.8.2014.WP),
- Sępólno Małe I – złożę zawierające piasek ze żwirem, złożę o zasobach rozpoznanych szczegółowo, **obszar górniczy, teren górniczy,**

- Sępólno Małe II – złoża zawierające piasek ze żwirem, dokumentacja zatwierdzona decyzją Marszałka Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 1.04.2014 r. znak: WOŚ.III.7427.6.2014.WP, **obszar górniczy, teren górniczy,**
- **Sępólno Wielkie – złoża kruszywa naturalnego,**
- Sępólno Wielkie II – złoża zawierające piasek ze żwirem, złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo (dodatek nr 1 rozliczeniowy do dokumentacji zatwierdzonej decyzją Marszałka Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 17.01.2014 r. znak: WOŚ.III.7427.17.2013.2014.WP oraz dodatek nr 2 do dokumentacji zatwierdzonej decyzją Marszałka Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 09.06.2014 r. znak: WOŚ.III.7427.11.2014.WP,
- Sępólno Wielkie III – złoża zawierające piasek ze żwirem, złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo,
- Sępólno Wielkie 4 – złoża zawierające piasek ze żwirem, złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo (dodatek nr 1 do dokumentacji zatwierdzonej decyzją marszałka Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 10.10.2014 r. znak: WOŚ.III.7427.23.2014.WP), **obszar górniczy, teren górniczy,**
- **Sępólno Wielkie V – złoża kruszywa naturalnego, obszar górniczy, teren górniczy,**
- **Sępólno Wielkie 6 – złoża kruszywa naturalnego – dokumentacja zatwierdzona decyzją Marszałka Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 15.03.2021 r. znak: WP-IV.7427.1.2021.WP,**
- Stepień - złoża zawierające kruszywo naturalne oraz piasek ze żwirem, złoża zagospodarowane – dokumentacja zatwierdzona decyzją Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 5.12.2003 r. znak: SR – GGW/7415/21/03 – złoża zrehabilitowane,
- Stepień II – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo, **obszar górniczy, teren górniczy,**
- **Stepień III – złoża kruszywa naturalnego,**
- **Stepień IV – złoża piasków i piasków ze żwirami – dokumentacja zatwierdzona decyzją Marszałka Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 14.06.2021 r. znak: WP-IV.7421.5.2021.WP.**

Na obszarze gminy, w tym w obszarze zmiany studium, występują, określone (wskazane) na rysunku, rozległe obszary potencjalnych złóż kruszyw naturalnych, o wysokim prawdopodobieństwie ich udokumentowania oraz obszary potencjalnych złóż kopalin (perspektywicznego ich występowania i udokumentowania), które są w trakcie prowadzenia badań geologicznych, lub są predysponowane do przeprowadzenia takich badań, w szczególności na obszarach zmiany studium. Dopuszcza się możliwość prowadzenia badań geologicznych w celu udokumentowania nowych złóż kruszywa naturalnego a następnie ich eksploatację i po wydobyciu rekultywację terenu zgodnie z przepisami odrębnymi. **Zaleca się przyjęcie zróżnicowanego rolnego kierunku rekultywacji.**

Kreda

- Jeziernik – złoża zaniechane,
- Kazimierz II – złoża zagospodarowane (eksploatowane), złoża zawierające kredę jeziorną,

Torfy

- Kazimierz III – złoża zagospodarowane (eksploatowane), złoża zawierające **torfy**, dokumentacja zatwierdzona decyzją Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 4.09.2002 r. znak: SR – GGW/7415/7/02), **obszar górniczy, teren górniczy.**

Zgodnie z opracowaniem Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych „Zlokalizowanie i charakterystyka złóż torfowych w Polsce...” z 1996 r. na obszarze gminy zliczono 104 udokumentowanych złóż torfowych spełniających podstawowe przyjęte kryteria bilansowości tj. miąższość śr. pow. 1,5 m, popielność śr. poniżej 25%. Uwzględniając aspekty ochronne (przyrodnicze i uzyskowe) do tzw. potencjalnej bazy zasobowej zakwalifikowano 15 złóż torfu. Zakwalifikowanie złoża do potencjalnej bazy zasobowej nie jest równoznaczne z wytypowaniem złoża do eksploatacji. Wymaga to odrębnej procedury merytorycznej i decyzyjnej. Licznie występujące, często w skupieniach, drobne torfowiska w żadnym wypadku nie mogą być utożsamiane z potencjalną bazą do eksploatacji.

Tabela Nr 7 Wykaz złóż torfu zakwalifikowanych do potencjalnej bazy zasobowej

Rejon występowania nazwa dokumentacji	Nr złoża	Typ torfu	Pow. złoża ha	Zasoby torfu tys. m ³	Zasoby gytii, kredy tys. m ³

Sępólno Wielkie	159	Niskie	6,0	178	-
Kołtki II	46	Wysokie	2,3	46	-
Kołtki II	49	Wysokie	1,8	51	-
Kołtki II	77	Wysokie	1,5	24	-
Kołtki II	81	Niskie	3,5	62	-
Kołtki II	89	Wysokie	2,0	34	6
Grabowo	94	Wysokie	1,3	62	-
Grabowo	97	Wysokie	2,5	34	6
Grabowo	121	Wysokie	3,8	72	-
Grabowo	124	Wysokie	2,8	45	-
Kołtki I	191	Niskie	3,5	67	-
Kołtki I	192	Mieszane	2,5	68	-
Kołtki I	194	Wysokie	3,8	77	-
Kazimierz	390	Niskie	6,0	109	-
Biała	1547	Wysokie	3,3	111	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z IMiUZ

3. Wody powierzchniowe i podziemne

Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe zajmują na obszarze miasta i gminy – 777 ha co stanowi 2,9% powierzchni. Wody te to przede wszystkim wody jeziorne. Udział rzek i pozostałych cieków jest tu niewielki i stanowi znikomą część ogólnej powierzchni. Rzeczywista dostępność do wód powierzchniowych jest większa ze względu na przebieg granic gminy linią brzegową jezior przynależnych administracyjnie do gmin sąsiednich (jez. Bobięcińskie Wielkie, Dołgie, Wietrzno). Dostęp do tych wód ma istotne znaczenie ze względu na funkcję turystyczną.

Dział wód I rzędu przebiegający przez północną część gminy orientacyjnie na linii Sępólno Małe – Sępólno Wielkie – Kołtki, oddziela zlewnie rzek Przymorza od zlewni rzeki Noteci. Strefa ta charakteryzuje się występowaniem obszarów bezodpływowych różnej wielkości. W małych zagłębieniach często występują torfowiska wysokie kotłowe zasilane przez wody opadowe. Strefa działu wodnego wraz z występującymi obszarami bezodpływowymi i o utrudnionym odpływie należy do obszarów szczególnie wrażliwych na ingerencję człowieka. W strefie wododziałowej w latach ostatnich nastąpiły istotne zmiany stosunków wodnych.

Jezioro Bobięcińskie Wielkie leży w ciągu cieku naturalnego pn. Odpływ południowy z jez. Bobięcińskie Wielkie łączącego jeziora: Iłowatka, Bobięcińskie Wielkie, Oblica, Kołtki (Kątnica), Przyradź, Przyradzkie (Suche). Dodatkowy odpływ w kierunku północnym (zlewnia rzeki Pierska Struga) został wykonany w latach 80-tych XX wieku w celu zabezpieczenia przeciwpowodziowego miejscowości Sępólno Wielkie. Działanie to zlikwidowało stany powodziowe w rejonie wsi Sępólno Wielkie. Zachowanie pożądanych i właściwych stosunków wodnych w tym jeziorze i zbiornikach wodnych znajdujących się w obszarze dawnego naturalnego odpływu wymaga prawidłowego funkcjonowania przepustów na odpływach z jeziora. Odpływ północny jeziora Bobięcińskiego został wykonany wyłącznie w celach przeciwpowodziowych i powinien być uruchamiany jedynie podczas wystąpienia zagrożenia przeciwpowodziowego.

Na obszarze gminy źródłiska lub górne biegi posiada większość rzek tu przepływających. Koncentracja obszarów źródłiskowych rzek występuje na obszarach bagnisto-torfowiskowych okolicy wsi Biała. Wypływają stąd rzeki Bielska Struga, Gnilec i dopływ rzeki Dołga. Niskie przepływy rzek (0,04 m³/s Bielska Struga, 1,89 m³/s Bielica) stanowią ograniczenie dla ich gospodarczego użytkowania.

Z leżących w granicach miasta i gminy do największych jezior należą: Bielsko, Cieszęcino, Łobez, Stepieńskie, a na obrzeżu gminy Dołgie i Bobięcińskie Wielkie. Większość jezior posiada charakter rynnowy ze stromymi brzegami i znaczną głębokością.

Należą do nich:

- Jezioro Dołgie
pow. - 310,8 ha
śr. głębokość - 6,7 m
max głębokość - 19,8 m
długość linii brzegowej - 19,72 km

objętość wód - 20671,9 tys. m³

Stanowi część korytarza ekologicznego rzeki Dołga. Nie jest odbiornikiem punktowych źródeł zanieczyszczeń podobnie jak jego dwa dopływy. Część zachodnią jeziora na terenie gminy Szczecinek porastają lasy o bogatej biocenozie. Część wschodnia bardziej otwarta w rejonie wsi Dołgie stopniowo zagospodarowywana jest zabudową turystyczno-letniskową. Wyniki badań w latach 1979 i 1997 zaliczają jezioro do II klasy czystości przy czym pod względem bakteriologicznym odpowiadały I klasie czystości. Stwierdzono postępujący proces eutrofizacji,

- Jezioro Stepieńskie

pow. - 36,7 ha

śr. głębokość - 8,7 m

max głębokość - 33,1 m

długość linii brzegowej - 3,22 km

objętość wód - 3192,9 tys. m³

Stanowi również część korytarza ekologicznego rzeki Dołga. Jakość wód w bardzo dużym stopniu uzależniona jest od gospodarki w jego zlewni. Przez wiele lat było narażone na spływy powierzchniowe z otaczających użytków rolnych obecnie ograniczonych, ze względu na zmianę ich frakcji (zalesienia, osadnictwo turystyczne). Dopływ z jeziora Kacko wnosi znaczne ilości związków organicznych. Na podstawie badań z 1986 r. wody jeziora zaliczono do III klasy czystości. Jezioro odznacza się wysoką wartością biogenów (fosfor całkowity, fosforany i azot całkowity) oraz substancji organicznych (BzTs i ChzT). zaliczone zostało do II kategorii podatności na degradację.

- Jezioro Bielsko

pow. - 257,9 ha

śr. głębokość - 6,2 m

długość linii brzegowej - 16,8 km

objętość wód - 15977,1 tys. m³

Stanowi odcinek korytarza ekologicznego rzeki Biała. Znajduje się w granicach miasta Białý Bór. Największe oddziaływanie negatywne na wody jeziora ma miasto. Według badań z 1997 r. wody tego zbiornika zaliczono do III klasy czystości ze względów na niekorzystne wyniki badań bakteriologicznych. Warunki morfometryczne wskazują na II kategorię podatności na degradację.

- Jezioro Łobez

pow. - 45,5 ha

śr. głębokość - 5,6 m

max głębokość - 17,0 m

długość linii brzegowej - 4,22 km

objętość wód - 2563,7 tys. m³

Stanowi odcinek korytarza ekologicznego rzeki Biała. W granicach miasta od strony południowej brzegi jeziora zainwestowane turystycznie. Na podstawie badań z roku 1980 wody zaliczano do I klasy czystości. W późniejszym okresie stwierdzono występowanie cech zagrożeń (deficyt tlenu, zjawiska gnilne, nadmierne stężenie fosforu i azotu).

- Jezioro Cieszęcino

pow. - 102,2 ha

śr. głębokość - 13,5 m

max głębokość - 38,0 m

długość linii brzegowej - 7,3 km

objętość wód - 13790,1 tys. m³

Stanowi również odcinek korytarza ekologicznego rzeki Biała. Jezioro otoczone lasami oraz w większości stromymi brzegami. Dostępny atrakcyjny fragment brzegu w części północnej. Jest to jezioro naturalne, zagrożone. Na podstawie badań z 1980 r. wody jeziora zaliczono do I klasy czystości, zaś w badaniach z 2011 r. zaliczono je do II klasy czystości. Jezioro wraz z otaczającymi lasami proponowane do objęcia ochroną jako rezerwat krajobrazowy.

Wody podziemne

Podstawowe zasoby wód podziemnych zgromadzone są w utworach czwartorzędowych. Stopień zabezpieczenia użytkowych warstw wodonośnych utworami nieprzepuszczalnymi lub słabo przepuszczalnymi jest zróżnicowany. Cechą charakterystyczną jest duży udział zwartych obszarów o braku izolacji pierwszego użytkowego poziomu wodonośnego co stanowi potencjalne zagrożenie dla

przenikania zanieczyszczeń z powierzchni terenu i zanieczyszczonych wód powierzchniowych. Obszary te znajdują się w rejonie pomiędzy miejscowościami Sępólno Wielkie – Stepień – Białý Bór – Kołtki.

Głównym zagrożeniem dla jakości wód podziemnych są chemizacja terenów rolnych i leśnych, niewłaściwe stosowanie nawozów (głównie gnojowicy), brak systemów kanalizacyjnych, nieszczelności zbiorników bezodpływowych, wylewiska nieczystości. Według podziału hydrogeologicznego kraju (Witkowska 1988) Miasto i Gmina Białý Bór położona jest w obrębie Pomorskiego Regionu Hydrogeologicznego. Jej obszar znajduje się w regionie słupsko-chojnickim, który charakteryzuje się występowaniem poziomów wodonośnych w utworach czwartorzędu i trzeciorzędów. Zasoby wód podziemnych zgromadzone są w utworach czwartorzędowych, o dużym udziale zwartych obszarów o braku izolacji pierwszego użytkowego poziomu wodonośnego. Szacunkowo około 75% powierzchni terenu gminy znajduje się w zasięgu obszaru Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) 120 „Bobolice”, a fragment zachodni gminy w zasięgu GZWP 126 Szczecinek.

Z powodu skomplikowanej i często nieciągłej budowy warstw nieprzepuszczalnych oraz ich zmiennej miąższości, a także licznych źródeł istnieje znaczne niebezpieczeństwo infiltracji wód powierzchniowych do wód głębszych. Dane na temat odwiertów badawczych PIG, ich głębokości oraz okresu z którego pochodzą ujmowane przez nie wody zawiera załącznik.

Główne zbiorniki wód podziemnych

Zgodnie z art. 59 ustawy Prawo wodne celem środowiskowym dla jednolitych części wód podziemnych jest zapobieganie lub ograniczanie wprowadzanych do nich zanieczyszczeń, zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu, oraz ich ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan. Według mapy będącej częścią Planu zagospodarowania przestrzennego dla województwa zachodniopomorskiego prawie cała gmina znajduje się w obrębie obszarów podlegających ochronie z racji ich kluczowego znaczenia dla jakości głównego zbiornika wód podziemnych.

Zbiorniki wód podziemnych są bardzo podatne na bezpośrednie zanieczyszczenia antropogeniczne i dlatego kwalifikują się do najwyższej (ONO) ochrony wód podziemnych. w strefach tych należy rozważyć wprowadzenie różnego rodzaju zakazów, mających na celu ochronę zbiorników wodnych, np. zakaz lokalizacji inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi oraz mogących pogorszyć stan środowiska, np.:

- wysypisk odpadów stałych i wylewisk nieczystości płynnych nie zabezpieczonych przed przenikaniem do podłoża,
- budowania rurociągów transportujących substancje niebezpieczne dla środowiska,
- przeładunków i dystrybucji substancji ropopochodnych.

GZWP 126 Szczecinek nie posiada wyznaczonego obszaru ONO.

Wymagana jest kontrola intensywności produkcji rolniczej oraz ograniczenia bezściółkowej hodowli zwierząt. Konieczna jest likwidacja dzikich wysypisk oraz uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej. Niezbędne jest również stosowanie środków ochrony roślin o okresie połowicznego rozpadu w glebie krótszym niż 6 miesięcy.

Prawie cały obszar opracowania zmiany studium położony jest w zasięgu GZWP nr 120 „Zbiornik międzymorenowy Bobolice”, a przeważająca część obszaru w zasięgu GZWP nr 126 „Zbiornik Szczecinek”. Zarówno GZWP nr 120 jak i GZWP nr 126 to zbiorniki w utworach czwartorzędowych, dla których nie wyznaczono obszarów ochronnych. GZWP nr 120 charakteryzuje się niską odpornością na zanieczyszczenia - czas migracji zanieczyszczeń jest niższy niż 25 lat, a GZWP nr 126 średnią odpornością na zanieczyszczenia - czas migracji zanieczyszczeń szacuje się na od 25 do 100 lat.

4. Stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Gleby

Obszar gminy Białe Bory objęły swoim zasięgiem dwa regiony glebowo-rolnicze: region Kalisko-Szczecinecki, podregion Szczecinecki, dominujący powierzchniowo, oraz region Połczyńsko-Bobolicki w części pñ.-wschodniej.

Podregion szczecinecki regionu Kalisko-Szczecineckiego poza wąskim pasem na północy i częścią północno-wschodnią, obejmuje cały obszar gminy. Dominuje rzeźba niskofalista i płaska. Skalami macierzystymi są tutaj przeważnie piaski akumulacji wodno-łodowcowej z występującymi fragmentami wysoczyzny morenowej zbudowanej z glin i piasków zwałowych. Cechą charakterystyczną warunków klimatycznych są niskie średnie temperatury. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 7,4°C, w okresie wegetacyjnym 14,0°C. Przymrozki wiosenne mogą wystąpić do ok. 15 maja, jesienią do ok. 15 października. Początek okresu gospodarczego przypada na II dekadę marca, koniec na III dekadę listopada. Okres wegetacyjny trwa od pierwszych dni kwietnia do początku listopada. Odpady średnio 600 mm.

Jest to obszar preferowany do uprawy ziemniaków. Podnoszenie produktywności gleb, szczególnie wymaga właściwej gospodarki wodnej, systematycznego ulepszania gleb lekkich. Podregion obejmuje 3/4 pow. gminy. Region Połczyńsko-Bobolicki obejmuje ok. 1/4 pow. gminy w części pñ. i północno-wschodniej. Dominuje rzeźba falista i pagórkowata. Dominującymi skalami macierzystymi są gliny zwałowe, często powierzchniowo spiaszczone, rzadziej piaski i żwiry, z których wytworzyły się głównie gleby brunatne wylugowane i kwaśne. Przeważają gleby 4 i 5 kompleksu przydatności rolniczej przy występowaniu gleb kompleksu 7. Wśród użytków zielonych znaczny udział 2z. Średnia roczna temperatura 7,6°C, w okresie wegetacyjnym 14,4°C. Okres bezprzymrozkowy od 5 maja do 15 października. Okres wegetacyjny od początku kwietnia do końca października. Działania preferencyjne: na terenach silniej urzeźbionych część gruntów ornych przeznaczyć na użytki zielone.

Podstawowe jednostki rolniczej przestrzeni produkcyjnej określają kompleksy przydatności rolniczej gleb. Obejmują one zespoły gleb o zbliżonych właściwościach rolniczych, które powinny być w podobny sposób użytkowane. Kompleksy są więc typami siedliskowymi rolniczej przestrzeni produkcyjnej, z którymi związany jest odpowiedni dobór roślin uprawnych. Nazwy kompleksów pochodzą od nazw zbóż, uznanych w naszych warunkach za najlepsze rośliny wskaźnikowe. Procentowy udział poszczególnych kompleksów przydatności rolniczej gleb w gminie Białe Bory przedstawia się następująco:

Grunty orne

kompleks 2 – pszenney dobry 0,6%
kompleks 3 – pszenney wadliwy 0,0%
kompleks 4 – żytni bardzo dobry 8,3%
kompleks 5 – żytni dobry 7,9%
kompleks 6 – żytni słaby 45,7%
kompleks 7 – żytni bardzo słaby 35,4%
kompleks 8 – zbożowo pastewny mocny 0,4%

Użytki zielone

kompleks 1 z – bardzo dobre i dobre 0,0%
kompleks 2 z – średnie 60,3%
kompleks 3 z – słabe i bardzo słabe 39,7%

Podstawowe tło w przestrzeni rolniczej gminy tworzą mało przydatne do produkcji rolniczej gleby kompleksu 6 żytniego słabego i 7 żytniego bardzo słabego, zajmując łącznie 81,1% powierzchni gruntów ornych gminy. Występują powszechnie tworząc na znacznej części obszaru gminy rejony absolutnej przewagi. Są to wszystkie obszary poza obszarem koncentracji kompleksów glebowych korzystnych i średnio korzystnych rolnictwa – głównie rejony wsi Sępólno Wielkie, Sępólno Małe, Białe Dwór, Biskupice, Kazimierz, Biała, Białka, Przybrda, Stepień, Dołgie, Drzonowo, Dyminek, Bielica.

Najkorzystniejsze dla rolnictwa, odpowiednie pod wszystkie uprawy są gleby kompleksu 2 pszenney dobrego i 4 żytniego bardzo dobrego. Zajmują łącznie niewielką powierzchnię gruntów ornych gminy, bo zaledwie 8,9% (udział kompleksu 2 jest szczególnie niski - zaledwie ok. 60 ha).

Pomimo, że są to kompleksy odpowiednie pod wszystkie uprawy, to jednak wyeliminowanie ryzyka w uzyskaniu wysokich plonów na glebach dominującego kompleksu 4 wymaga odpowiedniej kultury rolnej, właściwego poziomu kwasowości gleby i uwilgocenia.

Występowanie tych kompleksów ograniczone jest do kilku rejonów, w których tworzą obszary przewagi o różnym stopniu zwarcia. w największym nasileniu występują w obszarze na wschód od miasta Biały Bór. Największy obszar przewagi gleb kompleksów 2, 4 występuje w rejonie Trzebiele - Brzeźnica -mniejsze w rejonach Świerszczewo, Cybulin, Grabowo, pojedyncze, drobne płyty w rejonie Kaliska, Kołtki.

Istotniejszym wypełnieniem przestrzeni są gleby kompleksu 5 żytniego dobrego i średnio korzystne dla rolnictwa. Generalnie występują w sąsiedztwie kompleksów 2 i 4, powiększając ich zasięg. w użytkach zielonych przeważa kompleks 2 z - użytki średnie, kompleksu 3 z - użytki słabe i bardzo słabe rozrzucone na obszarze gminy, w stosunkowo większych powierzchniach występują w dolinie Bielskiej Strugi, na Lubieszewskich Błotach.

Klasa bonitacyjna oznacza jakość gleby, czyli jej zdolność produkcyjną a więc wyraża względną (porównawczą) wartość gleby. Jest oficjalnym miernikiem kwalifikacji gleb. Wartość gleb w klasach bonitacyjnych dla obszaru gminy przedstawia poniższa tabela.

Tabela Nr 8 Wartość gleb w klasach bonitacyjnych dla obszaru gminy Biały Bór (grunty orne oraz sady)

Klasa gleb	Grunty orne		Sady	
	ha	%	Ha	%
III a	0,2	-	0,2	-
IIIb	29,6	0,3	-	-
IV a	574,3	6,4	0,6	0,5
IV b	804,3	9,0	0,6	0,5
V	4421,9	49,4	8,7	68,0
VI	3006,9	33,6	2,7	21,0
VI z	117,3	1,3	-	-

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela Nr 9 Wartość gleb w klasach bonitacyjnych dla obszaru gminy Biały Bór (łąki trwałe oraz pastwiska trwałe)

Klasa gleb	Łąki trwałe		Pastwiska trwałe	
	ha	%	ha	%
III	20,8	1,8	18,7	4,9
IV	499,3	43,7	89,4	23,5
V	551,2	48,2	228,8	58,6
VI	72,4	6,3	49,7	13,0

Źródło: Opracowanie własne.

W odniesieniu do gruntów ornych gleby dobre klasy IIIa, IIIb, IVa zajmują zaledwie 6,7% ich powierzchni. Wielkość gleb kl. IIIa, IIIb, IVa porównywalna jest do gleb kompleksu 2 pszennego dobrego i 4 żytniego bardzo dobrego, a w szczególności do kompleksu 2 mocniejsze gleby klasy IIIa, IIIb oraz niektóre średnie i cięższe gleby klasy IV a, natomiast do kompleksu 4 lżejsze gleby klasy IIIa, IIIb oraz niektóre IVa.

Gleby słabe i naj słabsze kl. V, VI, VI z dominują zajmując aż 84,3% powierzchni gruntów ornych i generalnie koncentrują się w obszarach jak gleby kompleksu 6 żytniego słabego i 7 żytniego bardzo słabego.

Łąki klas III i IV określane jako średnie stanowią 45% łąk, pastwiska klas III i IV 28,4% pastwisk. Wartość użytków zielonych może wzrosnąć przy stosowaniu odpowiednich zabiegów pielęgnacyjnych czy melioracyjnych.

5. Klimat

Według K. Prawdzica (Monografia geograficzno-gospodarcza woj. koszalińskiego) obszar gminy znajduje się w zasięgu dwóch zróżnicowanych „pojeziernych” krain klimatycznych. Północną, najbardziej wyniesioną n.p.m. część gminy obejmuje kraina klimatyczna „Pojezierze Miasteczko-Bytowskie”, pozostały obszar kraina „środkowy pas Pojezierza Pomorskiego”. Część północna gminy w stosunku do pozostałego obszaru gminy charakteryzuje się głównie niższymi wartościami temperatury powietrza, krótszym okresem wegetacyjnym, obfitszymi opadami, większą ilością dni z pokrywą śniegu. w stosunku do terenów sąsiadujących nie tylko od południa ale również zachodu i północy aż po pas nadmorski średnia temperatura jest niższa o 0,5-1°C, ilość dni z pokrywą śniegową jest największa.

W stosunku do obszarów „bliższych Bałtykowi” cały obszar gminy charakteryzuje się niższą średnią temperaturą roczną przy zbliżonej lub nieco wyższej temperaturze w okresie letnim, większą liczbę dni gorących w roku, krótszym okresem wegetacyjnym, większą liczbą dni z pokrywą śniegu (większa suma opadów dot. tylko północnej części gminy).

Charakterystyczne dane klimatyczne dla krain klimatycznych (wg Prawdzica):

	Poj. Miasteczko-Bytowskie	Pas środk. Poj. Pom.
śr. temperatura roczna	6,5-7°C	7-7,3°C
śr. temperatura okres maj-lipiec	13,7-14	13,7-14,7
śr. ilość opadów atmosfery, w roku (mm)	650-750	550-650
śr. liczba dni z pokrywą śniegu	55-70	45-65
śr. długość okresu wegetacyjnego	195-208	208-215
śr. liczba dni gorących w roku	17-19	18-22

W części północnej gminy przeważają wiatry z kierunku zachodniego (w największym stopniu w okresie zimy), duży jest również udział wiatrów z południa i północnego zachodu przy bardzo małym udziale ciszy w ciągu całego roku (wg danych stacji meteorologicznej Miastko za okres 1986-1990).

W części południowej gminy w układzie rocznym przeważają wiatry z kierunku południowego, południowo-zachodniego i zachodniego przy przewadze wiatrów z północnego zachodu w okresie letnim. Większy jest tutaj udział ciszy występujących w okresie całego roku - ok. 9% (dane stacji meteorologicznej Szczecinek za okres 1986-1990). Należy mieć na uwadze, że spośród wszystkich elementów meteorologicznych kierunek i prędkość wiatru są w największym stopniu uzależnione od warunków lokalnych – lokalnych przeszkód naturalnych i antropogenicznych. Istotne obszary wyróżniające się specyficznymi warunkami klimatu lokalnego (mezoklimatu) stanowią przede wszystkim: tereny lasów zajmujące ok. 50% powierzchni gminy, tereny wysoczyzny morenowej o znacznie wyższym ukształtowaniu w północnej części gminy, strefy przylegające do większych jezior (ciąg rynnowy z jeziorami Cieszęcin, Łobez, Ławiczka, Bielsko i częścią zabudowy miasta Białe Błota). W warunkach gminy klimat lokalny lasów odgrywa szczególnie istotną rolę - udział ich w powierzchni ogólnej będzie wzrastać. Klimat lasów charakteryzuje się mniejszą dobową i roczną amplitudą temperatury powietrza, znacznie większą wilgotnością względną powietrza, znacznie mniejszym nasileniem wiatrów, dłuższym okresem bezprzymrozkowym. Mikroklimat wnętrza lasu zależy również od rodzaju siedlisk i drzewostanów co szczególnie jest istotne w przydatności lasu dla celów penetracji turystycznej. W skali dużych kompleksów leśnych największy udział niekorzystnych dla penetracji turystycznej lasów na siedliskach wilgotnych i bagiennych występuje w lasach północno-wschodniej, wschodniej i częściowo północnej części gminy. Siedliska dominującej większości pozostałych kompleksów leśnych (głównie na siedliskach borowych) stwarzają korzystne warunki dla człowieka, które będą wzrastać wraz z wiekiem drzewostanów (obecnie dominują drzewostany młode). Porastające te obszary drzewostany sosnowe wydzielają olejki eteryczne - fitoncydy - działające na ustrój człowieka uspokajająco i bakteriobójczo.

Swoiste właściwości mikroklimatyczne, szczególnie warunków termicznych, wykazują polany leśne - mogą tutaj występować większe dobowe i roczne amplitudy temperatur aniżeli na terenie otwartym, częściej pojawiać się przymrozki radiacyjne. W okolicach większych i głębszych zbiorników wodnych jak jezioro Bobięcin W., Dołgie, Cieszęcin, Łobez, Bielsko następuje złagodzenie amplitudy temperatur w cyklu dobowym i rocznym. W zimie zbiornik działa łagodząco ale tylko

do czasu jego zamarznięcia. W strefie nadbrzeżnej większych jezior różnice termiczne stwarzają lokalną cyrkulację powietrza – bryzę (w dzień bryza wieje w stronę lądu, w nocy odwrotnie). Występuje zjawisko lokalnych mgieł. Rynnowy układ jezior Cieszęcino, Łobez, Ławiczka, Bielsko stanowi układ przewietrzania terenu, który nie powinien być zablokowany.

Wyodrębnienie klimatu wyniesionej i skonfigurowanej strefy wysoczyzny morenowej północnej części gminy znalazło generalne odzwierciedlenie w wydzieleniu tego obszaru jako odrębna kraina klimatyczna (jw. wg Prawdzica). Następuje tutaj silne zróżnicowanie klimatów lokalnych i mikroklimatu szczególnie uzależnione od położenia w skonfigurowanym terenie (wierzchołek – zbocze – dolina – ekspozycja), pokrycia terenu.

6. Szata roślinna i świat zwierzęcy

Szata roślinna

W niniejszym opracowaniu przyjęto geobotaniczny podział regionalny Polski opracowany przez Jana Marka Matuszkiewicza z Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN. Regionalizacja geobotaniczna to zhierarchizowany, wedle określonych reguł, podział przestrzeni geograficznej dokonany ze względu na zróżnicowanie szaty roślinnej. Obszar gminy Biały Bór został przyporządkowany do: prowincji Środkowoeuropejskiej, podprowincji Południowobałtyckiej, działu Pomorskiego (A). Teren gminy rozciąga się na dwie krainy geobotaniczne: A4. Pojezierzy Środkowopomorskich i A5. Sandrowych Przedpoli Pojezierzy Środkowopomorskich. Północno-wschodnia i północna część gminy Biały Bór znajduje się w krainie Pojezierzy Środkowopomorskich, gdzie wyróżniono okręg A.4.3. Drawsko-Szczeciński i podokręg A.4.3.g Bobolicki. Obszar gminy położony na zachód i południe od Białego Boru to kraina Sandrowych Przedpoli Pojezierzy Środkowopomorskich, podkraina Borów Tucholskich, okręg Borów Tucholskich i podokręg Białoborski A.5c.6.a.

Kraina Pojezierzy Środkowopomorskich, obejmująca typowe obszary pojezierne od Gdańska po Stargard, w największym stopniu reprezentuje charakterystykę działu Pomorskiego jako całości. Wykształciły się tu różne krajobrazy roślinne, w zależności od ukształtowania terenu, ale najbardziej typowy jest krajobraz pomorskich buczyn i acidofilnych dąbrów.

Kraina Sandrowych Przedpoli Pojezierzy Środkowopomorskich ma przejściowy charakter między Działem Pomorskim a przylegającym od południa Działem Brandenbursko-Wielkopolskim. Duże obszary zajmują tu, jak wskazuje nazwa, równiny sandrowe, na których wykształca się krajobraz borów i borów mieszanych. W obrębie krainy wyróżniono trzy podkrainy: Gorzowską, Walecką i Borów Tucholskich, z których każda ma nieco inny inwentarz zbiorowisk roślinnych.

Na obszarze gminy dominują zespoły leśne zajmując połowę jej powierzchni. Około 2/3 lasów to lasy i pokoleniowe na gruntach porolnych przy znaczącym udziale litych drzewostanów sosnowych II klasy wieku. Lasy prawie w całości mają charakter „gospodarczy”. Niektóre płaty leśne o charakterze naturalnym występują w małych enklawach na niedostępnych torfowiskach, nieużytkowanych powierzchniach ze względu na trudne warunki terenowe. Przy różnorodności siedlisk zdecydowanie przeważa bór mieszany świeży ok. 50%, dalej las mieszany świeży, las świeży, bór świeży, mniejszy jest udział boru mieszanego bagiennego, lasu mieszanego wilgotnego, lasu mieszanego bagiennego, boru mieszanego wilgotnego oraz bardzo mały udział olsu i boru bagiennego.

Drzewostan tworzy głównie sosna ok. 65% dalej brzoza 10%, buk 9%, świerk 7%, dąb 2%, inne (dane orientacyjne). Sosna generalnie dominuje na obszarze na południe i zachód od linii Sępólno Małe – Sępólno Wielkie – Kołtki – Kaliska – Biały Bór – Brzeźnica (oprócz kilku z większych kilkunastu do kilkudziesięciu hektarowych „wysp” drzewostanów bukowych, świerkowych, brzozowych. Na zewnątrz tego obszaru (na północ i wschód) występuje mozaika drzewostanów bukowych, brzozy, świerkowych, sosnowych, dębowych z większą ilością bagien.

W pn.-zach. zakątku gminy (Ndl. Bobolice) występują ponad 100 letnie drzewostany sosnowe, dębowe. Obszary leśne w bezpośrednim sąsiedztwie jeziora Cieszęcino odznaczają się bogactwem florystycznym. Występuje tutaj szereg gatunków objętych ochroną zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r., poz. 1409). Ochronie ścisłej podlega wawrzynek wilczełyko – oddz. 93 b, bluszcz pospolity, lilia złotogłów, storczyk krwisty, storczyk szerokolistny, podkolan biały. Ochronie częściowej: paprotka zwyczajna, kruszyna pospolita, porzeczka czarna, kalina koralowa, maczanka wonna, konwalia majowa, kocanka piaskowa. Występuje też rzadki na Pomorzu przełęcznik górski.

W rejonie Kaliska (oddz. 3 m) występuje interesujące stanowisko wiciokrzewu pomorskiego - ochrona ścisła.

Drzewostany otaczające jezioro Bielsko i jezioro Bobięcińskie Wielkie od strony wschodniej zalicza się do drzewostanów rodzimego pochodzenia powstałych z odnowienia naturalnego o składzie gatunkowym dostosowanym do siedliska. Tworzą je w przewadze drzewostany bukowo-dębowe, bukowo-dębowe z domieszką brzozy lub świerka.

Do najważniejszych cech charakteryzujących gminę pod względem geobotanicznym należą unikalne jeziora lobeliowe (w Polsce ok. 165) objęte ochroną rezerwatową (jezioro Głębokie i jezioro Łowatka), przygraniczne jezioro Bobięcińskie Wielkie - użytek ekologiczny, torfowisko wysokie mszarne (kotłowe i pojezierne) skoncentrowane w wyniesionej strefie czołowomorenowej w licznych zagłębieniach bezodpływowych zasilanych przez opady atmosferyczne (około 50 torfowisk).

Charakterystyczne gatunki jezior lobeliowych to lobelia jeziorna, poryblin jeziorny, brzeżyca jednokwiatowa. Lobelia jeziorna i poryblin jeziorny podlegają ochronie ścisłej a wraz z brzeżycą jednokwiatową i jeżogłówką pokrewną w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin (1993) zaliczone zostały do gatunków narażonych, które w niedalekiej przyszłości znajdują się w kategorii wymierających jeżeli nie przestaną działać czynniki powodujące zagrożenie.

W rezerwacie „Jezioro Głębokie” występują w dobrym stanie lobelia jeziorna, poryblin jeziorny, brzeżyca jednokwiatowa oraz wywłócznik skrętoległy.

W rezerwacie „Jezioro Łowatka” nastąpiło osłabienie roślin wskaźnikowych, niektórych wyginiecie.

W jeziorze Oblica występuje wywłócznik skrętoległy charakterystyczny dla zeutrofizowanych jezior lobeliowych - należy do gatunków rzadko w Polsce spotykanych. Roślinność jezior lobeliowych to w większości gatunki reliktowe o wąskich zakresach tolerancji, zmiany trofii oraz odczynu wód powodują ich zanik np. w jeziorze Wietrzno.

Innych jezior z obszaru gminy nie zamieszczono w wykazie jezior lobeliowych w Polsce (M. Kraska).

Z około 104 torfowisk powyżej 1 ha znajdujących się na terenie gminy do najbardziej cennych z warunkami do zachowania znacznych cech naturalności należą torfowiska wysokie mszarne (kotłowe i pojezierne) i torfowiska przejściowe. Niewielkie powierzchniowo torfowiska wysokie mszarne stanowią najliczniejszą grupę spośród wszystkich torfowisk - ok. 50 % tworząc zbiorowiska w północnej części gminy związane ze strefą czołowomorenową.

Naturalną torfotwórczą roślinność torfowisk wysokich mszarnych stanowią obecnie i przypuszczalnie także w przeszłości zespoły roślinne rzędu trzęsawisk bagnicowych. Jako macierzystą roślinność dla oligotroficznych torfów mszarnych można uznać zespoły: mszar dolinkowy z turzycą bagienną i mszar przygielkowy, szczególnie ich odmiany wyróżniające się masową dywanową roślinnością torfowca spiczastolistnego. Roślinność okrajów stanowią głównie zespoły torfowotwórcze: szuwar mszarny z turzycą młokową, pło mszarne z turzycą dziobkowatą, mechowisko z turzycą obłą, mechowisko z turzycą pospolitą. Rośliny kwiatowe reprezentowane są przez rzadkie i chronione gatunki roślin (element alpejski i arktyczno-borealny) jak turzycą bagienna w Polsce zagrożona wyginięciem, bagnica torfowa, przygielka biała, wełnianka wąskolistna, roszciska (głównie okrągłolistna) – ochrona ścisła, żurawina błotna, modrzewnica zwyczajna, bagno zwyczajne borówka bagienna, wełnianka pochwowata i inne.

Torfowiska jako ekosystemy mają szczególne znaczenie dla zachowania zasobów genowych, zabezpieczenia nieodnawialnych zasobów substancji organicznej i gytii, retencjonowania wody co ma znaczenie także dla obszarów przyległych. Niestety są to zespoły coraz bardziej eliminowane w następstwie niekorzystnych przemian środowiska a także zagrożenia przyspieszoną sukcesją roślinną w kierunku zbiorowisk leśnych na obiektach słabo uwodnionych. Dlatego wymagają oceny i podjęcia działań ochronnych.

Ekosystemy obszaru zmiany studium reprezentują cztery podstawowe grupy:

- ekosystemy nawiązujące do naturalnych, jak wodne, torfowiskowe, bagienne, szuwarowe, sporadycznie niektóre łąkowe i leśne – zajmują one relatywnie niewielkie powierzchnie i występują głównie w zachodniej części obszaru;
- ekosystemy leśne, w tym porolne, cechujące się małą zgodnością drzewostanów z warunkami siedliskowymi – występują w północnej i zachodniej części obszaru

oraz w bezpośrednim jego sąsiedztwie ze wszystkich stron – obszar ma charakter rozległej, śródleśnej „polany”;

• ekosystemy związane z krajobrazem wiejskim, tj. grunty orne i sporadyczne ugory, użytki zielone (łąki i pastwiska) oraz przydomowe ogrody – agroekosystemy dominują powierzchniowo na obszarze opracowania;

• ekosystemy terenów silnie przekształconych antropogenicznie, zwłaszcza na terenach osadniczych i towarzyszące infrastrukturze technicznej, głównie drogowej i elektrowniom wiatrowym Farmy wiatrowej „Biały Bór”

Fauna

Stopień rozpoznania świata zwierząt obszaru gminy jest niepełny a zarazem skromny. Dotyczy to również stanowisk występowania zwierząt podlegających ochronie gatunkowej na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia **16 grudnia 2016 r.** w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z **2016 r.**, poz. **2183**), wpisanych do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt, Europejskiej Czerwonej Listy Zwierząt i Roślin Zagrożonych Wyginięciem w Skali Światowej i niektórych innych zagrożonych.

Dane umożliwiają zlokalizowanie części stanowisk niektórych chronionych gatunków zwierząt jak bielika, bociana czarnego, bociana białego, żurawia, brodzień piskliwego, perkoza dwuczubego, łabędzia niemego, wydry, żmii zygzakowatej, nietoperzy. Ilość występujących gatunków jest zdecydowanie większa (szczególnie ssaków: jeż, kret, wiewiórka; płazy: traszki, ropuchy, żaby; gady - jaszczurki; ptaki; owady; pająki) czemu sprzyja różnorodność występujących siedlisk – leśnych, łąkowych, mokradeł wodnych, polnych.

Rejony żerowania szczególnie ptaków obejmują również tereny poza obszarem gminy.

- Bielik - gatunek chroniony - objęty ochroną strefową, wpisany do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt jako rzadko występujący w kraju o dużym ryzyku wyginięcia, reprezentowany przez małe na ogół wyspowo rozmieszczone populacje. Na Europejskiej Czerwonej Liście Zwierząt i Roślin zagrożonych wyginięciem w skali światowej określony jako gatunek rzadki o niewielkiej populacji w skali światowej, nie jest ginący ale o dużym ryzyku wyginięcia. Na terenie gminy zlokalizowany w dwóch stanowiskach w obszarach leśnych: Ndl. Miastko oddz. 46 b w rejonie wsi Trzebiele; Ndl. Szczecinek oddz. 124 a w rejonie wsi Dyminek;
- Wydra – gatunek chroniony, wpisany do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt jako rzadko występujący w kraju o dużym ryzyku wyginięcia. Na Europejskiej Czerwonej Liście Zwierząt i Roślin Zagrożonych Wyginięciem w skali światowej zaliczono do gatunków zagrożonych, narażonych na wyginięcie jeśli nie przestaną działać czynniki powodujące zagrożenie. Na terenie gminy stanowisko zlokalizowane w Ndl. Miastko w rejonie jeziora Oblica;
- Nietoperze - wszystkie gatunki chronione, gatunki wpisane do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt w zależności od gatunku jako skrajnie zagrożone lub narażone na wyginięcie, w skali światowej status w zależności od gatunku jako skrajnie zagrożone, narażone na wyginięcie. Wykazane rzadkie stanowisko zimowania w Sępólnie Wielkim;
- Bocian czarny – chroniony, objęty ochroną strefową w odniesieniu do miejsc rozrodu i regularnego przebywania w Ndl. Miastko oddz. 30 b zaliczany do zagrożonych w skali Europy;
- Żuraw – zagrożony w skali Europy. Miejsca gniazdowania związane są z terenami mokradeł, najczęściej śródleśnych. Większe zgrupowania wyodrębniono: rejon wsi Kołtki, Ndl. Miastko, oddz. 5; Ndl. Miastko oddz. 52 c, 53 d,h,j w rejonie torów kolejowych gniazdują tutaj licznie również inne ptaki wodno-błotne kaczka krzyżówka, czernica); Ndl. Bobolice oddz. 437 m, o, 447 g, 464 b, 465 a;
- Bocian biały – gatunek chroniony. Spis gniazd bociana białego w 1995 r. wykazał 24 stanowiska na terenie gminy w tym w Grabowie 4, Brzeźnicy 3, Kołtkach 2 oraz po jednym we wsiach Kaliska, Dalkowo, Dyminek, Drzonowo, Świerszczewo, Dołgie, Stepień, Lubiesz, Bielica, Kazimierz, Biała, Biskupice, Kamienna, Sępólno Wielkie, Cybulin;
- Żmija zygzakowata – gatunek chroniony, stanowisko w oddz. 11 g leśnictwo Kaliska;
- Czapla siwa – gatunek rzadki w regionie, duża kolonia zajmuje kępę starodrzewu w Kazimierzu;

- Perkoz dwuczuby – ochrona gatunkowa, potencjalnie zagrożony w kraju. Po kilkadziesiąt gniazdujących par na jeziorach Bielsko, Dołgie i po kilka par na jeziorach Cieszęcino, Łobez Bobięcińskie Wielkie (1981 r.);
- Łabędź niemy – ochrona gatunkowa, zagrożony w kraju w ciągu długiego okresu czasu. w 1981 r. Pojedyncze gniazdujące pary na jeziorach Dołgie, Bielsko, Cieszęcino;
- Brodziec piskliwy – ochrona gatunkowa, kilka par na jeziorze Bobięcińskie Wielkie (1989 r.).

Prawie wszystkie wymienione gatunki zwierząt (oprócz nietoperzy) związane są z mokradłami lub zbiornikami wodnymi stanowiącymi ich miejsca lęgowe lub żerowania. Niektóre (bielik, bocian czarny) gniazdują w lasach, w bliskości terenów podmokłych, wód. Dla niektórych niezbędny jest starodrzew.

Lasy gminy są bogate w zwierzynę leśną szczególnie dużo występuje jeleni i saren, ponadto są tutaj dziki, lisy, jenoty, borsuki, kuny, zające, wydry.

Fauna występująca na obszarze zmiany studium związana jest z terenami rolniczymi i fragmentami lasów, z zadrzewieniami wiejskimi i przydrożnymi oraz z nielicznymi na tym obszarze wodami, mokradłami i wilgotnymi łąkami. Obszar objęty opracowaniem został dość dokładnie przebadany w ostatnich 15-tu latach, wykonano następujące badania:

- dla potrzeb realizacji Farmy Wiatrowej „Biały Bór” wykonano:
  - monitoring ornitologiczny (2008-2009),
  - monitoring chiropterologiczny (2009),
  - inwentaryzację płazów gadów i ssaków (z wyjątkiem nietoperzy) (2010);
- inwentaryzacja przyrodnicza terenów planowanych farm fotowoltaicznych „Biała” (2022) i „Przybrda” (2024) oraz terenu planowanego zespołu zabudowy mieszkaniowo-rekreacyjnej w rejonie jez. Bielsko (2024)
- inwentaryzacja przyrodnicza terenów północnych i wschodnich obszaru zmiany studium, oraz fragmentu południowego (2023)

Szczegółowe wyniki powyższych monitoringów i inwentaryzacji sporządzonych do 2023 r. przedstawiono w opracowaniu ekofizjograficznym podstawowym fragmentów obrębów ewidencyjnych Biskupice, Biała, Kazimierz, Stepień i Drzonowo dla potrzeb zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz dla potrzeb miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (Biuro Projektów i Wdrożeń Proekologicznych proeko z Gdańska, sierpień 2023).

7. Prawna ochrona środowiska

Obszary i obiekty prawnie chronione (z tytułu ustawy o ochronie przyrody i ustawy o lasach)

Rezerwaty

- Rezerwat przyrody „Jezioro Głębokie” w pobliżu miejscowości Biały Dwór – utworzony dla zachowania jeziora lobeliowego z charakterystyczną roślinnością Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 21 lipca 1977 r. (MP z 1977 r., Nr 19, poz. 107). Dla rezerwatu przyrody „Jezioro Głębokie” obowiązuje Zarządzenie Nr 18/2015 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 17 marca 2015 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Jezioro Głębokie”.
Obejmuje obszar jeziora Głębokiego o pow. 8,87 ha. Sformułowane zakazy ograniczają interwencję człowieka w dobrze zachowane naturalne warunki biotopowe i biocenozy. Na obszarze rezerwatu zabrania się działań jak: zmiany stosunków wodnych naruszających w istotny sposób warunki ekologiczne rezerwatu; niszczenia gleby i pozyskiwania kopalni;

zanieczyszczania wody terenu, wzniesienia ognia; zakłócania ciszy; niszczenia drzew i innych roślin; polowania, chwytania, płoszenia i zabijania dziko żyjących zwierząt z wyjątkiem dokonywania w ustalonych okresach roku połowów ryb...; niszczenia gniazd, wybierania jaj i piskląt wszystkich gatunków ptaków; umieszczania tablic i innych znaków nie związanych z ochroną rezerwatu; wznoszenia budowli, zakładania i budowy urządzeń komunikacyjnych oraz innych urządzeń technicznych; przebywania poza miejscami wyznaczonymi; uprawiania sportów wodnych i kąpiele,

- Rezerwat przyrody Jezioro „Łłowatka” w miejscowości Cybulin – utworzony dla zachowania jeziora lobeliowego z charakterystyczną roślinnością Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 21 lipca 1977 r. (MP z 1977 r. Nr 19, poz. 107).

Dla rezerwatu przyrody „Łłowatka” obowiązuje Zarządzenie Nr 17/2015 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 17 marca 2015 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Jezioro Łłowatka”.

Obejmuje obszar jeziora Łłowatka o pow. 14,73 ha, zakazy działań jak dla rezerwatu „Jezioro Głębokie” (podane wyżej). Silna antropopresja spowodowała utratę cech dobrze zachowanego jeziora lobeliowego. Podjęcie działań powstrzymujących proces degradacji jeziora być może umożliwi jego regenerację.

Obszary chronionego krajobrazu

Na obszarze gminy Biały Bór funkcjonują 3 Obszary Chronionego Krajobrazu. Obszary chronionego krajobrazu ustanowione Uchwałą nr XXXII/375/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 września 2009 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. U. z 2014 r. poz. 1637 ze zm.) obejmują ok. 1/4 powierzchni gminy w obszarach:

- obszar chronionego krajobrazu „Okolice Żydowo Biały Bór” obejmujący północne i częściowo wewnętrzne tereny gminy wraz z jeziorami Cieszącino, Łobez, Bielsko i południowa część gminy,
- obszar chronionego krajobrazu „Jeziora Szczecineckie” obejmujący południowo-zachodnią część gminy w rejonie jezior Stepieńskie, Dołgie,

Zgodnie z zasadami gospodarowania określonymi w załączniku Nr 3 do ww. Uchwały na obszar chronionego krajobrazu należy ograniczyć lokalizację lub rozbudowę obiektów mogących być źródłem zanieczyszczenia powietrza, wody, gleby, uciążliwych hałasów i woni; zakłady i obiekty nie mogą być źródłem zanieczyszczenia lub skażenia środowiska. Należy dążyć do koncentracji budownictwa turystycznego w celu zaoszczędzenia terenów szczególnie cennych przyrodniczo terenach. Wszelkiemu budownictwu i urządzeniom nadać cechy estetycznego wyglądu i zharmonizowania z otaczającym krajobrazem. Lasy należy zaliczyć do ochronnym, nieużytki zalesiać, wprowadzać zadrzewienia kompleksowe, leśne i zadrzewieniowe pasy ochronne ze względów ekologicznych oraz podniesienia estetyki krajobrazu. Zachować równowagę biologiczną środowiska.

- OChK „Las Drzonowski” powołany uchwałą nr XX/181/2000 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 27.09.2000 r. Łączna powierzchnia obszaru wynosi 392,17 ha w tym grunty nieleśne 22,62 ha. w całości obszar położony jest na terenie gminy Biały Bór i w zasięgu Nadleśnictwa Szczecinek.

Pomniki przyrody

Pomniki przyrody – uznane Rozporządzeniem Wojewody Koszalińskiego Nr 7/92 z dnia 8 września 1992 r. (Dz. Urzęd. Woj. Koszalińskiego Nr 15 z 1992 r.), Rozporządzeniem Wojewody Koszalińskiego Nr 12/95 z dnia 28 grudnia 1995 r. (Dz. Urz. Woj. Koszalińskiego Nr 2 z 1996 r.) oraz Uchwałą Nr XI/104/99 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 28.09.1999 r. Należą do nich twory przyrody ożywionej i nieożywionej:

- głąz narzutowy obwód 10,2 m, wysokość ponad ziemią 1,5 m, położony na terenie Nadleśnictwa Miastko, obręb Biały Bór, leśnictwo Kaliska oddz. 96 f.
- głąz narzutowy obwód 10,8 m, wysokość ponad ziemią 1,1 m, położony na terenie Nadleśnictwa Miastko, obręb Biały Bór, leśnictwo Kamienna, oddz. 159 c.
- grupa drzew: 19 klonów zwyczajowych (*Acer platanoides*), odb. 110-280 cm, wysokość 15-28 m, położone w m. Biała na terenie cmentarza.
- świerk pospolity, 130 lat, obw. 302 cm, wysokość 20 m w m. Sępólno Małe, dz. Nr 3.

W stosunku do pomników przyrody wprowadzono zakazy: przenoszenia, niszczenia, uszkodzenia rycia napisów i znaków, umieszczania tablic i innych znaków nie będących urzędowym oznakowaniem pomnika, zanieczyszczania otoczenia i wzniecania ognia, wznoszenia budowli w zasięgu korzeni i korony drzew.

Miejsca rozrodu i stałego przebywania zwierząt gatunków objętych ochroną strefową. Trzy takie miejsca znajdują się na obszarach leśnych w rejonie miejscowości Trzebiele i Dyminek w lasach ochronnych stanowiących ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej (omówiono w pkt. 1.4.1 Fauna). Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia **16 grudnia 2016** r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt w stosunku do zwierząt należących do gatunków dziko występujących wprowadza zakazy oraz określa sposoby ochrony gatunków.

Lasy ochronne

Wyznaczone zgodnie z planami urządzenia lasu poszczególnych nadleśnictw i określone jako wodochronne (dominacja) oraz stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej.

Użytek ekologiczny jezioro Bobięcińskie Wielkie położony na terenie gminy Miastko, część strefy brzegowej jeziora na terenie gminy Biały Bór. Zgodnie z Uchwałą Nr 24 XXXIV/97 Rady Miasta i Gminy Miastko z dnia 4 kwietnia 1997 r. w odniesieniu do wód jeziora zabrania się: (część obowiązujących zakazów)

- wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości, innego zanieczyszczenia wód, gleb i powietrza,
- użyźniania jeziora...,
- pozyskiwania, niszczenia lub uszkodzenia roślin wodnych za wyjątkiem sprzętem ciągnionym, jednak, nie częściej niż 3 razy w ciągu roku,
- zmiany stosunków wodnych,
- używania sprzętu pływającego o napędzie silnikowym spalinowym za wyjątkiem potrzeb gospodarki rybackiej.

Obszary Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000

Natura 2000 jest przyjętym przez Unię Europejską systemem ochrony wybranych elementów przyrody, najważniejszych z punktu widzenia całej Europy. System ten nie ma zastępować systemów krajowych, ale je uzupełniać – dawać merytoryczne podstawy do zachowania dziedzictwa przyrodniczego w skali kontynentu. Polega on na wybraniu (według określonych kryteriów) a następnie skutecznym ochronieniu określonych obszarów.

Podstawę do wybierania i chronienia obszarów zaliczanych do systemu Natura 2000 stanowią dwie istniejące wcześniej, dyrektywy europejskie (tj. akty prawne wiążące rządy państw Unii): tzw. Dyrektywa Ptasia i Dyrektywa Habitatowa.

Zgodnie z tekstem Dyrektywy Siedliskowej UE, NATURA 2000 to spójna Europejska Sieć Ekologiczna obejmująca:

- specjalne obszary ochrony (SOO) tworzone dla ochrony:
  - siedlisk naturalnych,
  - siedlisk gatunków roślin i zwierząt,
- obszary specjalnej ochrony (OSO) tworzone w ramach Dyrektywy Ptasiej dla ochrony siedlisk ptaków.

Obszary Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000 występujące na terenie gminy Biały Bór:

Obszar Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000

- *Mający znaczenie dla Wspólnoty obszar „Bobolickie Jeziora Lobeliowe” PLH320001*

Ostoja obejmuje skupienie kilkunastu jezior rynnowych oraz bardzo dużą liczbę oczek polodowcowych w okolicach Bobolic i Porostu. W jej granicach, oprócz różnego typu zbiorników wodnych, znajdują się torfowiska i rozległe kompleksy buczyn. Na szczególną uwagę i ochronę zasługują jeziora lobeliowe.

Obejmują one aż 16 zbiorników wodnych, z których największe to jezioro: Chlewe Wielkie (Porost), Trzebień Średni, Kiełpino i Pniewo (Nafta). Prawie wszystkie jeziora charakteryzują się obecnością gatunków reliktowych, takich jak: lobelia jeziorna *Lobelia dortmanna*, brzeżyca jednokwiatowa *Littorella uniflora* i poryblin jeziorny *Isoetes lacustris* oraz dobrze zachowaną roślinnością isoetydów *Isoetes-Lobelieta dortmannae*. w czterech jeziorach stwierdzono

występowanie elismy wodnej *Luronium natans*. Znaczną powierzchnię zajmują również zbiorniki dystroficzne; największe z nich to jez. Trzebień, jez. Żubrowo, ponadto jest tu wiele innych oczek polodowcowych bez nazwy. Często w ich obrębie rozwijają się rozległe pła mszarne. Niemalą powierzchnię stanowią też zbiorniki mezotroficzne i eutroficzne z największym z nich jez. Przybyszewko. Liczne małe oczka eutroficzne rozproszone są na obrzeżach kompleksów leśnych lub w krajobrazie rolniczym. Znaczącą powierzchnię zajmują torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą. Na szczególną uwagę zasługuje kompleks żywych torfowisk wysokich koło Drzewian. Mniejsze torfowiska mszarne (tzw. torfowiska kotłowe) występują bardzo licznie na bezodpływowych obszarach morenowych koło Porostu. Ponadto obszar obejmuje torfowiska mszarne z wrzoścem bagiennym, torfowiska przejściowe, brzeziny bagienne, suche wrzosowiska oraz liczne torfowiska mszarne zdolne do regeneracji. w otoczeniu jezior największą powierzchnię zajmują kwaśne buczyny i dąbrowy ze znacznym udziałem starodrzewi.

Wartość przyrodnicza:

Obszar Bobolickich Jezior Lobeliowych jest miejscem występowania 15 siedlisk z Załącznika i Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Wiele z nich jest również ważnym biotopem dla cennej flory i fauny.

Występują tu 4 gatunki z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Ponadto, na szczególne podkreślenie zasługuje:

- jest to jedno z większych skupień jezior lobeliowych w Polsce z doskonale zachowaną roślinnością isoetydów;
- doskonale zachowane mszary środkowoeuropejskie oraz rozległe pła mszarne, które są siedliskiem dla wielu rzadkich i ginących taksonów w skali kraju i Pomorza;
- specyficzne i wyjątkowe dla regionu torfowiska mszarne – tzw. torfowiska kotłowe;
- śródleśne łąki eutroficzne,
- liczne i dobrze zachowane biotopy dla kumaka nizinnego.
- liczne i dobrze zachowane biotopy dla niektórych ptaków – żurawia, perkozka, czy samotnika;

Obszar Bobolickich Jezior Lobeliowych wyróżnia się dodatkowo pod względem krajobrazowym, geomorfologicznym i kulturowym, w szczególności na ochronę zasługują:

- malowniczy krajobraz jeziora Chlewe Wielkie oraz krajobraz pozostałych jezior rynnowych w otoczeniu kompleksów leśnych,
- malowniczy krajobraz wzniesień kemowych z niezliczonymi oczkami wodnymi i torfowiskami,

Dla obszaru Natura 2000 „Bobolickie Jeziora Lobeliowe” obowiązuje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bobolickie Jeziora Lobeliowe PLH320001 (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2014 r., poz. 1651).

Mający znaczenie dla Wspólnoty Obszar „Jezioro Bobięcińskie” (kod obszaru PLH320040)

Obszar swoim zasięgiem obejmuje 5 jezior lobeliowych, z których największe to jezioro Bobięcińskie Wielkie o powierzchni 524,6 ha i maksymalnej głębokości 48 m. Prawie wszystkie jeziora charakteryzują się obecnością roślin reliktowych, takich jak: lobelia jeziorna *Lobelia dortmanna*, brzeżyca jednokwiatowa *Littorella uniflora* i poryblin jeziorny *Isoetes lacustris*. Ponadto w jeziorze Bobięcińskim znajduje się duża populacja elismy wodnej *Luronium natans*, a w jeziorze Łłwata występuje bardzo rzadki w Polsce poryblin kolczasty *Isoetes echinospora*.

Znaczną powierzchnię zajmują również inne siedliska, w tym: zbiorniki dystroficzne i nachodzące na taflę wody pła mszarne, torfowiska przejściowe i dywanowe mszary, bory i brzeziny bagienne oraz wilgotne i świeże łąki. Całość kompleksu otoczona jest buczynami i dąbrowami. Jest to również ważne miejsce odpoczynku i rekreacji.

Wartość przyrodnicza:

Obszar Jeziora Bobięcińskiego obejmuje 12 typów siedlisk z Załącznika i Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Wiele z nich jest ważnym biotopem dla cennej fauny. Na szczególną uwagę zasługuje:

- jezioro Bobięcińskie jako największe jezioro lobeliowe w Polsce z doskonale zachowaną roślinnością zespołu *Isoeto-Lobelietum dortmannae*,
- jedno z większych skupień krajowej populacji elismy wodnej *Luronium natans*
- liczna populacja gatunków reliktowych, zagrożonych w Polsce m.in.: lobelia jeziorna *Lobelia dortmanna*, poryblin jeziorny *Isoetes lacustris* i brzeżyca *Littorella uniflora*,

- liczna obecność gatunków rzadkich i zagrożonych na Pomorzu Zachodnim oraz prawnie chronionych,
- jedno z nielicznych w kraju stanowisk poryblinu kolczastego *Isoetes echinospora*,
- malowniczy krajobraz.

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków - obszar „Ostoja Drawska” PLB320019

Obszar obejmuje część Pojezierza Drawskiego z ponad 50 jeziorami (10% pow. terenu), reprezentującymi wszystkie typy jezior. Teren został ukształtowany w wyniku działalności lądolodu podczas ostatniego zlodowacenia bałtyckiego. Pozostałościami tej działalności są między innymi: wały moreny czołowej, ozy, liczne jary, doliny rzek, jeziora rynnowe i wytopiskowe. Jeziora należą do najgłębszych w Polsce (Drawsko – 79,7 m). Największe to Drawsko (powierzchnia 1872 ha), Siecino, Żerdno, Komorze i Wilczkowo. Mają one urozmaiconą linię brzegową, na niektórych są wyspy. Brzegi jezior są wysokie, porośnięte lasem, głównie łęgami i buczyną, lub niskie, z roślinnością przybrzeżną.

Lasy pokrywają ok. 25% terenu. Dominują tu bory, duże powierzchnie zajmują drzewostany bukowe, dębowe. Rzeźba terenu jest zróżnicowana, z licznymi wąwozami, parowami, niewielkimi, bezodpływowymi zbiornikami wodnymi, bagnami i torfowiskami. Największą rzeką jest Drawa, mająca tu swoje źródła. Swój początek biorą tutaj także inne rzeki, jak: Dębica, Wogra, Piławka, Kokna i Rakon. Znaczna część obszaru jest użytkowana rolniczo.

Wartości przyrodnicze:

Występują co najmniej 23 gatunki ptaków z Załącznika i Dyrektywy Ptasiej, 6 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Bardzo ważna ostoja dla kilku gatunków ptaków drapieżnych.

W okresie lęgowym obszar zasiedla powyżej 3% populacji lęgowej (C6) puchacza (PCK), co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: bielik (PCK), błotniak stawowy, bocian czarny, kania czarna (PCK), kania ruda (PCK), orlik krzykliwy (PCK), trzmielojad, czapla siwa, gągoł, krakwa; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występują bąk (PCK) i bocian biały.

Na terenie obszaru szczególnie cenna jest dolina Drawy, która wraz z dopływami odgrywa bardzo ważną rolę łącznika między obszarami koncentracji cennej flory w urozmaiconym krajobrazie polodowcowym. Jej źródła znajdują się w rezerwacie Dolina Pięciu Jezior. Wody tych jezior są zasobne w wapń, na dnie zbiorników odkłada się kreda jeziorna, która podściela zlodowiałe odcinki doliny między kolejnymi jeziorami. Dna jezior porastają łąki ramienicowe. Osobliwością są dobrze zachowane jeziora lobeliowe. Bardzo bogata jest także flora mchów, reprezentowana aż przez 274 gatunki, z których 30 uznano za zagrożone w Polsce. Do bardzo wartościowych zbiorowisk należą torfowiska, szczególnie wysokie, występujące na wododziałach oraz torfowiska przejściowe.

Ostoja charakteryzuje się bogactwem i różnorodnością flory i fauny. Na jej terenie występują 742 gatunki roślin naczyniowych, spośród których 28 objętych jest całkowitą ochroną gatunkową, a 14 ochroną częściową. Spotyka się tu gatunki charakterystyczne dla roślinności atlantyckiej, arktycznej, borealnej, górskiej oraz ciepłolubne.

Wody zasiedla 36 gatunków ryb i 1 gatunek kręgloustnych, w tym 5 gatunków objętych ochroną prawną. Występuje tu 12 płazów i 5 gatunków gadów oraz 41 gatunków ssaków. Gatunki wymienione w p. 3.3. z motywacją D to gatunki prawnie chronione w Polsce.

Dla obszaru Natura 2000 „Ostoja Drawska” obowiązuje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 24 czerwca 2014 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Drawska PLB320019 (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2014 r., poz. 2674).

Użytki ekologiczne

Utworzone w granicach Nadleśnictwa Miastko na podstawie Uchwały nr XV/137/2000 Rady Miasta i Gminy Białe Bory z dn. 26.01.2000 r.

- Leśnictwo Grabowo oddział leśny 50l, powierzchnia 0,76 ha, śródleśne bagno torfowiskowe;
- Leśnictwo Grabowo oddz. 69a, pow. 1,25 ha, torfowisko przejściowe - miejsce rozwoju płazów;
- Leśnictwo Kaliska oddz. 3m, pow. 1,22 ha, bór mieszany bagienny;
- Leśnictwo Kaliska oddz. 17b, pow. 0,64 ha, bór bagienny;
- Leśnictwo Kaliska oddz. 17m, pow. 0,60 ha, las mieszany bagienny;
- Leśnictwo Grabowo oddz. 42f, pow. 1,26 ha, bór mieszany bagienny;
- Leśnictwo Kaliska oddz. 83d, pow. 0,71 ha, bór mieszany bagienny;

- Leśnictwo Kaliska oddz. 96i, pow. 0,75 ha, bór mieszany bagienny;
- Leśnictwo Kamienna oddz. 181k, pow. 0,44 ha, bór bagienny;
- Leśnictwo Kamienna oddz. 237a, pow. 0,72 ha, bagno z roślinnością chronioną;
- Leśnictwo Białły Bór oddz. 263f, pow. 0,73 ha, sukcesja naturalna;
- Leśnictwo Kamienna, oddz. 290d, pow. 0,35 ha, sukcesja naturalna;
- Leśnictwo Kamienna, oddz. 290g, pow. 0,20 ha, sukcesja naturalna;
- Leśnictwo Białły Bór, oddz. 307i, pow. 1,76 ha, sukcesja naturalna;

Utworzone w granicach Nadleśnictwa Bobolice na podstawie Uchwały Nr XI/76/03 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 24 września 2003 r.:

- Leśnictwo Zarzewie, oddz. 342c (2,25 ha), 349g (0,52 ha), 349h (0,70 ha), 349j (1,40 ha), 349o (0,80 ha), 437c (0,35 ha), 437i (0,54 ha), 437m (0,80 ha), 437o (0,47 ha), 438c (1,42 ha), 439g (1,78 ha), 443d (1,30 ha) - „Torfowiska Cybulińskie” – kompleks torfowisk (wysokie, przejściowe i niskie) otoczone lasem mieszanym oraz „Torfowiska koło jeziora Wietrzno” – torfowisko przejściowe z fragmentami olsu, które są miejscami rozrodu cennych gatunków zwierząt;
- Leśnictwo Zarzewie, oddz. 446c (0,88 ha), 447c (0,41 ha), 447g (0,39 ha), 448b (2,12 ha), 448f (0,31 ha), 448h (0,71 ha), 449g (0,26 ha), 449m (0,52 ha), 449n (1,56 ha), 450c (0,40 ha), 450d (0,37 ha), 450f (0,34 ha) - „Torfowiska koło jeziora Pniewko” – kompleks torfowisk (wysokie, przejściowe i niskie) otoczone lasem mieszanym, gdzie znaleziono miejsca rozrodu cennych gatunków zwierząt;
- Leśnictwo Zarzewie, oddz. 463Af (0,73 ha), 463Aj (0,51 ha), 464b (0,90 ha), 465a (0,81 ha)
- „Torfowiska koło jeziora Wietrzno” – torfowisko przejściowe z fragmentami olsu oraz „Rozlewiska koło jeziora Przysadź” – torfowisko niskie wokół niewielkiego jeziora, częściowo porośnięte zaroślami wierzbowymi z fragmentami olsu, które są miejscami rozrodu cennych gatunków zwierząt;
- Leśnictwo Zarzewie, oddz. 475b (0,56 ha), 476b (0,25 ha), 476d (0,66 ha), 476f (0,30 ha), 477b (2,28 ha), 477g (0,91 ha), 477i (0,63 ha), 477k (0,63 ha) - „Torfowiska koło jeziora Pniewko” – kompleks torfowisk (wysokie, przejściowe i niskie) otoczone lasem mieszanym, gdzie znaleziono miejsca rozrodu cennych gatunków zwierząt.
- Leśnictwo Ruda, oddz. 480d (0,46 ha), 480g (0,34 ha), 481d (1,24 ha), 489c (0,91 ha), 489h (0,45 ha), 495c (0,90 ha), 498c (0,40 ha), 498d (0,57 ha), 506b (0,87 ha), 506g (0,48 ha), 508c (13,39 ha), 508d (0,20 ha), 508g (0,10 ha) – Zarośla wierzbowe – wierzba, brzoza i olcha; „Torfowiska koło jeziora Pniewko” - kompleks torfowisk (wysokie, przejściowe i niskie) otoczone lasem mieszanym oraz „Torfowisko niskie koło Sępolna Małego” - torfowisko niskie otoczone lasem mieszanym, gdzie znaleziono miejsca rozrodu cennych gatunków zwierząt.

8. Tereny o funkcji leśnej

Struktura organizacyjna

W rozumieniu ustawy o lasach z dnia 28 września 1991 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 2100) lasem jest grunt o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha, pokryty roślinnością leśną (uprawami leśnymi) – drzewami i krzewami oraz runem leśnym lub częściowo ich pozbawiony, przeznaczony do produkcji leśnej lub stanowiący rezerwat przyrody lub wchodzący w skład parku narodowego albo wpisany do rejestru zabytków związany z gospodarką leśną i zajęty pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, urządzenia melioracji wodnych, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne miejsca składowania drewna, tereny pod liniami energetycznymi, a także wykorzystywany na parkingi wykorzystywane na parkingi leśne, urządzenia turystyczne.

Trwale zrównoważoną gospodarkę leśną prowadzi się wg planów urzędniowych lasu lub uproszczonych planów urzędniowych lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu.

Obecnie obszar leśny gminy Białły Bór administrowany jest przez następujące nadleśnictwa:

- Miastko (obręb Białły Bór)- 60%
- Szczecinek (obręb Wierzchowo i Dyminek) - 28%
- Czarne Człuchowskie (obręb Międzybórz)
- Bobolice (obręb Bobolice) -11 %

Teren gminy obejmuje swym zasięgiem 14 leśnictw z których 10 ma siedziby na obszarze gminy i miasta. Siedziby 4 leśnictw znajdują się poza granicami gminy.

Siedziby leśnictw na obszarze gminy:

Kaliska, Sępólno W. Białý Dwór (Białý Bór), Kamienna (Biskupice), Grabowo, Białý Bór (Kaliska), Cichy Bór (Stępień, obręb Wierzchowo), Dyminek, Drzonowo
Nadleśnictwo Bobolice: Kasiborek (Sępólno M.)

Siedziby leśnictwo poza obszarem gminy:

Drężno (obrub Wierzchowo)
Nadleśnictwo Bobolice: Zarzewie, Ruda

Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2021 r. poz. 1275) nadzór nad gospodarką leśną nie stanowiącą własności Skarbu Państwa sprawuje Starosta (w przypadku Białego Bóru – Starosta Szczecinecki). Są to prawie wyłącznie bardzo drobne kompleksy leśne powstałe z samosiewu rozproszone wśród użytków rolnych. Natomiast lasy Skarbu Państwa są w zarządzie Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe nad którymi bezpośredni nadzór sprawują Nadleśnictwa.

Struktura własnościowa

Grunty leśne na obszarze gminy Białý Bór zajmują powierzchnię 13508,3724 ha (dane wg wykazu gruntów Starostwa Powiatowego w Szczecinku z maja 2016 r.), co stanowi 50,1% powierzchni gminy. Prawie cały obszar lasów i gruntów leśnych zajmują lasy i grunty leśne stanowiące własność Skarbu Państwa będące w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe. Pozostałe to przede wszystkim lasy **Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa**, w mniejszym stopniu innych użytkowników.

Grunty zadrzewione i zakrzewione na terenie gminy zajmują powierzchnię 307,7122 ha przy dominacji gruntów wchodzących w skład Zasobów **KOWR**, reszta należy do drobnych innych użytkowników.

Lasy i grunty leśne na obszarze miasta Białý Bór zajmują powierzchnię 371,1368 ha co stanowi 28,9% jego powierzchni (dane wg wykazu gruntów Starostwa Powiatowego w Szczecinku z maja 2016 r.). Prawie cały obszar lasów zajmują lasy i grunty leśne Skarbu Państwa. Grunty zadrzewione i zakrzewione zajmują powierzchnię 106,9819 ha.

Struktura przestrzenna

W układzie regionalizacji przyrodniczo-leśnej obszar gminy Białý Bór położony jest w I Krainie Bałtyckiej, 5 Dzielnicy Pojezierza Drawsko-Kaszubskiego i III Krainie Wielkopolski Pomorskiej 1 Dzielnicy Borów Tucholskich.

Dla I Bałtyckiej Krainy charakterystyczne jest gromadne występowanie drzewostanów bukowych, które po drzewostanach sosnowych mają największy udział w powierzchni lasów. Kompleksy leśne o różnej wielkości – również duże, występują na obszarze całej gminy. Oprócz mniejszych kompleksów w części wnętrza gminy, stanowią część składową większych kompleksów wykraczających poza granice gminy szczególnie na styku z województwem pomorskim. Tylko sporadycznie granica gminy nie jest powiązana z obszarem leśnym – najdłuższy odcinek na południe od wsi Grabowo (bez granic wodnych).

Granica polno-leśna jest często nieregularna, rozczłonkowana. Historyczne ukształtowane wylesienia w których rozwinęło się osadnictwo na przestrzeni XX wieku uległy zmniejszeniu lub likwidacji na skutek zalesienia przede wszystkim słabych użytków rolnych. Proces ten spowolniony trwa również obecnie. Ocenia się, że lasy i pokolenia na gruntach porolnych stanowią około 2/3 powierzchni leśnej gminy. Największą przestrzeń zajmują w obszarze na zachód od linii Kołtki – Białý Bór – jezioro Bielsko na wysokość wsi Biskupice aż po granice gminy.

Są to często lite drzewostany sosnowe zbliżone wiekowo (ok. 40 letnie) co może stanowić w przyszłości problem dla gospodarki leśnej.

Największy kompleks leśny wielopokoleniowy tworzą lasy mieszane z udziałem buka w rejonie Kołtki – Trzebiele.

Lasy ochronne

Lasy ochronne są to lasy szczególnie chronione w których prowadzi się gospodarkę leśną w sposób zapewniający ciągłe spełnianie przez nie celów dla których zostały wydzielone.

Klasyfikowanie funkcji ochronnych lasu podlegało różnym modyfikacjom na przestrzeni czasu, co znajdowało swój wyraz w opracowanych w danym okresie planach urządzenia lasu.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami (ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach) za ochronne mogą być uznane lasy, które:

- 1) chronią glebę przed zmywaniem lub wyjąłowieniem powstrzymują usuwanie się ziemi, obrywanie się skał lub lawin;
- 2) chronią zasób wód powierzchniowych i podziemnych, regulują stosunki hydrologiczne zlewni oraz na obszarach wododziałów;
- 3) ograniczają powstawanie lub rozprzestrzenianie się lotnych piasków;
- 4) są trwale uszkodzone na skutek działalności przemysłu;
- 5) stanowią drzewostany nasienne lub ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej;
- 6) mają szczególne znaczenie przyrodniczo-naukowe lub dla obronności i bezpieczeństwa Państwa
- 7) są położone:
  - a) w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców,
  - b) w strefach ochronnych uzdrowisk i obszarów ochrony uzdrowiskowej w rozumieniu ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz. U. z **2021** r. poz. **1301**),
  - c) w strefie górnej granicy lasów.

Na obszarze gminy Biały Bór lasy obejmują tereny w zasięgu działania Nadleśnictwa Miastko, Nadleśnictwa Szczecinek, Nadleśnictwa Bobolice, Nadleśnictwa Czarne Człuchowskie. Cechą charakterystyczną lasów ochronnych jest mała różnorodność wyznaczonych kategorii ochronności – zdecydowanie dominują lasy wodochronne.

Na obszarze miasta i gminy lasy ochronne obejmują ogółem ok. 1800 ha co stanowi 13,6% ogólnej powierzchni lasów i gruntów leśnych. Lasy ochronne na obszarze miasta Biały Bór obejmują ok. 282 ha co stanowi 78,7% lasów i gruntów leśnych miasta. Lasy ochronne na obszarze gminy Biały Bór (bez miasta obejmują ok. 1518 ha co stanowi ok. 12% lasów i gruntów leśnych obszaru gminy. w każdym z wymienionych układów dominują lasy wodochronne, na obszarze miasta wzbogacone o ochronność z tytułu położenia w granicach administracyjnych miasta a na terenie gminy o lasy ochronne stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej.

Generalnie lasy ochronne rozrzucone są w mniejszych kompleksach na obszarze całej gminy, często stanowią część składową kompleksów lasów ochronnych wykraczających poza granice gminy. Lasy wodochronne tworzą charakterystyczne układy związane ze zbiornikami i ciekami wodnymi w tym z jeziorem Bobięcińskie Wielkie i zespołem jezior i terenów podmokłych na południe od niego (jez. Przeradz, Oblica): wąskie pasmo lasu wzdłuż ciągu jezior Cieszęcino, Łobez, Bielsko; kompleksy leśne otaczające zespół jezior Grębosz-Głębokie (rezerwat przyrody); inne mniejsze: kompleks leśny związany z jeziorem Wietrzno; lasy otaczające jezioro Piekiełko II w układzie z jeziorami będącymi rezerwatami przyrody poza obszarem gminy; pasma leśne wzdłuż jeziora Dołgie, jeziora Stepieńskie (Młyńskie), odcinka rzeki Białej w dół biegu od wsi Bielica.

Lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej obejmują ok. 20 hektarowe powierzchnie w tym dwie w rejonie miejscowości Trzebiele i jedną na pld.-zach. od Dyminka (w planie urządzenia lasu oznaczona jest jako specjalne gospodarstwo leśne).

9. Regulacja stosunków wodnych

Na obszarze Miasta i gminy Biały Bór znajdują się urządzenia melioracji wodnych, których obszar zmeliorowany wg stanu na dzień 31.12.2013 r. wynosi 1044 ha. Na obszarze gminy Biały Bór zabiegi melioracyjne podlegają prawie wyłącznie na odwadnianiu terenów rolniczych. Największe kompleksy obszarów zmeliorowanych znajdują się w rejonie wsi Trzebiele, Świerszczewo, Brzeźnica, Stepień.

Wody, urządzenia melioracji wodnych podlegają ochronie na mocy przepisów ustawy z dnia **20 lipca 2017** r. – Prawo wodne (Dz. U. z **2021** r., poz. **624**, z późn. zm.)

Zmiana dotychczasowego zagospodarowania obszarów na cele inne niż rolnicze może spowodować zniszczenie istniejących urządzeń melioracyjnych, co w konsekwencji doprowadzi do zakłócenia funkcjonowania systemu odwadniającego oraz zmian na pozostałym obszarze

ze szkodą dla gruntów sąsiednich co może doprowadzić do katastrof budowlanych dla prowadzonych inwestycji.

Regulacja rzek

Przez teren gminy przepływa ponad 90 km cieków naturalnych znajdujących się głównie w **zlewni** Gwdy oraz częściowo Wieprzy i jeziora Bobiecińskiego Wlk, dla których w imieniu Skarbu Państwa prawa właścicielskie wykonuje **Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie** (72 km rzek oraz 18,5 km innych cieków) z czego 22 % jest uregulowana. Ponadto znajdująca się na terenie gminy Białe Bory rzeka Czernica, dla której prawa właścicielskie wykonuje **Wody Polskie - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu**.

Urządzenia melioracyjne

Zgodnie z ustawą Prawo wodne melioracje wodne polegają na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy. Urządzenia melioracji wodnych zostały określone w art. 197 ww. ustawy i są to: **rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie, drenowania, rurociągi, stacje pomp służące wyłącznie do celów rolniczych, ziemne stawy rybne, groble na obszarach nawadnianych, systemy nawodnień grawitacyjnych, systemy nawodnień ciśnieniowych o ile służą regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy.**

Na terenie gminy Białe Bory na ciekach występuje 7 budowli piętrzących (zastawki, przepustozastawki) oraz stopień młyński na rzece Biała w mieście Białe Bory. Ponadto na obszarze gminy Białe Bory jest 92,2 km rowów melioracyjnych.

Zbiorniki przeciwpowodziowe

Przez teren gminy przepływają cieki naturalne o małych przepływach. Intensywne opady nie powodują fal powodziowych tym bardziej, że znajdują się tu naturalne odbiorniki wód opadowych – jeziora.

10. Krajobraz

Zgodnie z art 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2021 r., poz. 741, z późn. zm.) przez: „krajobraz” – należy rozumieć postrzeganą przez ludzi przestrzeń, zawierającą elementy przyrodnicze lub wytwory cywilizacji, ukształtowaną w wyniku działania czynników naturalnych lub działalności człowieka.

Krajobraz gminy Białe Bory

Krajobraz gminy Białe Bory w przeważającej części stanowi krajobraz typu młodoglacjalnego, ukształtowanego w czasie ostatniego zlodowacenia. Szczególnie w części północnej i północno-wschodniej gminy występuje bogactwo form rzeźby terenu. Na tym obszarze znajduje się też strefa największych wyniesień (ponad 200 m n.p.m.) i deniwelacji. Rynny polodowcowe głęboko wcięte w powierzchnię terenu najczęściej wypełnione jeziorami, oczka wodne, torfowiska, wzniesienia ze spadkami do 10% i obszarami sfalowanymi o spadkach 3-6% oraz duże obszary i ciągi zróżnicowanych zalesień i zadrzewień to podstawowe elementy krajobrazu.

Charakteryzuje się dużą ilością bezodpływowych zagłębień, wypełnionych częściowo wodami jezior lub torfowiskami oraz urozmaiconą konfiguracją terenu. Część środkowa gminy przecięta jest połączonymi ze sobą, długimi rynnowymi jeziorami przepływającymi na osi północ – południe: jeziora Bielsko, Ławiczka (Łobez), Cieszęcino. Zachodnia i północno – zachodnia część gminy, ujęta od strony południowej długim jeziorem Dołgie to w przeważającej części obszar o krajobrazie leśnym, pagórkowatym z licznymi oczkami wodnymi, teren o słabych piaszczystych glebach. w tej części gminy lokalizowane są m.in. wsie: od południa: Dołgie, Stepień, Świerszczewo, Kazimierz, Kamienna, Biskupice, a wśród leśnych pagórków rozrzucone kolonie Linowo. Dalej na północ zlokalizowane są wsie: Sępólno Małe, Sępólno Wielkie i położony u stóp jeziora Bobiecińskiego Cybulin. w części północnej – m.in. Kaliska i Kołtki. Południowo-wschodnią część gminy zajmuje krajobraz równinno-morenowy, przecięty rzeką Czernicą. Tę część, w której zlokalizowana jest wieś Dyminek, Bielica, Drzonowo, Radzewo pokrywają duże obszary leśne z przewagą lasu sosnowego. Północno-wschodnią część gminy wypełnia krajobraz pagórkowaty o zróżnicowanej rzeźbie terenowej, rolnej

o niewielkim stopniu zalesienia. w tej części znajdują się wsie: Brzeźnica, dawny folwark Brzeźnica, Grabowo, Trzebiele.

Dla obszarów o wysokich walorach krajobrazowych konieczne jest zachowanie istniejących cech fizjonomicznych, zharmonizowania inwestycji z istniejącym krajobrazem naturalnym i ochrona krajobrazu przed niewłaściwą formą zagospodarowania rekreacyjnego i zabudowy turystycznej.

Krajobraz miasta Białły Bór

Białły Bór jest miastem malowniczo położonym w północnej części powiatu szczecineckiego, na wrzecionowatym przesmyku między jeziorami Ławiczka i Bielsko. Miasto usadowione jest w obniżeniu terenu, ujęte od wschodu i zachodu wzniesieniami, a od południa i północy chronione wodami obu jezior. Teren otaczający miasto to w przeważającej części obszar o krajobrazie leśnym z przewagą drzewostanu sosnowego, pagórkowatym z licznymi oczkami wodnymi, teren o słabych piaszczystych glebach. Miasto leży na trasie szlaków turystycznych kołowych, wodnych.

11. Zagrożenia dla środowiska przyrodniczego

Jakość powietrza atmosferycznego

O jakości powietrza na danym obszarze decyduje zawartość w nim różnorodnych substancji, których koncentracja jest wyższa od warunków naturalnych. Poziomy stężenie zanieczyszczeń w powietrzu wynikają bezpośrednio z wielkości emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz warunków meteorologicznych.

Do zagrożeń jakie powoduje zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego należą między innymi:

- *zmiany klimatyczne* – wzrost stężeń CO_2 , CH_4 , N_2O oraz freonów i halonów w górnej warstwie atmosfery, poprzez wzmocnienie efektu cieplarnianego prowadzi do częstszych powodzi, susz oraz zmiany w tradycyjnych uprawach rolniczych;
- eutrofizacja – nadmiar ilości azotu, pochodzącego z NO_2 i NH_3 docierającego z powietrza do zbiorników wodnych prowadzi do zmian w ekosystemach.

Powyższe zjawiska są następstwem wzrostu ilości substancji zanieczyszczających atmosferę.

Źródłami emisji zanieczyszczeń powietrza w Gminie Białły Bór są przede wszystkim zakłady przemysłowe, transport, kotłownie lokalne, paleniska indywidualne.

Zanieczyszczenia przemysłowe, powstają w wyniku: spalania paliw: pył, dwutlenek siarki (SO_2), dwutlenek azotu (NO_2), tlenek węgla (CO), dwutlenek węgla (CO_2).

Emisja niska, a więc emisja z palenisk indywidualnych, przyczynia się do wzrostu stężeń w atmosferze: dwutlenku siarki (SO_2), tlenku węgla (CO), tlenków azotu i niemetalowych lotnych związków organicznych. Ze względu na powszechność wykorzystania konwencjonalnych źródeł zaopatrzenia w ciepło jakim są paliwa węglowe, emisja niska przyczynia się znacząco do złego stanu środowiska atmosferycznego.

Emisja komunikacyjna, powoduje wzrost zanieczyszczeń gazowych oraz pyłowych, będących efektem:

- spalania paliw – zanieczyszczenia gazowe: tlenek węgla (CO), dwutlenek węgla (CO_2), tlenki azotu i węglowodory,
- ścierania opon, okładzin systemów hamulcowych pojazdów, nawierzchni drogowych – zanieczyszczenia pyłowe: zawierające ołów, kadm, nikiel i miedź.

Zgodnie z art. 89 ustawy Prawo ochrony środowiska, ocena jakości powietrza oparta jest na klasyfikacji stref w województwie. Mechanizm ten ma na celu utrzymać dotychczasową jakość powietrza na obszarach, gdzie jest ona dobra oraz pomóc w osiągnięciu standardów jakości powietrza poprzez działania techniczne oraz organizacyjne tam, gdzie jakość powietrza jest zła.

Na terenie Województwa Zachodniopomorskiego ocenie podlegają następujące zanieczyszczenia: SO_2 , NO_2 , NO_x , CO , C_6H_6 , Pb, PM10, ozon oraz zanieczyszczenia zawarte w pyłach tj. As, Cd, Ni, B(a)P.

Klasyfikację stref dokonuje się oddzielnie dla dwóch grup:

- określonych w celu ochrony zdrowia (teren całego kraju i uzdrowisk),
- określonych w celu ochrony roślin (teren całego kraju).

Wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia, jak i kryteriów dla ochrony roślin dla wszystkich substancji podlegających ocenie, jest zaliczenie strefy do jednej z klas, tj.:

- Klasy a – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych,
- Klasy B – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji,
- Klasy C – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalny, poziomy docelowy, poziomy celów długoterminowych,
- Klasa D1 – symbol klasy dla obszaru klasy dla O3, oznacza iż poziom celu długoterminowego nie został przekroczony,
- Klasa D2 – symbol klasy dla obszaru klasy dla O3, klasa ta oznacza przekroczenie poziomu celu długoterminowego.

Gmina Białý Bór wchodzi w skład strefy zachodniopomorskiej, dla której Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego przyjął „Program ochrony powietrza oraz plan działań krótkoterminowych dla strefy zachodniopomorskiej” Uchwałą Nr XXVIII/388/13 z dnia 29 października 2013 r. (Dz. Urz. Województwa Zachodniopomorskiego z 2012 r., Nr 337) dotyczący pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)piernu.

W przeprowadzonej w 2014 r. klasyfikacji stref dla zanieczyszczeń: SO₂, NO₂, NO_x, PM10, PN2,5, O₃, C₆H₆, CO, As, Cd, Ni i Pb strefa zachodniopomorska, w skład której wchodzi powiat szczeciński otrzymała klasę A ze względu na ochronę zdrowia. w przypadku wystąpienia klasy A nie są wymagane działania naprawcze. Nie odnotowano również przekroczenia poziomów dopuszczalnych określonych ze względu na ochronę roślin dla dwutlenku siarki (SO₂), ozonu (O₃) i tlenków azotu (NO_x).

W przypadku ozonu w 2014 r. podobnie jak w latach poprzednich przekroczony został poziom celu długoterminowego, stanowiący dodatkowe kryterium oceny dla tego zanieczyszczenia ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin. Aglomeracja szczecińska, miasto Koszalin i strefa zachodniopomorska – klasę D2 ze względu na ochronę roślin.

W 2014 r. problemy z dotrzymaniem standardów jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim związane były z przekroczeniami poziomu dopuszczalnego 24 – godzinnych stężeń pyłu PM10 oraz benzo(a)piernu zawartego w pyłe PM10, co skutkowało przypisaniem klasy C strefie zachodniopomorskiej. Przypisanie strefie klasy C pod kątem zanieczyszczenia pyłem PM10 oraz benzo(a)piernem nie oznacza, że przekroczenia stężeń tych zanieczyszczeń występują na całym obszarze strefy. Oznacza to, że na obszarze strefy zachodniopomorskiej są miejsca wymagające podjęcia działań na rzecz poprawy jakości powietrza w celu przywrócenia obowiązujących standardów.

Na obszarze strefy zachodniopomorskiej w okresie letnim 2014 r. rejestrowano wysokie stężenia ozonu troposferycznego. Jednak poziomy stężenie ozonu mierzone w sposób automatyczny na stanowiskach pomiarowych w województwie zachodniopomorskim w 2014 r. nie wykazały przekroczeń kryteriów obowiązujących ze względu na ochronę zdrowia i ochronę roślin – poziomów docelowych. Zarówno w aglomeracji szczecińskiej, jak i również w strefie zachodniopomorskiej liczba dni ze stężeniami 8-godziennymi wyższymi niż 120 ug/m³, uśredniona z 3 lat dla okresu 2012 – 2014, nie przekroczyła obowiązujących ze względu na zdrowie ludzi 25 dni. Konieczność podejmowania na obszarze województwa zachodniopomorskiego działań na rzecz poprawy jakości powietrza pod kątem zanieczyszczenia ozonem zaistniała już w 2009 r., jako wynik rocznej oceny za 2008 r.

Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego opracował „Program ochrony powietrza dla strefy zachodniopomorskiej w zakresie ozonu”, który został uchwalony przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego w marcu 2011 r.

Na wszystkich stanowiskach pomiarowych wystąpiły stężenia ozonu wyższe od dodatkowego kryterium – poziomu celu długoterminowego. W związku z tym strefę zachodniopomorską sklasyfikowano w klasie D2. w tym przypadku nie są wymagane działania naprawcze, jednak w wojewódzkich programach ochrony środowiska powinny zostać uwzględnione działania zmniejszające emisję prekursorów ozonu – tlenków azotu, węglowodorów i lotnych związków organicznych.

Źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji zanieczyszczających, pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych i technologicznych.

Drugim źródłem emisji substancji zanieczyszczających do powietrza jest wykorzystanie paliw płynnych do napędzania silników spalinowych w pojazdach samochodowych, maszynach rolniczych, budowlanych, w kolejnictwie, gdzie podczas spalania paliw emitowanych jest wiele zanieczyszczeń. Istotnym elementem emisji w tym zakresie jest również emisja powstająca w obrocie tymi paliwami, występująca głównie w czasie tankowania oraz przeładunku.

Na terenie Gminy Białý Bór brak jest podmiotów gospodarczych o profilu działalności mogącym sugerować znaczącą emisję zanieczyszczeń do powietrza. w niewielkiej odległości od granic gminy Białý Bór znajduje się Szczecinek, które to miasto jest największym skupiskiem emitorów zanieczyszczeń gazowych i pyłowych w regionie i z powodu południowo-zachodniego kierunku wiatru dominującego w tej części kraju, można założyć że mają one pewien wpływ na stan powietrza gminy. w przypadku zanieczyszczeń mogących napływać wraz z masami powietrza z południowego zachodu, ich wpływ ogranicza znaczna odległość gminy Białý Bór od dużych emitorów w mieście Szczecinie.

Zanieczyszczenie powietrza na terenie Gminy Białý Bór spowodowane jest głównie przez tzw. niską emisję pochodzącą z małych kotłowni osiedlowych, lokalnych kotłowni sektora usługowego oraz palenisk domowych. Obecnie na terenie gminy dominują indywidualne kotłownie opalane węglem lub koksem i węglowe paleniska domowe.

Poprawę jakości powietrza można uzyskać prze ograniczenie szkodliwych dla środowiska technologii, zmniejszenie oddziaływania obszarów niskiej emisji (w tym stworzenie warunków rozwoju dla gazyfikacji gminy i odnawialnych źródeł energii, likwidację lub modernizację kotłowni węglowych na gazowe lub olejowe), poprawę nawierzchni dróg oraz budowę obwodnic.

Klimat akustyczny

Hałas

Podstawowym wskaźnikiem klimatu akustycznego jest sumaryczny poziom hałasu danego obszaru. w decydującym stopniu zależy on od jego urbanizacji oraz rodzaju emitowanego hałasu, tj.:

- hałasu komunikacyjnego od dróg i szyn, który rozprzestrzenia się na odległe obszary ze względu na rozległość źródeł;
- hałasu przemysłowego obejmującego swym zasięgiem najbliższe otoczenie;
- hałasu komunalnego związanego z funkcjonowaniem miejsc rozrywki.

Polskie wymagania prawne w zakresie ochrony środowiska przed hałasem odnoszą się osobno do dwóch okresów doby. Dla dróg lub linii kolejowych

- przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom,
- przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom.

Dla pozostałych obiektów i działalności będącej źródłem hałasu:

- przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym,
- przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy.

Wartości dopuszczalnych poziomów dźwięku (równoważnych, oznaczonych L_{Aeq}) w środowisku, zarówno dla pory dziennej jak i nocnej sprecyzowane są w tabeli nr 1 – załącznika rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r., poz. 112). Poziomy te odnoszą się do terenów wymagających ochrony przed hałasem. Czas uśrednienia (wyznaczania, czy pomiaru wartości poziomu L_{Aeq}) przyjęto w Rozporządzeniu na 8 najmniej korzystnych godzin dnia kolejno po sobie następującym i 1 najmniej korzystną godzinę nocy dla hałasu emitowanego przez instalację (hałas przemysłowy).

Wartości poziomów dopuszczalnych są zależne od funkcji urbanistycznej jaka spełnia dany teren. Ich zakres podzielono na 4 klasy. Dla terenów wymagających intensywnej ochrony przed hałasem określone są najniższe poziomy dopuszczalne, natomiast dla terenów gdzie ochrona przed hałasem nie jest zagadnieniem krytycznym dopuszczalne są najwyższe. Zauważyć należy, że przyjęta podstawowa kategoryzacja terenów – jako funkcja urbanistyczna – jednoznacznie sugeruje ścisłe związki między ochroną środowiska przed hałasem a zagospodarowaniem przestrzennym.

W świetle powyższego rozporządzenia obiektami akustycznie chronionymi są głównie tereny mieszkaniowe.

Tabela Nr 10 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku

Lp.	Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny poziom hałasu wyrażony równoważnym poziomem dźwięku a w dB			
		Drogi lub linie kolejowe*)		Pozostałe obiekty i grupy źródeł	
		Pora dnia przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	Pora nocy przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom	Pora dnia przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom	Pora nocy przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom
1.	a) obszary a ochrony uzdrowiskowej b) tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2.	a) tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży c) tereny domów opieki społecznej d) tereny szpitali w miastach	61	56	50	40
3.	a) tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) tereny zabudowy zagrodowej c) tereny mieszkaniowo-usługowe d) tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	65	56	55	45
4.	a) tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców	68	60	55	45

*) wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym

Czynnikiem, który w sposób istotny wpływa na relacje między warunkami akustycznymi a człowiekiem jest tzw. subiektywna wrażliwość na hałas. Dotyczy ona zarówno fizjologicznych predyspozycji odbioru dźwięku, reakcji emocjonalnych jak i subiektywnych odczuć. Odczuwanie dźwięku jako hałasu zależy więc zarówno od cech indywidualnych każdego człowieka, jak też od cech fizycznych dźwięku. Wśród ludzi występują ogromne różnice indywidualne stąd ocena hałasu zależy od wieku, wrażliwości, stanu zdrowia, odporności psychicznej i chwilowego nastroju człowieka. Subiektywne odczuwanie hałasu przejawia się m.in. tym, że hałas wytwarzany przez daną osobę może nie być dla niej dokuczliwy, natomiast dla osoby postronnej może być męczący lub wręcz nieznośny. Dokuczliwość hałasu dodatkowo potęguje się wówczas, jeśli wystąpi on niespodziewanie lub nie można określić kierunku, z którego się on pojawi.

Przykładowa skala subiektywnej uciążliwości hałasu komunikacyjnego przedstawia się następująco:

- mała $L_{Aeq} < 52$ dB
- średnia $L_{Aeq} 52...62$ dB
- duża $L_{Aeq} 63...70$ dB
- bardzo duża $L_{Aeq} > 70$ dB

Hałas emitowany przez elektrownie wiatrowe Farmy wiatrowej „Biały Bór”

W 2022r. przeprowadzono pomiary kontrolne imisji hałasu z elektrowni FW „Biały Bór” na zabudowaniach mieszkalnych i zagrodowych w otoczeniu. Wyniki pomiarów poziomu hałasu przenikającego do środowiska z FW „Biały Bór” wykazały, iż przedmiotowe

przedsięwzięcie nie powoduje przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, określonych w przepisach prawa. Pomiary rzeczywistego poziomu hałasu (2022) wykazały mniejszy poziom hałasu niż wykazane wielkości w analizie obliczeniowej na etapie projektowania inwestycji (2011). Kontrolne pomiary hałasu wykonano także w 2023 r., do których Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska nie wniósł uwag.

Hałas emitowany przez linię elektroenergetyczną NN 220 kV

Brak jest kontrolnych pomiarów poziomu hałasu - przez analogię do podobnych obiektów można stwierdzić, że hałas od linii 220 kV nie przekracza poziomu 40 dB w odległości większej niż ok. 20 m od osi linii - zawiera się zatem w pasie technologicznym linii, który wynosi 50 m, po 25 m od osi linii w obu kierunkach w rzucie poziomym.

Hałas komunikacyjny

Głównymi czynnikami mającymi wpływ na poziom hałasu komunikacyjnego są natężenie ruchu i udział transportu ciężkiego w strumieniu wszystkich pojazdów, stan techniczny pojazdów, rodzaj nawierzchni dróg oraz organizacja ruchu drogowego.

Na terenie Gminy Białý Bór hałas generowany przez pojazdy samochodowe jest dominującym źródłem, mogącym w znaczny sposób kształtować klimat akustyczny. Hałas wywołany ruchem drogowym, charakteryzowany jest przez takie czynniki jak: natężenie ruchu oraz struktura strumienia pojazdów, płynność ruchu. Ważny jest także stan nawierzchni poszczególnych dróg oraz odchylenie jezdni. Główne drogi przebiegające przez Gminę Białý Bór to odcinek drogi krajowej nr 20 (Białý Bór – granica województwa) oraz drogi wojewódzkiej nr 25 (Białý Bór – granica województwa).

Badania dotyczące natężenia ruchu i jego struktury przedstawione przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad przeprowadzone w 2015 r. na 5 głównych odcinkach gminy wykazały, iż największy ruch można było zaobserwować na odcinku pomiarowym Białý Bór (Przejsie) (droga krajowa nr 20) i było to 6736 pojazdów na dobę (z czego 71,0% stanowiły samochody osobowe, a 16,7% samochody ciężarowe), zaś najmniejszy na odcinku Gwda Mała – Białý Bór i wynosił 2601 pojazdów na dobę (z czego 68,8% stanowiły samochody osobowe, a 20,1% samochody ciężarowe).

Według danych z Generalnego Pomiaru Ruchu przeprowadzonego przez GDDKiA w latach 2020/2021 na drodze krajowej DK 20 na obszarze zmiany Studium średni dobowy ruch roczny wynosił 3189 poj./dobę. Opierając się na danych nt. struktury ruchu pojazdów (72,7% pojazdy osobowe, 25,9% ciężarowe różnych rodzajów) i jego prędkości, można oszacować zasięg występowania przekroczeń dopuszczalnych norm hałasu dla zabudowy jednorodzinnej (61 dB w porze dnia i 56 dB w nocy) w otoczeniu drogi w odległości co najmniej ok. 20 m.

Tabela Nr 11 Generalny pomiar ruchu drogowego dla Gminy Biały Bór w roku 2015. Średni dobowy ruch roczny (SDRR) w punktach pomiarowych w 2015 r. na drogach krajowych

opis odcinka	numer drogi	długość [km]	poj. silnika ogółem	motocykle	sam. osob. mikrobusy	lekkie sam. cięż. (dostaw.)	sam. cięż. bez przyczepy	sam. cięż. z przyczep.	autobusy	ciągniki rolnicze
			poj./dobę	poj./dobę	poj./dobę	poj./dobę	poj./dobę	poj./dobę	poj./dobę	poj./dobę
GWDA MAŁA – BIAŁY BÓR	20	19,437	2601	14	1789	247	108	415	22	6
BIAŁY BÓR (PRZEJŚCIE)	20	1,046	6736	55	4790	678	213	913	63	24
BIAŁY BÓR – GR. WOJ.	20	5,287	3270	31	2193	331	170	508	26	11
BOBOLICE - BIAŁY BÓR	25	17,722	3572	11	2522	315	132	561	28	3
BIAŁY BÓR – GR. WOJ.	25	4,233	3607	17	2568	279	131	577	32	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Generalnego Pomiaru Ruchu Drogowego w 2015 roku

W otoczeniu dróg znajdować się mogą tereny wymagające ochrony przed hałasem, na których występują przekroczenia wartości dopuszczalnych. Dotyczy to szczególnie przebiegu drogi przez miejscowości, gdzie w bezpośrednim sąsiedztwie występuje zabudowa mieszkaniowa.

Na terenie Gminy Biały Bór występują obszary, w których hałas przenikający do środowiska kształtuje klimat akustyczny tych terenów, z drugiej strony występują miejsca, które nie są narażone na jakąkolwiek formę oddziaływania akustycznego związanego z działalnością człowieka. Racjonalnie prowadzona polityka rozwoju przestrzennego gminy z jej podstawowymi funkcjami, winna być prowadzona i ukierunkowana na powstrzymanie degradacji oraz przywracanie walorów środowiska naturalnego, w tym na poprawę i kształtowanie klimatu akustycznego.

Powierzchnia ziemi i gleby

Obszar Gminy Biały pod względem geologicznym położony jest na terenie Wału Kujawsko-Pomorskiego. Przeszło stumetrowa seria osadów czwartorzędowych występująca na obszarze całej gminy obejmuje pochodzące z plejstocenu warstwy dobrze przepuszczalnych piasków i żwirów oraz słabo przepuszczalne, spiaszczone gliny, które zalegają na glinie zwałowej o zróżnicowanej zawartości głazów i żwirów.

Do czynników wywołujących zmiany w rzeźbie terenu należy przede wszystkim eksploatacja piasków i żwirów. Kruszywo naturalne jakim jest żwir jest kopaliną koncesjonowaną odpowiednio przez starostę oraz marszałka województwa, co wynika z art. 22 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r., Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z **2021** r., **1420**).

Na terenie Gminy Biały Bór występują obficie złoża piasku i żwiru. Znajduje się tu **21** udokumentowanych tego typu złóż. Aktualnie eksploatowanych jest pięć złóż, tj. Kasiborek, Kazimierz, Stepień i Biały Dwór, Sępólno Wielkie 4.

Złóża

Obecnie na terenie Gminy Biały Bór eksploatuje się następujące złoża: złoża torfu, kredy jeziornej oraz piasków i żwirów. Wszystkie złoża eksploatowane są na podstawie wydanych koncesji. Uzyskana koncesja zobowiązuje także użytkownika do:

- przestrzegania przepisów ustawy Prawo geologiczne i górnicze oraz wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych, a w szczególności przepisów w zakresie bezpieczeństwa powszechnego i ochrony środowiska,
- prowadzenia działalności objętej koncesją zgodnie z projektem zagospodarowania złoża i zatwierdzonym planem ruchu zakładu górniczego,
- prowadzenia rekultywacji terenów poeksploatacyjnych,
- zapobiegania i likwidacji zagrożeń oraz szkód górniczych,
- utworzenie funduszu likwidacji zakładu górniczego.

Decydujący wpływ na długość ważności koncesji na wydobywanie kopalin ma zasobność udokumentowanych złóż. Im zatwierdzone zasoby są większe, tym okres ważności jest dłuższy.

Wpływ wydobywania kopalin na rzeźbę terenu

W większości przypadków wydobywanie kopalin zaliczone jest do przedsięwzięć mogących zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016, poz. 71).

Dotyczy to głównie odkrywkowego wydobywania kopalin z obszaru górniczego o powierzchni większej niż 2 ha lub o wydobyciu większym niż 20000 m³ na rok. Inwestor ubiegający się o uzyskanie koncesji musi wyprzedzająco uzyskać decyzję w sprawie środowiskowych uwarunkowań zgody na realizację przedsięwzięcia, z reguły poprzedzoną opracowaniem raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko z udziałem społeczeństwa, tj. postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko. Decyzja jest wówczas elementem wniosku o uzyskanie koncesji. Taki model postępowania pozwala na określenie czy zamierzone wydobycie kopaliny będzie zgodne z wymogami ochrony środowiska, a w razie potrzeby pozwala na wprowadzenie do treści decyzji koncesyjnej szczególnych warunków zmierzających zarówno do ochrony złoża kopaliny, jaki i ochrony przed skutkami związanego z wydobywaniem kopaliny oddziaływania na środowisko. Pozwala to na identyfikację wszystkich zagrożeń dla środowiska, do których może dojść w toku wydobywania kopaliny, a tym samym na podjęcie stosownych środków prewencyjnych.

W myśl art. 29 ustawy Prawo geologiczne i górnicze – jeżeli zamierzona działalność sprzeciwia się interesowi publicznemu, w szczególności związanemu z bezpieczeństwem państwa lub ochroną

środowiska w tym z racjonalną gospodarką złożami kopalin, bądź uniemożliwiłaby wykorzystanie nieruchomości zgodnie z ich przeznaczeniem określonym odpowiednio przez miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego lub przepisy odrębne, a w przypadku braku planu – uniemożliwiłaby wykorzystanie nieruchomości w sposób określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy lub w przepisach odrębnych, organ koncesyjny odmawia udzielenia koncesji. Na terenie Gminy Biały Bór znajduje się **21 udokumentowanych (oraz kilka w trakcie dokumentowania)** złóż piasków i żwirów z czego przedmiotem wydobywania jest pięć złóż znajdujących się w m. Kasiborek, Kazimierz, Stepień, Biały Dwór i Sępólno Wielkie **(9 złóż posiada aktualne koncesje)**.

Zagrożenia dla środowiska powodowane wydobywaniem piasków i żwirów (kruszywa naturalnego) prowadzonym na podstawie koncesji podlegają nadzorowi górniczemu. Nadzór nad taką działalnością, obejmujący m.in. problematykę wpływu na środowisko, sprawuje dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego.

Tereny, na których prowadzono prace związane z wydobywaniem surowców naturalnych po zakończeniu procesu eksploatacji poddawane są procesom rekultywacji w celu zachowania ich walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Prace rekultywacyjne po zakończonej eksploatacji w pewnym stopniu łagodzą przeobrażenia spowodowane wydobywaniem kopalin. Ze specyfiki sposobu pozyskania kopalin wynika niebezpieczeństwo zaburzenia stosunków wodnych, objawiające się przesuszeniem znacznych obszarów, a w konsekwencji przyspieszoną erozją eoliczną. Te same zastrzeżenia odnoszą się do wszelkich innych form eksploatacji prowadzonej metodami odkrywkowymi, w tym zwłaszcza wydobywania torfu. W przypadku torfu szczególnie silnie zaznacza się wpływ na stosunki wodne i degradacja gleb wynika z ich naruszenia. Dzieje się tak z racji związku pomiędzy występowaniem złóż torfu a występowaniem szczególnie podatnych na degradację terenów podmokłych. Tereny podmokłe powinny podlegać szczególnej ochronie, z racji swoich funkcji siedliskowych dla wielu rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Nie do pominięcia jest także ich funkcja w retencjonowaniu wód.

Szczególne zagrożenie stanowi możliwość nielegalnego pozyskiwania torfu oraz kruszywa, bez uwzględnienia warunków hydrogeologicznych i przyrodniczych oraz bez przeprowadzenia niezbędnych zabiegów rekultywacyjnych.

Gleby

Ocena jakości gleb pod względem ich wartości użytkowej, biorąc pod uwagę żyzność gleby, stosunki wodne w glebie, stopień kultury gleby i trudność jej uprawy, w powiązaniu z agroklimatem, rzeźbą terenu oraz niektórymi elementami stosunków gospodarczych nazywana jest bonitacją gleby. Przy bonitacji gleb uwzględnia się następujące kryteria:

- budowę profilu glebowego (typ i podtyp gleby, rodzaj, gatunek i miąższość poziomu próchnicznego oraz zawartość próchnicy, odczyn i skład chemiczny, właściwości fizyczne),
- stosunki wilgotnościowe, uwarunkowane położeniem w terenie,
- wysokość n.p.m.

Gleby gminy narażone są na procesy degradacji. Degradacja to proces prowadzący do spadku żyzności gleb wskutek niszczenia ich wierzchniej warstwy próchnicznej (np. erozji gleby, niewłaściwej uprawy, pożarów, zbyt dużego odwodnienia), zanieczyszczenia substancjami szkodliwymi (np. metalami ciężkimi) lub zmiany drzewostanów liściastych na iglaste, które powodują zakwaszenia. Degradację gleb możemy podzielić na naturalną i chemiczną.

Degradacja naturalna gleb gminy może być wywołana czynnikami środowiskowymi takimi jak: klimat czy ukształtowanie terenu oraz dobór odpowiednich roślin uprawnych i ich usytuowanie do spadku terenu. Na terenie gminy gleby są narażone na degradację naturalną związaną przede wszystkim z intensywnym użytkowaniem rolniczym.

W strukturze użytkowania gruntów w gminie dominują użytki rolne i leśne. Istotne znaczenie ma dobór roślin uprawnych, a także częstotliwość orki i innych zabiegów agrotechnicznych. Rośliny wieloletnie zabezpieczają nawet przed silnym wpływem powierzchniowym. Mniej chronią glebę rośliny ozime jak żyto, rzepak, jeszcze mniej zboża jare, osłaniające przed wpływem letnim. Szczególne zagrożenie stwarza również uprawa roślin, które w okresie silnych opadów nie osłaniają wystarczająco gleb np. kukurydza, tytoń, buraki cukrowe, ziemniaki, przyczyniając się do znacznych wpływów powierzchniowych z tych terenów. Użytkowanie rolnicze w ramach uprawy roślin powoduje stosunkowo niewielkie i łatwe w rekultywacji przekształcenia powierzchni ziemi. Stosuje się tutaj

najczęściej kierunek leśny rekultywacji, a kryterium wyłączenia powierzchni z uprawy jest utrata przez glebę walorów produkcyjnych i obniżenie klasy bonitacyjnej.

Degradacja chemiczna gleb objawia się w postaci podwyższonej kwasowości. Jest ona ważnym wskaźnikiem degradacji gleb uprawnych. Nadmierna kwasowość najczęściej jest powodowana przez naturalne czynniki klimatyczno-glebowe, w mniejszym stopniu przez zanieczyszczenia kwasotwórcze powstające przez zanieczyszczenia przemysłowe i komunikacyjne lub przez niektóre nawozy. Jednym z kierunków działań mogących przyczynić się do poprawy wydajności i jakości produkcji rolnej jest wapnowanie gleb.

Gleby występujące na terenie Gminy Białe Bory charakteryzują się podwyższoną kwasowością i jest ona ważnym wskaźnikiem degradacji gleb uprawnych. Nadmierna kwasowość spowodowana jest najczęściej przez naturalne czynniki klimatyczno-glebowe, w mniejszym stopniu przez zanieczyszczenia kwasotwórcze powstające przez zanieczyszczenia przemysłowe i komunikacyjne lub przez niektóre nawozy. Gleby zakwaszone występują lokalnie i mają charakter rozproszony.

Nadmierne zakwaszenie wpływa na produktywność gleb, a przede wszystkim na pogorszenie jakości plonów. W glebach kwaśnych obniża się przyswajalność niektórych mikroelementów (Cu, Mn, Zn oraz Fe). Dla zmniejszenia kwasowości gleb niezbędne jest wprowadzenie systematycznych działań zmniejszających zakwaszenie gleb, polegające na regularnym wapnowaniu terenów użytkowanych rolniczo, na których występuje największa kwasowość. Około 76% gruntów ornych zlokalizowanych na terenie gminy charakteryzuje się odczynem bardzo kwaśnym i kwaśnym. Procent gleb obojętnych wynosił tylko 6%, a gruntów ornych o odczynie zasadowym nie ma. Potrzeby przeprowadzenia procesu wapnowania gruntów ornych aż w 50% były konieczne oraz potrzebne. Proces wapnowania jest zbędny w przypadku 10%.

Istotna jest również degradacja gleb poprzez zanieczyszczenie metalami ciężkimi. Każdy rodzaj zawiera naturalną ilość metali ciężkich. Na podstawie badań prowadzonych przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach brak jest danych o podwyższonej zawartości metali ciężkich w glebach powiatu szczecińskiego. Zawartość metali ciężkich mieści się w naturalnych i dopuszczalnych ilościach.

Stan zasobności gleb w przyswajalne makro i mikroelementy jest w znacznym stopniu związany ze składem geochemicznym gleby, ale równocześnie jest wskaźnikiem poziomu produkcji roślinnej i wielkości nawożenia. Znajomość zawartości tych składników w glebie jest podstawą do prowadzenia zrównoważonego nawożenia zgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej, uwzględniając jego optymalizację ekonomiczną i ekologiczną.

Około 12% gruntów ornych w Gminie Białe Bory wykazuje deficyt fosforu. Odmienne kształtuje się zasobność w potas, gdzie aż 62% gruntów ornych wykazuje bardzo niską zawartość, a zawartość lekką 36%. Podobnie do zawartości potasu kształtuje się zawartość magnezu w glebach. Około 66% wszystkich gruntów ornych znajdujących się na terenie Gminy Białe Bory charakteryzowała bardzo niska i lekka zawartość magnezu.

Zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych wyróżnia się podstawowe kierunki ochrony gruntów rolnych i leśnych:

Ochrona gruntów rolnych polega na:

- 1) ograniczaniu przeznaczania ich na cele nierolnicze lub nieleśne;
- 2) zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej i ruchów masowych ziemi;
- 3) rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze;
- 4) zachowaniu torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych;
- 5) ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

Przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne **wymagającego zgody, o której mowa w art. 7 ust. 2 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych** dokonuje się w planach zagospodarowania przestrzennego. **Wyłączenie gruntów rolnych z produkcji rolniczej lub leśnej** (użytki rolne w wysokiej bonitacji, tzn. klas I-III oraz użytki rolne klas IV-VI jeżeli zostały wytworzone z gleb pochodzenia organicznego oraz lasy) **wymagają decyzji zezwalającej na takie wyłączenie.**

Wody powierzchniowe i podziemne

Czystość rzek

Przepływające przez Gminę Białe Bory ciekami naturalnymi nie są objęte badaniami jakości wód. z uwagi na źródłowy charakter rzek tego regionu oraz liczne ekosystemy jeziorne o znacznej

wartości przyrodniczej, ich jakość powinna zostać poddana szczególnej ochronie opartej na ścisłej kontroli ilości Beginów wprowadzanych do wód i do ziemi w obszarze ich zlewni. Niezbędnym elementem tego procesu jest utworzenie regionalnej sieci monitoringu wód. Działanie takie jest uzasadnione zarówno z perspektywy przyrodniczej jak i ekonomicznej, gdyż pozwala chronić jeden z perspektywnie istotnych zasobów gminy, jakim są czyste wody decydujące o wysokiej atrakcyjności turystycznej regionu. Można przypuszczać, że rzeki przepływające przez nieskanalizowane miejscowości gminy, prowadzą wody w znacznym stopniu obciążone zanieczyszczeniami bakteriologicznymi. z tego względu istniejący zły stan czystości cieków wodnych wymaga podjęcia działań w kierunku pełnego uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, co wymaga nakładów na modernizację oczyszczalni ścieków i rozbudowę kanalizacji sanitarnej.

Czystość jezior

Wody w zbiornikach wodnych są bardziej podatne na zanieczyszczenia głównie ze względu na położenie w zagłębieniach terenu. Podlegają one wpływom otaczającego obszaru związanym ze spływem wód powierzchniowych zawierających związki biogenne, a substancje zanieczyszczające mogą być trwale kumulowane w osadach dennych tych akwenów. w przypadku jezior często zdarzają się także problemy z dostępnością tlenu, zwłaszcza w głębszych warstwach akwenu. Substancje zanieczyszczające mogą być trwale kumulowane w osadach dennych jezior. Ocena stanu czystości wód w jeziorach do roku 2006 była prowadzona zgodnie z programem Systemu Oceny Jakości Jezior (SOJJ) opracowanym przez Instytut Ochrony Środowiska w Warszawie. Ocena opierała się na określeniu zasobności wód w związku mineralne i organiczne (azot ogólny i mineralny, ortofosforany, fosfor ogólny) oraz stwierdzeniu procesów eutrofizacji.

Ocenę jakości wód według Systemu Oceny Jakości Jezior przeprowadzono w skali 4-stopniowej:

- klasa I – wody bardzo czyste,
- klasa II – wody nieznacznie zanieczyszczone i zanieczyszczone,
- klasa III – wody silnie zanieczyszczone,
- wody poza klasą PK – wody jezior nie spełniające parametrów dla klasy III (pozaklasowe).

Badania jakości wody jezior prowadzone są przez WIOŚ w Szczecinie. Na terenie gminy w ostatnich latach badano 5 jezior, których wyniki przedstawiono w tabeli.

Tabela Nr 12 Wykaz jezior badanych w latach 1997-2003

Nazwa jeziora	Gmina	Powierzchnia [ha]	Rok badań	Klasa czystości	Kategoria podatności na biodegradację
Bielsko	Biały Bór	257,9	1997	III	II
Cieszęcino	Biały Bór	102,2	2001	I	I
Dołgie**	Szczecinek	310,0	1997	II	II
Ilówatka	Biały Bór	15,1	2003	II	bd.
Głębokie/ Gręboszowskie Małe	Biały Bór	10,6	2003	II	bd.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ

- bd. – brak danych
- ** Jezioro graniczne

Badania prowadzone według Systemu Oceny Jakości Jezior (SOJJ) określa obok klasy czystości wody jako integralną część oceny stopień podatności na biodegradację.

Wyróżnia się trzy kategorie podatności na biodegradację:

- I akwen odporny,
- II odporność względna,
- III odporność niska.

Wśród przebadanych jezior jedno spełniało kryteria najwyższej klasy czystości, a mianowicie jezioro Cieszęcino w gminie Biały Bór.

Przebadane zostały także wody jeziora Bielskiego, o największej powierzchni wśród wszystkich jezior gminy. Powierzchnia zlewni całkowitej 56,1 km², bezpośredniej 5,4 km². Jego wody zaliczone zostały do III klasy czystości wód z względu na przekroczenia norm bakteriologicznych, a warunki morfometryczne wskazują na II klasę podatności na degradację. Wyniki takie budzą spory niepokój gdyż obniżeniu uległy walory turystyczne tego obszaru, a w dodatku w związku z rolniczym

charakterem znacznego fragmentu zlewni, obecnością osad wzdłuż linii brzegowej (Trzmielewo, Jeziernik, miasto Biały Bór) oraz II klasa podatności na degradację, obawiać się należy dalszego pogarszania jakości wód tego akwenu. Przez jezioro przepływa rzeka Biała, oraz ciek odprowadzający wody z okolicy wsi Białka. Biała przed wpłynięciem do jeziora Bielsko przepływa przez jeziora Cieszęcino, Łobez i Ławiczka. Badania letnie wykazały pewne kłopoty z natlenieniem w głębszych warstwach.

Tabela Nr 13 Wykaz jezior badanych w latach 2010-2011 na terenie gminy Biały Bór

Nazwa jeziora	Gmina	Powierzchnia [ha]	Rok badań	Ocena biologiczna	Ocena stanu/potencjału ekologicznego
Cieszęcino	Biały Bór	102,2	2011	II	dobry

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ

Zgodnie z Raportem o stanie środowiska w woj. zachodniopomorskim w 2011 roku badano wody jeziora Cieszęcino. Na podstawie tych badań jezioro Cieszęcino zostało zakwalifikowane do II klasy, czyli do dobrego stanu ekologicznego. O wyniku klasyfikacji zdecydowała wartość indeksu fitoplanktonowego PMPL oraz indeksu roślinności makrofitowej ESML, które spełniały wymagania II klasy. Wyniki badania okrzemek fitobentosowych spełniały wymagania I klasy. Badania wskaźników fizykochemicznych nie wykazały przekroczeń standardów dobrej jakości wód. Jezioro położone jest w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Okolice Żydowa – Biały Bór. Jest to zbiornik bardzo głęboki, leżący w granicach prawie całkowicie zalesionej zlewni bezpośredniej, w obrębie której brak jest miast i wsi, a także pól uprawnych. W zlewni całkowitej znajdują się 4 wsie: Cieszęcino, Sępólno Wielkie, Kołtki i Kaliska. Miejscowości te nie mają wpływu na jakość wód omawianego jeziora. Jezioro nie pełni roli odbiornika ścieków z punktowych źródeł zanieczyszczeń. Nie zostało również zagospodarowane na potrzeby turystyki i rekreacji. Te wszystkie czynniki wpłynęły na wysoką klasę jakości wód jeziora stanowiącą wyjątek w skali powiatu.

W ocenie stanu czystości jezior pomocne są badania kąpielisk. Na terenie Powiatu Szczecineckiego znajdują się 4 kąpieliska, dla których Starosta Szczecinecki wydał pozwolenia wodnoprawne na wykonanie urządzenia wodnego w postaci kąpieliska z czego 1 na terenie gminy Biały Bór. **Obecnie zgodnie z Prawem Wodnym wykonanie kąpieliska lub wyznaczenie miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli wymaga zgłoszenia** wodnoprawnego. **Rada gminy określa, w drodze uchwały będącej aktem prawa miejscowego, corocznie wykaz kąpielisk na terenie gminy. Również w drodze uchwały wyraża zgodę na utworzenie miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli.**

Państwowa Inspekcja Sanitarna prowadzi klasyfikację wody w kąpieliskach oraz bieżącą ocenę jakości wody w kąpieliskach.

Źródła zanieczyszczeń zbiorników wodnych

Źródłem zanieczyszczeń akwenów wodnych są:

- nieuregulowana gospodarka wodno-ściekowa w tym również na terenach zabudowy letniskowej;
- zanieczyszczenia wnoszone przez cieki zasilające jeziora;
- zanieczyszczenia spływające z terenów użytkowanych rolniczo (obciążenia wód związkami azotu i fosforu).

Poważnym zagrożeniem na terenie gminy Biały Bór są źródła pochodzenia rolniczego. Niewłaściwie składowane i użytkowane odchody zwierzęce (niewiele gospodarstw ma zbiorniki na gnojówkę i gnojowicę) zawierające do 100 razy więcej biogenów aniżeli ścieki miejskie. Związki azotu zawarte w nawozach naturalnych (gnojówka, gnojowica) oraz w postaci nawozów sztucznych są niezbędne w rolnictwie. Mogą one jednak stanowić poważne zagrożenie dla środowiska naturalnego, jeżeli nie stosuje się ich zgodnie z planami nawozowymi lub przechowuje się je w niewłaściwy sposób. Azotany przedostające się w nadmiarze do wód powodują między innymi zakwity glonów. Glony zużywają rozpuszczony w wodzie tlen – giną ryby i inne zwierzęta. Gdy zawartość tlenu gwałtownie spadnie, obumierają również glony, a ich gnijące osady znowu zużywają tlen. Równowaga zostaje na długo zaburzona. Na terenie gminy nie funkcjonują obecnie obiekty przemysłowej hodowli zwierząt, jednak w związku z planowanymi inwestycjami w tym zakresie, problem wymaga ujęcia w Programie Ochrony Środowiska Miasta i Gminy Biały Bór.

Na uwagę zasługuje także problemem zagrożenia jakości wód w jeziorach, jakim jest niekontrolowany rozwój osiedli letniskowych nad ich brzegami. Powstają one bez zachowania stref ochronnych i nie posiadają często odpowiedniej infrastruktury technicznej. Niewłaściwe zagospodarowanie oraz przeinwestowanie obszarów wokół jezior (bezpośrednich zlewni), bardzo intensywnie oddziałuje zwłaszcza na jeziora podatne na degradację.

Obecny stan czystości jezior, który głównie nie odpowiada normom, wymaga podjęcia działań zmierzających do poprawy jakości tych wód. Dla wszystkich jezior zlokalizowanych na obszarze powiatu bardzo istotne będzie wyeliminowanie zagrożenia wynikającego z niekontrolowanego korzystania z pobytów rekreacyjnych na terenach położonych w pobliżu jezior.

Ze względu na rozwijające się budownictwo rekreacyjne terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie jezior istotne staje się także określenie linii brzegowej, którą określa Starosta na wniosek zainteresowanego (właściciela gruntu przy jeziorze, dzierżawcy jeziora itp.). Do chwili obecnej Starostwo Powiatowe w Szczecinku wydało co najmniej 13 decyzji dotyczących wyznaczania linii brzegowej na obszarze gminy Biały Bór; m.in. od rzek: Chechło, Biała, Długa oraz jezior: Kacko, Bielsko i Ławiczka.

Tendencje przeobrażeń i możliwości ochrony jezior lobeliowych

Egzystencja jezior lobeliowych jest ściśle uzależniona od specyfiki krajobrazu, w którym najistotniejszą rolę pełnią: bory sosnowe, kwaśne buczyny pomorskie, torfowiska wysokie i mszarne oraz mniejsze lub większe powierzchnie bagienne. Naruszenie relacji ekosystemy lądowe – jezioro prowadzi do zmian układów troficznych i biocenotycznych w jeziorach i wypadanie podstawowych gatunków roślin.

Do degradacji jezior lobeliowych i zaniku charakterystycznych dla nich gatunków roślin prowadzi także niewłaściwe zagospodarowanie rybackie i wędkarskie m.in. introdukcja ryb roślinożernych (amur), a także tołpygi i karpia. Groźne jest również wapnowanie niejednokrotnie stosowane przez właścicieli. Zmiany układów hydrologicznych wskutek melioracji przyległych do jezior ekosystemów lub zasilanie tych zbiorników w wapń prowadzi do degradacji troficznej jezior. Różnorodna działalność człowieka powoduje nie tylko bezpośrednie, ale i pośrednie zagrożenia, których skutki ujawniają się albo natychmiast, albo po mniej lub bardziej odległym czasie. w większości są to skutki negatywne.

Unikatowe jeziora lobeliowe w dużej części dystroficzne z kwaśnymi wodami i przez to nisko produktywne dla gospodarki rybackiej, ze względu na wąskie zakresy tolerancji występujących w nich roślin z gatunku *Lobelia* powinny zostać objęte ochroną prawną.

Zalecenia do ochrony jezior lobeliowych zostały określone przez profesora Marka Kraskę z Uniwersytetu Poznańskiego na szkoleniu poświęconym ochronie jezior lobeliowych przeprowadzonym w Szczecinku 8 czerwca 2001 roku.

Główne tezy ochrony jezior lobeliowych zakładają przede wszystkim:

- Przyznanie wszystkim jeziorom statusu ochronnego włączając przyległe do jezior ekosystemy;
- Wyłączenie zbiorników z zagospodarowania rybackiego (hodowli i połowu ryb, a także zarybiania);
- Doprowadzenie do likwidacji dzikiej zabudowy domkami rekreacyjnymi i innymi budowlami na linii brzegowej jezior;
- W zlewniach jezior lobeliowych należy zakazać budowy wielkoprzemysłowych ferm hodowlanych, wyeliminować dzikie wysypiska i wylewiska ścieków.

Zasady ochrony wód powierzchniowych

Ustawa reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi. Gminom w których zasoby jeziorowe i wodne stanowią istotny element gospodarczo-turystyczny winny szczególną uwagę zwracać na znajomość przez wszystkie podległe służby, zasady ich ochrony. Rola urzędnika do spraw ochrony środowiska w urzędzie winna sprowadzać się do koordynowania poczynań pozostałych służb. Byłoby dobrą praktyką ustanowienie Uchwałą kontrasygnowania przez ochronę środowiska wszelkich decyzji planistycznych, wykonawczych i przetargowych pod kątem zgodności z Prawem Ochrony Środowiska, „Wodną” Dyrektywą Unijną² oraz wszelkimi pochodnymi aktami prawnymi.

Gospodarowanie wodami uwzględnia zasadę wspólnych interesów i jest realizowane przez współpracę administracji publicznej, użytkowników wód i przedstawicieli lokalnych społeczności tak, aby uzyskać maksymalne korzyści społeczne. Nie można zatem przedkładać interesów podmiotu prawnego wykonującego rolę usługodawczą w zakresie usług komunalnych, nad interes społeczeństwa, któremu to przedsiębiorstwo służy w imieniu założyciela – organu miejscowej administracji publicznej.

W art. 220 Prawa wodnego zapisano, że linię brzegu dla cieków naturalnych, jezior oraz innych naturalnych zbiorników wodnych stanowi krawędź brzegu lub linia stałego porostu traw albo linia, którą ustala się według średniego stanu wody ustalanej przez państwową służbę hydrologiczno-meteorologiczną z okresu co najmniej ostatnich 10 lat. **Obecnie linię brzegu dla śródlądowych wód płynących** ustala w drodze decyzji **minister właściwy do spraw gospodarki wodnej**.

Dla gminy Białý Bór takich pilnych decyzji o wyznaczeniu linii brzegowej wymagają tereny nad rzeką Białą, j. Łobez, j. Ławiczka, j. Bielskie, j. Folwarczne i j. Dołgie przy miejscowości Dołgie. Szczególnie tereny przyległe do jeziora Bielsko i Ławiczka stanowią naturalne zaplecze rekreacyjne gminy. Z uwagi na silne zanieczyszczenie jeziora warto wyprzedzająco podjąć działania ochronne przed dalszym zanieczyszczeniem. Sprawą wtórną jest uznanie, czy dany ciek wodny jest naturalny czy sztuczny. Nie można bowiem przyjąć dużej części rowów melioracyjnych jako sztuczne. W większości są to sztucznie uregulowane cieki naturalne. O ile linia brzegowa jest w tym przypadku wyraźna o tyle ma to znaczenia dla kwalifikacji akwenu jako przepływowe bądź nie, co ma swoje znaczenia w procedurach decyzyjnych.

Istotną sprawą jest określenie zasad ochrony obrzeży akwenów i cieków wodnych. Do nich muszą być dostosowane miejscowe plany zagospodarowania.

Zwracamy też uwagę, że zakłady, które przez wprowadzanie ścieków do wód lub urządzeń wodnych albo w inny sposób przyczyniają się do wzrostu kosztów utrzymania tych wód lub urządzeń, ponoszą taką część kosztów, w jakiej nastąpił ten wzrost. Sprawa Jeziora Bielsko i ewentualny wpływ na jego zanieczyszczenie poprzez faktyczne wprowadzanie ścieków bez oczyszczania związków fosforu i azotu wzbudza wiele kontrowersji. Przyczyną jest brak pełnej spójności prawnej i nadinterpretacja przepisów. Sprawa wymaga pilnego rozpoznania i jednoznacznego określenia przyczyn stałego zanieczyszczania jeziora. Dopiero po tym proponujemy dywagację czy ścieki są wprowadzane (w świetle prawa) do ziemi czy do wody.

Wiele kontrowersji wzbudza sprawa dostępności i ogrodzeń nieruchomości w rejonie jezior i cieków wodnych. W art. 232 Prawa wodnego zapisano, że „zakazuje się grodzenia nieruchomości przyległych do **publicznych śródlądowych wód powierzchniowych (...)** w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu, a także zakazywania lub uniemożliwiania przechodzenia przez ten obszar”. Oznacza to również konieczność wyznaczenia linii brzegowej. W innym przypadku zapis ten będzie martwy. W kolejnym artykule zawarto obowiązek nałożony na właściciela nieruchomości. Cyt. „Właściciel nieruchomości przyległej do wód objętych powszechnym korzystaniem jest obowiązany zapewnić dostęp do wody w sposób umożliwiający to korzystanie. Części nieruchomości umożliwiającej dostęp do wody wyznacza **wójt, burmistrz lub prezydent miasta** w drodze decyzji”. W związku z tym Urząd Gminy winien posiadać wszelkie decyzje o swobodnej dostępności do wody. z różnych przyczyn dostęp ten winien zapewnić dojazd pojazdom ratowniczym i to winno stanowić podstawę dyskusji o parametrach technicznych dostępu.

Jakość wód podziemnych

Monitoring jakości wód podziemnych jest częścią Państwowego Monitoringu Środowiska, koordynowanego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Sieć krajowa monitoringu wód podziemnych, jest eksploatowana przez Państwowy Instytut Geologiczny (PIG). w próbach oznaczane są wskaźniki fizykochemiczne jakości wody.

W grupie wskaźników nietoksycznych wykonywanych jest 20 oznaczeń: barwa,, SO₄, Sr, Zn i suma substancji rozpuszczonych. Natomiast w grupie 11 wskaźników przewodność, odczyn pH, twardość ogólna, Ba, Ca, Cl, Fe, HCO₃, HPO₄, K, Mg, Mn, Na, NH₄, SiO₂, toksycznych badane są stężenia: As, Cd, Cr, Cu, F, Ni, Pb, fenole, NO₂, NO₃ i CN.

Zasady kwalifikowania wody do odpowiedniej klasy są inne, niż stosowane przy ocenie jakości wód powierzchniowych – rzek i jezior. Jako dopuszczalne przyjmowane jest przekroczenie wartości granicznych trzech wskaźników, za wyjątkiem wskaźników o charakterze toksycznym. Pomimo

stwierdzenia w badanej wodzie wyższych stężeń danego wskaźnika od określonych dla III klasy czystości, woda kwalifikowana jest do III klasy. Nie używa się określenia „wody pozaklasowe”.

Skala ocen zwykłych wód podziemnych jest następująca:

- Ia – wody o najwyższej jakości,
- Ib – wysokiej jakości,
- II – średniej jakości,
- III – niskiej jakości.

Na terenie powiatu szczecineckiego badania wód podziemnych zostały wykonane w 2010 r. w ramach monitoringu diagnostycznego w 4 punktach pomiarowych zlokalizowanych w miejscowości Białe Błota, Nowe Koprzywno, Piaski oraz Nosibądy.

Wody podziemne (względne i gruntowe) wskazały dobry stan chemiczny i mieściły się w klasie II (w m. Nowe Koprzywno, Piaski oraz Nosibądy) i w klasie III (w mieście Białe Błota).

W odległości kilku kilometrów od zachodniej granicy gminy, w miejscowości Spore na terenie Miasta i Gminy Szczecinek znajdują się 4 punkty sieci monitoringu krajowego jakości wód głębinnych. Dwa z nich służą do badania jakości warstw trzeciorzędowych, dwa kolejne czwartorzędowych.

Do wód gruntowych zaliczono poziomy wodonośny o swobodnym zwierciadle wody. w województwie zachodniopomorskim wody tego poziomu były badane w 27 otworach, z czego jeden, w Białym Borze znajduje się na terenie gminy. Jakość wód w wyżej wymienionym punkcie mieściła się w klasie Ib.

Wody podziemne, źródła przeobrażeń

Wody podziemne Miasta i Gminy Białe Błota mogą ulegać przeobrażeniom ilościowym oraz jakościowym.

Na wielkość zasobów wód podziemnych gruntowych wpływ może mieć także działalność gospodarcza polegająca na wydobyciu kopalin metodą odkrywkową. Pożądane byłoby przeprowadzenie analizy rzeczywistego wpływu tych inwestycji na środowisko.

Potencjalnym źródłem przeobrażeń jakościowych wód podziemnych są duże obiekty hodowli zwierząt planowane na terenie gminy, oraz uchybienia w gospodarce ściekowej w postaci nieszczelnych zbiorników bezodpływowych (szamb).

Ochrona wód podziemnych

RZGW Szczecin i RZGW Poznań powinny uzgodnić pomiędzy sobą spójne zasady gospodarki wodnej dla terenów powiatów (gmin) będących w zainteresowaniu obu RZGW. Te zasady winny zostać włączone do aneksu powiatowego programu ochrony środowiska oraz do programów gminnych. Niestety na etapie wojewódzkiego programu ochrony środowiska, pomimo obowiązkowego udziału między innymi Zachodniopomorski Inspektorat Ochrony Środowiska, RZGW i ZZMiGW, nie zostały określone żadne konkretne zasady, wytyczne i limity dot. gospodarki ochrony wód. Proponujemy wobec tego posługiwanie się zapisami ustawowymi oraz zdroworozsądkowymi zasadami dla dobra środowiska w przypadkach niespójności prawa. w żadnym wypadku nie zalecamy zaniechania działań ochronnych, pomimo braku wyraźnych nakazów. Dotyczy to między innymi powstawania bazy danych dot. środowiska. Przepływ informacji winien następować w obie strony (bazy lokalne, powiatowe i regionalne). Stan wiedzy dot. konkretnej sprawy winien być taki sam na wszystkich szczeblach. Objętość bazy winna wynikać z właściwości terenowej a nie decyzyjnej.

Zasady dot. postępowania ze ściekami komunalnymi i przeznaczonymi do neutralizacji indywidualnej są na ogół znane. Jedynym rzeczywistym determinantem jest stan funduszy publicznych. Zaleca się rygorystyczne spójne przestrzeganie Prawa ochrony środowiska, Prawa budowlanego i Prawa wodnego szczególnie na terenach inwestycyjnych oraz współdziałanie służb inwestycyjnych i ochrony środowiska. To pozwoli uniknąć wielu zbędnych procesów odwoławczych.

W celu ochrony wód podziemnych zgodnie z art. **141 ustawy Prawo wodne „Wojewoda, na wniosek Wód Polskich, ustanawia obszar ochronny, w drodze aktu prawa miejscowego, wskazując ograniczenia lub zakazy dotyczące użytkowania gruntów oraz korzystania z wód na terenie obszaru ochronnego oraz granice tego obszaru”**.

W roku 2011 decyzja Ministra Środowiska z dnia 22.08.2011 r. znak: DGiKGhg-4731-20/6858/38081/11/MJ zatwierdzona została „Dokumentacja hydrogeologiczna określająca warunki hydrogeologiczne w związku z ustanowieniem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 120 Zbiornik międzymorenowy Bobolice”. W dokumentacji określono granice

i powierzchnie zbiornika, która wynosi 354,4 km², oraz wyznaczono obszar ochronny zbiornika o powierzchni 408,9 km².

W roku 2011 decyzją Ministra Środowiska z dnia 22.08.2011 r. znak: DGiKGhg-4731-20/6857/38086/11/MJ została zatwierdzona „Dokumentacja hydrogeologiczna określająca warunki hydrogeologiczne w związku z ustanowieniem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 126 Zbiornik Szczecinek”. w dokumentacji określono granice i powierzchnie zbiornika, która wynosi 1345,5 km², Dla tego zbiornika nie wyznaczono obszaru ochronnego.

Ustanawianie stref ochronnych źródeł i ujęć wody

W myśl art. 120 Prawa wodnego źródła oraz ujęcia wody są chronione przez ustanawianie stref ochronnych. Mogą być również ustanowione obszary ochronne zbiorników wód śródlądowych. Strefę ochronną, z zastrzeżeniem wyznaczenia strefy ochronnej obejmującej wyłącznie teren ochrony bezpośredniej ustanawia **wojewoda w drodze aktu prawa miejscowego** (art. 135 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo wodne).

Art. 139 Prawa wodnego stanowi, że obszary ochronne, stanowią obszary, na których obowiązują zakazy oraz ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów lub korzystania z wody w celu ochrony zasobów tych wód przed degradacją. Na obszarach ochronnych **może być zakazane lub ograniczone wykonywanie robót lub czynności, które mogą spowodować trwałe zanieczyszczenie gruntów lub wód**. Obszar ochronny ustanawia **wojewoda, na wniosek Wód Polskich, w drodze aktu prawa miejscowego, wskazując ograniczenia lub zakazy dotyczące użytkowania gruntów oraz korzystania z wód na terenie obszaru ochronnego oraz granice tego obszaru**. Wytyczne te należy uwzględnić przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach o warunkach zabudowy **i zagospodarowania terenu**.

Na terenie gminy Białe Bory zlokalizowane są 3 ujęcia w miejscowościach Przybrda, Dalkowo, Świerszczewo zarządzane przez PWiK w Szczecinku oraz 4 inne ujęcia dla których Starosta Szczecinecki wydawał pozwolenia wodnoprawne. Starosta Szczecinecki nie wydawał decyzji o ustanowieniu strefy ochrony bezpośredniej

VIII. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Podmioty i przedmioty ochrony

Zgodnie art. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, „ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska”.

W art. 5. nałożono obowiązki ochrony na właścicieli zabytków:

„Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury”.

Zgodnie z art. 6. ustawy określono przedmiot ochrony:

Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:
  - a) krajobrazami kulturowymi,

- b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
  - c) dziełami architektury i budownictwa,
  - d) dziełami budownictwa obronnego,
  - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
  - f) cmentarzami,
  - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
  - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 2) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:
- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
  - b) cmentarzyskami,
  - c) kurhanami,
  - d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Zgodnie z art. 7 „Formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;**
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego”.

1. Charakterystyka wartości kulturowych miasta Białe Borki

Rys historyczny

Nazwa miasta: BALDENBURG, BALDEBURK, BALDENBURGK, BIAŁOBORK, BIALEMBORG, BIALEMBORK, pochodzi od nazwy rzeki Biała, której pierwszy zapis pochodzi z 1342. Historia tego miasta związana jest z Pomorzem Gdańskim, Prusami Królewskimi, a po 1772 roku z państwem Pruskim. Białe Borki został założony w 1382 roku jako pograniczna, krzyżacka twierdza. Jednak należy przypuszczać, że jeszcze przed lokacją miasta istniała tu osada. Dokument lokacyjny podpisał Wielki Mistrz Zakonu Krzyżackiego Konrad Zollner von Rotenstein. Odnowienie praw lokacyjnych nastąpiło w latach 1395 i 1408 (po wielkim pożarze miasta). Białe Borki był siedzibą wójtowską, a administracyjnie podlegał komturii człuchowskiej. W 1383 roku ukończono budowę zamku, rozpoczętą przypuszczalnie przed nadaniem miastu praw lokacyjnych. Miasto założone na prawie chełmińskim miało kształt owalny, uwarunkowany topografią terenu, leżącego na przesmyku jezior Ławiczka i Bielsko. Teren ten ograniczały od strony zachodniej i północno – zachodniej wody jeziora Ławiczka, od północy i wschodu rzeka Biała (Muhlenfluss), a od południa podmokłe łąki sięgające od brzegów jeziora Bielsko. W 1410 roku Król Jagiełło nadał Białe Borki księciu Bogusławowi VIII (?), ale od 1466 roku (od pokoju toruńskiego) miasto pozostawało w granicach własności Zakonu Krzyżackiego.

W latach 1466-1772 (czyli od pierwszego rozbioru) należał do Polski. Był siedzibą starosty, podlegał urzędowi w Człuchowie. Miasto posiadało prostokątny rynek i regularną siatkę ulic, przecinających się pod kątem prostym. Od strony wschodniej uliczki poprowadzone były po łuku, zgodnie z biegiem okalającej miasto od tej strony rzeki. W rynku usytuowany był kościół, któremu podlegały przyległe do Białego Borku wioski. Miasto nie posiadało obwarowań, a tylko „okop w okół, któremu bieży rzeka Biała”. Przypuszczalnie istniały (trzy) drewniane bramy miejskie: dwie po stronie wschodniej (u wylotu ulic w kierunku Miastka i w kierunku Człuchowa), trzecia zwana Bramą Bobolicką zamykała miasto od zachodu. Na północ od miasta położone były ogrody i stodoły.

Zgodnie z lustracją z 1565 roku w Białym Borku była zabudowa drewniana. Do miasta należało 127 włók, w tym 3 sołeckie, 6 kościelnych, 9 wolnych, 32 niezasiedlonych i 77 czynszowych, młyn o jednym kole na rzeczce Białej, 4 jeziora: Cieszęcino, Łapsk (Łobez) pomiędzy powiatami Miastko i Człuchów, Gminę w obecnym jej kształcie utworzono 1 stycznia 1973 roku.

W wyniku zmian granic po II wojnie światowej nastąpiły zmiany ludnościowe. Białe Borki i okolice zostały zasiedlone przesiedleńcami z centralnej Polski, repatriantami z terenów Polski zajętej przez ZSRR oraz ludnością ukraińską z południowo – wschodniej Polski w ramach akcji „W”.

Instytucje kościelne i komunalne

Kościół katolicki – neoromański, na planie niewielkiego prostokąta, z wyodrębnionym, zamkniętym prostą ścianą prezbiterium od strony wschodniej z dobudowaną od zachodu wieżą. Obecny kościół zbudowano w 1878 roku, na miejscu wcześniejszego kościoła średniowiecznego. Wcześniejszy kościół katolicki był budowlą drewnianą, wzniesioną w konstrukcji wieńcowej. Został on zniszczony w czasie pożaru, jaki został wzniecony w 1640 roku, w czasie zamieszek między ewangelikami, a katolikami. Przez wiele lat był budowlą nieremontowaną i w 1796 roku został rozebrany. Jeszcze w 1810 roku (wg. planu) plac kościelny był niezabudowany. Stała tam tylko dzwonnica. w obecnym kościele zachowany jest późnobarokowy ołtarz główny i ambona z 1731 roku.

Kościół ewangelicki – obecnie nieistniejący, usytuowany był pośrodku rynku miejskiego. Pierwszy kościół ewangelicki spłonął w wielkim pożarze, jaki nawiedził miasto w 1765 roku. Była to budowla o konstrukcji ryglowej, najprawdopodobniej połączona z ratuszem, gdyż w źródłach pojawiła się nazwa kościół = ratusz (Rathaus = Kirche). Nowy kościół ewangelicki wzniesiono w 1768 roku, również w konstrukcji ryglowej. Zbudowano go na planie prostokąta i otynkowano na zewnątrz. Kościół przebudowano w 1871 roku. Dobudowano skrzydła boczne i wieżę, przemurowano okna, nadając im kształt ostrołukowy. Przebudowano również wewnątrz. Do tego kościoła należały między innymi wsie: Brzeźnica, Kaliska, Biała, a także od 1927 roku Grabowo.

Synagoga – zlokalizowana była w północno – wschodniej części starego miasta, przy ulicy Nadrzecznej. Był to budynek ryglowy; został zniszczony najprawdopodobniej po „Kryształowej Nocy” 9/10 listopada 1938 roku.

Kaplica cmentarna – murowana wzniesiona ok. 1925 roku. Po wojnie, do lat 90 – tych użytkowana przez kościół grecko – katolicki. Obecnie pełni funkcję pierwotną, tj. kaplicy cmentarnej.

Budynek sądu – wzniesiony w latach 1906 – 1906 eklektyczny z dominującymi elementami stylu neogotyckiego pod nadzorem inspektora okręgowego Wyższego Urzędu Budowlanego w Czulchowie. W okresie panowania krzyżackiego sądownictwo w Białym Borze podlegało urzędowi władarza, przy którym działały władze miejskie i sołtys sądowy. Był on sędzią obieralnym i przewodniczył ławie miejskiej. Pod koniec XIV wieku ukonstytuowała się rada miejska z burmistrzem i wójtem sądowym. w okresie przynależności Białego Boru do Królestwa Polskiego sądownictwo miejskie pozostawało w rękach instytucji miejskich. Od wyroków odwoływano się do starosty, a potem do króla. Pod zaborem pruskim, przeprowadzono reorganizację administracji i sądownictwa. Reforma miała miejsce w latach 1772-1773. z terenów dawnego powiatu czulchowskiego utworzono okręg administracyjno-sądowy (Amt.). w miejsce dotychczasowych samorządów miejskich powołano magistraty, w którym istniał urząd radcy sprawiedliwości. Od 1808 roku magistrat utracił uprawnienia w sprawach karnych, a od 1848 roku kompetencje sądów miejskich przejął państwowy sąd powiatowy w Czulchowie. w 1849 roku utworzono w Białym Borze komisję sądową, podległą sądowi powiatowemu. Podobne komisje utworzono również w Czarnem i Debrznie. Apelacje od wyroków sądu powiatowego składano do sądu apelacyjnego w Malborku. Urząd sądowy w Białym Borze utworzono w 1878 roku. Podlegał on sądowi krajowemu w Chojnicach i wyższemu sądowi krajowemu w Malborku. Nieznana jest jego siedziba, ale istnieje przypuszczenie, że urzędnicy sądowi mogli pełnić swe obowiązki w pomieszczeniach ratusza. Obecny gmach sądu zbudowano w latach 1906-1907.

Budynek Zespołu Szkół Rolniczych im. Oskara Langego – lata 30-te XX wieku dawna szkoła miejska usytuowana przy ul. Brzeźnickiej. Była to szkoła 7-klasowa. W jej murach było urządzone muzeum zbiorów lokalnych, zbytków etnograficznych, a także ciekawostek kolonialnych.

Szkoła przy ul. [Ślupskiej](#) – lata 30-te XX wieku – dawniej szkoła rolnicza wzniesiona na miejscu szkoły powszechnej – budynku wybudowanego w 1809 roku w konstrukcji ryglowej. Dzieje szkolnictwa w Białym Borze sięgają XVII wieku. Istniała wówczas szkoła parafialna podległa kościołowi katolickiemu. Nieznana jest lokalizacja obiektu szkoły. Przypuszcza się, że mogła znajdować się w pobliżu kościoła (przy ul. [Ślupskiej](#)?). w źródłach wymieniany jest również rektor szkoły ewangelickiej, który był również pisarzem miejskim. Od końca XVIII wieku nauczycielem w Białym Borze był kanonik Gabler. W 1806 roku ówczesny budynek szkoły był w złym stanie technicznym. Stąd, zastanawiano się nad jego przebudową, bądź budową nowej siedziby. Plany nowego budynku sporządził krajowy inspektor budowlany Salzmänn. We wnętrzu nowej szkoły zaplanowano 2 izby lekcyjne i dwa mieszkania dla nauczycieli. Otworzono ją 22 listopada 1809 roku. Budynek ten rozebrano w latach 30-tych XX wieku.

Zamek krzyżacki – nieistniejący. Nieznana jego lokalizacja, a badacze nie są zgodni co do miejsca jego wzniesienia. Poza ogólnikowymi informacjami o posadowieniu go na przesmyku

między jeziorami Bielsko i Ławiczka istnieje również teza o lokalizacji zamku na półwyspie jeziora Bielsko; jego budowę rozpoczęto przed lokacją miasta, a ukończono w 1383 roku.

Seminarium nauczycielskie – założone w Białym Borze w 1819 roku istniało zaledwie kilkanaście lat. Jego założycielem był Christian Ulrich, pastor w Białym Borze w latach 1808-1832. w seminarium nauczał również kaznodzieja Biegoń. Nieznana jest jego lokalizacja.

Układ miasta

Lokacyjny – Miasto założone na prawie chełmińskim miało kształt owalny, uwarunkowany topografią terenu, leżącego na przesmyku jezior Ławiczka i Bielsko. Teren ten ograniczały od strony zachodniej i północno-zachodniej wody jeziorem Ławiczka, od północy i wschodu rzeka Biała (Muhlenfliess), a od południa podmokłe łąki sięgające do brzegów jeziora Bielsko. Miasto posiadało prostokątny rynek i regularną siatkę ulic, przecinających się pod kątem prostym. Od strony wschodniej uliczki poprowadzone były po łuku, zgodnie z biegiem okalającej od strony miasta rzeki. w rynku usytuowany był kościół, a w późniejszym czasie (od 1410 roku?) również ratusz. Przypuszczalnie istniały trzy bramy miejskie: dwie po stronie wschodniej (u wylotu ulic w kierunku Miastka i w kierunku Człuchowa). Trzecia zwana Bramą Bobolicką zamykała miasto od zachodu. Na północ od miasta położone były ogrody i stodoły.

Przekształcenia / zmiany – w wyniku zniszczenia umocnień – wałów ziemnych oraz bram miejskich (najprawdopodobniej w XVII wieku) miasto rozszerzyło się w kierunku wschodnim, za rzeką Białą (Muhlenfliess). Budynki w przeważającej części gospodarcze wznoszono na tarasach, u podnóża góry. Po stronie północno-wschodniej zlokalizowano część zabudowy przemysłowej. Istniały tam: tartak i wiatraki (wg. wzmianek – było 3-4). Jeden z nich usytuowany był po stronie zachodniej, a u podnóża wysokiego wzniesienia, po stronie południowo-wschodniej garbarnia. Wówczas powstały ulice m.in.: Górna, Podgórna, Środkowa(?). Na przełomie XVIII i XIX oraz w ciągu XIX wieku odbudowano miasto po pożarze z 1765 roku (część pożyczki udzielonej przez Fryderyka Wielkiego) oraz rozbudowano wzdłuż dróg wylotowych z miasta: na północ, zachód oraz na południowy-wschód. Od północy, południa i częściowo od wschodu otaczały ogrody. W 4 ćw. XIX wieku, w związku z budową kolei, w odległości ok. 2 km na południowy wschód od miasta powstała zabudowa dworca i jego okolic. Wzniesiono kilka wielorodzinnych budynków mieszkalnych i zagród, przypuszczalnie dla pracowników kolejowych. w latach 20 i 30-tych rozbudowano osiedle wzdłuż ulicy Dworcowej, a także przy ulicy Bogusława VIII.

Zabudowa

Mieszkalna – zabudowa średniowieczna, drewniana, została zniszczona w czasie wielokrotnych pożarów, jakie nawiedzały miasto w ciągu jego dziejów. Na przełomie XVIII i XIX wieku powstała zabudowa w przeważającej części ryglowa, I-kondygnacyjna sytuowana przy ul. **Człuchowskiej, Słupskiej**, Górnej, Bobolickiej, Szczecineckiej, przebudowana na początku wieku XX i w II połowie XX w. Przy rynku istniała zabudowa – murowana, również ryglowo-murowana, II-kondygnacyjna (por. materiał ikonograficzny). Obecna, w niewielkim stopniu zachowana zabudowa historyczna powstała w XIX wieku, na przełomie XIX wieku oraz na początku XX wieku. Większość obiektów na terenie miasta Biały Bór zniszczono w czasie działań wojennych w 1945 roku. Przypuszcza się, że straty w zabudowie sięgają 80%.

Gospodarcza – ryglowa (przy ulicach jw.) – w większej części nieistniejąca oraz murowana, pochodząca z początku XX wieku zachowana np. przy ul. Górnej (stodoły – lokowane z dala od centrum miasta ze względu na bezpieczeństwo p.pożarowe).

Przemysłowa – Biały Bór był miastem w przeważającej części rolniczym, ale w ciągu XVI i XVII wieku rozwinęło się młynarstwo i sukiennictwo. W 1565 roku wg danych z lustracji królewskiej, w Białym Borze działał młyn o jednym kole. Był on usytuowany na rzece Białej (przypuszczalnie na terenie dzisiejszej ulicy Czujnej). Obok młyna istniał tartak. Na początku XVII wieku rozwinęła się w mieście produkcja sukiennicza. Zbudowano dwa folusze i istniało ponad 50 warsztatów sukienniczych. Po 1645 roku powstały następne dwa białoborskie folusze, zlokalizowane nad jeziorem Cieszęcino. w tym czasie zbudowano należący do miasta drugi młyn; ten, już o dwóch kołach usytuowany został nad jeziorem Bielsko (?). Rzemiosło zaczęło podupadać w XIX wieku wraz z rozwojem kapitalistycznych form gospodarki, w tym z rozwojem przemysłu. Na początku XX wieku powstały w Białym Borze dwa tartaki, fabryka cegły wapiennej i zakład bednarski. Na mapach z lat 30-tych widnieją dwa wiatraki: jeden usytuowany na wzgórzu w południowo-zachodniej części miasta, drugi w części północno-wschodniej. Do 1927 roku istniał wiatrak typu „holenderskiego”. Był on usytuowany na wzgórzu we wschodniej części miasta

(w okolicach dzisiejszej ulicy Spacerowej). Do 1945 roku w Białym Borze działały dwa tartaki, dwie fabryki kafli, młyn wodno-elektryczny, rzeźnia i fabryka beczek.

Zieleń komponowana i cmentarze

Cmentarz – Stary cmentarz usytuowany przy zbiegu ulic Sądowej i **Ślupskiej**, należący do kościoła katolickiego. Nieznana jest data jego założenia, ani data ostatniego pochówku. Na obrzeżach zachowały się szpalery starodrzewia, a we wnętrzu fragment pomnika (cokół) cesarza Friedricha III przeniesionego do Białego Boru z Gniewkowa (Argenau ob. **województwo kujawsko-pomorskie**, dawniej poznańskie) po I wojnie światowej. Został on odkopany i postawiony na obecnym miejscu w latach 90-tych XX wieku. Obecnie cmentarz służy rekreacji biernej.

Cmentarz II – komunalny d. ewangelicki – założony w II połowie XIX wieku, położony na znacznym wzniesieniu, wzmocnionym skarpami od wschodu i południa, w północnej części miasta. Od południa graniczy z ulicą **Ślupską**, a od zachodu z ulicą Sosnową. Obecnie cmentarz komunalny, podzielony na 3 części. w części południowej usytuowany jest wzniesiony w latach 80/90-tych XX wieku kościół rzymskokatolicki, grota Matki Boskiej i pomnik poległych w czasie i wojnie światowej. Bezpośrednio do tej części przyległa od północy część ewangelicka z zachowaniem, czytelnym układem kwater, mogił, fragmentami nagrobków oraz czytelnymi, obsadzonymi starodrzewiem alejkami. Dalej na północ rozciąga się obszar ze współczesnymi pochówkami. W tej części usytuowana jest neogotycka kaplica cmentarna, wzniesiona około 1925 roku.

Cmentarz żydowski – usytuowany na wzniesieniu, w północno – zachodniej części miasta, na rozwidleniu ulic: A. Mickiewicza i Bobolickiej. Założony na planie trójkąta, przypuszczalnie na przełomie wieków (XIX-XX). Zdewastowany w latach 1938-1939, po „Kryształowej Nocy”. Nagrobki usunięte w latach 70-tych XX wieku. Obecnie zachowany starodrzew.

2. Charakterystyka wartości kulturowych gminy Białe Bórze

Historia

Gmina Białe Bórze malowniczo położona na terenie pokrytym morenami lodowcowymi o porośniętych mieszanymi lasami wzgórzach, przeciętą siecią rzek i jezior znajduje się we wschodniej części województwa zachodniopomorskiego. Miejscowości tej gminy przynależą do dwóch historycznych obszarów kulturowych: część zachodnia do Pomorza Zachodniego, a część wschodnia do Pomorza Gdańskiego. u schyłku XII wieku wschodnie ziemie obecnej gminy należą do księstwa świeckiego, zachodnie do ziem księstwa zachodniopomorskiego.

Na początku wieku XIV wschodnia część dzisiejszej gminy znalazła się pod panowaniem Zakonu Krzyżackiego. Po politycznym umocnieniu się Zakonu na zajmowanych terenach, rozpoczęto wielką akcję kolonizacyjną. w II połowie XIV wieku zaczęto zakładać nowe wsie na prawie chełmińskim, a wsiom dawnym nadawać nowy ustrój. w tym czasie powstały m. in. Grabowo (1374 rok), Drzonowo (1378 rok), Przybrda i Biała (1380 rok), Brzeźnica (1381 rok), Kaliska (1385 rok).

Po wojnie trzynastoletniej (1454 – 1466) zakończonej pokojem toruńskim wschodnie ziemie dzisiejszej gminy znalazły się w granicach Polski – „Prus Królewskich”, weszły w skład województwa pomorskiego z przynależnością do powiatu człuchowskiego. Podlegały administracji kościelnej – diecezji gnieźnieńskiej, dekanatowi chojnickiemu. Zachodnia część gminy pozostawała w granicach Pomorza, Księstwa Kamieńskiego, a skrawek południowo-zachodni należał do ziemi szczecińskiej.

W ciągu XVII i XVIII wieku mieszkańcy ziem pozostających i w granicach Prus Królewskich i w granicach Pomorza przeszli wiele burzliwych i niespokojnych przemian (wojna trzynastoletnia 1618-1648, potop szwedzki 1655-1660, wojna północna 1700-1721). Te długotrwałe wojny z przemarszami wojsk, pustoszeniem i plądrowaniem wsi i miasta, nakładaniem kontrybucji spowodowały ogromny kryzys gospodarczy i zahamowaniem wielkiego rozwoju.

Kryzys gospodarczy i polityczny Rzeczypospolitej spowodował rozbiory Polski. Obszar powiatu człuchowskiego, a tym samym części dzisiejszej gminy Białe Bórze wszedł w skład państwa pruskiego. Rozpoczęła się polityka usuwania Polaków; odbierano urzędy szlachcie polskiej, folwarki i wsie dzierżawiono Niemcom. Kościoły katolickie przejmowane były przez ewangelików. Według pruskiej reorganizacji administracji i sądownictwa, przeprowadzonej w latach 1772-1773 teren dawnego powiatu człuchowskiego wraz z częścią dzisiejszej gminy Białe Bórze podlegał okręgowi administracyjno-sądowemu w Chojnicach. Białe Bórze otrzymał urząd państwowy. Po 1784 roku powstała intendencja, która obejmowała 32 miejscowości (stan z 1832 roku). w tym czasie zachodnie ziemie dzisiejszej gminy podlegały powiatowi „Księstwo” i powiatowi szczecińskiemu.

W czasie wojen napoleońskich obszar gminy, a szczególnie miasto Białe Bory stało się terenem działań wojennych. Położone na szlaku przemarszu wojsk miejscowości ucierpiały z powodu ciężarów wojennych.

Po gruntownej przebudowie administracji w państwie pruskim, przeprowadzonej w 1815 roku obecne ziemie gminy weszły w skład prowincji zachodnio-pruskiej (Westpreussen), rejencji kwidzińskiej, powiatu człuchowskiego. w ciągu XX wieku, wraz z rozwojem kapitalistycznych form gospodarczych, rozwojem sieci komunikacyjnych (budowa dróg, budowa linii kolejowej: Szczecinek – Miastko) nastąpiło ożywienie gospodarcze, szczególnie widoczne w mieście. Reforma rolna przyniosła nadawanie chłopom ziemi na własność. w 1881 roku ukazało się zarządzenie o preferowaniu gospodarstw rolnych o pow. 10-25 ha, co przyczyniło się do wzrostu gospodarstw średniorolnych, osłabieniem gospodarstw wielko chłopskich i parcelacji majątków szlacheckich (np. w Drzonowie). Jednak ze względu na znaczny odpływ ludności wiejskiej do miast, emigrację do dużych okręgów przemysłowych w głębi Niemiec, a także nieurodzajne lata na piaszczystych glebach nastąpił znaczny spadek liczby ludności wiejskiej, a stąd i załamanie się gospodarki rolnej. Pod koniec lat 80-tych w związku z wyludnieniem się wschodnich prowincji władze pruskie organizowały pomoc tzw. Osthilfe, polegającą na oddłużaniu gospodarstw rolnych i dogodnych warunkach dla osadników rolnych, co wiązało się z nową akcją kolonizacyjną.

Po klęsce Niemiec w I wojnie światowej wschodnie ziemie dzisiejszej gminy Białe Bory znalazły się w nowoutworzonej prowincji: Marchia Graniczna Poznań – Prusy Zachodnie (Grenzmark Posen – Westpreussen) z siedzibą w Pile. Marchia Graniczna została zlikwidowana w 1938 roku, a powiat Człuchów wraz z Białym Borem wszedł w skład rejencji pilskiej.

W 1919 roku władze niemieckie rozszerzyły wprowadzaną pod koniec ubiegłego wieku politykę tworzenia nowych gospodarstw rolnych i poprawienia stanu podupadłych gospodarstw wiejskich, zwaną „kolonizacją wewnętrzną”, a wiążącą się ze zwiększeniem zaludnienia wschodnich prowincji Rzeszy. Polityka ta była prowadzona przez cały okres międzywojenny i swoim zasięgiem objęła również teren dzisiejszej gminy Białe Bory. Szczególnym przykładem działania tej polityki jest zabudowa kolonii w Drzonowie.

Koniec II wojny światowej przyniósł gruntowne zmiany polityczne. Ziemia białoborska została włączona w granice państwa polskiego. w czerwcu 1945 roku Białe Bory administracyjnie należał do Okręgu Pomorze Zachodnie, od lipca tego roku do województwa pomorskiego (bydgoskiego), od 1946 do 1950 do województwa szczecińskiego, a następnie do województwa koszalińskiego. Miejscowości dzisiejszej gminy były podzielone pomiędzy powiatami Miastko i Człuchów. Gminę w obecnym jej kształcie utworzono 1 stycznia 1973 roku.

W wyniku zmian granic po II wojnie światowej nastąpiły zmiany ludnościowe. Białe Bory i okolice zostały zasiedlone przesiedleńcami z centralnej Polski, repatriantami z terenów Polski zajętej przez ZSRR oraz ludnością ukraińską z południowo-wschodniej Polski w ramach akcji „W”.

Nastąpiły również zmiany własnościowe. Dawne majątki uległy parcelacji, tworzone PGR-y lub spółdzielnie rolne. Obecnie, po likwidacji PGR w 1992 roku grunty popegeerowskie przejęła ANR (**obecnie KOWR**) i do 2014 r. 80% tych gruntów została sprzedana rolnikom indywidualnym i sukcesywnie jest zagospodarowywana.

Układu przestrzenne wsi

Wsie obecnej gminy Białe Bory powstawały w większości na nierównym terenie morenowym, stąd ich układ przestrzenny podporządkowany był warunkom topograficznym.

Wśród 28 miejscowości zachowało się pięć wsi placowych o formie owalnicowej ze zwartą zabudową, z zagrodami posadowionymi wokół wewnętrznego placu zwanym nawsiem. Historyczne rozplanowanie średniowiecznej wsi owalnicowej o wrzecionowatym kształcie z zabudowanym nawsiem zachowało się w Kaliskiej. Układ owalnicowy o nieregularnym nawsiu, przekształcony w wyniku częściowego wyburzenia starej zabudowy w obrębie nawsia zachował się w Białej, Kołkach, a także w lokowanych w XVII wieku Sępolnie Małym i Sępolnie Wielkim.

Układy przestrzenne liniowe, ulicówki z zabudowa rozlokowaną po obu stronach ulicy, charakterystyczne dla średniowiecznych wsi chłopskich zachowały się w Bielicy i w Kazimierzu. w Biskupicach układ ulicowy został przekształcony poprzez wyburzenie zabudowy po wschodniej stronie ulicy, a w Przybrdzie zniekształcony poprzez wyburzenie starej zabudowy i wzniesienie współczesnych wielorodzinnych bloków mieszkalnych.

Na terenie gminy Białe Bory występują wsie o wielodrożnicowym układzie przestrzennym, powstałym w wyniku przekształceń średniowiecznych wsi placowych, rozbudowywanych o założenia

folwarczne czy dworskie, ale także wynikającym z konfiguracji terenu. Układem wielodroźnicowym charakteryzują się wsie: Brzeźnica, Dyminek, Grabowo, Stepień i Drzonowo.

Ponadto na terenie gminy, szczególnie w jej północnej i wschodniej części występują liczne osady jednodworczne, małe folwarki, bądź duże gospodarstwa chłopskie zakładane w XIX wieku na gruntach majątkowych. Najliczniej występują w okolicach wsi Kołtki, rozsiane wśród lasów (np. Zduny, Ryszczecko, Kierzkowo), Kaliskiej (gospodarstwo chłopskie), Brzeźnicy (np. Donimierz), Grabowa (Ponikwa, Borzęcino, Jawory) i Bielicy (leśniczówka d. Powojewo) i Radzewo (zagrody nr 26 i 27).

Zabudowa wsi

Budownictwo wiejskie gminy Białý Bór stanowi mozaikę różnorodnych typów domów i zagród, wynikającą z wielu wzorów przybyłych z różnych stron osadników, a także wynikających z sytuacji ekonomicznej i administracyjnej kraju (m.in. kolonizacja wewnętrzna na początku XX wieku, po I wojnie światowej i w latach 30-tych naszego wieku). Wskutek konstrukcyjnego zużycia się materiału nie zachowały się wczesne typy budowlane. Było to bowiem budownictwo drewniane, a od XVII i XVIII wieku szachulcowe.

Obecna zabudowa większości wsi gminy Białý Bór pochodzi z II połowy XIX wieku, początku XX wieku oraz z lat 20-30 XX wieku. Powszechnie występującym tradycyjnym typem zabudowy mieszkalnej jest pochodzący z II połowy XIX wieku typ I – z ryglową chałupą szerokofrontową, wieloosiową, krytą dwuspadowym dachem z odeskowanym szczytem. Obecnie w formie pierwotnej występuje sporadycznie, zastąpiony typem IA. Często spotykaną formą domu mieszkalnego jest typ II – szerokofrontowy budynek ze ścianką kolankową, nakryty dachem 2-spadowym o niskim kącie nachylenia połąci dachowych, z silnie wysuniętymi okapami, datowany na 4 ćw. XIX wieku. Ponadto występuje typ III z końca XIX i pocz. XX wieku – murowany, szerokofrontowy, zazwyczaj 5-osiowy o elewacjach zakończonych wyładowanym gzymsem koronującym z otworami okiennymi i drzwiami zakończonymi łukiem odcinkowym. Znaczną grupę tworzy typ IV – charakterystyczny dla zabudowy folwarcznej i wielorodzinnej z przełomu XIX i XX wieku oraz z lat 20-30 XX wieku. We wszystkich wsiach gminy występuje typ V, szerokofrontowy, murowany, ze ścianką kolankową z dachem 2-spadowym i z silnie wysuniętym okapem; często z szeroką wystawką, typ VI z lat 20-30-tych XX wieku – jednorodzinny, często z dachem naczółkowym, charakterystyczny dla osadnictwa tzw. kolonizacji wewnętrznej oraz typ VIII – niewielki zazwyczaj 2-osiowy. W okolicach Drzonowa i Białej występuje typ VII – łączący funkcje mieszkalne, inwentarskie i gospodarcze; murowany, oszalowany deskami w II kondygnacji. W zabudowie gospodarczej przeważają obiekty inwentarsko-gospodarskie – murowane z cegły, często w II kondygnacji odeskowane. Stodoły – drewniane, odeskowane.

Wśród typów zagród wyróżnia się zagroda o wąskiej prostokątnej działce z domem szerokofrontowym usytuowanym szczytem do drogi. Budynek inwentarsko-gospodarczy umieszczony jest naprzeciwko niego, a stodoła zamyka podwórze od tyłu. Od strony ulicy zagrodę odgradza płot. Ten typ zagrody określony „B” wywodzi się z tradycji zagród XVIII-wiecznych. Występuje w większości wsi gminy Białý Bór.

W mniejszym stopniu występuje typ zagrody z budynkiem mieszkalnym szerokofrontowym, ustawionym kalenicowo, umieszczonym w głębi siedliska, z budynkiem gospodarczo-inwentarskim ustawionym prostopadłe do domu, wzdłuż dłuższej granicy działki i stodołą umieszczoną od strony drogi wiejskiej. Ten typ określony „C” spotykany jest w Bielicy, Dyminku, Kaliskiej, Kazimierzu, Linowie i Sępólnie Wielkim.

Dużą grupę tworzy zagroda „A”, założona na szerokiej, zazwyczaj prostokątnej działce siedliskowej z budynkiem mieszkalnym szerokofrontowym, ustawionym kalenicowo do drogi z budynkami inwentarsko-gospodarszymi ustawionymi po przeciwnej stronie podwórza i stodołą od tyłu. Ten typ występuje w zwartej zabudowie wsi w większości miejscowości gminy oraz w chłopskich osadach jednodworcznych. Często występującym typem zagrody jest „A1” o kompozycji zbliżonej do „A” trzybudynkowej.

Najbardziej powszechnie występującym typem jest typ „D” o dwubudynkowej kompozycji zagrody, z domem ustawionym kalenicowo (spotykany również szczytowo) do ulicy i niewielkim budynkiem gospodarczo-inwentarskim w głębi działki, ustawionym równolegle do budynku mieszkalnego. Charakterystyczny jest dla mieszkalnej zabudowy folwarcznej, przeznaczonej dla pracowników folwarcznych, a także dla zagród osadniczych z okresu akcji „wewnętrznej kolonizacji”. w Białej, Bielicy i Dyminku spotykany jest również typ zagrody „F”, założonej na szerokiej działce

siedliskowej, z domem mieszkalnym i budynkiem inwentarskim ustawionymi równolegle do siebie, kalenicowo do drogi. w głębi podwórza stodoła i inne zabudowania gospodarcze.

Wsie o zachowanych historycznych układach przestrzennych z czytelną kompozycją i zachowanymi zespołami historycznej zabudowy wymagają ochrony konserwatorskiej i opracowania planów rewitalizacyjnych. Wnioskuję się o objęcie strefą „A” zabytkowych zespołów przestrzennych w Białej, Drzonowie, Dyminku, Grabowie, Kaliskiej, Kazimierzu i Sępólnie Wielkim.

Architektura sakralna

Na terenie gminy zachowało się 8 kościołów. Do 1945 było ich 9. Po II wojnie światowej rozebrano jeden we wsi Dołgie. w połowie XVI wieku istniały tylko dwa kościoły katolickie: w Grabowie i w Drzonowie. Ich pierwotna forma nie jest znana. Przypuszcza się, że były drewniane.

Cztery spośród kościołów istniejących reprezentują budownictwo ryglowe. W XVII wieku wzniesiono kościoły ewangelickie w Kazimierzu (początek wieku), w Stepieniu (poł. XVII wieku) oraz w Sępólnie Wielkim. Na przełomie XVII i XVIII wieku zbudowano mały kościółek w Sępólnie Małym. Były to kościoły ryglowe, obecnie z wypełnieniem ceglanym, jednoprzestrzenne z niewielką, wbudowaną w zachodniej części korpusu nawowego wieżą, nakrytą barokowym hełmem. Wzniesiony w końcu XVI wieku ryglowy kościół w Dołgim, jak wspomniano wyżej został zniszczony i rozebrany po 1945 roku.

Kościoły murowane reprezentują cztery obiekty: wybudowany w 1866 roku niewielki, jednoprzestrzenny kościół w Kołtkach, w 1866 roku neogotycki kościół w Dyminku (obecnie w stanie ruiny), w 1883 roku neogotycki, jednonawowy kościół z wysoką wieżą w Drzonowie oraz wzniesiony w 1930 roku, murowany z cegły ceramicznej kościół w Grabowie. Istniejące kościoły, poza zrujnowanym kościołem w Dyminku są użytkowane i pełnią funkcje sakralne.

Kościoły ryglowe w Kazimierzu, Stepieniu, Sępólnie Małym i Sępólnie Wielkim są objęte ochroną konserwatorską – wpisem do rejestru zabytków. Pozostałe kościoły pozostające w ewidencji, ze względu na ich wartość historyczną, artystyczną (Drzonowo), a także jako obiekty zdecydowanie dominujące w architekturze wsi winny być objęte poprzez wpis do rejestru zabytków ochroną konserwatorską.

Cmentarze przykościelne – na cmentarzach przykościelnych poza cmentarzem przy kościele w Sępólnie Wielkim nie zachowały się nagrobki (w nielicznych przypadkach pozostały jedynie pojedyncze cokoły – np. przy kościele w Kołtkach), nieczytelne pozostają też granice kwater. Często o ich istnieniu świadczą jedynie zadrzewienie i typowo cmentarna roślinność – jak bluszcz pospolity. Ze względu na charakter miejsca – cmentarze istniejące przy kościołach pozostających obecnie w ewidencji (Dyminek, Kołtki) winny być objęte ochroną konserwatorską – wpisem do rejestru zabytków wraz z kościołem. Przy kościele w Grabowie, zbudowanym w 1930 roku – nie dokonywano pochówków.

Założenia pałacowe i dworskie, parki

Jedyną na terenie dzisiejszej gminy założenie pałacowo-parkowe z dużym dziedzińcem gospodarczym i parkiem krajobrazowym, pochodzące z II połowy XIX wieku, istniało w Sępólnie Wielkim. Eklektyczny pałac wybudowany w latach 1873-1876 i część zabudowy gospodarczej, w tym gorzelnia zostały spalone w 1945 roku. Granice zespołu są czytelne, zachował się krajobrazowy park i część zabudowy dziedzińca.

W Drzonowie, Dyminku, Dołgim, Kołtkach, Miłobądku, Stępiu, Świerszczewie i w Trzebielu istniały w XIX-wieczne niewielkie zespoły dworskie z naturalistycznymi parkami. z początku XX wieku pochodzą małe zespoły dworskie z naturalistycznymi parkami w Kamiennej i w Brzeźnicy (d. folwark, PGR). Większość założeń dworskich została zniekształcona poprzez zburzenie bądź przebudowę dworów i części zabudowań gospodarczych, a także budowę nowych obiektów. Zburzono dwory w Kołtkach, w Stepieniu, w zespole folwarcznym w Przybrdzie, gruntownie przebudowano w Trzebielu.

W Cybulinie istniał zespół folwarczny złożony z dworu, zespołu założonych wokół czworobocznego dziedzińca budynków gospodarczych i wiodącej do dworu alei kasztanowców. Dwór został gruntownie przebudowany, a budynku gospodarcze zburzone.

W Kazimierzu zachował się XIX-wieczny park leśny (wpisany do rejestru zabytków). Ze względu na konieczność ochrony konserwatorskich tych nielicznie występujących pozostałości dawnych założeń dworskich proponuję się objęcie ich strefą „K”.

Budownictwo przemysłowe

Budownictwo przemysłowe wzmiankowane w źródłach historycznych: młyny, wiatraki, magazyny i inne istniejące na terenie gminy w większości zostały zniszczone. Np.: młyny w Wodniku należącym do Sępólna Wielkiego, w Cybulinie, Stępnio, Koleśniku, gorzelnia w Sępólnie Wielkim (spalona po 1945 roku).

Do dzisiaj zachowały się: gorzelnia w Trzebielu, magazyn w Drzonowie (wpisany do rejestru zabytków), budynek inwentarsko-gospodarczy (nr 54). Istnieje dworzec kolejowy w Drzonowie zbudowany w 4 ćwierćwieczu XIX wieku.

Nieliczne istniejące obiekty przemysłowe wymagają ochrony konserwatorskiej wpisem do rejestru zabytków.

Budownictwo militarne

Na terenie gminy istnieją budowle i szereg umocnień wznoszonych w latach 30-tych w ramach systemu obronnego III Rzeszy Niemieckiej zwanego „Wałem Pomorskim”. Umocnienia te usytuowane są m.in. przy drodze krajowej 21, w okolicach skrzyżowania tej drogi z drogami Dołgie – Dyminek, przy wjeździe do Białego Boru od strony Szczecinka, między Cieszęcinem, a Sępólnem i dalej u podstawy jeziora Bobięcińskiego, a także wzdłuż jeziora (w części położonej na terenie woj. pomorskiego).

Budownictwo militarne na terenie gminy winno stać się przedmiotem osobnego opracowania. Ze względu na duże znaczenie historyczne możliwości wykorzystania turystycznego.

Cmentarze poza terenem zabudowy wiejskiej

W 13 miejscowościach gminy zachowało się 15 cmentarzy w przeważającej części ewangelickich; katolicki cmentarz istniał w Grabowie lokowany w XIX wieku i drugi cmentarz lokowany w XX wieku poza terenem zabudowy i pewnej odległości od wsi. Na terenie gminy istnieją też cmentarze we wsiach: Białej, Bielicy, Biskupicach, Brzeźnicy, Drzonowie, Dyminku, 3 w Grabowie, Kazimierzu, Koleśniku, Kołkach, przy folwarku w Radzewie, we wsi Sępóln Wielkie i Stepieniu. Część użytkowana jest jako cmentarze rzymskokatolickie, np. Drzonowo, Kołki, Biała, Stepień i Grabowo.

Na nieczynnych cmentarzach w różnym stopniu zachowała się stan nagrobków a szpalery istniejącego zadrzewienia wskazuje na granice cmentarzy i układ kwater.

Cmentarze wymagają uporządkowania z zachowaniem istniejących elementów ich wyposażenia (nagrobki, krzyże, drzewostan) i oznaczenia jako miejsca pochówków. Wnioskuje się o objęcie wszystkich cmentarzy strefą „K”.

3. Archeologia

Na terenie gminy zaewidencjonowano 278 stanowisk archeologicznych. Największą ilość stanowisk stwierdzono w miejscowościach: Grabowo (43), Białe Bórze (29), Kaliska (38), Kołki (21), Stepień (10), Biskupice (24) i Brzeźnica (19). Większość z nich to stanowiska wielokulturowe zawierające nawarstwienia z różnych epok dziejowych. w obrębie stanowisk zewidencjonowano różne formy osadnicze. Pod względem pełnionej funkcji można wśród nich wyróżnić grodziska, obozowiska, cmentarzyska płaskie i kurhanowe, osady, punkty, ślady osadnicze, znaleziska luźne, zamek, oraz obiekty o nierozpoznanej formie.

Po względem chronologii największa liczba form osadniczych pochodzi z okresu nowożytnego, z okresu średniowiecza, wczesnego średniowiecza, z okresu kultury łużyckiej, z epoki kamienia, ogólnie pojętych „pradziejów”, z późnego średniowiecza, z okresu kultury pomorskiej, okresu lateńskiego i rzymskiego oraz z neolitu.

Wykaz stanowisk archeologicznych zlokalizowanych na terenie gminy Białe Bórze

Źródło: WKZ w Szczecinie (Delegatura w Koszalinie):

1. Biskupice, stan.24, AZP 21-27/5 - strefa "W III"
2. Linowo, stan. 1, AZP 21-27/6 - strefa "W III"
3. Białe Bórze, stan.3, AZP 21-27/7 - strefa "W III"
4. Białe Bórze, stan.4, AZP 21-27/8 - strefa "W III"
5. Białe Bórze, stan.7, AZP 21-27/11 - strefa "W III"
6. Białe Bórze, stan.8, AZP 21-27/12 - strefa "W III"

7. Białý Bór, stan. 10, AZP 21-27/14 - strefa "W II"
8. Białý Bór, stan. 1, AZP 21-27/15 - strefa "W II"
9. Białý Bór, stan. 11, AZP 21-27/17 - strefa "W III"
10. Białý Bór, stan. 12, AZP 21-27/18 - strefa "W III"
11. Białý Bór, stan. 13, AZP 21-27/19 - strefa "W III"
12. Białý Bór, stan. 14, AZP 21-27/20 - strefa "W III"
13. Białý Bór, stan. 15, AZP 21-27/21 - strefa "W III"
14. Białý Bór, stan. 17, AZP 21-27/23 - strefa "W III"
15. Białý Bór, stan. 18, AZP 21-27/24 - strefa "W III"
16. Białý Bór, stan. 20, AZP 21-27/26 - strefa "W III"
17. Białý Bór, stan. 21, AZP 21-27/27 - strefa "W III"
18. Białý Bór, stan. 22, AZP 21-27/28 - strefa "W III"
19. Białý Bór, stan. 24, AZP 21-27/30 - strefa "W III"
20. Białý Bór, stan. 25, AZP 21-27/31 - strefa "W III"
21. Białý Bór, stan. 26, AZP 21-27/32 - strefa "W III"
22. Białý Bór, stan. 27, AZP 21-27/33 - strefa "W III"
23. Białý Bór, stan. 28, AZP 21-27/34 - strefa "W III"
24. Białý Bór, stan. 32, AZP 21-27/38 - strefa "W III"
25. Białý Bór, stan. 33, AZP 21-27/39 - strefa "W III"
26. Białý Bór, stan. 34, AZP 21-27/40 - strefa "W III"
27. Białý Bór, stan. 35, AZP 21-27/41 - strefa "W III"
28. Białý Bór, stan. 36, AZP 21-27/42 - strefa "W III"
29. Białý Bór, stan. 39, AZP 21-27/45 - strefa "W III"
30. Białý Bór, stan. 40, AZP 21-27/46 - strefa "W III"
31. Białý Bór, stan. 41, AZP 21-27/47 - strefa "W III"
32. Kaliska, stan. 1, AZP 21-27/48 - strefa "W III"
33. Kaliska, stan. 2, AZP 21-27/49 - strefa "W III"
34. Kaliska, stan. 3, AZP 21-27/50 - strefa "W III"
35. Kaliska, stan. 4, AZP 21-27/51 - strefa "W III"
36. Kaliska, stan. 5, AZP 21-27/52 - strefa "W III"
37. Kaliska, stan. 6, AZP 21-27/53 - strefa "W III"
38. Kaliska, stan. 7, AZP 21-27/54 - strefa "W III"
39. Kaliska, stan. 8, AZP 21-27/55 - strefa "W III"
40. Kaliska, stan. 9, AZP 21-27/56 - strefa "W III"
41. Kaliska, stan. 10, AZP 21-27/457 - strefa "W III"
42. Kaliska, stan. 11, AZP 21-27/58 - strefa "W III"
43. Kaliska, stan. 12, AZP 21-27/59 - strefa "W III"
44. Kaliska, stan. 13, AZP 21-27/60 - strefa "W III"
45. Kaliska, stan. 14, AZP 21-27/61 - strefa "W III"
46. Dałkowo, stan. 15, AZP 21-27/62 - strefa "W III"
47. Dałkowo, stan. 16, AZP 21-27/63 - strefa "W III"
48. Dałkowo, stan. 18, AZP 21-27/65 - strefa "W III"
49. Dałkowo, stan. 19, AZP 21-27/66 - strefa "W III"
50. Dałkowo, stan. 20, AZP 21-27/67 - strefa "W III"
51. Dałkowo, stan. 23, AZP 21-27/70 - strefa "W III"
52. Dałkowo, stan. 24, AZP 21-27/71 - strefa "W III"
53. Dałkowo, stan. 27, AZP 21-27/74 - strefa "W III"
54. Dałkowo, stan. 29, AZP 21-27/76 - strefa "W III"
55. Dałkowo, stan. 30, AZP 21-27/77 - strefa "W III"
56. Trzebiele, stan. 1, AZP 21-27/79 - strefa "W III"
57. Brzeźnica, stan. 1, AZP 21-27/81 - strefa "W III"
58. Brzeźnica, stan. 2, AZP 21-27/82 - strefa "W III"
59. Brzeźnica, stan. 3, AZP 21-27/83 - strefa "W III"
60. Brzeźnica, stan. 4, AZP 21-27/84 - strefa "W III"

61. Brzeźnica, stan.5, AZP 21-27/85 - strefa "W III"
62. Brzeźnica, stan.6, AZP 21-27/86 - strefa "W III"
63. Brzeźnica, stan.8, AZP 21-27/88 - strefa "W III"
64. Brzeźnica, stan.10, AZP 21-27/90 - strefa "W III"
65. Brzeźnica, stan.11, AZP 21-27/91 - strefa "W II"
66. Brzeźnica, stan.12, AZP 21-27/92 - strefa "W III"
67. Brzeźnica, stan.13, AZP 21-27/93 - strefa "W III"
68. Brzeźnica, stan.14, AZP 21-27/94 - strefa "W II"
69. Brzeźnica, stan.15, AZP 21-27/95 - strefa "W III"
70. Brzeźnica, stan.16, AZP 21-27/96 - strefa "W III"
71. Brzeźnica, stan.17, AZP 21-27/97 - strefa "W III"
72. Brzeźnica, stan.18, AZP 21-27/98 - strefa "W II"
73. Brzeźnica, stan.19, AZP 21-27/99 - strefa "W III"
74. Brzeźnica, stan.20, AZP 21-27/100 - strefa "W II"
75. Brzeźnica, stan.21, AZP 21-27/101 - strefa "W III"
76. Cybulin, stan 1, AZP 19-26/26, Nr rej. 584 z dn. 03.03.1966 r. - strefa "W I" i strefa "W II"
77. Cybulin, stan 2, AZP 19-26/27 - strefa "W II"
78. Świerszczewo, 1, AZP 19-27/1 - strefa "W I"
79. Kołtki, stan. 25, AZP 19-27/4 - strefa "W III"
80. Kierzkowo, stan. 1, AZP 19-27/5 - strefa "W III"
81. Kierzkowo, stan. 3, AZP 19-27/7 - strefa "W III"
82. Rzyszczewko, stan. 1,
83. Kazimierz, stan. 10, AZP 21-26/19 - strefa "W II"
84. Kazimierz, stan. 2, AZP 21-26/20 - strefa "W II"
85. Kazimierz, stan. 11, AZP 21-26/21 - strefa "W II"
86. Kazimierz, stan. 12, AZP 21-26/22 - strefa "W II"
87. Kazimierz, stan. 13, AZP 21-26/23 - strefa "W III"
88. Biskupice, stan. 9, AZP 21-26/26 - strefa "W III"
89. Biskupice, stan. 11, AZP 21-26/28 - strefa "W III"
90. Biskupice, stan. 13, AZP 21-26/30 - strefa "W III"
91. Biskupice, stan. 14, AZP 21-26/31 - strefa "W III"
92. Biskupice, stan. 16, AZP 21-26/33 - strefa "W III"
93. Biskupice, stan. 17, AZP 21-26/34 - strefa "W III"
94. Biskupice, stan. 18, AZP 21-26/35 - strefa "W III"
95. Grabowo, stan. 1, AZP 21-28/1 - strefa "W III"
96. Grabowo, stan. 2, AZP 21-28/2 - strefa "W III"
97. Grabowo, stan. 4, AZP 21-28/4 - strefa "W III"
98. Grabowo, stan. 6, AZP 21-28/6 - strefa "W III"
99. Grabowo, stan. 7, AZP 21-28/7 - strefa "W III"
100. Grabowo, stan. 8, AZP 21-28/8 - strefa "W III"
101. Grabowo, stan. 9, AZP 21-28/9 - strefa "W III"
102. Grabowo, stan. 11, AZP 21-28/11 - strefa "W III"
103. Grabowo, stan. 12, AZP 21-28/12 - strefa "W III"
104. Grabowo, stan. 13, AZP 21-28/13 - strefa "W III"
105. Grabowo, stan. 14, AZP 21-28/14 - strefa "W III"
106. Grabowo, stan. 15, AZP 21-28/15 - strefa "W III"
107. Grabowo, stan. 16, AZP 21-28/16 - strefa "W III"
108. Grabowo, stan. 17, AZP 21-28/17 - strefa "W III"
109. Grabowo, stan. 20, AZP 21-28/20 - strefa "W III"
110. Grabowo, stan. 21, AZP 21-28/21 - strefa "W III"
111. Grabowo, stan. 22, AZP 21-28/22 - strefa "W III"
112. Grabowo, stan. 23, AZP 21-28/23 - strefa "W III"
113. Grabowo, stan. 24, AZP 21-28/24 - strefa "W III"

114. Grabowo, stan. 26, AZP 21-28/26 - strefa "W III"
115. Grabowo, stan. 27, AZP 21-28/27 - strefa "W III"
116. Grabowo, stan. 28, AZP 21-28/28 - strefa "W III"
117. Grabowo, stan. 29, AZP 21-28/29 - strefa "W III"
118. Grabowo, stan. 30, AZP 21-28/30 - strefa "W III"
119. Grabowo, stan. 31, AZP 21-28/31 - strefa "W III"
120. Grabowo, stan. 32, AZP 21-28/32 - strefa "W III"
121. Grabowo, stan. 33, AZP 21-28/33 - strefa "W III"
122. Grabowo, stan. 34, AZP 21-28/34 - strefa "W III"
123. Grabowo, stan. 35, AZP 21-28/35 - strefa "W III"
124. Grabowo, stan. 36, AZP 21-28/36 - strefa "W III"
125. Grabowo, stan. 37, AZP 21-28/37 - strefa "W III"
126. Grabowo, stan. 39, AZP 21-28/39 - strefa "W III"
127. Grabowo, stan. 40, AZP 21-28/40 - strefa "W III"
128. Grabowo, stan. 41, AZP 21-28/41 - strefa "W III"
129. Grabowo, stan. 42, AZP 21-28/42 - strefa "W III"
130. Grabowo, stan. 43, AZP 21-28/43 - strefa "W III"
131. Grabowo, stan. 44, AZP 21-28/44 - strefa "W III"
132. Grabowo, stan. 45, AZP 21-28/45 - strefa "W III"
133. Grabowo, stan. 46, AZP 21-28/46 - strefa "W III"
134. Grabowo, stan. 48, AZP 21-28/48 - strefa "W III"
135. Grabowo, stan. 49, AZP 21-28/49 - strefa "W III"
136. Grabowo, stan. 51, AZP 21-28/51 - strefa "W III"
137. Grabowo, stan. 53, AZP 21-28/53 - strefa "W III"
138. Sępolno Małe, stan. 5, AZP 20-26/5 - strefa "W III"
139. Sępolno Małe, stan. 6, AZP 20-26/6 - strefa "W III"
140. Sępolno Małe, stan. 9, AZP 20-26/9 - strefa "W III"
141. Sępolno Wielkie, stan. 2, AZP, 20-26/11 - strefa "W III"
142. Sępolno Wielkie, stan. 5, AZP, 20-26/14 - strefa "W III"
143. Sępolno Wielkie, stan. 6, AZP, 20-26/15 - strefa "W III"
144. Sępolno Wielkie, stan. 8, AZP, 20-26/17 - strefa "W III"
145. Sępolno Wielkie, stan. 10, AZP, 20-26/19 - strefa "W III"
146. Sępolno Wielkie, stan. 13, AZP, 20-26/22 - strefa "W III"
147. Sępolno Wielkie, stan. 14, AZP, 20-26/23 - strefa "W III"
148. Sępolno Wielkie, stan. 16, AZP, 20-26/26 - strefa "W III"
149. Kołtki, stan. 1, AZP 20-27/1 - strefa "W III"
150. Kołtki, stan. 2, AZP 20-27/2 - strefa "W III"
151. Kołtki, stan. 3, AZP 20-27/3 - strefa "W III"
152. Kołtki, stan. 4, AZP 20-27/4 - strefa "W III"
153. Kołtki, stan. 8, AZP 20-27/8 - strefa "W III"
154. Kołtki, stan. 9, AZP 20-27/9 - strefa "W III"
155. Kołtki, stan. 11, AZP 20-27/11 - strefa "W III"
156. Kołtki, stan. 12, AZP 20-27/12 - strefa "W III"
157. Kołtki, stan. 13, AZP 20-27/13 - strefa "W III"
158. Kołtki, stan. 14, AZP 20-27/14 - strefa "W III"
159. Kołtki, stan. 15, AZP 20-27/15 - strefa "W III"
160. Kołtki, stan. 16, AZP 20-27/16 - strefa "W III"
161. Kołtki, stan. 17, AZP 20-27/17 - strefa "W III"
162. Kołtki, stan. 18, AZP 20-27/18 - strefa "W III"
163. Kołtki, stan. 19, AZP 20-27/19 - strefa "W III"
164. Kołtki, stan. 20, AZP 20-27/20 - strefa "W III"
165. Kołtki, stan. 21, AZP 20-27/21 - strefa "W III"
166. Kołtki, stan. 22, AZP 20-27/22 - strefa "W III"
167. Kołtki, stan. 23, AZP 20-27/23 - strefa "W III"

168. Kaliska, stan. 15, AZP 20-27/24 - strefa "W III"
169. Kaliska, stan. 16, AZP 20-27/25 - strefa "W III"
170. Kaliska, stan. 17, AZP 20-27/26 - strefa "W I"
171. Kaliska, stan. 18, AZP 20-27/27 - strefa "W III"
172. Kaliska, stan. 19, AZP 20-27/28 - strefa "W III"
173. Kaliska, stan. 20, AZP 20-27/29 - strefa "W III"
174. Kaliska, stan. 21, AZP 20-27/30 - strefa "W III"
175. Kaliska, stan. 23, AZP 20-27/32 - strefa "W III"
176. Kaliska, stan. 24, AZP 20-27/33 - strefa "W III"
177. Kaliska, stan. 26, AZP 20-27/35 - strefa "W III"
178. Kaliska, stan. 27, AZP 20-27/36 - strefa "W III"
179. Kaliska, stan. 28, AZP 20-27/37 - strefa "W III"
180. Kaliska, stan. 29, AZP 20-27/38 - strefa "W III"
181. Kaliska, stan. 30, AZP 20-27/39 - strefa "W III"
182. Kaliska, stan. 31, AZP 20-27/40 - strefa "W III"
183. Kaliska, stan. 32, AZP 20-27/41 - strefa "W III"
184. Kaliska, stan. 33, AZP 20-27/42 - strefa "W III"
185. Kaliska, stan. 34, AZP 20-27/43 - strefa "W III"
186. Kaliska, stan. 35, AZP 20-27/44 - strefa "W III"
187. Kaliska, stan. 36, AZP 20-27/45 - strefa "W III"
188. Kaliska, stan. 37, AZP 20-27/46 - strefa "W III"
189. Kaliska, stan. 38, AZP 20-27/47 - strefa "W III"
190. Kaliska, stan. 39, AZP 20-27/48 - strefa "W III"
191. Kaliska, stan. 40, AZP 20-27/49 - strefa "W III"
192. Stepień, stan. 1, AZP 22-26/1 - strefa "W II"
193. Stepień, stan. 2, AZP 22-26/2 - strefa "W III"
194. Stepień, stan. 3, AZP 22-26/3 - strefa "W III"
195. Stepień, stan. 6, AZP 22-26/4 - strefa "W III"
196. Stepień, stan. 7, AZP 22-26/5 - strefa "W III"
197. Stepień, stan. 9, AZP 22-26/7 - strefa "W III"
198. Stepień, stan. 10, AZP 22-26/8 - strefa "W III"
199. Rosłonki, stan. 1, AZP 22-26/9 - strefa "W III"
200. Rosłonki, stan. 2, AZP 22-26/10 - strefa "W III"
201. Rosłonki, stan. 3, AZP 22-26/11 - strefa "W III"
202. Rosłonki, stan. 4, AZP 22-26/12 - strefa "W III"
203. Rosłonki, stan. 5, AZP 22-26/13 - strefa "W III"
204. Rosłonki, stan. 6, AZP 22-26/14 - strefa "W III"
205. Stępno, stan. 1, AZP 22-26/15 - strefa "W III"
206. Stępno, stan. 2, AZP 22-26/16 - strefa "W III"
207. Stępno, stan. 3, AZP 22-26/17 - strefa "W III"
208. Stępno, stan. 4, AZP 22-26/18 - strefa "W III"
209. Stępno, stan. 5, AZP 22-26/19 - strefa "W III"
210. Kazimierz, stan. 1, AZP 22-26/41, Nr rej. 586 z dn. 03.03.1966 - strefa "W I"
211. Kazimierz, stan. 3, AZP 22-26/42 - strefa "W III"
212. Kazimierz, stan. 4, AZP 22-26/43 - strefa "W III"
213. Kazimierz, stan. 6, AZP 22-26/45 - strefa "W III"
214. Kazimierz, stan. 7, AZP 22-26/46 - strefa "W III"
215. Kazimierz, stan. 8, AZP 22-26/47 - strefa "W III"
216. Kazimierz, stan. 9, AZP 22-26/48 - strefa "W III"
217. Lubiesz, stan. 1, AZP 22-26/49 - strefa "W III"
218. Lubiesz, stan. 2, AZP 22-26/50 - strefa "W III"
219. Lubiesz, stan. 3, AZP 22-26/51 - strefa "W III"
220. Lubiesz, stan. 4, AZP 22-26/52 - strefa "W III"
221. Białka, stan. 4, AZP 22-26/53 - strefa "W III"

222. Biskupice, stan. 1, AZP 22-26/54 - strefa "W III"
223. Biskupice, stan. 2, AZP 22-26/55 - strefa "W III"
224. Biskupice, stan. 3, AZP 22-26/56 - strefa "W III"
225. Biskupice, stan. 4, AZP 22-26/57 - strefa "W III"v
226. Biskupice, stan. 5, AZP 22-26/58 - strefa "W III"
227. Biskupice, stan. 6, AZP 22-26/59 - strefa "W III"
228. Biskupice, stan. 7, AZP 22-26/60 - strefa "W III"
229. Biskupice, stan. 8, AZP 22-26/61 - strefa "W III"
230. Przybrda, stan. 1, AZP 22-27/2 - strefa "W III"
231. Przybrda, stan. 2, AZP 22-27/3 - strefa "W III"
232. Przybrda, stan. 3, AZP 22-27/4 - strefa "W III"
233. Przybrda, stan. 4, AZP 22-27/5 - strefa "W III"
234. Biała, stan.1, AZP 22-27/6 - strefa "W III"
235. Biała, stan.2, AZP 22-27/7 - strefa "W III"
236. Białka, stan.1, AZP 22-27/8 - strefa "W III"
237. Białka, stan.2, AZP 22-27/9 - strefa "W III"
238. Białka, stan.3, AZP 22-27/10 - strefa "W III"
239. Przybrda, stan. 5, AZP 22-27/11 - strefa "W III"
240. Radzewo, stan.1, AZP 22-27/12 - strefa "W III"
241. Radzewo, stan.2, AZP 22-27/13 - strefa "W III"
242. Radzewo, stan.3, AZP 22-27/14 - strefa "W III"
243. Stepień, stan. 4, AZP 23-26/9 - strefa "W II"
244. Stepień, stan. 5, AZP 23-26/10 - strefa "W III"
245. Stepień, stan. 16, AZP 23-26/11 - strefa "W III"
246. Drzonowo, stan. 1, AZP 23-26/12 - strefa "W III"
247. Drzonowo, stan. 2, AZP 23-26/13 - strefa "W III"
248. Drzonowo, stan. 3, AZP 23-26/14 - strefa "W III"
249. Drzonowo, stan. 4, AZP 23-26/15 - strefa "W III"
250. Drzonowo, stan. 5, AZP 23-26/16 - strefa "W III"
251. Drzonowo, stan. 6, AZP 23-26/17 - strefa "W III"
252. Domaradz, stan. 1, AZP 23-27/1 - strefa "W III"
253. Świerszczewo, stan. 1, AZP 23-27/2, Nr rej. 590 z dn. 03.03.1966 r.
- strefa "W I"
254. Świerszczewo, stan. 2, AZP 23-27/3 - strefa "W III"
255. Dołgie, stan. 1, AZP 23-27/4 - strefa "W III"
256. Dołgie, stan. 6, AZP 23-27/5 - strefa "W II"
257. Dołgie, stan. 7, AZP 23-27/6 - strefa "W II"
258. Dołgie, stan. 2, AZP 23-27/7 - strefa "W II"
259. Dołgie, stan. 3, AZP 23-27/8 - strefa "W III"
260. Dołgie, stan. 4, AZP 23-27/9 - strefa "W III"
261. Dołgie, stan. 5, AZP 23-27/10 - strefa "W III"
262. Domaradz, stan. 2, AZP 23-27/11 - strefa "W III"
263. Domaradz, stan. 3, AZP 23-27/12 - strefa "W III"
264. Dołgie, stan. 14, AZP 23-27/13 - strefa "W III"
265. Dyminek, stan. 1, AZP 23-27/14 - strefa "W III"
266. Dyminek, stan. 2, AZP 23-27/15 - strefa "W III"
267. Drzonowo, stan. 2, AZP 23-27/16 - strefa "W III"
268. Drzonowo, stan. 3, AZP 23-27/17 - strefa "W III"
269. Drzonowo, stan. 4, AZP 23-27/18 - strefa "W III"
270. Drzonowo, stan. 5, AZP 23-27/19 - strefa "W III"
271. Drzonowo, stan. 6, AZP 23-27/20 - strefa "W III"
272. Radzewo, stan. 4, AZP 23-27/21 - strefa "W III"
273. Radzewo, stan. 5, AZP 23-27/22 - strefa "W III"
274. Koleśnik, stan. 1, AZP 23-28/1 - strefa "W III"

275. Koleśnik, stan. 2, AZP 23-28/2 - strefa "W III"

276. Koleśnik, stan. 3, AZP 23-28/3 - strefa "W III"

277. Bielica, stan. 1, AZP 23-28/4 - strefa "W III"

278. Bielica, stan. 2, AZP 23-28/5 - strefa "W III"

Numerы stanowisk odpowiadają numerom na mapie

Dla stanowisk archeologicznych ustanawia się strefy na terenie których obowiązują nakazy i zakazy zgodne z przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków.

Tabela Nr 14 Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków

Nr rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Miejscowość	Obiekt	Wiek	Uwagi
584	03.03.66	Cybulin	Grodzisko nizinne - stanowisko I	IX-X	
586	03.03.66	Kazimierz	Grodzisko nizinne - stanowisko I		Kultura łużycka wczesnośredniowieczna
590	03.03.66	Świerszczewo	Grodzisko nizinne - stanowisko I		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WKZ w Szczecinie (Oddział w Koszalinie)

4. Stan zachowania zasobów kulturowych gminy Białe Bórze

Miasto Białe Bórze

Układ miasta

Białe Bórze stanowi zespół złożony z miasta średniowiecznego, zabudowy pochodzącej z XIX w. lokalizowanej przy ul. **Ślupskiej**, Czujnej, Brzeźnickiej, Bobolickiej, **Człuchowskiej**, Górnej uzupełnionej na przełomie XIX i XX oraz na pocz. XX wieku, z zabudowy osadniczej, wzniesionej w latach 30-tych XX wieku przy ul. Dworcowej i Bogusława VIII oraz ze współczesnego zespołu zlokalizowanego na wschód od zabudowy historycznej (wielokondygnacyjne bloki mieszkalne, budynki szkolne, cerkiew itd.).

Miasto lokacyjne zachowane jest w swoich średniowiecznych granicach z czytelnymi drogami wylotowymi (dawnymi traktami) w kierunku północnym (do rozwidlenia ulic **Ślupskiej** i Polnej), w kierunku wschodnio-południowym (do rozwidlenia ulic Brzeźnickiej i **Człuchowskiej**) oraz zachodnim (do rozwidlenia ulic Szczecińskiej i Bobolickiej). Średniowieczny układ przestrzenny miasta z czworobocznym rynkiem, na którym usytuowany był kościół i szachownicowym układem ulic został w znacznej części zatarty i przekształcony w wyniku częstych pożarów jakie nawiedzały miasto, w wyniku zniszczeń wojennych, oraz nową zabudową. Ślady dawnego przebiegu zabudowy istnieją jedynie w zachodniej i zachodnio-północnej części pierwotnego układu (wzdłuż brzegów jeziora Ławiczka i rzeki Białej).

Układ przestrzenny pozostałych części miasta ukształtowanych w wyniku XIX i XX-wiecznej rozbudowy jest czytelny w ukształtowaniu ulic i zachowanej częściowo zabudowie

Zabudowa

W Białym Borze istnieje ogromna dysproporcja pomiędzy bogatą historią miasta a zachowaną substancją zabytkową.

Wśród budynków monumentalnych zachował się tylko eklektyczny, okazały budynek sądu, usytuowany w północnej części, a wzniesiony w latach 1906/7. Wśród architektury sakralnej zachowany jest neoromański kościół pw. Michała Archaniola z 1878 roku oraz neogotycka kaplica cmentarna z ok. 1925 r. Zniszczeniu uległy: zamek krzyżacki, ratusz, kościół ewangelicki i synagoga.

Zabudowa mieszkalna o charakterze historycznym zachowała się w niewielkim stopniu. Budownictwo średniowieczne, drewniane- niezachowane. Zabudowa historyczna ukształtowana na przełomie XVIII i XIX wieku, ryglowa, jednokondygnacyjna usytuowana przy ulicach: **Człuchowskiej**, Bobolickiej, Górnej, Szczecińskiej i **Ślupskiej** w wyniku przebudowy w początkach XX i w II połowie XX wieku została znacznie przekształcona. Budynki wznoszone w II połowie XIX wieku, w 4 ćwierci

XIX wieku oraz na początku XX wieku zlokalizowane w zabudowie zwartej w pierzejach ulic: **Człuchowskiej**, Bobolickiej, Brzeźnickiej, Czujnej Górnej i **Słupskiej** zachowane zostały z niewielkimi przekształceniami. w części ciągu dawnej zabudowy przy ul. Bobolickiej, Górnej, Tamka i **Słupskiej** zostały poprzerywane wyburzeniami. Zachowany został zespół obiektów dworcowych oraz dobrze zachowane są budynki mieszkalne przy ulicach Dworcowej i Bogusława VIII zbudowane w latach

30-tych XX wieku.

Zabudowa gospodarcza została zachowana tylko częściowo. Przykłady historycznych stodół, wozowni, drewnutni oraz chlewików zachowały się przy ulicy **Człuchowskiej**, zlokalizowane w głębi działek, murowane i ryglowe pochodzące z przełomu XIX i XX wieku, początku XX wieku i z lat 30-tych XX wieku. Przy ulicy Bobolickiej i Brzeźnickiej zachowały się murowane budynki gospodarcze z początku XX wieku, przy ul. Dworcowej murowane i murowano-ryglowe obiekty gospodarcze z lat około 1910 i 1935. Przy ulicy Górnej, a także Szczecineckiej i **Słupskiej** istnieją murowane stodoły z początku XX wieku.

Zabudowa przemysłowa – zachowana jest zabudowa zespołu młyńskiego przy ul. Czujnej. Młyn zlokalizowany był na tym obszarze już w XV wieku. Obecny kształt budynku młyna zyskały w 1933 roku. Pozostałe historyczne obiekty przemysłowe nie istnieją.

Zieleń komponowania i cmentarze

Cmentarz I – stary cmentarz usytuowany przy zbiegu ulic Sądowej i **Słupskiej** należący do kościoła katolickiego. Nieznana data założenia. Obecnie służy rekreacji biernej.

Cmentarz II – parafialny d. ewangelicki z II poł. XX wieku. Od południa graniczy z ul. **Słupską** a od zachodu z Sosnową i od wschodu ul. Jana Pawła II. Na cmentarzu zlokalizowana neogotycka kaplica cmentarna z 1925 roku.

Cmentarz żydowski – usytuowany w północno-zach. części miasta przy ul. Bobolickiej.

Gmina Biały Bór

Układy przestrzenne wsi

Wśród 28 miejscowości gminy zachowało się pięć wsi placowych o formie owalnicowej ze zwartą zabudową z zagrodami posadowionymi wokół wewnętrznego placu zwanym nawsiem. Są to wsie: Kaliska, Biała, Kołtki, Sępolno Małe i Sępolno Wielkie.

Układy przestrzenne liniowe, ulicówki z zabudową rozlokowaną po obu stronach ulicy charakterystyczne dla średniowiecznych wsi chłopskich zachowały się w Bielicy i Kazimierzu oraz przekształconych ulicówek we wsi Biskupice (wyburzenie zabudowy po stronie wschodniej) i Przybrdzie (wyburzenie starej zabudowy i wzniesienie współczesnych wielorodzinnych bloków mieszkalnych). Do wsi wielodrożnicowych należy zaliczyć Brzeźnicę, Dyminek, Grabowo, Stepień i Drzonowo. Na terenie gminy szczególnie w jej rejonach północnych występują również osady jednodworczne.

Zabudowa wsi

Obecna zabudowa w większości wsi pochodzi z drugiej połowy XIX w., początku XX w. oraz lat 20-30 XX w. i wywodzi się z tradycji zagród osiemnastowiecznych.

Architektura sakralna

Na terenie gminy zachowało się 8 kościołów. Cztery reprezentują budownictwo ryglowe (Kazimierz, Stepień, Sępolno Wielkie i Sępolno Małe). Kościoły te pochodzą z XVII oraz przełomu XVII-XVIII w. i są objęte ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków). Kościoły murowane znajdują się w Kołtkach, Drzonowie oraz w Grabowie. Wzniesione w II połowie XIX i I poł. XX w.

Cmentarze przykościelne

Przy większości obiektów sakralnych znajdowały się cmentarze przykościelne, obecnie przeważnie bez nagrobków.

Cmentarze inne - poza terenami zabudowy wiejskiej

W 13 miejscowościach gminy zachowało się 15 cmentarzy, w przeważającej ilości ewangelickich, obecnie nieczynne, opuszczone i zdewastowane. Na cmentarzach zachowały się nagrobki w różnym stopniu i stanie zachowania.

Założenia pałacowo-parkowe

Jedyné założenie pałacowo-parkowe pochodzące z II poł. XIX w. istniało w Sępólnie Wielkim, Obecnie zachował się tu tylko park krajobrazowy i część zabudowy dziedzica. W Drzonowie, Dyminku Dołgiem, Kołtkach, Miłobądz, Stępnio, Świerszczewie i Trzebielu istniały niewielkie, XX-wieczne zespoły dworskie z parkami naturalistycznymi. Z początku XX w. pochodzą małe zespoły dworskie z naturalistycznymi parkami w Kamiennej i Brzeźnicy, w Cybulinie istniał zespół folwarczny. Większość założeń tych została zniekształcona przez zburzenie, przebudowę lub budowę nowych obiektów. W Kazimierzu zachował się XIX-wieczny park leśny.

Budownictwo przemysłowe

Obiekty przemysłowe wzmiankowane w źródłach historycznych, istniejące na terenie gminy w większości zostały zniszczone. Do dzisiaj zachowały się:

- gorzelnia w Trzebielu,
- magazyn w Drzonowie (wpisany do rejestru zabytków - nr 54),
- dworzec kolejowy w Drzonowie zbudowany w końcu XIX w.

Budownictwo militarne

Na terenie gminy istnieją budowle i szereg umocnień wznoszonych w latach 30-tych, związanych z systemem „Wału Pomorskiego”. Umocnienia te usytuowane są m.in. przy drodze krajowej 21 w okolicach skrzyżowania z drogą Dołgie – Dyminek, przy wyjeździe do Białego Boru od strony Szczecinka, między Cieszęcinem a Sępólnem i u podstawy jeziora Bobięcińskiego.

Obsadzenia przydrożne

Większość starych traktów obsadzona jest zadrzewieniami alejowymi o wartościowym drzewostanie. Są to trasy: Drzonowo – Świerszczewo – Stepień, Cieszęcino – Sępólno Wielkie – Kołtki, Białý Bór – Kaliska, a ponadto częściowo w Grabowie i Dyminku.

5. Zabytki nieruchome

Obszar gminy Białý Bór jest nasycony cennymi obiektami zabytkowymi pochodzącymi z różnych okresów historycznych i reprezentującymi odmienne style architektoniczne (122 obiekty). Większość z nich (ok. 18 obiektów) zlokalizowanych jest na terenie miasta Białý Bór. Ponadto wiele zabytków znajduje się w miejscowościach: Grabowo (15), Sępólno Wielkie (13), Drzonowo (10), Dyminek (8), Sępólno Małe (5), Bielica (5), Kołtki (5), Białý Dwór (4), Dołgie (4), Stepień (4), Świerszczewo (4), Biała (3), Kamienna (3), Miłobądz (3), Przybrda (3), Biskupice (2), Brzeźnica (2), Kaliska (2), Kazimierz (2), Koleśnik (2), Radzewo (2), Trzebiele (2), Linowo (1).

Wśród zabytków nieruchomych są budynki mieszkalne i gospodarcze. Nie brakuje także szkół, kapliczek, dworców, cmentarzy, które obecnie stanowią ważne elementy identyfikujące przestrzeń. Dużą wartością charakteryzują się kościoły i parki wiejskie.

W myśl ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jedynie wpisanie do rejestru zabytków, prowadzonego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, gwarantuje obiektom pełną ochronę prawną.

W gminie Białý Bór do rejestru zabytków wpisane są **5 obiektów sakralnych**, 4 parki i budynek gospodarczy. Natomiast w wojewódzkiej ewidencji zabytków figurują 122 obiekty

Obiekty i układy przestrzenne wpisane do rejestru zabytków

Tabela Nr 15 Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Nr rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Obiekt	Miejscowość
A-1111	1960-03-23	Kościół filialny św. Mikołaja wraz z otoczeniem	Kazimierz
264	1960-03-23	Kościół św. Wojciecha BM wraz z otoczeniem	Sępólno Wielkie
265	1960-03-23	Kościół filialny NSPJ wraz z otoczeniem	Sępólno Małe

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA I GMINY BIAŁY BÓR

339	1961-05-09	Kościół filialny Chrystusa Króla wraz z otoczeniem	Stepień
1100	1980-06-12	Park wiejski	Dołgie
1101	1980-06-12	Park wiejski	Świerszczewo
1124	1980-10-11	Park	Kazimierz
1125	1980-10-11	Park dworski	Trzebiele
1259	1998-08-07	Budynek gospodarczy nr 19	Drzonowo
A-1836	2019-07-25	Cerkiew greckokatolicka pw. Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy	Biały Bór

Źródło: Opracowanie własne na podstawie WKZ w Szczecinie (Delegatura w Koszalinie)

Obiekty i układy przestrzenne w ewidencji zabytków

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 21 i 22) nakłada na gminę obowiązek prowadzenia gminnej ewidencji zabytków i sporządzania gminnego programu ochrony zabytków (w związku z art. 87 w cyklu czteroletnim).

Gmina Biały Bór nie posiada Gminnej Ewidencji Zabytków. Nie posiada wykazu obiektów wskazanych przez Burmistrza Białego Boru jako inne zabytki nieruchome.

W wojewódzkiej ewidencji zabytków figurują 122 obiekty. Większość z nich stanowią budynki mieszkalne i gospodarcze. Grupę elementów zabytkowych na terenie Miasta i Gminy Biały Bór reprezentują ponadto budynki użyteczności publicznej (szkoły, urzędy, stacje kolejowe), figury i kaplice, założenia dworskie.

Tabela Nr 16 Wykaz zabytków ujętych w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków

Wykaz zabytków nieruchomych z terenu gminy Biały Bór ujętych w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków			
Miejscowość	Adres	Obiekt	Nazwa własna
Biała	Nr 31	Przedszkole (stodoła, ustęp, obora)	
Biała		Cmentarz	Katolicki, parafialny
Biała		Dzwonnica	
Biały Bór	Ul. Dworcowa 22	Stajnia 1	
Biały Bór	Ul. Sądowa 9	Szkoła	Dawny budynek sądu
Biały Bór		Kościół parafialny	pw. św. Michała Archanioła
Biały Bór		Średniowieczny układ ruralistyczny	
Biały Bór	Ul. Kolejowa	magazyn kolejowy	
Biały Bór	Ul. Bobolicka	Cmentarz	Bgr. Pi.
Biały Bór	Ul. Kolejowa	Dworzec PKP	
Biały Bór	Ul. Kolejowa 2	Dom mieszk.	
Biały Bór	Ul. Dworcowa 22	Stajnia III	
Biały Bór	Ul. Dworcowa 22	Stajnia II	
Biały Bór	Ul. Dworcowa 22	Pensjonat	
Biały Bór	Ul. Sosnowa	Cmentarz	parafialny
Biały Bór	Ul. Bobolicka 4	Budynek mieszkalny	
Biały Bór	Ul. Brzeźnicka 10	Szkoła	
Biały Bór	Ul. Kolejowa 1	Dom mieszk.	
Biały Bór	Ul. Ślupska 10	Urząd Miasta	
Biały Bór		Wodociągowa wieża ciśnień - kolejowa	
Biały Bór		Budynek fabryki	

STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA I GMINY BIAŁY BÓR

<i>Biały Bór</i>		<i>Pomnik ku czci cesarza Fryderyka III i żołnierzy poległych w walkach 1866, 1870, 1871</i>	
<i>Biały Bór</i>		<i>Pomnik poległych w I wojnie światowej</i>	
<i>Biały Bór</i>		<i>Rzeźba-pomnik Tarasa Szewczenki</i>	
Biały Dwór	Nr 28	Leśniczówka, obora, stodoła	
Biały Dwór		Remiza	
Biały Dwór		Dwór	
Biały Dwór	Nr 22	Bud. Szkolny, stodoła	
Bielica	Nr 22	Budynek szkoły	
Bielica		Cmentarz	ewangelicki
Bielica	Nr 12	Chałupa	
Bielice		Pozostałość pomnika poległych w I wojny światowej	
Bielice		Remiza	
Biskupice		Cmentarz	ewangelicki
Biskupice		Pomnik poległych w I wojnie światowej	
Brzeźnica		Cmentarz	ewangelicki
Brzeźnica	Nr 17	Dawna szkoła	
Dołgie		Zespół dworski z parkiem	
Dołgie	Nr 7	Dawna szkoła, obora	
Dołgie	Nr 4	Dwór	
Dołgie		Dawny cmentarz przykościelny	
Drzonowo	Nr 2	Budynek poczty	
Drzonowo	Nr 40	Budynek gosp.	
Drzonowo	Nr 4	Dom gminny	
Drzonowo		Kaplica cmentarna	
Drzonowo		Zespół dworski	
Drzonowo		Cmentarz	przykościelny
Drzonowo		Dworzec PKP	
Drzonowo		Kościół parafialny	pw. św. Krzyża
Drzonowo		Kapliczka przydrożna	
Drzonowo		Cmentarz	katolicki, parafialny
Dyminek	Nr 13	Dawna szkoła	
Dyminek	Dyminek	Kościół – ruina z otoczeniem i terenem dawnego cmentarza	
Dyminek		Park	Park dworski
Dyminek		Dwór	
Dyminek		Cmentarz	ewangelicki
Dyminek		Park krajobrazowy	
Dyminek	Nr 5	Dom	
Dyminek		Cmentarz	przykościelny
Grabowo	Nr 19	Dom	
Grabowo		Park	
Grabowo		Cmentarz katolicki	
Grabowo		Cmentarz	I-ewangelicki, II-katolicki
Grabowo		Cmentarz	komunalny
Grabowo	Nr 25	Dawna szkoła	
Grabowo	Nr 18	Dom, obora	
Grabowo	Nr 51	Dom Gminny	
Grabowo	Nr 28	Dom, obora	
Grabowo	Nr 48-49	Dom, obora, stodoła	
Grabowo	Grabowo	Kościół filialny	pw. Andrzeja Apostoła
Grabowo	Nr 43	Dom	
Grabowo	Nr 40	Dom, obora	
Grabowo	Nr 29	Dom, obora, stodoła	
Grabowo	Nr 37	Om, obora	
Kaliska		Cmentarz	katolicki

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA I GMINY BIAŁY BÓR

Kaliska	Nr 29	Zagroda z brukowanym podjazdem	
Kamienna	Nr 1	Dwór	
Kamienna		Park krajobrazowy	
Kamienna	Osada leśna	Leśniczówka	
Kazimierz		Cmentarz	ewangelicki
Kazimierz		Cmentarz	przykościelny
Koleśnik		Cmentarz	ewangelicki
Koleśnik		Folwark (stajnia, stodoła, magazyn, bud, gosp., obora, dom)	
Kołtki		Park dworski	
Kołtki		Cmentarz	katolicki, parafialny I
Kołtki	Nr 43	Świetlica	
Kołtki	Kołtki	Kościół filialny wraz z otoczeniem (cmentarz)	pw. św. Stanisława
Kołtki	Nr 8	Wieża transformatorowa	
Linowo	Nr 1	Zespół folwarczny (dom, obora, stodoła)	
Miłobądz		Zespół folwarczny (dwór, chlew, stajnia)	
Miłobądz		Dwór	
Miłobądz		Park naturalistyczny ze stawem	
Przybrda		Dwór	
Przybrda	Nr 11	Zespół folwarczny (dwór, magazyn, kuźnia)	
Przybrda		Cmentarz	ewangelicki
Radzewo		Cmentarz	ewangelicki
Radzewo	Nr 5	Dom (dawny dwór), obora	ewangelicki
Sępolno Wielkie	Nr 1	Budynek	
Sępolno Małe		Cmentarz	przykościelny
Sępolno Małe		Cmentarz	ewangelicki, katolicki
Sępolno Wielkie		Zespół folwarczny	
Sępolno Wielkie		Cmentarz	przykościelny, katolicki, parafialny
Sępolno Małe	Nr 7	Leśniczówka Kasiborek	
Sępolno Małe	Nr 22	Dawna szkoła (dom, obora)	
Sępolno Małe		Cmentarz	
Sępolno Wielkie	Nr 40	Szkoła, stodoła, wozownia	
Sępolno Wielkie		Kaplica cmentarna	
Sępolno Wielkie	Nr 45	Zagroda (dom, obora)	
Sępolno Wielkie		Obora w zabudowie dziedzica gospodarczego nr 54	
Sępolno Wielkie		Park krajobrazowy	
Sępolno Wielkie	Nr 49	Dom	
Sępolno Wielkie	Nr 44	Wieża transformatorowa	
Sępolno Wielkie	Nr 9	Zagroda (dom, obora)	
Sępolno Wielkie	Nr 50	Budynek mieszkalny	Nr 50
Sępolno Wielkie		Bunkier	
Stepień		Cmentarz	ewangelicki przykościelny II
Stepień		Cmentarz	katolicki, parafialny I
Stepień		Park Naturalistyczny	
Stepień		Zespół folwarczny	
Świerszczewo		Magazyn folwarczny	
Świerszczewo		Dwór	
Świerszczewo		Obora folwarczna	
Świerszczewo		Silos folwarczny	
Trzebiele		Zespół folwarczny (dwór, magazyn, dawna kuźnia)	
Trzebiele		Gorzelnia	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z WKZ w Szczecinie (Delegatura w Koszalinie)

6. Krajobraz kulturowy

Wiele jednostek osadniczych gminy zostało ukształtowanych historycznie na znacznie skonfigurowanym terenie dlatego ich układ przestrzenny podporządkowany jest warunkom topograficznym. Należą do nich wsie: Sępólno Wielkie, Kołtki, Kaliska, Brzeźnica, Kazimierz, Stepień, Dołgie i Dyminek oraz miasto Białý Bór.

Walory krajobrazowe miasta, niektórych z tych wsi, a także wsi kształtowanych na terenie płaskim w latach powojennych zostały skażone zabudową wielorodzinną obcą istniejącej skali i zabudowy historycznej.

Zagrożenia zespołów kulturowych

- wyludnienie wsi i folwarków (odpływ ludności ze wsi wskutek bezrobocia, upadku rolnictwa, nierentowności gospodarstw rolnych, pracujących na nieurodzajnych glebach itd.) a tym samym opuszczenie gospodarstw: Dołgie, Sępólno Małe, Rosłonki,
- wyludnianie się osad jednodworcznych istniejących (np.: w Kołtkach, Grabowie, Kaliskiej),
- samowola budowlana – współczesna zabudowa – niezgodna z granicami historycznych działek siedliskowych i historycznym układem przestrzennym,
- utrata charakteru wiejskiego zabudowy – budowa dużych kubatury II i III kondygnacyjnych bloków mieszkalnych (np. Stepień, Świerszczewo, Przybrda) bądź wielopiętrowych willi (Bielica),
- przebudowa domów mieszkalnych z poszerzaniem otworów okiennych i drzwiowych, wymianą pokrycia dachowego, wymianą stolarki historycznej na współczesną, zmiana wyglądu elewacji poprzez zewnętrzne ocieplanie budynków i zakładanie np. paneli (Drzonowo),
- zmiana charakteru użytkowania obiektów,
- rozproszenie zabudowy

Uzupełnieniem studium w zakresie zasobów i wartości kulturowych jest opracowanie pt. „Krajobraz kulturowy” wykonane w 1999 r. przez Pracownię Dokumentacji Historycznej ze Szczecinka (autorzy: J. Kowalczyk i K. Kontowski).

Krajobraz kulturowy obszaru zmiany Studium, dotychczas rolniczo-leśny i osadniczy został zdominowany przez krajobraz przemysłowo-infrastrukturalny z obiektami elektrowni wiatrowych Farmy Wiatrowej „Białý Bór” oraz urządzeń i sieci elektroenergetycznych.

IX. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSEK ZAWARTYCH W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLENIA PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH

Zgodnie z art 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu **przestrzennym** ilekroć w ustawie mówimy o:

- „krajobrazie” – należy przez to rozumieć postrzeganą przez ludzi przestrzeń, zawierającą elementy przyrodnicze lub wytwory cywilizacji, ukształtowaną w wyniku działania czynników naturalnych lub działalności człowieka,
- „krajobrazie priorytetowym” – należy przez to rozumieć krajobraz szczególnie cenny dla społeczeństwa ze względu na swoje wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne, architektoniczne, urbanistyczne, ruralistyczne lub estetyczno-widokowe, i jako taki wymagający zachowania lub określenia zasad i warunków jego kształtowania;”

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. z 2015 r., poz. 774) wprowadziła zmiany do ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zgodnie z art. 38 znowelizowanej ustawy organy samorządu województwa sporządzają audyt krajobrazowy. Dla obszaru województwa sporządza się, nie rzadziej niż raz na 20 lat, audyt krajobrazowy. Audyt krajobrazowy identyfikuje krajobrazy występujące na całym obszarze województwa, określa ich cechy charakterystyczne oraz dokonuje oceny ich wartości. Audyt krajobrazowy, w szczególności określa krajobrazy występujące na obszarze danego województwa, lokalizację krajobrazów priorytetowych, wskazuje lokalizację i granice: parków

kulturowych, parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, obiektów znajdujących się na listach Światowego Dziedzictwa UNESCO, obszarów Sieci Rezerwatów Biosfery UNESCO (MaB) lub obszarów i obiektów proponowanych do umieszczenia na tych listach, wskazuje zagrożenia dla możliwości zachowania wartości krajobrazów, wskazuje rekomendacje i wnioski dotyczące kształtowania i ochrony krajobrazów, lokalne formy architektoniczne zabudowy w obrębie krajobrazów. Projekt audytu krajobrazowego sporządza zarząd województwa. Audyt krajobrazowy uchwała sejmik województwa.

Stosownie do treści art. 13 ust 1 ww. ustawy sejmiki województwa są zobowiązane uchwalić audyt krajobrazowy w terminie 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy. Ustawa weszła w życie 11.09.2015 r. więc termin na uchwalenie przez sejmik pierwszego audytu krajobrazowego **upłynął** z dniem 11.09.2018 r. Na chwilę obecną brak jest takiego dokumentu dla województwa zachodniopomorskiego.

X. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA

1. Demografia

Mniejszość ukraińska w gminie Białe Bórze

Wśród mieszkańców Białego Bóru poza narodowością polską występują również dwie mniejszości narodowe. Najliczniejszą z nich stanowi mniejszość ukraińska, do której należy 560 osób (10,6% ogółu mieszkańców) oraz nieliczna mniejszość niemiecka – 0,2 % mieszkańców.

Wyjaśnieniem do takiej sytuacji może być deportacyjna akcja "Wisła", w wyniku której do tego regionu trafiło ok. 45 tys. byłych mieszkańców południowo-wschodniej Polski (w Białym Borze i okolicy osiedlono dość liczną grupę Ukraińców). Od 1956 roku Ukraińcy uzyskali duże możliwości organizowania się. Dzięki temu w 1957 roku powstała w Białym Borze parafia greckokatolicka oraz zawiązano koło Ukraińskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego. W 1958 roku rozpoczęła działalność szkoła podstawowa z ukraińskim językiem nauczania, której w 1961 roku nadano imię Tarasa Szewczenki.

Dzisiaj Białe Bórze to prężny ośrodek ukraińskiego życia religijnego, oświatowego jak i kulturalnego. Stało się to możliwe dzięki powstaniu, a później wielokrotnym staraniom ośrodków kultury ukraińskiej tj.:

- Parafia greckokatolicka z nową cerkwią według projektu Jerzego Nowosielskiego i domem rekolekcyjnym,
- Zespół Szkół nr 2 z ukraińskim językiem nauczania (szkoła podstawowa, gimnazjum),
- I Liceum Ogólnokształcące im. Tarasa Szewczenki,
- Koła Związku Ukraińców w Polsce w Białym Borze i Bielicy,
- Ukraińskie Towarzystwo Nauczycielskie,
- Skaucka Organizacja Młodzieży Ukraińskiej PŁAST.

W szkołach działają zespoły artystyczne prezentujące na wysokim poziomie szerokim kręgom kulturę ukraińską, należą do nich: chór "Dżereło", koło żywego słowa "Kałynowyj Mist", Zespół Ukraińskiego Tańca Ludowego "Witrohon", zespół wokalny "Oksamyt".

Corocznie organizowane są duże imprezy kultury ukraińskiej w Białym Borze takie jak:

- Małanka (zabawa noworoczna) oraz Polsko-Ukraiński Wieczór Kolęd,
- Festiwal Ukraińskiej Bajki, w maju Regionalne Uroczystości Szewczenkowskie,
- "Festiwal Ukraińskiej Twórczości Sakralnej" w święto Bożego Ciała oraz we wrześniu Uroczystości odpustowe.
- Gminę zamieszkuje 5237 mieszkańców, w tym miasto Białe Bórze 2087 mieszkańców (stan na 31.12.2015r).

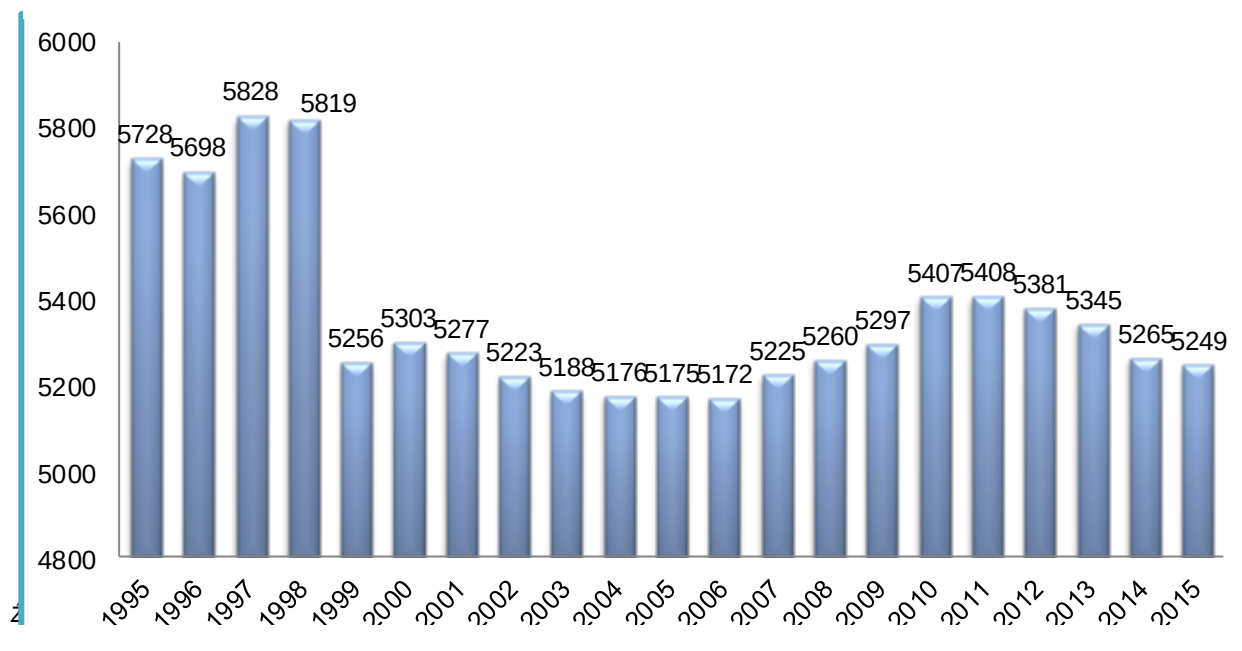
Rozwój liczby ludności

Liczba mieszkańców miasta jak i obszarów wiejskich gminy Białe Bórze obecnie wykazuje tendencję malejącą – od 2011 r. (liczba mieszkańców 5408, obecnie – 5249) Spowodowane jest to niżem demograficznym oraz starzeniem się społeczeństwa możliwym do zaobserwowania na terytorium Polski, jak i również Europy.

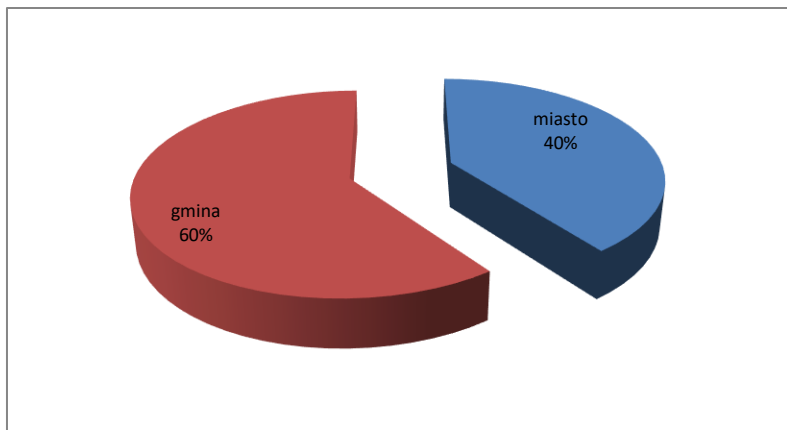

W latach 1995-2013 liczebność miasta i gminy Białý Bór zmalała o 383 mieszkańców (6,7 %) – z czego o 148 mieszkańców na terenach miejskich i 235 na terenach wiejskich. W analizowanym okresie największy wzrost liczby ludności zanotowano w 2010, kiedy to przybyło 110 mieszkańców. w przeciągu 18 lat liczba mieszkańców zmalała o 6,7 % (383 osób). Obszar miasta i gminy Białý Bór o powierzchni około 270 km² pod koniec 1995 r. zamieszkiwało 5728 osób (w tym 2377 osób miasto Białý Bór). W 2013 r. w gminie mieszkało 5345 osób, z czego w mieście Białý Bór 2229. W 2015 r. w gminie zamieszkiwało 5249 osób, z czego w mieście Białý Bór 2089.

Wykres Nr 1 Liczba mieszkańców miasta i gminy Białý Bór w latach 1995-2015

Wykres Nr 2 Liczba mieszkańców miasta i gminy Białý Bór w podziale na teren miasta i tereny gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG Białý Bór (stan na 31 grudnia 2015 r.)

Zgodnie z wykresami większość mieszkańców (ponad połowa) terenów miasta i gminy Białý Bór zamieszkuje tereny wiejskie – ok. 60,0 %, zaś miasta – ok. 40,0 %.

Na terenie wsi występowały większe perturbacje w zmianie liczby mieszkańców aniżeli miasta. Obecny poziom liczby mieszkańców w wysokości 3160 jest podobny do poziomu w roku 2000 (3162 mieszkańców). Jednakże zanim ten poziom się unormował liczba mieszkańców to malała – w latach 2003-2009, to rosła od roku 2010 i malejąca od 2011 do końca 2015 r.

Wykres Nr 3 Liczba mieszkańców miasta i gminy Białý Bór w podziale na teren miasta i tereny gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG Białý Bór (stan na 31 grudnia 2015 r.)

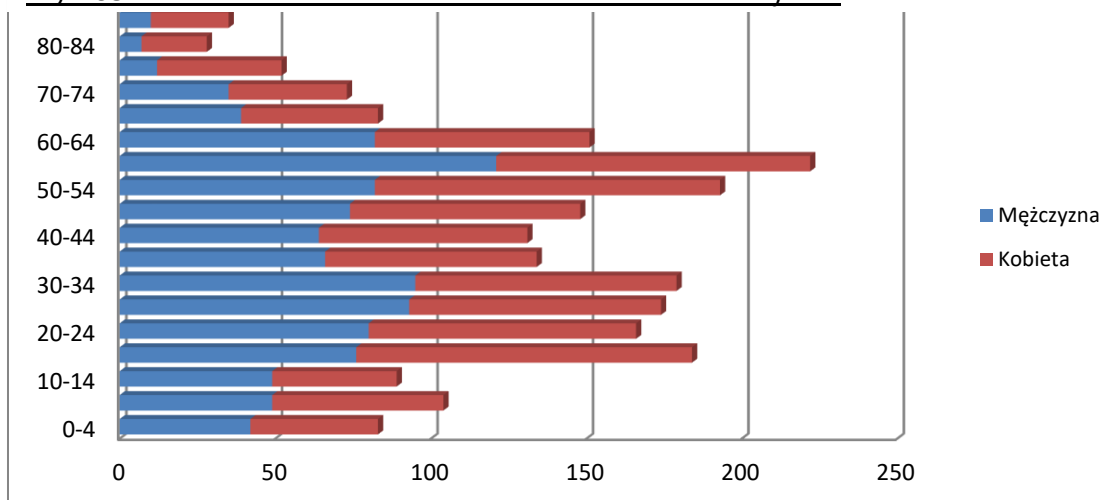
Strukturę demograficzną wieku mieszkańców miasta i gminy Białý Bór można określić jako korzystną dla dalszego rozwoju społecznego i gospodarczego. Cechuje się ona znaczącym udziałem ludzi młodych, wyraźnie wyższym niż w wielu innych gminach województwa. Najliczniejszą grupę demograficzną stanowią mieszkańcy w wieku produkcyjnym (19-65 (w wypadku mężczyzn) /19-60 (w wypadku kobiet) – 3472 osób. Kolejną liczną grupą są osoby w wieku poprodukcyjnym (powyżej 60 i 65 roku życia) – 771 osób. Ostatnią najbardziej liczną grupę stanowią mieszkańcy w wieku 8-12 lat, którzy w liczbie ok. 271 są w ok. 5,0 % częścią społeczeństwa. Szczegółowy podział społeczeństwa ze względu na wiek można zaobserwować na wykresie struktura wiekowa mieszkańców miasta i gminy Białý Bór.

Strukturę demograficzną wieku mieszkańców miasta i gminy Białý Bór można określić jako korzystną dla dalszego rozwoju społecznego i gospodarczego. Cechuje się ona znaczącym udziałem ludzi młodych, wyraźnie wyższym niż w wielu innych gminach województwa. Najliczniejszą grupę demograficzną stanowią mieszkańcy w wieku 20-29 lat. Kolejnymi grupami wiekowymi są dzieci w wieku 0-9 lat (ok. 6,2 % mieszkańców), młodzież w wieku 10-19 lat (ok. 6,7% ogółu społeczeństwa). Ostatnią ważną grupę stanowią mieszkańcy w wieku 45-59 lat, którzy w liczbie ok. 716 są w 13,4% częścią społeczeństwa. Szczegółowy podział społeczeństwa ze względu na wiek można zaobserwować na wykresie.

Strukturę demograficzną wieku mieszkańców miasta i gminy Białý Bór można określić jako korzystną dla dalszego rozwoju społecznego i gospodarczego. Cechuje się ona znaczącym udziałem ludzi młodych, wyraźnie wyższym niż w wielu innych gminach województwa. Najliczniejszą grupę demograficzną stanowią mieszkańcy w wieku produkcyjnym 19-65. Kolejną liczną grupą są osoby w wieku poprodukcyjnym (powyżej 60 i 65 roku życia) – 771 osób. Ostatnią najbardziej liczną grupę stanowią mieszkańcy w wieku 8-12 lat, którzy w liczbie ok. 271 są w ok. 5,0% częścią społeczeństwa. Szczegółowy podział społeczeństwa ze względu na wiek można zaobserwować na wykresie – struktura wiekowa mieszkańców miasta i gminy Białý Bór.

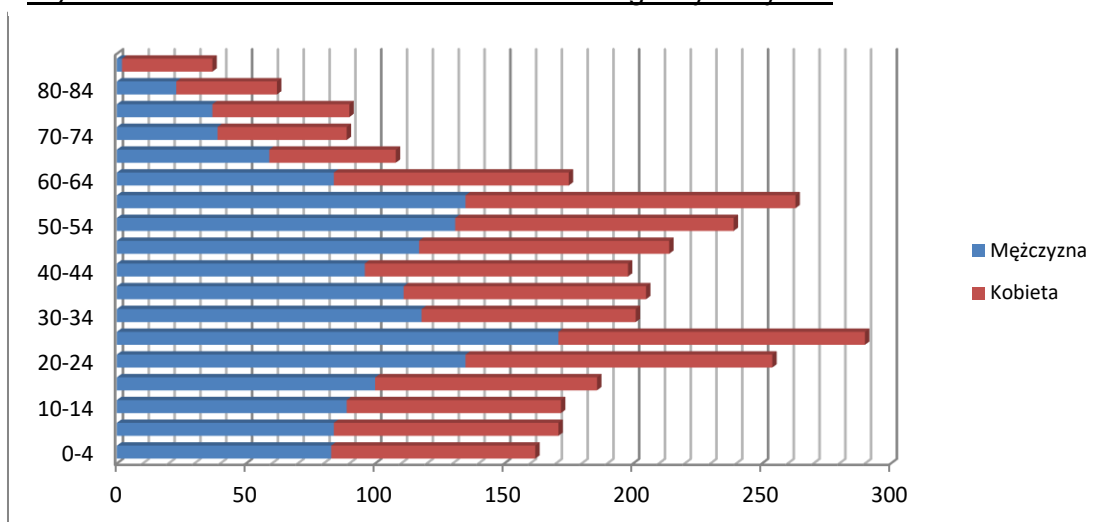

Wykres Nr 4 Struktura wiekowa mieszkańców miasta Biały Bór

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS w Szczecinie

Wykres Nr 5 Struktura wiekowa mieszkańców gminy Biały Bór

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS w Szczecinie

Zmiany w liczbie ludności gminy wynikają z procesów zachodzących w całym społeczeństwie, powiązane są z całokształtem historycznie i współcześnie kształtujących się warunków politycznych, gospodarczych i społecznych

Tabela Nr 17 Współczynnik feminizacji mieszkańców miasta i gminy Biały Bór

Wiek	% Kobiet (gmina)	% Kobiet (miasto)	Feminizacja (gmina)	Feminizacja (miasto)
0-4	48,77	49,40	95,18	97,62
5-9	50,88	52,88	103,57	112,24
10-14	48,26	44,94	93,26	81,63
15-19	46,24	58,70	86,00	142,11
20-24	46,85	51,81	88,15	107,50
25-29	41,03	46,55	69,59	87,10

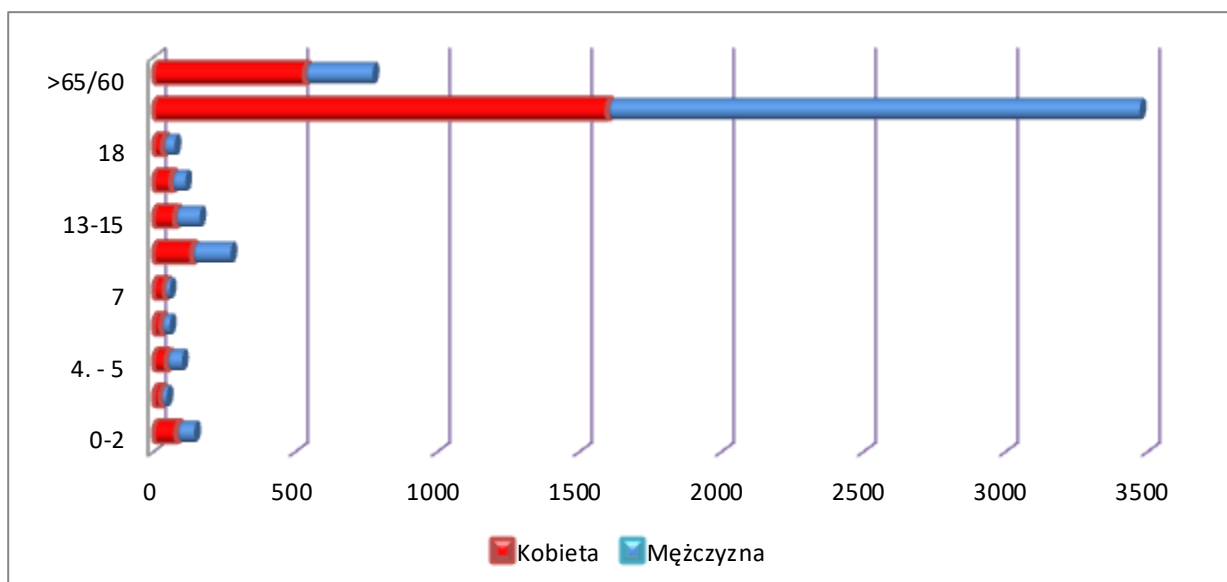

30-34	41,29	46,93	70,34	88,42
35-39	45,85	50,75	84,68	103,03
40-44	51,52	51,15	106,25	104,69
45-49	45,33	50,00	82,91	100,00
50-54	45,19	57,51	82,44	135,37
55-59	48,67	45,50	94,81	83,47
60-64	52,00	45,70	108,33	84,15
65-69	45,37	53,01	83,05	112,82
70-74	56,18	52,05	128,21	108,57
75-79	58,89	76,92	143,24	333,33
80-84	62,90	75,00	169,57	300,00
85 i więcej	94,59	71,43	1750,00	250,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Wykres Nr 6 Struktura wiekowa mieszkańców miasta i gminy Białe Błota

Zmiany w liczbie ludności gminy wynikają z procesów zachodzących w całym społeczeństwie, powiązane są z całokształtem historycznie i współcześnie kształtujących się warunków politycznych, gospodarczych i społecznych.

W 2015 roku teren miasta zamieszkiwało 771 osób w wieku poprodukcyjnym – kobiety w wieku powyżej 60, a mężczyźni powyżej 65 lat (14,6% mieszkańców). Dla porównania w województwie zachodniopomorskim w wieku poprodukcyjnym jest 17,9% mieszkańców, zaś w Polsce 18,4%. Porównując wskaźniki można zauważyć iż tereny gminy Białe Błota mają nieco lepszą sytuację pod względem demograficznym niż pozostała część województwa oraz kraju.

Udział poszczególnych grup produkcyjnych (przedprodukcyjnej, produkcyjnej i poprodukcyjnej) ma istotny wpływ na wielkość wskaźnika ekonomicznego bądź inaczej nazywanego wskaźnikiem demograficznym. Liczy się go poprzez liczbę osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym. Na terenie miasta i gminy ten wskaźnik wynosi 22,2%. Wyniki te świadczą iż miasto i gmina Białe Błota jest w stosunkowo dobrych warunkach w porównaniu do innych terenów województwa, gdzie ten wskaźnik wynosi 29,3%, a terenu całego kraju (30,2%).

Struktura ludności i wieku na danym terenie nie odbiega znacząco od tej na terenie województwa oraz kraju. Podobnie jak na terenie województwa na terenie miasta jak i gminy jest istotna przewaga kobiet. w województwie zachodniopomorskim kobiety stanowią 51,3% ludności,

w kraju zaś 51,6%. Na terenie miasta Białe Błota stosunek procentowy kobiet jest wyższy aniżeli w kraju i wynosi 51,7%. Zaś liczba kobiet zamieszkujących tereny wiejskie stanowczo odbiega od średniej ilości i w województwie i w kraju, gdyż wynosi jedynie 48,2% wszystkich mieszkańców. Analogicznie na 100 mężczyzn na terenie miasta Białe Błota przypada ponad 107 kobiet, zaś na terenie gminy jedynie 93. Dla porównania w województwie zachodniopomorskim na terenach miejskich współczynnik feminizacji wynosił 108,7; zaś w Polsce 110,8. Na terenach wiejskich wskaźnik ten był odpowiednio niższy – w województwie zachodniopomorskim 98,4; na terenie kraju 100,6.

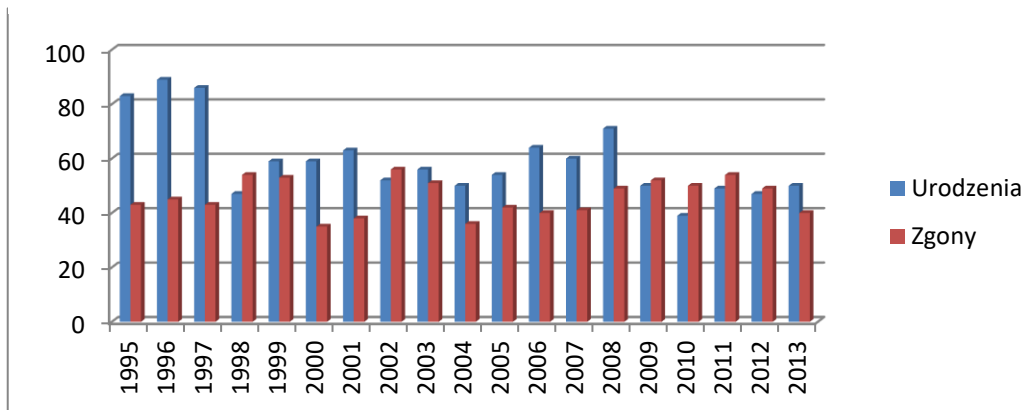
Wskaźnik feminizacji jest bardzo zróżnicowany w poszczególnych grupach wiekowych. Najbardziej niekorzystny jest na terenach wiejskich gdzie w przedziałach wiekowych 5-9 lat wynosi on 112,24, przedziale 15-19 aż 142,11, zaś w przedziale 20-24 – 107,5. Oznacza to iż w ww. grupach wiekowych, a precyzując w przedziale od 5 do 24 lat istnieje znaczna przewaga kobiet. W przyszłości może to utrudnić zawieranie małżeństw i zmniejszyć ilość urodzeń, co może przyczynić się do przyspieszenia starzenia się społeczeństwa. Największe znaczenie dla rozwoju demograficznego gminy ma wskaźnik w grupie wiekowej 20 do 29 lat ze względu na to iż tu koncentruje się największa liczba zawieranych małżeństw i urodzeń. w tej grupie wskaźnik przyjmuje odpowiednio wartość 69,59 na terenach gminnych oraz 87,10 na terenie miasta.

Gęstość zaludnienia w poszczególnych częściach gminy jest bardzo zróżnicowana. Najwyższa gęstość notowana jest na terenie miasta Białe Błota od roku 2002 stopniowo rośnie od 166 osób/m² do obecnej liczby wynoszącej 174 osób/m². Dla pozostałej części gminy wielkości te kształtują się na poziomie 12 osób/km², przy czym najniższe wielkości zaludnienia występują na terenach leśnych w północno-zachodniej części gminy.

Ruch naturalny ludności

Struktury przedstawione wyżej, jak płeć wiek oraz współczynniki demograficzny i feminizacji ściśle wiążą się z ruchem naturalnym ludności. Na saldo tego ruchu składają się trzy istotne zjawiska jak urodzenia, zgony oraz zawarte małżeństwa w ciągu danego okresu czasu. Zestawienie urodzeń oraz zgonów oraz przyrost naturalny w obrębie miasta i gminy Białe Błota przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres Nr 7 Urodzenia i zgony na terenie miasta i gminy Białe Błota w latach 1995 - 2013

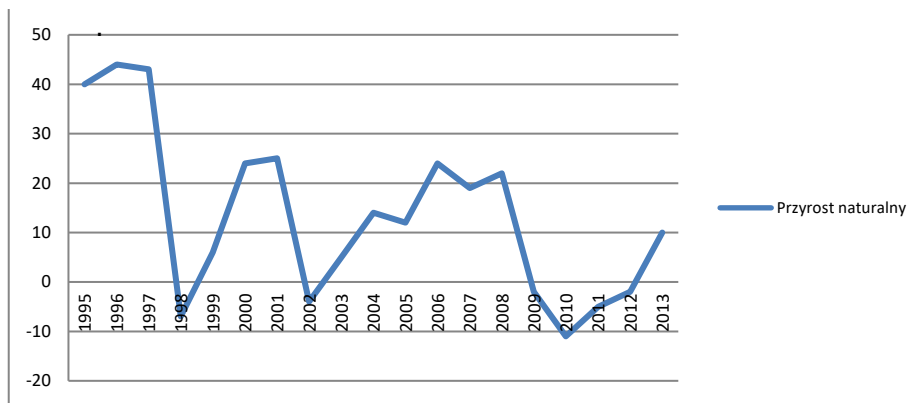
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Analizując powyższy wykres należy stwierdzić, iż struktura społeczna miasta i gminy Białe Błota w latach 1995-1997 była na stosunkowo dobrym poziomie. Można było wówczas zaobserwować ciekawe zjawisko, gdzie liczba urodzeń podwójnie przekraczała liczbę zgonów. Poziom urodzeń wahał się od poziomu 83 w 1995 r., poprzez 89 w roku 96, aby dotrzeć do poziomu 86 w roku 1997. Liczba zgonów zaś wahała się od liczby 43 (w latach 1995 i 1997) do 45 w roku 1996. Po tym stosunkowo dobrym okresie w 1998 r. zaobserwowano znaczący spadek liczby urodzin – o 54,6% w stosunku do roku poprzedniego oraz delikatny wzrost zgonów – o 11 jednostek. w przeciągu kolejnych lat (1999 do 2001) można zauważyć wzrost liczby urodzeń, najpierw o 12 w roku '99 i '98, a następnie o 16 w 2001 roku. Liczba zgonów zaś od roku 1999 do 2001 najpierw malała do poziomu 35 zgonów w roku 2000, a następnie rosła do 2002 roku, gdzie ponownie przekroczyła liczbę urodzeń (o 4 jednostki). w kolejnych latach 2003–2008 liczba urodzeń wahała się od 50 (w 2004 roku) do 71 (w 2008). Liczba zgonów zaś w tym okresie przyjmowała wartości od najniższej wynoszącej 36 (w 2004 roku) do najwyższej w roku 2003 wynoszącej 54. Nie zaobserwowano tu przewyższania

liczby zgonów nad liczbą urodzeń. w kolejnych latach 2009-2012 trend się negatywnie obrócił. Wówczas liczba zgonów ponownie przewyższała liczbę urodzeń. w 2009 jedynie o 2 jednostki, zaś w 2010 aż o 11 osób. Od 2011 roku zaobserwowano stosunkowy spadek tego zjawiska i tak w 2011 r. liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń o 5 jednostek, zaś rok później o jedyne 2. Obecnie trend ten się pozytywnie obrócił i w roku 2013 liczba urodzeń w wysokości 50 przewyższała liczbę zgonów (40).

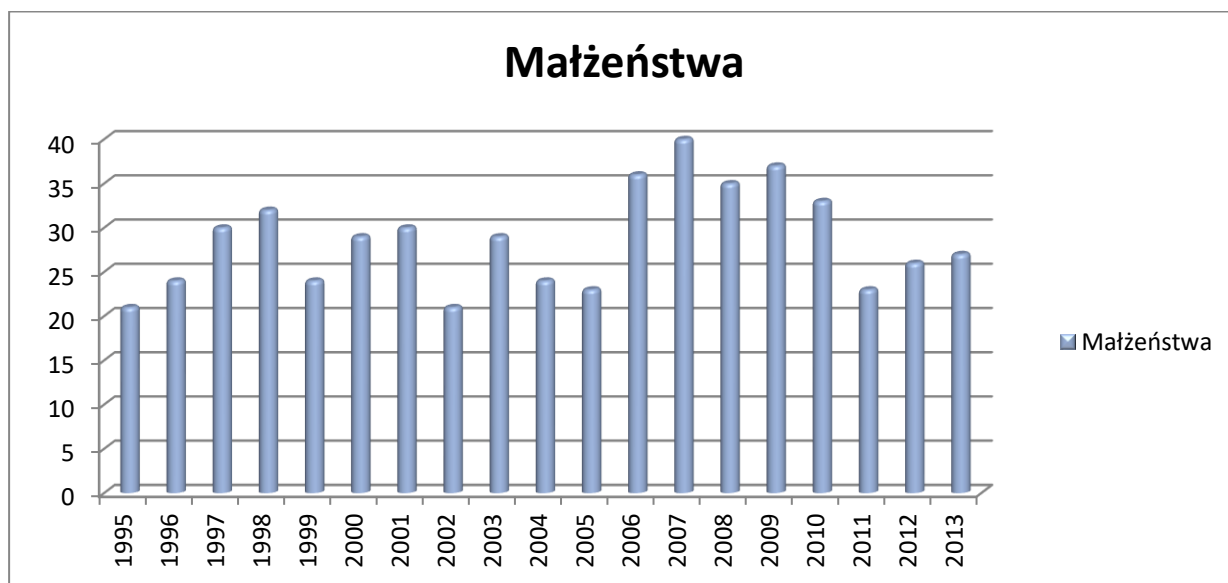
Wykres Nr 8 Przyrost naturalny w mieście i gminie Białý Bór w latach 1995-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Wielkość przyrostu naturalnego uzależniona jest przede wszystkim od wahań liczby urodzeń i zgonów. Zgodnie z wyżej przedstawionymi danymi oraz wykresem można zauważyć różnice w poszczególnych latach w przyroście naturalnym. Najniższy (ujemny) poziom przyrostu naturalnego wynoszący 11 zaobserwowano w 2010 roku. Kolejny negatywny poziom można było zauważyć w 2011 roku (- 5), w latach 1998 i 2002 (- 4) oraz w roku 2009 i 2012 (- 2).

Wykres Nr 9 Małżeństwa w mieście i gminie Białý Bór

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Na podstawie powyższego graficznego przedstawienia danych można stwierdzić, iż liczba małżeństw na terenie miasta i gminy Białý Bór w analizowanym okresie wahała się w przedziale od 21 do 40 małżeństw w przeciągu roku. Najniższe wartości zanotowano w latach 1995 oraz 2002, najwyższe zaś w roku 2007. W latach 1995-1998 zanotowano wzrost liczby zawieranych małżeństw z najniższej wartości 21 (w 1995 r.) do 32 w 1998 r. Kolejno liczba małżeństw zmalała w 1999 r. do wartości 24, by w latach 2000-2001 roku wzrosnąć do liczby 29 i 30 małżeństw. Po spadku zanotowanym w 2002 r. zaobserwowano wzrost w 2003 r (29) oraz systematyczny spadek w latach

2004-2005 (z poziomu 24 do 23). w roku 2006 i 2007 można zauważyć odbicie w liczbie małżeństw z poziomu 36 do 40 małżeństw w roku. W kolejnych latach (2008-2010) zaobserwowano delikatne wahania w badanym zjawisku oscylujące w granicach 35-37 małżeństw w przeciągu roku. Od 2011 można zauważyć systematyczny wzrost od poziomu 23 małżeństw do stanu obecnego wynoszącego 27 małżeństw w skali roku (stan na 2013 r.).

Ruch wędrowkowy

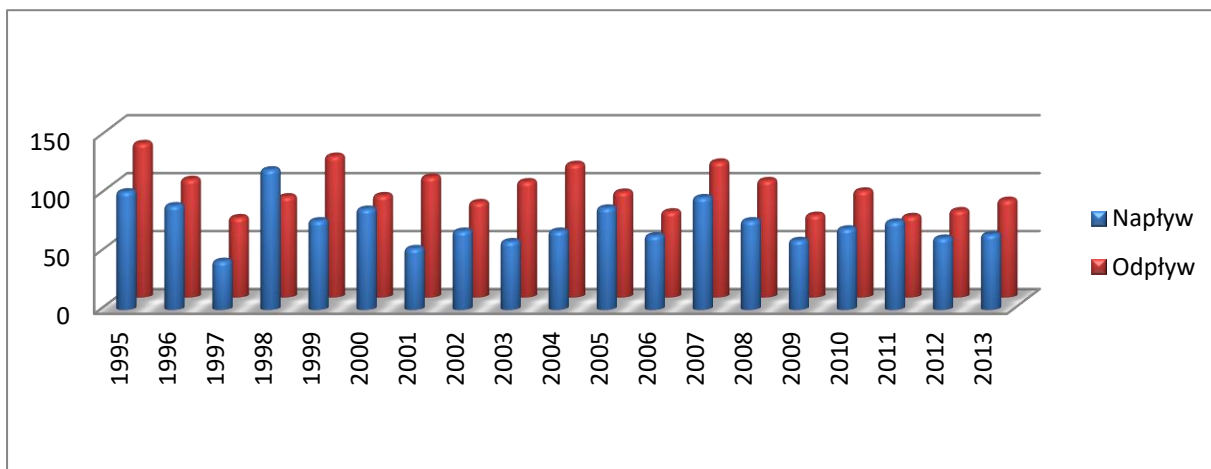
W rozwoju miasta oprócz ruchu naturalnego dużą rolę odgrywają ruchy wędrowkowe, czyli migracje. Charakteryzują się one przemieszczaniem społeczeństwa zarówno w obrębie własnego terytorium jak i na terytoria zewnętrzne. Istnieje szereg uwarunkowań, które wpływają na to zjawisko. Należą do nich: motyw ekonomiczny, polityczny, językowy, rodzinny, polityczny itp. Zjawisko to dotyczy najczęściej ludzi młodych (18-30 lat), wykształconych (głównie po zakończeniu edukacji). Zjawisko migracji, jak i na całym świecie miało miejsce na terenie miasta i gminy Biały Bór. Szczegółowo pokazuje go poniższa tabela.

Tabela Nr 18 Zjawisko napływu i odpływu społeczeństwa na terenie miasta i gminy Biały Bór

Rok	Napływ				Odpływ				Saldo migracji
	razem	z miast	wsí	z zagranicy	razem	do miast	ze wsi	zagranicę	
1995	102	61	41	0	133	43	87	3	-31
1996	90	49	41	0	102	42	59	1	-31
1997	42	15	27	0	69	31	38	0	-12
1998	121	51	67	3	87	30	57	0	-27
1999	77	45	32	0	122	41	81	0	34
2000	87	29	58	0	88	35	46	7	-45
2001	53	29	23	1	104	47	49	8	-1
2002	68	34	33	1	82	24	58	0	-51
2003	59	23	32	4	100	23	66	11	-14
2004	68	36	29	3	115	45	69	1	-41
2005	88	31	57	0	91	32	55	4	-47
2006	64	19	45	0	74	23	51	0	-3
2007	97	43	54	0	117	53	64	0	-10
2008	77	40	36	1	101	37	64	0	-20
2009	60	24	35	1	71	29	38	4	-24
2010	70	30	40	0	92	44	45	3	-11
2011	76	36	35	5	70	43	27	0	-22
2012	62	21	38	3	75	19	54	2	6
2013	65	33	30	2	84	19	46	19	-13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Wykres Nr 10 Zestawienie emigracji i imigracji społeczeństwa w latach 1995-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Zwracając uwagę na powyższe zestawienie danych zawarte w tabeli oraz wykres obrazujący zjawisko ruchu wędrownego mieszkańców miasta i gminy Białe Błotko można zaobserwować, iż zjawisko odpływu i napływu społeczeństwa w latach 1995-2013 miało zarówno ujemne jak i dodatnie wartości. Największe niekorzystne różnice zanotowano w 2005 roku (- 47), w 2000 (- 45), w 2004 (-41). Korzystne zaś w roku 1999 (+34) oraz w 2012 (+ 6).

Największą ilość odpływu społeczeństwa zanotowano w roku 1995 – ponad 133 mieszkańców opuściło analizowany teren. W ciągu ostatnich lat największe migracje społeczeństwa następowały w sferze emigrowania za granicę – w roku 2013 było tych osób 19. Najczęściej jednakże migracje społeczeństwa odbywają się w ramach wewnętrznego rynku. Z miast w ostatnim roku wyemigrowało 19 osób, zaś ze wsi aż 46.

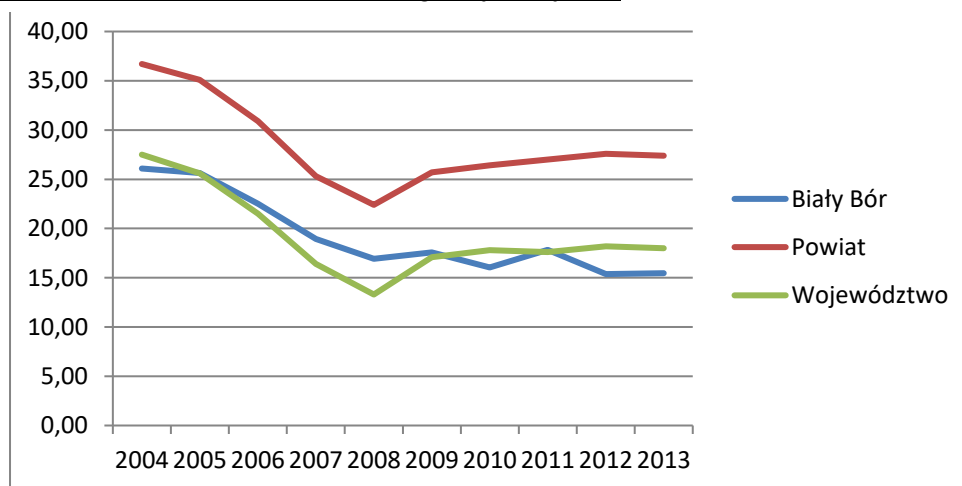
Odnosząc się do przeciwieństwa emigracji – imigracji, czyli napływu społeczeństwa na terytorium miasta i gminy Białe Błotko największą zaobserwowano w roku 1998 – liczebność mieszkańców wzrosła wówczas o 121 osób. W ostatnim czasie można zauważyć iż zjawisko napływu powoli zaczęło się normować – w ostatnim roku do miasta i gminy Białe Błotko napłynęło 65 osób z czego 33 z terytorium miasta, 30 ze wsi a 2 z zagranicy.

Podsumowując można określić, iż w dziedzinie ruchów społeczeństwa istnieje negatywny trend związany z większym odpływem mieszkańców niż ich napływem.

2. Bezrobocie

Miasto i gmina Białe Błotko przez analizowany okres charakteryzowała się zbliżonym poziomem bezrobocia do województwa zachodniopomorskiego. Jedynie znacząco odbiegała od średniej stopa bezrobocia w powiecie szczecineckim. Obecnie (stan na 2013 rok) stopa bezrobocia w mieście i gminie Białe Błotko wynosi 15,45%, na terytorium powiatu szczecineckiego wynosi 27,4%, zaś w województwie utrzymuje się na poziomie 18,0%. Jak można tu zauważyć stopa bezrobocia zarówno na terenie miasta i gminy Białe Błotko, jak i powiatu szczecineckiego czy województwa zachodniopomorskiego systematycznie spada. Jednakże i tak pozostaje na dość wysokim poziomie.

Wykres Nr 11 Zestawienie stóp bezrobocia na terenie województwa zachodniopomorskiego, powiatu szczecineckiego oraz miasta i gminy Białe Błotko

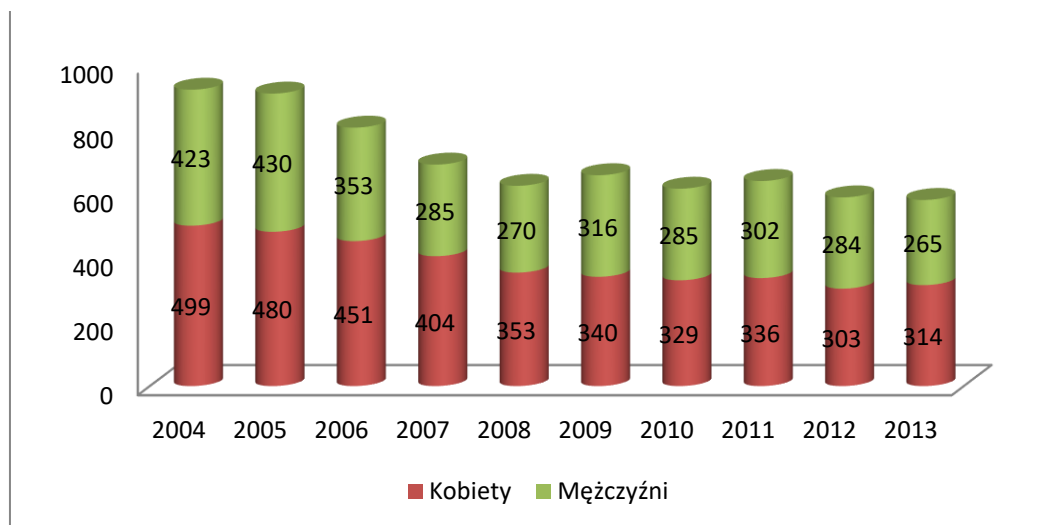

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Wykres Nr 12 Bezrobotni w mieście i gminie Biały Bór – w podziale na płeć

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Najmniej efektywną stopę bezrobocia zanotowano w 2004 r (26,09%). Wówczas bez pracy było ponad 920 osób (na 3534 osoby w wieku produkcyjnym). Największy odsetek wśród bezrobotnych stanowiły wówczas kobiety – 54,2% ogółu bezrobotnych. w kolejnych latach liczba bezrobotnych stopniowo malała od roku 2005, gdzie 910 osób pozostawało bez pracy do roku 2008 – wówczas ponad 16,9% osób w wieku produkcyjnym stanowiły osoby bezrobotne (z czego 353 kobiet i 270 mężczyzn). w ostatnich latach 2011-2013 liczba bezrobotnych stopniowo malała od osiągniętego w 2011 r poziomu 683 bezrobotnych do obecnej ich liczby wynoszącej 579.

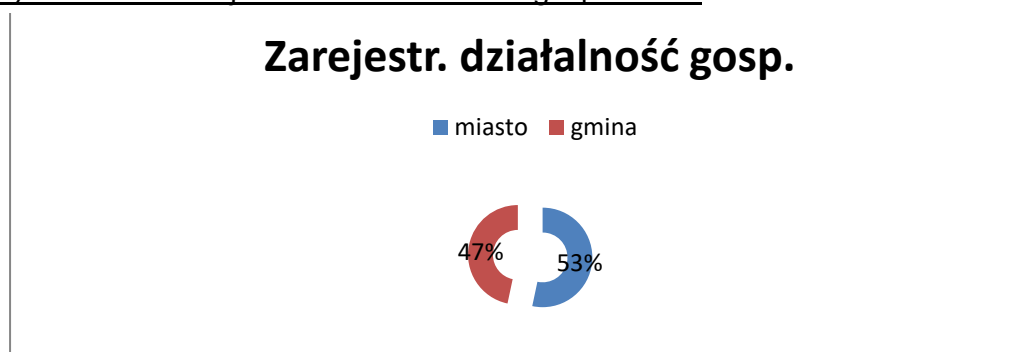
Analiza populacji bezrobotnych pod kątem czasu pozostawania bez pracy wskazuje, że największą grupą stanowią osoby długotrwale bezrobotne (powyżej 12 miesięcy). Stanowią oni aż 34,8% ogólnej liczby osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Szczecinku.

W populacji bezrobotnych większość stanowią osoby posiadające zawód. Wśród bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Szczecinku pozostawało: 74,76% bezrobotnych posiadających zawód oraz 25,24% bezrobotnych bez zawodu. Definiując bezrobotnych nie posiadających zawodu miano na uwadze przede wszystkim osoby z wykształceniem podstawowym, gimnazjalnym oraz średnim ogólnokształcącym, które po ukończeniu szkoły nie nabyły odpowiednich kwalifikacji zawodowych, bądź nie przepracowały w danym zawodzie co najmniej 1 roku.

3. Działalność gospodarcza

Na terytorium miasta i gminy Biały Bór zarejestrowanych jest 225 przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą. z czego 120 w samym mieście Biały Bór, a 105 na terenie gminy.

Wykres Nr 13 Zarejestrowana działalność gospodarcza

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Na terenie gminy największa liczba osób prowadzących zarobkową działalność znajduje się na terenie sołectwa Trzebiele – 15 przedsiębiorców. W największym sołectwie gminy Białý Bór – Sępólno Wielkie jest ich zaledwie 10. Brak jakiejkolwiek zarejestrowanej działalności gospodarczej posiadają sołectwa Biskupice i Kazimierz.

Tabela Nr 19 Zarejestrowana działalność gospodarcza na terenie sołectw gminy Białý Bór

Sołectwo	Miasto	Liczba	Suma
Biała	Biała	9	11
	Białka	2	
Białý Dwór	Białý Dwór	4	4
Bielica	Bielica	3	3
	Koleśnik	0	
Biskupice	Biskupice	0	0
	Kamienna	0	
	Linowo	0	
Brzeźnica	Brzeźnica	4	4
	Donimierz	0	
Drzonowo	Drzonowo	8	10
	Dołgie	1	
	Miłobądz	1	
	Radzewo	0	
Dyminek	Dyminek	4	4
Grabowo	Grabowo	6	8
	Borzęcino	0	
	Jawory	0	
	Ponikwa	2	
Kaliska	Kaliska	12	12
Kazimierz	Kazimierz	0	0
Kołtki	Kołtki	2	3
	Kierzkowo	1	
	Zduny	0	
Przybrda	Przybrda	6	6
Sępólno Wielkie	Sępólno Wielkie	10	10
	Cybulin	0	
Sępólno Małe	Sępólno Małe	1	1
Stepień	Stepień	11	12
	Rosłonki	0	
	Stępno	1	
	Lubiesz	0	
Świerszczewo	Świerszczewo	2	2
Trzebiele	Trzebiele	7	15
	Drzonowo	8	
SUMA			105

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z CEIDG

Na terenie miasta i gminy Białý Bór istnieją przedsiębiorstwa świadczące usługi publiczne jak i komercyjne. Na terenie gminy istnieje kilka niewielkich zakładów produkcyjnych opartych na miejscowych surowcach (głównie wydobywczych).

Wśród osób pracujących biorąc pod uwagę staż pracy największą grupę stanowią osoby pracujące do 5 lat (24,2%), a następnie 10-20 lat (18,0%). Największą grupę stanowią osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (42,7%), następnie zasadniczym zawodowym (29,1%), policealnym i średnim zawodowym (17,3%), ogólnokształcącym (7,1%) oraz wyższym (3,8%).

Istotne znaczenie w strukturze gospodarczej tego regionu odgrywa rolnictwo. Z ogólnej liczby 475 indywidualnych gospodarstw rolnych, liczną grupę stanowią gospodarstwa małe do 10 ha (286 – 60,21%). z pośród ogólnej liczby indywidualnych gospodarstw rolnych, 77 nastawionych jest na ekologiczne gospodarowanie. Ponadto 8 gospodarstw rolnych jest ukierunkowanych na specjalistyczną gałąź produkcji, jest to: przetwórstwo mleka, pasieka zawodowa, hodowla bydła mięsnego, hodowla kur oraz sadownictwo.

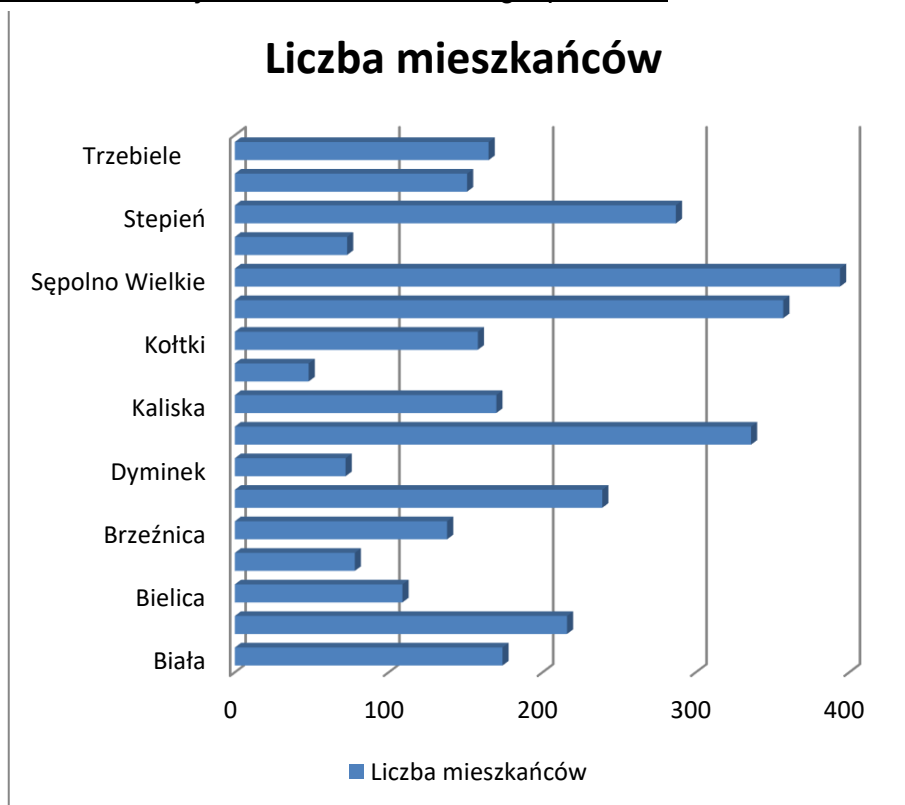

4. Infrastruktura społeczna

Administracja

Instytucją pełniącą funkcję administracyjną w stosunku do miasta i gminy jest Urząd Miejski w Białym Borze obejmujący swoim zasięgiem miasto oraz cały obszar gminy.

Wykres Nr 14 Zarejestrowana działalność gospodarcza

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z CEIDG

Obszar gminy podzielony jest na 17 sołectw w skład których wchodzi 36 miejscowości: Biała (Biała, Białka); Biały Dwór (Biały Dwór); Bielica (Bielica, Koleśnik); Biskupice (Biskupice, Kamienna, Linowo); Brzeźnica (Brzeźnica, Donomierz); Drzonowo (Drzonowo, Miłobądz, Radzewo); Dyminek (Dyminek); Grabowo (Grabowo, Borzęcino, Jawory, Ponikwa); Kaliska (Kaliska); Kazimierz (Kazimierz); Kołtki (Kołtki, Kierzkowo, Rzyszczewo, Zduny); Przybrda (Przybrda); Sępólno Wielkie (Sępólno Wielkie, Cybulin); Sępólno Małe (Sępólno Małe); Stepień (Stepień, Rosłanki, Stępno, Lubiesz, Dołgie); Świerszczewo (Świerszewo), Trzebiele (Trzebiele, Dalkowo).

Oświata

Zadania z zakresu edukacji i wychowania realizowane są przez funkcjonujące na obszarze Gminy Białły Bór placówki oświatowe – szkoły: cztery szkoły podstawowe (I-VI) i dwa gimnazja (I-III) oraz przedszkole. Ponadto na terenie miasta znajduje się Liceum Ogólnokształcące im. Tarasa Szewczenki i Zespół Szkół **nr 7** zapewniające możliwość kształcenia się na poziomie średnim i uzyskania matury. W filiach szkół podstawowych są oddziały przedszkolne dla dzieci w wieku 4-6 lat.

W przypadku szkolnictwa wyższego, młodzież uczęszcza na uczelnie wyższe głównie do większych ośrodków akademickich, takich jak: Szczecin, Piła, Poznań, Koszalin i Słupsk.

Tabela Nr 20 Placówki przedszkole: klas „0” realizowanych w Szkołach Podstawowych

L.p.	Nazwa placówki	Liczba dzieci	Pracownicy pedagogiczni (w etatach)	Pracownicy obsługi i administracji
(w etatach)				
1.	Szkoła Podstawowa w Drzonowie	9	1	-
2.	Przedszkole Miejskie w Białym Borze	24	1,5	-
3.	Szkoła Podstawowa w Sępólnie Wielkim	7	1	-
4.	Szkoła Podstawowa Nr 2	0	-	-
5.	Szkoła Podstawowa Nr 1	24	1,5	-

Źródło: Urząd Miejski w Białym Borze dane 30.09.2015 r.

Tabela Nr 21 Szkoły podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne na terenie miasta i gminy Biały Bór

Lp.	Nazwa szkoły	Liczba dzieci	Pracownicy pedagogiczni	Pracownicy obsługi i administracji
(w etatach)				
1.	Szkoła Podstawowa w Drzonowie	91	7	4
2.	Szkoła Podstawowa w Sępólnie Wielkim	65	10,3	-
3.	Szkoła Podstawowa nr 1 w Białym Borze	229	16,5	3
4.	Szkoła Podstawowa nr 2 w Białym Borze	28	9,3	0,5
5.	Gimnazjum nr 1 w Białym Borze	235	20,45	9,7
6.	Gimnazjum nr 2 w Białym Borze	29	6,74	0,5
7.	I Liceum Ogólnokształcące w Białym Borze	52	10,21	9
8.	Zespół Szkół nr 7 w Białym Borze	294	28	8

Źródło: Urząd Miejski w Białym Borze

W filiach Szkół Podstawowych w Drzonowie i Sępólnie Wielkim oraz w Szkole Podstawowej Nr 1 i Nr 2 działają świetlice szkolne, z których mogą korzystać uczniowie. Uczniowie gminy Biały Bór mogą korzystać z oferty wielu różnorodnych zajęć dodatkowych, w tym zajęć przeznaczonych dla uczniów zdolnych oraz potrzebujących wsparcia w nauce. Pozalekcyjna aktywność uczniów w gminnych placówkach oświatowych odbywa się m.in. w kołach zainteresowań, sekcjach sportowych, na zajęciach świetlicy szkolnej oraz podczas przygotowywania imprez i uroczystości szkolnych.

Ochrona zdrowia

W Gminie Biały Bór znajdują się dwa podmioty świadczące podstawowe usługi medyczne:

1. Pomorski Ośrodek Diagnostyki Medycznej „PODIMED” Spółka z o.o. Przychodnia Medycyny Rodzinnej, ul. Norwida 5, 78-425 Biały Bór

2. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDEA” Spółka z o.o., ul. Nadrzeczna 2, 78-425 Biały Bór

Ważnym krokiem w normalizacji działania białoborskiej służby zdrowia było uruchomienie zakładu rehabilitacji, gdzie prowadzona jest rehabilitacja ruchowa, zabiegi z użyciem prądów, światła, pola magnetycznego, ultradźwięków.

Mieszkańcy gminy mogą również skorzystać z usług dentystycznych dwóch lekarzy stomatologów. Na terenie miasta działają dwie apteki. Od 2010 r. raz w miesiącu osoby chore na cukrzycę korzystają z bezpłatnych konsultacji z diabetologiem.

Mieszkalnictwo

Mieszkaniowy zasób gminy tworzą lokale mieszkaniowe usytuowane w budynkach stanowiących własność gminy Biały Bór oraz lokale położone w budynkach będących współwłasnością gminy i osób fizycznych. Mieszkaniowy zasób gminy to 85 lokali o łącznej powierzchni użytkowej 3956,80 m². Gmina Biały Bór posiada 18 lokali socjalnych, w tym 8 lokali na terenie miasta o powierzchni 307,69 m² oraz 10 lokali na terenie gminy o powierzchni 310,04 m². Gmina nie posiada zasobu pomieszczeń tymczasowych.

Tabela Nr 22 Struktura własności budynków na terenie miasta Biały Bór

Forma własności	Liczba lokali [szt.]	Lokale socjalne [szt.]	Powierzchnia użytkowa lokali [m ²]
Budynki mieszkalne będące w całości własnością Gminy Biały Bór	23	8	1 050,51
Budynki stanowiące współwłasność Gminy	19	-	859,63
Suma	42	8	1 910,14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Białym Borze

Tabela Nr 23 Struktura własności budynków na terenie gminy Biały Bór

Forma własności	Liczba lokali [szt.]	Lokale socjalne [szt.]	Powierzchnia użytkowa lokali [m ²]
Budynki mieszkalne będące w całości własnością Gminy Biały Bór	32	7	1 495,31
Budynki stanowiące współwłasność Gminy	11	3	601,73
Suma	43	10	2 030,79

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Białym Borze

Mieszkańcy Gminy Biały Bór będący w trudnej sytuacji finansowej mogą otrzymać wsparcie w postaci dodatków mieszkaniowych. Świadczenie przyznawane jest na 6 miesięcy i nie podlega przeliczeniu ze względu na zmianę dochodu lub kosztów utrzymania mieszkania. Z ogólnej kwoty wydatkowej na to zadanie 14% wypłacane jest w kasie dla wnioskodawców. Pozostała kwota przekazywana jest bezpośrednio do zarządców budynków. W 2015 r. przyznano 1388 świadczeń na łączną kwotę 332 432 zł.

Sport i rekreacja

Na terenie Gminy Biały Bór znajduje się pokaźna baza obiektów sportowo-rekreacyjnych, umożliwiających mieszkańcom rozwój aktywności sportowej i rekreacyjnej. Obejmują one zarówno infrastrukturę sportową, place zabaw oraz obiekty rekreacyjne.

Baza sportowo-rekreacyjna w Gminie Biały Bór:

1. Stadion Miejski: ul. Sportowa 8, Biały Bór;
2. Hala widowiskowo-sportowa oraz siłownia; Zespół Szkół im. H. Sienkiewicza, ul. Dworcowa 19, Biały Bór

3. Strzelnica i siłownia; Zespół Szkół **nr 7**, ul. Brzeźnicka 10, Biały Bór
4. Kompleks boisk sportowo-rekreacyjnych pn. „Moje boisko” Orlik 2012; Kompleks sportowy: skocznia do skoku wzwyż, skoku w dal, bieżnia na 60 m; ul. Dworcowa 12, Biały Bór
5. Sala sportowo-gimnastyczna; Zespół Szkół **nr 7**, ul. Brzeźnicka 10, Biały Bór
6. Sala sportowo-gimnastyczna; I LO im. T. Szewczenki, ul. Dworcowa, Biały Bór
7. Zielona Sala Gimnastyczna; Zespół Szkół im. H. Sienkiewicza, ul. Dworcowa 19, Biały Bór
8. Kryta ujeżdżalnia o wymiarach 30x60 m, Tor crossowy, Stadion ujeżdżeniowy z krytymi trybunami na 5000 osób,
9. Tor kajakowy, ul. Sądowa, Biały Bór,
10. Ośrodek wypoczynkowy „Na plaży”,
11. Tor łuczniczy: na terenie ośrodka wypoczynkowego „Ośrodek Wypoczynkowy Roman i Ewa Majewscy”, ul. Sądowa 30, Biały Bór,
12. Plaża miejska na terenie Ośrodka Wypoczynkowo-Rekreacyjnego „Na Plaży”, (kąpielisko miejskie) oraz wypożyczalnia sprzętu wodnego, ul. Sądowa 31, Biały Bór
13. Boiska do piłki nożnej: Biała, Drzonowo, Grabowo, Kaliska, Kołtki, Przybrda, Sępólno Wielkie, Stepień, Trzebiele, Bielica, Dyminek, Świerszewo
14. Boiska do piłki siatkowej: Biały Bór, Brzeźnica, Grabowo, Przybrda, Stepień, Trzebiele, Biał Dwór
15. Siłownie zewnętrzne w Sępólnie Wielkim i Białej.

Szczególnie uzdolnieni sportowcy są nagradzani przez Burmistrza Białego Boru za wybitne osiągnięcia sportowe. Ponadto co roku wszystkie kluby sportowe tj. kajakowe, piłkarskie czy też szkolne są dotowane przez gminę w ramach konkursu ofert.

Organizacje pozarządowe

Aktywna część społeczeństwa w dużej mierze skupiona jest wokół organizacji pozarządowych. Działalność sektora pozarządowego znacząco wpływa na rozwój Gminy Biały Bór i jakość życia jego mieszkańców. Znaczenie oraz rola organizacji pozarządowych w sferze zadań publicznych aktywizuje społeczność lokalną. Mając to na uwadze Gmina nawiązuje szeroką współpracę z sektorem pozarządowym i podejmuje działania zmierzające do stworzenia jak najlepszych warunków sprzyjających ich działalności na terenie gminy.

Na terenie Gminy Biały Bór działają organizacje pozarządowe, kluby sportowe, stowarzyszenia i związki:

1. Białoborskie Stowarzyszenie Sołtysów,
2. Białoborska Gruba AA,
3. Fundacja „Promyk”,
4. Jeździecki Klub Sportowy „Karolewko”
5. Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży (KSM) – Oddział Biały Bór,
6. Klub Jeździecki „Gryf” Biały Bór,
7. Klub Sportowy „Husaria” Przybrda,
8. Ludowy Klub Kajakowy „Hubertus” w Białym Borze,
9. Ludowy Zespół Sportowy „Lider” w Sępólnie Wielkim,
10. Ludowy Zespół Sportowy „Polonia” w Stepieniu,
11. Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Koszałek”,
12. Międzynarodowe Stowarzyszenie Przyjaciół Białego Boru,
13. Niezależne Towarzystwo Wędkarskie w Białym Borze,
14. Stowarzyszenie Honorowych Dawców Krwi „Dar Życia”,
15. Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Klub Piłkarski „Hubertus”,
16. Polskie Stowarzyszenie Diabetyków – Koło w Białym Borze,
17. Stowarzyszenie „Otwarte Drzwi”,
18. Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły „Oskar”,
19. Stowarzyszenie Sportowe „Samuraj”
20. Szkolny Związek Sportowy,
21. Uczniowski Klub Sportowy „Koliber”,
22. Ukraińskie Towarzystwo Nauczycielskie w Polsce,
23. Związek Ukraińców w Polsce – Zarząd Koła w Białym Borze,
24. Związek Ukraińców w Polsce – Zarząd Koła w Bielicy.

Turystyka

Bogactwo środowiska przyrodniczego miasta i gminy Białe Błotko, jak duże obszary leśne pełne zwierzęcy i runa leśnego, liczne doliny rzeczne i wiele czystych jezior stwarza duże możliwości dla rozwoju turystyki i rekreacji na tym terenie.

Dla turystów miejskich dostępna jest plaża strzeżona, z wydzielonym basenem dla dzieci oraz wypożyczalnią sprzętu pływającego. Kąpielisko miejskie w Białym Borze w 2009 r. uzyskało Certyfikat "Bezpiecznego Kąpieliska", a w 2010 r. tytuł Najlepszego Kąpieliska Śródlądowego w Województwie Zachodniopomorskim.

XI. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Do elementów najbardziej zagrażających można zaliczyć zanieczyszczenia wody pitnej, w mniejszym stopniu zanieczyszczenia powietrza. Dla funkcjonowania ekosystemów podstawowe znaczenie mają zanieczyszczenia powietrza lub wód powierzchniowych, wpływające na procesy życiowe roślin i zwierząt oraz zmieniające stan środowiska, Zagrożenia związane z zanieczyszczeniem środowiska omówione zostały w rozdziale dotyczącym diagnozy stanu środowiska przyrodniczego.

Ponadto zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia stanowić mogą:

Zakłady stwarzające ryzyko poważnej awarii

Na terenie gminy Białe Błotko nie ma zlokalizowanych zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej w rozumieniu Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia **29 stycznia 2016** r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z **2016** r., poz. **138**)

Zagrożenie hałasem

Zagrożenie hałasem w gminie Białe Błotko wynika w głównej mierze z jego emisji pochodzącej z ciągów komunikacyjnych – hałas drogowy, związany z obsługą gminy na głównych arteriach z ruchem tranzytowym (droga krajowa nr 20 i nr 25), hałas kolejowy generowany przez linię kolejową Szczecinek – Białe Błotko – Słupsk. Hałas przemysłowy związany z funkcjonowaniem zakładów przemysłowych na terenie gminy nie jest znaczny, co wynika z małego stopnia uprzemysłowienia gminy.

Promieniowanie elektromagnetyczne

Głównymi źródłami promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego, mogącymi stanowić zagrożenie bądź też ograniczenie w zagospodarowaniu terenu są urządzenia elektroenergetyczne (linie **najwyższych napięć**, wysokiego i średniego napięcia oraz niektóre stacje transformatorowe), nadajniki radiowe oraz stacje bazowe telefonii komórkowej.

Zagrożenie bezpieczeństwa ruchu drogowego

Zagrożenie związane z przechodzeniem drogi krajowej nr 20 i nr 25 przez miejscowości gminy, zagrożenie kolizją na niestrzeżonych przejazdach kolejowych, zagrożenie wynikające z ewentualnego transportu substancji i materiałów niebezpiecznych drogami,

Zagrożenie powodziowe

Na rzekach w gminie Białe Błotko generalnie nie ma zagrożenia powodziowego, mogą wstępować jedynie lokalne podtopienia użytków zielonych. Rzeki gminy nie stanowią zagrożenia powodziowego.

Zagrożenia osuwaniem mas ziemnych

Biorąc pod uwagę budowę geologiczną oraz ukształtowanie terenu na obszarze gminy Białe Błotko brak jest zagrożenia ze strony osuwania się mas ziemnych.

Zagrożenie pożarowe

W gminie Białe Błotko zagrożeniem o wysokim stopniu ryzyka mogą być pożary lasów i łąk, podczas których istnieje zagrożenie dla zabudowań i ludzi znajdujących się w bezpośredniej strefie oddziaływania pożaru.

Zagrożenia inne

Poza zagrożeniem pożarowym najważniejszym zagrożeniem dla ludzi, mienia i środowiska jest ryzyko katastrofy w ruchu drogowym z udziałem pojazdów przewożących niebezpieczne substancje chemiczne.

Bezpieczeństwo publiczne i ochronę ludności na terenie Gminy Biały Bór zapewniają:

- Komenda Powiatowa Policji w Szczecinku oraz Posterunek Policji w Białym Borze;
- Straż Miejska w Białym Borze;
- Powiatowa Komenda Państwowej Straży Pożarnej w Szczecinku oraz 4 jednostki OSP, które mieszczą się w Grabowie, Drzonowie, Sępólnie Wielkim i Białym Borze,

Do zadań Policji należy między innymi:

- Ochrona życia i zdrowia obywateli przed bezprawnymi zamachami na te dobra,
- Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym również zapewnienie spokoju w miejscach publicznych w środkach komunikacji publicznej w ruchu drogowym, i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania,
- Inicjowanie i organizowanie działań, mających na celu zapobieganie popełnieniu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z instytucjami państwowymi, samorządowymi, i społecznymi,
- Wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie sprawców tych czynów,
- Kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych,
- Ponadto Policja realizuje polecenia sądu, prokuratury, organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego.

Białoborska jednostka Straży Pożarnej działa w Krajowym Systemie Ratownictwa Gaśniczego. Od kilku lat Gmina Biały Bór uczestniczy w cyklicznym ogólnopolskim programie „Bezpieczna gmina”.

Zagrożenia dot. lotnictwa cywilnego

Teren gminy Biały Bór znajduje się w strefach ograniczonej wysokości zabudowy planowanego radaru MSSR Mode S w okolicy miejscowości Skotniki (północno-wschodnia część dz. nr 19/45). Przeznaczeniem projektowanego lotniczego urządzenia naziemnego jest dostarczenie danych radiolokacyjnych głównie na potrzeby radarowej kontroli obszaru kraju. Jest to obiekt:

- którego budowa i eksploatacja jest celem publicznym w rozumieniu art. 6 pkt 1b ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2020 r., poz. 1990, z późn. zm.),
- któremu zapewnia się odpowiednie środki ochrony, aby zabezpieczyć je przed uszkodzeniem lub zakłóceniami w ich działaniu zgodnie z Załącznikiem Va, część a – Charakterystyka fizyczna, infrastruktura i urządzenia, punkt 3 lit. d rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 1108/2009 z dnia 21 października 2009 r. zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 216/2008 w zakresie lotnisk, zarządzania ruchem lotniczym i służb żeglugi powietrznej oraz uchylającej dyrektywę 2006/23/WE (Dz. Urz. L nr 309 s. 51 z 24.11.2009 r.),
- które nie może być zakłócanie oraz którego działanie nie może być negatywnie zmienione przez źródła promieniowania lub obecność stałych bądź ruchomych przedmiotów zgodnie z Załącznikiem Va, część a – Charakterystyka fizyczna, infrastruktura i urządzenia, punkt 3 lit. e rozporządzenia (WE) Nr 1108/2009 z dnia 21 października 2009 r.,

Zgodnie z obowiązującymi przepisami krajowymi oraz europejskimi, ochronie podlega obszar w promieniu 16 km od lotniczego urządzenia naziemnego. Poza ograniczeniami wysokości zabudowy dla wszystkich obiektów kubaturowych, zakazuje się nowych lokalizacji elektrowni wiatrowych oraz ich zespołów, a także innych wysokich obiektów.

XII. ANALIZA POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

Aktualne potrzeby rozwojowe Miasta i Gminy Biały Bór oraz możliwości ich realizacji określają dokumenty strategiczne, przede wszystkim Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Biały Bór na lata 2007-2015. Dokument ten określa działania konieczne do osiągnięcia długofalowego i zrównoważonego rozwoju gminy. Dobór działań poprzedzony został analizą wieloczynnikową, która określiła zakres zadań niezbędnych do wykonania aby osiągnięty został stan docelowy rozwoju gminy. Strategia określa misję, cele i kierunki działania do 2015 roku. Dokument ten zawiera również opcje i wariant rozwoju.

Misja jest wyrażeniem, które określa główny cel gminy. Jest wyrazem dążeń i oczekiwań w stosunku do gminy, dla którego została sformułowana. Przeprowadzone analizy i wyartykułowane potrzeby mieszkańców, pozwalają na określenie głównych celów strategii. Cele te będą wyznacznikiem kierunku wszystkich działań objętych strategią.

Misja dla Gminy Biały Bór jest opisem wizji gminy oraz głównego pola działań w przyszłości. Koncentruje się ona na istocie rzeczy, dostosowuje kierunki działań do długoterminowych celów, równocześnie pełni funkcje motywacyjne i promocyjne.

Misja: Gmina Biały Bór to obszar zintegrowanej społeczności wielokulturowej sprzyjający rozwojowi małej i średniej przedsiębiorczości oraz turystyce kwalifikowanej w oparciu o naturalne walory krajobrazowe, zasoby naturalne i tradycje kulturalne.

Bezpieczna gmina z dobrze zorganizowaną infrastrukturą oświatową i pełną ofertą możliwości inwestycyjnych zapewniających sukcesywny wzrost poziomu życia mieszkańców.

1. Potrzeby i możliwości rozwoju miasta i gminy

Na podstawie analizy stanu gminy w strefie przestrzennej i społeczno-gospodarczej określono silne i słabe czynniki wewnętrzne decydujące o rozwoju gminy oraz szanse i zagrożenia zewnętrzne, które mogą pomóc lub przeszkodzić w realizacji celów.

Opracowana na podstawie metody SWOT zawiera określenie czterech grup czynników:

- „**mocnych stron**” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony gminy i które należy wykorzystać sprzyjając będą jej rozwojowi (utrzymać je jako mocne, i na których należy oprzeć jej przyszły rozwój);
- „**słabych stron**” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony gminy i które niewyeliminowane utrudniać będą jej rozwój (ich oddziaływanie należy minimalizować);
- „**szansy**” – uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą być traktowane jako szanse, i przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi gminy;
- „**zagrożenia**” – uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą stanowić zagrożenie dla jej rozwoju (należy unikać ich negatywnego oddziaływania na rozwój gminy).

Silne i słabe czynniki wewnętrzne gminy Biały Bór oraz szanse i zagrożenia to:

Mocne strony (wewnętrzne)

- atrakcje turystyczne
- turystyka konna
- dobre położenie turystyczne
- agroturystyka
- krajobraz
- bogactwo naturalne
- położenie
- duże zalesienie
- jeziora, lasy
- łowiectwo
- walory przyrodnicze
- warunki glebowo-klimatyczne
- ukształtowanie terenu
- środowisko naturalne
- infrastruktura sportowa
- oczyszczalnia ścieków
- drogi krajowe
- tereny inwestycyjne
- szlaki komunikacyjne
- kluby sportowe (jeździectwo, kajakarstwo)
- współpraca zagraniczna
- dwukulturowość
- parafie (rzymskokatolicka, greckokatolicka)
- służba zdrowia
- Państwowe Stado Ogierów
- szkolnictwo

- uwarunkowania społeczne
- więzi społeczności ukraińskiej
- tradycje
- kultura
- mała migracja ludności

Słabe strony (wewnętrzne)

- infrastruktura turystyczna o wyższym standardzie
- infrastruktura techniczna
- estetyka zabudowy
- kanalizacja w sołectwach
- kapitał wewnętrzny
- brak obwodnicy
- brak zakładów pracy bazujących na rolniczych surowcach
- duża odległość od aglomeracji miejskich
- estetyka zagospodarowania terenów zielonych
- finansowanie szkoły mniejszościowej
- niespójność interesów poszczególnych grup społecznych
- niska klasa ziemi
- położenie na granicy województwa
- rolnictwo
- roszczeniowa postawa części mieszkańców
- rozdrobnione gospodarstwa rolne
- zaplecze gospodarczo-usługowe
- dostęp do kultury
- stan dróg gminnych i infrastruktury okołodrogowej
- stan dróg powiatowych
- dostęp do szerokopasmowego Internetu
- bezrobocie
- ubóstwo
- bierność społeczna
- mała aktywność społeczna
- migracja młodzieży
- niski poziom wykształcenia środowisk wiejskich

szanse (zewnętrzne)

- budownictwo
- centra kulturalno-religijne
- centrum greckokatolickie – duchowne
- centrum rozrywki dla młodzieży
- dobrze zorganizowane usługi turystyczne
- drobna przedsiębiorczość
- drobny przemysł oparty o drewno, torf, żwiry
- ekologiczne przetwórstwo rolno-spożywcze
- ekologiczny przemysł
- elektrownie wiatrowe
- kapitał inwestycyjny zewnętrzny
- współpraca zagraniczna
- niekonwencjonalna energia
- ochrona środowiska
- organizacja imprez o zasięgu ponadregionalnym
- pełna infrastruktura
- powiązanie szlaków turystycznych
- produkcja zdrowej żywności
- przemysł drzewny – rozwój
- przetwórstwo runa leśnego

- rolnictwo specjalistyczne
- rozwój bazy sportów wodnych
- rozwój drobnej wytwórczości
- ekologiczne gospodarstwa rolne
- rozwój rolnictwa
- rozwój turystyki w skali makro
- silne związki zewnętrzne z mniejszością narodową – ukraińską
- sporty jeździeckie
- sporty wodne
- uprawa wierzby, trzciny
- warsztaty artystów
- wymiana międzynarodowa

zagrożenia (zewnętrzne)

- ekspansja dużego przemysłu
- degradacja środowiska
- alkoholizm
- bezrobocie w skali makro
- pogłębiające się bezrobocie wśród młodzieży
- narkomania
- niż demograficzny
- patologie społeczne
- starzenie się społeczeństwa
- wyludnianie się wsi
- zmniejszające się dochody ludności w skali makro
- działalność zorganizowanych grup przestępczych
- koncentracja hodowli wielkostadnej
- niestabilna polityka państwa
- niewłaściwa polityka rolna
- niszczenie naturalnego środowiska
- rozwiązania centralne kosztem gminy
- rozwiązanie krajowego węzła dróg krajowych
- dynamiczny rozwój gmin ościennych
- zagrożenia ekologiczne
- zanieczyszczenie lasów i pól
- zanieczyszczenie środowiska
- zmiana klimatu
- uciążliwy przemysł

Priorytety w poszczególnych dziedzinach:

Cały obszar społeczno-gospodarczy podzielono na pięć obszarów (gospodarka, przestrzeń, ekologia, infrastruktura i społeczność). Dla każdego, z tych obszarów wyznaczono trzy cele pierwszorzędne, bez których dany obszar życia społeczno-gospodarczego nie ma możliwości dalszego rozwoju. Jednocześnie wskazano na trzy cele drugorzędne, które powinny znacznie przyspieszać rozwój w danym obszarze. Dodatkowo wskazano na cele trzeciorzędne, które wspierają rozwój, a czas ich realizacji jest zdeterminowany przez wielość środków budżetowych, wielkość dotacji i napływającego kapitału zewnętrznego i rosnącej siły inwestycyjnej lokalnych podmiotów gospodarczych. Na podstawie takich zhierarchizowanych celów określono priorytety w poszczególnych obszarach życia społeczno-gospodarczego.

E K o L o g i a

Priorytetem ekologicznym jest podejmowanie działań w kierunku poprawy stanu środowiska naturalnego poprzez skuteczne wdrożenie systemu segregacji odpadów stałych na terenie całej gminy przy jednoczesnym stworzeniu warunków do rozwoju gospodarczego w oparciu o walory przyrodnicze z zachowaniem zasad ekorozwoju.

I N F R a S T R u K T u R A

W obszarze infrastruktury priorytetem są działania w kierunku rozbudowy i modernizacji dróg przebiegających w granicach administracyjnych gminy wraz z infrastrukturą okołodrogową, w tym budową i wymianą sieci wodno-kanalizacyjnej. Istotnym elementem są również działania w kierunku rozwoju różnych form budownictwa

G o S P o D a R K A

W obszarze gospodarczym najbardziej istotnym dla rozwoju gospodarczego gminy jest podjęcie działań w kierunku skutecznego wykorzystania funduszy strukturalnych dla rozwoju gminy przy jednoczesnym wykorzystaniu położenia gminy do pozyskania inwestorów poprzez stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości.

P R z E S T R z E Ń

W obszarze przestrzeni priorytetem są działania na rzecz tworzenia i aktualizowania dokumentów planistycznych dających na bieżąco podstawy do realizacji nowych inwestycji przy jednoczesnym opracowaniu pakietu możliwości inwestycyjnych dla inwestorów krajowych i zagranicznych oraz działania w kierunku odnowy obszarów gminy i rewitalizacji dóbr kultury oraz dziedzictwa kulturowego.

S P o Ł E C z N o Ś Ć

W obszarze społecznym priorytetami jest stworzenie warunków dla wszechstronnego rozwoju edukacyjnego młodzieży i społeczeństwa gminy oraz podjęcie działań w kierunku zmniejszenia bezrobocia w szczególności na obszarach wiejskich przy jednoczesnym zabezpieczeniu warunków do właściwego funkcjonowania służby zdrowia i opieki społecznej.

Cele i kierunki działania

Cele pierwszorzędne w każdym z tych obszarów (trzy cele) to takie cele, bez których utrzymanie obecnego status quo (rozwoju danego obszaru) nie jest możliwe.

Cele drugorzędne to cele, które w skrócie można określić jako cele prorozwojowe (ich realizacja przyspieszy rozwój danego obszaru).

Cele trzeciorzędne to cele, które są ważne dla danego obszaru, ale czas i tempo realizacji tych celów zależy od uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych możliwości finansowania (cele rezerwowe).

Dwa najważniejsze z celów określono mianem celów strategicznych dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Celom tym przypisano 50% środków potencjału inwestycyjnego Gminy Białý Bór.

Cztery cele określono mianem priorytetów, dla których realizacji przeznacza się 35% tegoż potencjału. Dla wyznaczonych ośmiu celów niezbędnych przeznaczono 15% tzw. potencjału inwestycyjnego.

Wariant rozwoju obejmuje 14 celów utworzonych na podstawie wcześniej zidentyfikowanych celów w poszczególnych obszarach życia społeczno-gospodarczego Gminy Białý Bór. Poszczególnym zidentyfikowanym w wariantcie celom przypisano kierunki działań.

Cele strategiczne:

- *Podjąć działania w kierunku rozbudowy i modernizacji dróg przebiegających w granicach administracyjnych gminy wraz z infrastrukturą okołodrogową.*
- *Podjąć działania w kierunku rozbudowy sieci wodno-kanalizacyjnej.*

Priorytety

- *Działać na rzecz tworzenia i aktualizowania dokumentów planistycznych dających na bieżąco podstawy do realizacji nowych inwestycji.*
- *Podjąć działania w kierunku skuteczniejszego wykorzystania funduszy strukturalnych dla rozwoju gminy.*
- *Wykorzystać położenie gminy do pozyskania inwestorów i unowocześnienia gospodarki.*
- *Podjąć działania w kierunku poprawy stanu środowiska naturalnego.*

Cele niezbędne

- *Podjąć działania w kierunku dalszej rozbudowy i poprawy infrastruktury publicznej i technicznej.*
- *Podjąć działania w kierunku rozwoju infrastruktury turystycznej.*

- *Podjąć działania w kierunku budowy i rozbudowy infrastruktury oświatowej i społecznej.*
- *Stworzyć warunki mające na celu poprawę życia mieszkańców na terenach wiejskich.*
- *Podjąć działania w kierunku zmniejszenia bezrobocia w szczególności na obszarach wiejskich.*
- *Stworzyć warunki dla wszechstronnego rozwoju edukacyjnego młodzieży i społeczeństwa gminy.*
- *Przeciwdziałać patologiom społecznym.*
- *Podjąć działania w kierunku odnowy obszarów gminy i rewitalizacji dóbr kultury oraz dziedzictwa kulturowego.*

2. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne

Analiza ekonomiczna

Rada Miejska w Białym Borze Uchwałą Nr VI/23/2015 z dnia 31 marca 2015 r. przyjęła wieloletnią prognozę finansową Gminy Biały Bór na lata 2015-2023. Prognoza obejmuje dochody i wydatki bieżące, wydatki majątkowe, wynik budżetu, przychody budżetu, rozchody budżetu, kwota długu wskaźnik spłat i zobowiązań, przeznaczenie prognozowanej nadwyżki budżetowej.

W latach 2015-2023 planuje się:

- przychody w wysokości 15 850 000,00 zł z tytułu pożyczki z Budżetu Państwa w celu poprawy sytuacji finansowej gminy,
- rozchody: spłata kredytów, pożyczek i wykupu obligacji w rozbiu na poszczególne lata, ostatnie raty wykupu obligacji zostały zaplanowane na 2022 rok,
- nadwyżka budżetowa: wypracowana w 2015 roku nadwyżka w wysokości 894 846,03 zł zostanie przeznaczona na spłatę rozchodów, w kolejnych latach wypracowaną nadwyżkę przeznaczono także na pokrycie rat z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek.
- dług: kwota długu na koniec 2015 roku wyniosła 16 947 946,30 zł.

Wielkości zaplanowanych wydatków bieżących w poszczególnych latach prognozy nie przekraczają wielkości dochodów. Wydatki majątkowe zaplanowane na lata 2015-2023 przeznaczone są w większości na zadania jednoroczne.

Zgodnie z prognozą w najbliższych latach planowane jest systematyczne zwiększanie dochodów gminy. Wydatki gminy wraz z biegiem czasu również będą ulegać zwiększeniu, jednakże planowane jest systematyczne zwiększanie dystansu pomiędzy dochodami i wydatkami. Wydatki bieżące na przestrzeni prognozowanej wynoszą aż 86% wszystkich wydatków gminy.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych wydatki bieżące jednostek budżetowych obejmują wynagrodzenia i uposażenia osób zatrudnionych w państwowych jednostkach budżetowych oraz składki naliczane od tych wynagrodzeń i uposażeń, zakupy towarów i usług, koszty utrzymania oraz inne wydatki związane z funkcjonowaniem jednostek budżetowych i realizacją ich zadań statutowych, jak również koszty zadań zleconych do realizacji jednostkom zaliczanym i niezaliczanym do sektora finansów publicznych z wyłączeniem organizacji pozarządowych. Natomiast wydatki majątkowe obejmują: wydatki na zakup i obciążenie akcji oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego oraz wydatki inwestycyjne państwowych jednostek budżetowych oraz dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowywanie kosztów inwestycji realizowanych przez inne jednostki.

Wpływy z podatków i opłat stanowią znaczną część w strukturze dochodów i zakłada się w stosunku do roku 2015 wzrost dochodów z tego tytułu.

Pozytywny wpływ na budżet będzie miała również realizacja programu Rodzina 500+, gdzie szacuje się, że w gminie Biały Bór z rządowego wsparcia dla rodzin skorzysta około 700-800 dzieci w wieku od 0 do 18 lat. Na realizację zadania gmina otrzymała dotacje, która powiększa możliwości uzyskania np. kredytu inwestycyjnego.

Do analizy ekonomicznej wskazać należy również możliwość użycia analizy SWOT zawartej w strategii rozwoju gminy, jako narzędzia dodatkowej diagnozy i planowania strategicznego. w dokumencie w dziedzinie gospodarki wskazano mające wpływ wartości pozytywne, wartości o niewielkim znaczeniu oraz wartości negatywne:

wartość pozytywna

- procent lokalnych podatków w dochodach własnych
- dochód budżetu gminny
- struktura bezrobocia

- handel

wartość o niewielkim znaczeniu

- samodzielność budżetu
- dochód własny
- wydatki z budżet ogółem na 1 mieszkańca
- dotacje celowe

wartość negatywna

- liczba podmiotów gospodarczych
- liczba podmiotów o strukturze kapitałowej
- poziom samozatrudnienia
- kapitał zagraniczny

Analiza środowiskowa

Środowisko na terenie gminy została opisane w rozdziale VII. Oprócz diagnozy stanu środowiska opisanego w tym rozdziale wskazać należy na możliwość użycia analizy SWOT sporządzonej dla potrzeb strategii rozwoju gminy dotyczące zagadnień środowiskowych:

Ekologia – ochrona środowiska

Wartość pozytywna

- ograniczenie szkodliwych dla środowiska technologii
- rosnąca świadomość ekologiczna mieszkańców
- oczyszczanie ścieków płynnych
- ochrona zasobów wodnych
- prawna ochrona zasobów przyrodniczych
- edukacja ekologiczna
- zamierzenia inwestycyjne
- obszary leśne

Wartość o niewielkim znaczeniu

- gazyfikacja
- nowe technologie w pozyskiwaniu energii

Wartość negatywna

- sieć kanalizacyjna
- stan techniczny zbiorników bezodpływowych
- niska emisja
- stosowane technologie dla wytwarzania energii cieplnej
- dzikie wysypiska

Przestrzeń

wartość pozytywna

- obszary o walorach turystyczno-krajobrazowych
- obszary chronionego krajobrazu
- obszary przyjeziorne i przyrzeczne
- Euroregion Pomerania
- położenie komunikacyjne
- obszary rolnicze
- stopień zalesienia

wartość o niewielkim znaczeniu

- obszary zalewowe
- obszary o nieuregulowanym stanie prawnym w zakresie zagospodarowania przestrzennego

wartość negatywna

- tereny popegeerowskie
- nierozwinięte obszary pod względem infrastruktury
- peryferyjne położenie w województwie
- obszary ubóstwa i apatii
- obszary o ograniczonym dostępie komunikacyjnym

W analizie SWOT zwrócono uwagę na walory turystyczne miasta i w nich upatruje się siłę napędową dla rozwoju Gminy co niesie za sobą konieczność zaplanowania odpowiedniej rezerwy terenów inwestycyjnych. Ważną rolę podobnie jak w rozwoju ekonomicznym odgrywają jeziora na terenie miasta i gminy.

W strategii rozwoju gminy określono również cele i kierunki działania dotyczące zagadnień środowiskowych:

- podjąć działania w kierunku poprawy stanu środowiska naturalnego,
- skuteczne wdrożenie systemu segregacji odpadów stałych na terenie całej gminy,
- stworzyć warunki do rozwoju gospodarczego gminy w oparciu walory przyrodnicze z zachowaniem zasad ekorozwoju,
- powstrzymać degradację środowiska naturalnego i podjąć działania w kierunku rozbudowy infrastruktury ochrony środowiska,
- podjąć działania w kierunku poprawy architektury zieleni i zadrzewień na terenie całej gminy,
- podjąć działania w kierunku wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców oraz uwypuklenie walorów turystycznych i przyrodniczych gminy.

Analiza społeczna

Analiza warunków i jakości życia mieszkańców na terenie miasta i gminy została opisana w rozdziale IX. Oprócz diagnozy warunków i jakości życia mieszkańców opisanej w tym rozdziale wskazać należy na możliwość użycia analizy SWOT sporządzonej dla potrzeb strategii rozwoju gminy dotyczące tych zagadnień:

Spółeczność

wartość pozytywna

- wielokulturowość
- więzi społeczne
- tradycje
- kultura masowa
- baza edukacyjna
- przyrost naturalny
- mieszkania komunalne

wartości o niewielkim znaczeniu

- integracja społeczna
- gęstość zaludnienia
- wydatki na ochronę zdrowia
- struktura ludności

wartość negatywna

- odsetek bezrobocia
- obszar patologii społecznej
- aktywność społeczna
- gospodarka komunalna
- wydatki na administrację
- gęstość zaludnienia
- saldo migracji
- infrastruktura społeczna
- obciążenia społeczne

W strategii rozwoju gminy określono również cele i kierunki działania dotyczące społeczności:

- zabezpieczyć warunki do właściwego funkcjonowania służby zdrowia i opieki społecznej,
- podjąć działania w kierunku zmniejszenia bezrobocia w szczególności na obszarach wiejskich,
- stworzyć warunki dla wszechstronnego rozwoju edukacyjnego młodzieży i społeczeństwa gminy,
- podjąć działania w kierunku ciągłego zwiększania bezpieczeństwa mieszkańców gminy,
- przeciwdziałać patologiom społecznym,

- wykorzystać szanse rozwoju gminy opartą na wielokulturowości i znaczącej aktywności społecznej i kulturalnej,
- podjąć działania lobbystyczne na rzecz zmiany uwarunkowań prawnych w zakresie finansowania szkolnictwa mniejszości narodowych,
- partnerska współpraca międzynarodowa z gminami krajów europejskich,
- stworzyć warunki do zahamowania migracji ludności.

Dla gminy Biały Bór została również sporządzona „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Biały Bór na lata 2014-2020.” przyjęta uchwałą Nr XLV/319/2014 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 30 czerwca 2014 r. Dokument ten zawiera szczegółową analizę społeczną przeprowadzoną dla całej gminy, na podstawie której sporządzona została analiza SWOT.

Misją strategii jest: *Zabezpieczenie mieszkańcom Gminy Biały Bór dobrostanu zapewniającego sukcesywny wzrost poziomu życia oraz przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.*

W strategii SRPS wytypowano 8 obszarów priorytetowych: rodzina, osoby bezrobotne, osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, osoby niepełnosprawne, osoby dotknięte przemocą w rodzinie, osoby uzależnione od narkotyków, osoby starsze, osoby bezdomne.

Do każdego z tych obszarów wyznaczono cele strategiczne, które ułatwią realizację celu głównego:

Cel strategiczny 1: Umacnianie rodzin z terenu Gminy Biały Bór w ich prawidłowym funkcjonowaniu.

Cel strategiczny 2: Łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Gminy Biały Bór.

Cel strategiczny 3: zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodzin z Gminy Biały Bór dotkniętych ubóstwem.

Cel strategiczny 4: Poprawa warunków społecznego funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej.

Cel strategiczny 5: Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie i łagodzenie jego skutków.

Cel strategiczny 6: Zahamowanie zjawiska uzależnienia od alkoholu i narkotyków oraz łagodzenie jego skutków.

Cel strategiczny 7: Zapewnienie wsparcia dla osób starszych i ich aktywizacja.

Cel strategiczny 8: Przyjazna polityka mieszkaniowa i przeciwdziałanie bezdomności.

Do najważniejszych czynników społecznych warunkujących dalszy rozwój gminy miasta co niesie za sobą konieczność zapewnienia w dokumentach planistycznych odpowiedniej rezerwy terenów inwestycyjnych, należy zaliczyć zahamowanie negatywnych zjawisk demograficznych, rozwój infrastruktury społecznej i kulturalnej, walka z bezrobociem poprzez zapewnienie przestrzeni do tworzenia miejsc pracy, obsługi ruchu turystycznego.

3. Prognozy demograficzne

Dane dotyczące demografii znajdują się w rozdziale X.

Liczba ludności w latach:

2014 – 5265 mieszkańców

2015 – 5237 mieszkańców

Prognozę zmian demograficznych na terenie Gminy Biały Bór obliczono na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białym Borze. Zgodnie z prognozami przewiduje się systematyczny spadek ludności zamieszkujących tereny miejskie przy jednoczesnym wzroście ilości ludności na terenach wiejskich. Prognozę dotyczącą liczby mieszkańców Gminy Biały Bór do roku 2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela Nr 24 Prognoza demograficzna dla gminy Biały Bór na lata 2016-2020

Gmina Biały Bór	rok				
	2016	2017	2018	2019	2020
Tereny miejskie	2892	3020	3155	3295	3441
Tereny wiejskie	4664	4914	5176	5452	5743
Razem	7.556	7.934	8.331	8.747	9.185

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Biały Bór

4. Możliwości finansowania przez gminę inwestycji służących realizacji zadań własnych gminy

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym samorząd gminy realizuje zadania publiczne o znaczeniu lokalnym, Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. Jedną z kategorii spraw jakie obejmują zadania własne gminy jest infrastruktura techniczna.

Zadania własne z zakresu infrastruktury technicznej można podzielić na zadania dotyczące:

- wodociągów i zaopatrzenia w wodę,
- kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych,
- utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych,
- wysypisk i unieszkodliwiania odpadów,
- zaopatrzenia w gaz,
- zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą,
- gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
- edukacji publicznej i innych wynikających z ustawy o samorządzie gminnym

Źródła finansowania inwestycji infrastrukturalnych:

- dochody własne,
- subwencje,
- dotacje celowe,
- dotacje celowe z funduszy celowych,
- kredyty i pożyczki,
- obligacje komunalne,
- środki ze źródeł pozabudżetowych na zadania własne,
- źródła finansowania ze środków zewnętrznych,

Najbardziej naturalne źródło pozyskiwania przez gminę środków inwestycyjnych to dochody własne powiększone o subwencje.

Infrastruktura techniczna jest również finansowania w dużej mierze z funduszy Unii Europejskiej gdzie w celu zmniejszenia różnic w poziomie gospodarczo-społecznym krajów i regionów Unii Europejskiej zostały powołane różnego rodzaju fundusze.

Fundusz Spójności ma dostarczyć wsparcia finansowego na realizację dużych inwestycji związanych z rozwojem lub modernizacją infrastruktury transportowej i ochrony środowiska.

Zgodnie z treścią ustawy o finansach publicznych gmina może otrzymywać dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań inwestycyjnych. Zgodnie z treścią tych przepisów gmina może otrzymać dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji jako zadania własne z zakresu administracji rządowej, inne zlecone ustawami. Zasady i tryb udzielania dotacji celowych określa ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Zgodnie z treścią ustawy o finansach publicznych gmina może również zaciągnąć kredyty i pożyczki oraz emitować papiery wartościowe m.in. na finansowanie wydatków nie znajdujących pokrycia w planowanych dochodach budżetowych.

Zapisane w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy przedsięwzięcia inwestycyjne z zakresu infrastruktury technicznej, nie są możliwe do zrealizowania w ciągu jednego roku. Powinny być rozważane w większej perspektywie. Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Białý Bór na lata 2015-2023 zakłada w najbliższych latach systematyczne zwiększenie dochodów gminy. Pozwoli to na realizację zadań własnych gminy wstępnie określonych przez studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Prognoza ta nie obejmuje większości inwestycji, które są przewidziane w studium, ponieważ są one dopiero planowane. Źródła finansowania na najważniejsze inwestycje to m.in. środki własne gminy, środki samorządu województwa, środki budżetu państwa, dotacje celowe, kredyty i pożyczki, środki z funduszy Unii Europejskiej.

5. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Z analizy uwarunkowań gminy wynika że zabudowa skupiona jest głównie na terenach o wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w istniejących jednostkach osadniczych.

Tereny mieszkalne, mieszkalno-usługowe występują we wszystkich jednostkach osadniczych jako podstawowy element struktury funkcjonalnej. Tereny zabudowy usługowej skoncentrowane głównie w rejonie centralnym miasta Białý Bór natomiast poza miastem na terenie gminy z nielicznymi

wyjątkami nie występują tereny skoncentrowanych usług. Tereny o funkcji produkcyjnej: w obszarze miasta w przeważającej części zajmują je pojedyncze zakłady. Na terenie gminy – związane są głównie z produkcją rolną a wyjątki stanowią tereny powierzchniowej eksploatacji kruszyw mineralnych. Tereny i obiekty o funkcji rekreacyjnej i turystycznej w terenach atrakcyjnych turystycznie (obwód Sępólno Wielkie, m. Dołgie). Większość miejscowości posiada sieć wodociągową a część kanalizację sanitarną,

Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę

Dokonując bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę uwzględniono analizy ekonomiczne, środowiskowe, społeczne, prognozy demograficzne przy uwzględnieniu możliwości finansowania gminy określono maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażoną w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy. Na potrzeby bilansu terenów wyodrębniono 3 zasadnicze funkcje zabudowy kształtujące strukturę funkcjonalno-przestrzenną miasta:

- funkcję mieszkalną (zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna i jednorodzinna)
- funkcję usługową zawierającą wszelkiego rodzaju usługi zarówno publiczne jak i usługi komercyjne w tym również usługi sportu rekreacji i usługi turystyki
- funkcję produkcyjną

Pozostałe funkcje w ramach których może być realizowana zabudowa pełnią funkcje uzupełniającą w stosunku do wyżej wymienionych (np. infrastruktura techniczna, komunikacja, cmentarze) lub możliwość lokalizacji zabudowy jest związana wyłącznie z zapewnieniem prawidłowego funkcjonowania danego terenu (np. zabudowa związana z gospodarką rolną, leśną klub wodną dopuszczona w przepisach odrębnych).

Funkcja mieszkalna

Zapotrzebowanie na funkcję mieszkalną należy rozumieć jako całościowe zapotrzebowanie gminy i miasta na powierzchnię użytkową zabudowy mieszkaniowej. Do obliczeń związanych z zapotrzebowaniem na nową zabudowę funkcji mieszkalnej nie wprowadzono podziału na zabudowę mieszkaniową jednorodziną i wielorodziną. Zabudowa ta może być realizowana w formie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wolnostojącej, szeregowej lub bliźniaczej, jak również w formie zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, która może być realizowana w formie kilkupiętrowych bloków lub wielorodzinnych willi.

Głównymi czynnikami wpływającymi na zapotrzebowanie gminy w zakresie lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej są:

- polityka gminy związana ze stopniowym zwiększaniem ilości nowych miejsc pracy,
- stopniowe zwiększanie atrakcyjności miasta i ośrodków wiejskich poprzez ich rewitalizację,
- posiadanie dużych zbiorników wodnych w mieście oraz innych miejscowościach gminy (np. Cybulin, Dołgie),
- rozwinięta sieć wodociągowa, kanalizacyjna, energetyczna, drogowa,
- dostępność środków z różnych programów operacyjnych.

Funkcja usługowa

Funkcja usługowa obejmuje zarówno usługi publiczne jak też usługi komercyjne. Usługi publiczne obejmują m.in. usługi związane z publiczną nauką i oświatą, kulturą, opieką zdrowotną i społeczną, administracją. Usługi obejmują również usługi sportu i rekreacji, usługi związane z turystyką i jej obsługą.

Głównymi czynnikami wpływającymi na zapotrzebowanie gminy w zakresie lokalizacji nowej zabudowy usługowej są:

- potrzeby związane z lokalizacją usług o znaczeniu zarówno lokalnym na terenie miasta i ośrodków wiejskich jak też ponadlokalnym na terenie miasta,
- turystyka, która jest perspektywicznym kierunkiem rozwoju gospodarczego, rozbudowa infrastruktury turystyczno-wypoczynkowej,
- rozwój infrastruktury dla turystyki związanej z aktywnym wypoczynkiem na terenie miasta i gminy,
- wysoki poziom bezrobocia co wiąże się z potrzebą tworzenia nowych miejsc pracy,
- posiadanie dużych zbiorników wodnych w mieście oraz innych miejscowościach gminy (np. Cybulin, Dołgie),
- rozwinięta sieć wodociągowa, kanalizacyjna, energetyczna drogowa,

Polityka miasta dąży do realizacji celów określonych m.in. w strategii rozwoju gminy w których rozwój usług w tym związanych z turystyką jest jednym z głównych priorytetów. W ramach tych strategii planuje się przede wszystkim:

- stworzyć spójny program promocji turystycznej i gospodarczej gminy,
- stworzyć warunki mające na celu poprawę życia mieszkańców na terenach wiejskich,
- tworzenie Planów Odnowy Miejscowości dla umożliwienia absorpcji środków UE,
- budowa przestrzeni rekreacyjnej i wypoczynkowej oraz działań integracyjnych w każdej miejscowości gminy,
- stworzyć warunki dla rozwoju przedsiębiorczości, w tym zwłaszcza małych i średnich firm,
- podjąć działania w kierunku odnowy obszarów gminy i rewitalizacji dóbr kultury oraz dziedzictwa kulturowego,
- opracować pakiet możliwości inwestycyjnych dla inwestorów krajowych i zagranicznych,
- podjąć działania w kierunku wykorzystania położenia gminy,
- stworzenie warunków do wykorzystania obszarów gminy prawnie chronionych dla rozwoju turystyki,
- kontynuować działania w kierunku estetyzacji gminy.

Funkcja produkcyjna:

Funkcja produkcyjna obejmuje zabudowę związaną bezpośrednio z produkcją, oraz obiektami składów i magazynów. Do funkcji produkcyjnej zaliczono również zakłady produkcyjne oparte na miejscowych surowcach (głównie wydobywczych).

Czynniki wpływające na zapotrzebowanie gminy w zakresie lokalizacji zabudowy produkcyjnej:

- wysoki poziom bezrobocia co wiąże się z potrzebą tworzenia nowych miejsc pracy
- rozwinięta sieć wodociągowa, kanalizacyjna, energetyczna drogowa,
- możliwość wykorzystania surowców naturalnych (drewno, złoża kopalin),

Polityka miasta dąży do realizacji celów określonych w opracowaniach strategicznych w ramach strategii planuje się przede wszystkim:

- podjąć działania w kierunku skuteczniejszego wykorzystania funduszy strukturalnych dla rozwoju gminy,
- wykorzystywać położenie gminy do pozyskania inwestorów i unowocześnienia gospodarki,
- stworzyć warunki dla rozwoju przedsiębiorczości, w tym zwłaszcza małych i średnich firm,
- stworzyć warunki do powstania zakładów wydobywczych i przerobowych (złoża surowców mineralnych, żwir, wapno, kruszywo, torf),
- podjąć działania w kierunku utworzenia Centrum Wspierania Przedsiębiorczości z funkcją Inkubatora Wiejskiego,
- podjąć działania w kierunku lepszego wykorzystania gospodarczego walorów przyrodniczych,
- umożliwić rozwój przetwórstwa i rolnictwa specjalistycznego, w tym ekologicznego i agroturystyki,
- stworzyć warunki dla lepszego wykorzystania zasobów naturalnych gminy,
- działać na rzecz tworzenia i aktualizowania dokumentów planistycznych dających na bieżąco podstawy do realizacji nowych inwestycji.

Przeprowadzone analizy zarówno stanu istniejącego jak i planowanych przez gminę kierunków rozwoju, pozwalają na określenie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę.

6. Chłonność położonych na terenie gminy obszarów

1. o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej,
2. przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę,
3. porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę

Na potrzeby Studium oszacowano chłonność (rozumiana jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażona w ilości powierzchni użytkowej) położonych na terenie gminy obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w podziale na następujące funkcje zabudowy:

- funkcja mieszkalna (wielorodzinna i jednorodzinna),
- funkcja usługowa zawierająca wszelkiego rodzaju usługi zarówno publiczne jak i usługi komercyjne, w tym również usługi sportu i rekreacji i usługi turystyki,
- funkcja produkcyjna,

- pozostałe tereny niezabudowane jak również tereny związane z komunikacją i infrastrukturą techniczną.

Pod pojęciem pozostałe tereny należy rozumieć wszystkie tereny niezaliczone do powyżej wymienionych funkcji. W przeważającej części są to tereny rolnicze (grunty orne, łąki pastwiska, sady), tereny zielone (w tym lasy, ogrody działkowe, zieleń urządzona), wody powierzchniowe oraz tereny obsługi komunikacyjnej.

Przy założeniu dotychczasowych proporcji zachodzących pomiędzy powierzchniami odpowiednich funkcji, jak również ich procentowym udziale w całości terenów zabudowanych, oraz biorąc pod uwagę tereny towarzyszące zabudowie poszczególnych funkcji takie jak związane z obsługą komunikacyjną oraz zielenią urządzoną, na obszarach o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, chłonność rozumiana jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażona w powierzchni użytkowej w podziale na funkcje zabudowy, kształtuje się następująco:

- Istniejące tereny zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej z usługami – 6,047 ha
- Istniejące tereny zabudowy usługowej w tym celu publicznego – 0,479 ha
- Istniejące tereny zabudowy produkcji i składowania – 3,106 ha

Dla obliczenia powierzchni użytkowej zabudowy przyjęto 60% powierzchni terenu

Dla zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej z usługami

Istniejące: 39 156 m² powierzchni użytkowej – liczba mieszkańców 12,4/m²

Projektowane: 15 530 m² powierzchni użytkowej – liczba mieszkańców 8,42/m²

Szacuje się chłonność terenów na poziomie 23%.

Dla zabudowy produkcyjno-składowej

Istniejące: 18 636 m² powierzchni użytkowej

Projektowane: 4 500 m² powierzchni użytkowej

Szacuje się chłonność terenów na poziomie 24,1%

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obowiązujące na terenie gminy obejmują zarówno tereny zlokalizowane w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej jak i tereny bezpośrednio przylegające do tej struktury, czy też bardziej od niej oderwane.

Tereny zlokalizowane w zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, a jednocześnie objęte ustaleniami obowiązujących planów zostały zbilansowane w poprzednim punkcie a tym samym nie zostały uwzględnione w poniższych wyliczeniach. Powierzchnia użytkowa została wyliczona na podstawie powierzchni terenów zlokalizowanych poza zwartą strukturą oraz na podstawie intensywności zabudowy zapisanej dla poszczególnych terenów w planach miejscowych. Przy czym, ponieważ w planach miejscowych dla intensywności zabudowy każdorazowo określony był przedział, przyjęto do obliczeń przeciętna wartość intensywności zabudowy mieszczącą się w przedziałach określonych przez plany.

W związku z powyższym chłonność położonych na terenie gminy obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę innych niż położone w zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, rozumiana jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażona w powierzchni użytkowej zabudowy w podziale na funkcje kształtuje się następująco:

W planach miejscowych:

Dla zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej z usługami oraz mieszkalno-turystycznej

Istniejące: 39 156 m² powierzchni użytkowej

Projektowane: 2 999 400 m² powierzchni użytkowej

Szacuje się chłonność terenów na poziomie 76,60%

Łącznie z zabudową mieszkaniową poza granicami planu – 99,6%. Sytuacja ta wskazuje iż planowana zabudowa znacząco przewyższa potrzeby gminy, lecz z uwagi na położenie planu spodziewa się iż będzie ona zaspokajała nie tylko potrzeby mieszkańców gminy, ale również gmin ościennych. Biorąc pod uwagę niepewność procesów rozwojowych istnieje możliwość zwiększenia zapotrzebowania o 30%.

Dla zabudowy produkcyjno-technicznej

Istniejące: 0 m² powierzchni użytkowej

Projektowane: 2 584,44 m² powierzchni użytkowej

Szacuje się chłonność terenów - nie szacuje się chłonności z uwagi na brak ww. zabudowy na terenie gminy.

Dla zabudowy infrastruktury technicznej

Istniejące: 0 m² powierzchni użytkowej

Projektowane: 52 440,0 m² powierzchni użytkowej

Szacuje się chłonność terenów - nie szacuje się chłonności z uwagi na brak ww. zabudowy na terenie gminy.

Dla zabudowy produkcyjnej – infrastruktura (OZE)

Istniejące: 0 m² powierzchni użytkowej

Projektowane: 18 737 400,00 m² powierzchni użytkowej

Szacuje się chłonność terenów - nie szacuje się chłonności z uwagi na brak ww. zabudowy na terenie gminy.

Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę przewyższa sumę powierzchni użytkowej istniejącej zabudowy oraz zarezerwowanej w planach miejscowych.

W studium wyznacza się więc nowe tereny pod zabudowę głównie jako uzupełnienie zabudowy istniejącej w granicach istniejących jednostek osadniczych oraz terenach do nich przyległych. Największy planowany teren zabudowy mieszkaniowej jest w mieście Białý Bór, terenach przyległych, oraz w miejscowości Dołgie, **a także zabudowy o funkcji mieszkaniowo-rekreacyjnej (rezydencjonalnej) w rejonie jeziora Bielsko**. Gmina planuje przeznaczyć część terenów w istniejących jednostkach osadniczych pod usługi zwłaszcza celu publicznego (m. Białý Bór, Białý Dwór, Stepień, Kazimierz, Cybulin, Kaliska). Systematycznie rośnie również powierzchnia terenów powierzchniowej eksploatacji kruszywa mineralnego (planowane są **nowe** kopalnie kruszywa naturalnego w Sępólnie Małym, **Białej, Stepieniu, Białej, Dołgie** i Biskupicach). Zwiększa się również powierzchnia terenów turystyczno-rekreacyjnych w tym zabudowa rekreacji indywidualnej (planowane głównie w obrębie ewidencyjnym Sępólno Wielkie).

W zmianie studium przewiduje się nowe tereny inwestycyjne przewidziane dla realizacji następujących funkcji:

- **zabudowa mieszkaniowo-rekreacyjna – obszar o powierzchni ok. 15 ha przewidywany dla lokalizacji ekstensywnej zabudowy w rejonie jeziora Bielsko – wydzielenie nie więcej niż 30 działek budowlanych, o maksymalnej powierzchni użytkowej zabudowy 9000 m²,**
- **zabudowa produkcyjna, w tym produkcji rolno-spożywczej – obszar o powierzchni ok. 18 ha przewidywany dla lokalizacji funkcji gospodarczych,**
- **tereny dopuszczalnej eksploatacji kopalni – docelowo obszar o powierzchni ok. 694 ha - funkcje specjalistyczne związane z istnieniem kopaliny**
- **lokalizacja obiektów i urządzeń dla potrzeb instalacji do wytwarzania, przetwarzania i magazynowania wodoru – obszar o powierzchni ok. 19 ha; funkcje specjalistyczne, związane ze źródłami wytwórczymi OZE,**
- **lokalizacja obiektów potencjalnej stacji elektroenergetycznej 400/220/110kV, związanej z przebiegiem projektowanej elektroenergetycznej linii przesyłowej o napięciu 2x400kV relacji Dunowo - Żydowo Kierzkowo - Piła Krzewina wraz z magazynami energii w rejonie osady Miłobądz - funkcje specjalistyczne, związane z planowanym przebiegiem sieci elektroenergetycznej,**
- **lokalizacja planowanych farm fotowoltaicznych, w tym dopuszczalna lokalizacja urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł o mocy zainstalowanej większej niż 500kW (wolnostojących urządzeń fotowoltaicznych wraz z obiektami towarzyszącymi: nadziemną infrastrukturą techniczną, komunikacją**

i magazynami energii) - obszar o powierzchni ok. 2542 ha; funkcje specjalistyczne, związane z produkcją energii z odnawialnych źródeł energii (OZE) – energii słońca.

Spośród wyżej wymienionych funkcji bilansowanie terenów zabudowy jest istotne jedynie dla zabudowy mieszkaniowej, która wymagać może po stronie gminy zobowiązań finansowych chociażby w postaci realizacji zadań własnych samorządu w zakresie infrastruktury technicznej i komunikacji publicznej. Jednakże planowana zabudowa mieszkaniowo-rekreacyjna, przewidywana dla lokalizacji zabudowy o charakterze rezydencjonalnym przewiduje możliwość lokalizacji zwartego zespołu zabudowy i wydzielenia nie więcej niż 30 działek budowlanych, co stanowi wielkość znikomą w stosunku do przewidywanych dotychczas terenów rozwojowych w podstawowym dokumencie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Białý Bór (2016). Wzrost terenów planowanych pod zainwestowanie stanowi zatem jedynie korektę dotychczas wyznaczonych rezerw terenowych w przeznaczeniu zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna czy rekreacyjna; nie wpłynie znacząco na bilans terenów zabudowy o takiej funkcji w gminie. Szacowana wielkość nowych terenów inwestycyjnych planowanych w ramach zmiany studium zawiera się w granicach obliczonego zapotrzebowania na planowane funkcje.

Pozostałe planowane tereny nowego zainwestowania i zabudowy dotyczą funkcji, które związane są z istniejącym w miejscu ich lokalizacji surowcem, możliwością wyprowadzenia energii elektrycznej czy indywidualnymi potrzebami inwestycyjnymi, w związku z czym funkcje te nie mogłyby być realizowane w innych rejonach gminy. Dodatkowo w przypadku realizacji funkcji specjalistycznych (eksploatacji kopalin, czy paneli fotowoltaicznych) nie występuje powierzchnia użytkowa zabudowy podlegająca bilansowaniu. Należy przyjąć zatem, iż zawierają się one w granicach zapotrzebowania gminy na takie specjalistyczne funkcje. Ponadto nie mają wpływu na zobowiązania budżetowe gminy, a stanowią ofertę inwestycyjną gminy, przyczyniając się do wzmacniania wizerunku gminy, jako innowacyjnej gospodarczo.

Podsumowując, zasadne jest rezerwowanie nowych terenów inwestycyjnych, na których istnieje duże prawdopodobieństwo ich realizacji, w związku ze składanymi wnioskami potencjalnych inwestorów. Tym bardziej, że dotychczasowe rezerwy terenów pozostają często niewyczerpane przez wiele lat co może świadczyć, iż ich lokalizacja nie znajduje zainteresowania inwestorów.

7. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej służących realizacji zadań własnych gminy zostały określone w punkcie 4.

8. Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy

Zgodnie z art. 7 ustawy o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r., poz. 1309) do zadań własnych gminy należą m.in. sprawy realizacji sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest dokumentem określającym przede wszystkim kierunki rozwoju. Realizacja nowej zabudowy będzie związana niejednokrotnie z realizacją infrastruktury technicznej, drogowej oraz społecznej. Szczegółowa lokalizacja infrastruktury technicznej, społecznej czy drogowej będzie uszczegółowiana i realizowana dopiero na etapie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Na etapie sporządzania planów miejscowych będą opracowywane prognozy skutków finansowych uchwalenia planu miejscowego, w których zostaną określone skutki uchwalenia planu miejscowego, zarówno te pozytywne (wpływy do budżetu) jak również skutki powodujące wydatki.

Na wielkość wydatków gminy dotyczących realizacji inwestycji wynikających z konieczności realizacji zadań własnych gminy wpływ ma wiele czynników m.in.:

- zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w tym m.in. dot. realizacji dróg publicznych,
  - zapisy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego m.in. dot. realizacji infrastruktury technicznej,
  - kolejność realizacji planów miejscowych (np. lokalizacja planu w stosunku do wykształconej struktury),
  - wysokość subwencji czy dotacji celowych otrzymanych na realizację zadań własnych
- wysokość pozyskanego finansowania ze środków zewnętrznych.

W przypadku realizacji inwestycji na terenach położonych w wykształconej już zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej koszty ponoszone przez gminę będą mniejsze w odróżnieniu od terenów pod nowe inwestycje poza zwartą strukturą.

Zakłada się iż stopniowa realizacja zadań własnych przewidzianych w Studium przy jednoczesnym ich współfinansowaniu z subwencji, dotacji środków pozabudżetowych oraz środków zewnętrznych nie przewyższy możliwości finansowych budżetu miasta.

Biorąc pod uwagę możliwości finansowe gminy realizacja przez gminę infrastruktury komunikacyjnej, infrastruktury technicznej i społecznej związana będzie głównie z zaspokojeniem potrzeb w stosunku do zabudowy istniejącej i jej uzupełnienia w tym względzie.

Z chwilą realizacji nowej zabudowy zwłaszcza zabudowy mieszkaniowej niezbędna będzie realizacja inwestycji związanych z jej funkcjonowaniem. Są to sieci komunikacyjne i infrastruktura techniczna, a także związana z nią infrastruktura społeczna.

W związku z ograniczonymi możliwościami finansowymi gminy zaopatrzenie w sieć komunikacyjną, infrastrukturę techniczną i społeczną należy realizować w następującej kolejności:

- w pierwszej kolejności na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, w granicach jednostki osadniczej,
- na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę,
- w dalszej kolejności realizację zabudowy na terenach przyległych do jednostek osadniczych z wykorzystaniem istniejącego uzbrojenia terenu.

Na obszarach innych niż ww. wymienione realizację zabudowy wraz z niezbędną infrastrukturą przewidzieć wyłącznie w sytuacji braku dostatecznej ilości terenów przeznaczonych pod dany rodzaj zabudowy położonych na ww. obszarach, przy czym w pierwszej kolejności na obszarach w najwyższym stopniu przygotowanych do zabudowy, przez co rozumie się obszary charakteryzujące się najlepszym dostępem do sieci komunikacyjnej oraz najlepszym stopniem wyposażenia w sieci wodociągowe, kanalizacyjne, elektroenergetyczne, gazowe, ciepłownicze oraz sieci i urządzenia telekomunikacyjne, adekwatnych dla nowej, planowanej zabudowy.

W tym przypadku należy również brać pod uwagę oprócz uwarunkowań ekonomicznych również uwarunkowania środowiskowe (w tym położenie na terenach tereny prawnie chronionych) oraz inwestycje służące zaspokojeniu podstawowych potrzeb społecznych.

XIII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW

1. Struktura własności gruntów na obszarze miasta i gminy Biały Bór

Tabela Nr 25 Struktura własności gruntów na obszarze miasta i gminy Biały Bór

Władanie	Pow. ogólna [ha]	Jedn. Tery.	Pow.	Użytki rolne	Grunty leśne, zadrz., zakrz.	Grunty zabud., zurbaniz.	Grunty pod wodami	Użytki ekolog.	Nieuż ytki	Tereny różne
Grunty SP z wyłącz. przekaz. w użytkowanie wieczyste	16953	Miasto	932	171	415	20	319	0	7	0
		Wieś	16021	1952	13187	83	390	50	359	0
Grunty SP przekaz. w użytk. wieczyste	92	Miasto	18	3	0	15	0	0	0	0
		Wieś	74	0	10	49	11	0	4	0
Grunty gmin i zw. międzygm. z wyłącz. przekaz. w użytkowanie wieczyste	504	Miasto	101	47	1	49	1	0	3	0
		Wieś	403	86	10	289	9	0	9	0
Grunty gmin i związków międzygminnych przekazane w użytk. wieczyste	10	Miasto	7	1	0	6	0	0	0	0
		Wieś	3	0	0	1	0	0	0	0
Grunty osób fizycznych	6631	Miasto	183	138	2	38	0	0	5	0
		Wieś	6448	5715	426	77	4	0	226	0
Grunty spółdzielni	3	Miasto	0	0	0	0	0	0	0	0
		Wieś	3	2	0	1	0	0	0	0
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	61	Miasto	5	1	0	4	0	0	0	0
		Wieś	56	52	0	2	0	0	2	0
Grunty powiatów (wyłącz. przekaz. w użytk.)	120	Miasto	10	0	0	0	0	0	0	0
		Wieś	110	0	0	110	0	0	0	0
Grunty województw (wyłącz. przekaz. w użytk.)	1	Miasto	1	0	0	1	0	0	0	0
		Wieś	0	0	0	0	0	0	0	0
Grunty będące przedmiotem własn. i władania innych osób	2568	Miasto	7	2	0	5	0	0	0	0
		Wieś	2561	2361	152	6	0	0	42	0
RAZEM:	26961	Miasto	1264	363	418	148	320	0	15	0
		Wieś	25697	10170	13785	618	414	50	642	0

Głównymi właścicielami na terenie miasta i gminy Biały Bór są Skarb Państwa (16953 ha), osoby fizyczne (6331 ha) oraz grunty będące przedmiotem własności i władania innych osób (2568 ha).

Na terenie miasta grunty głównie należą do Skarbu Państwa (73,7% gruntów), kolejną grupę stanowią grunty osób fizycznych (14,5%) oraz grunty gmin i związków międzygminnych (z wyłączeniem przekazanych w użytkowanie wieczyste) – 8,0%.

Analogicznie sytuacja ma miejsce na terenie gminy Biały Bór, gdzie główną grupę stanowią grunty będące własnością Skarbu Państwa (z wyłączeniem przekazanych w użytkowanie wieczyste) stanowiące 62,3% ogółu gruntów. Drugą co do wielkości są grunty osób fizycznych (25,0%) oraz grunty gmin i związków międzygminnych (z wyłączeniem przekazanych w użytkowanie wieczyste) – 1,5%.

XIV. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Obiekty i obszary na terenie gminy Biały Bór mogą być chronione w ramach:

- Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody³
- Ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych
- Ustawy z dnia **20 lipca 2017 r.** Prawo wodne,
- Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze,
- Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

We wcześniejszych rozdziałach opisano obszary ochrony przyrody: Obszary Chronionego Krajobrazu, rezerваты, obszary Natura 2000 i pomniki przyrody. Wyszczególniono obszary gruntów rolnych klasy III oraz wody powierzchniowe. Ponadto zamieszczono wojewódzką ewidencję zabytków i rejestr zabytków. Poza wymienionymi we wcześniejszych rozdziałach formami ochrony przestrzeni i terenów nie występują inne tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych.

XV. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Na obszarze gminy nie występują obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych. Według Systemu Osłony Przeciwoświsowej Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie, na terenie gminy Biały Bór występują jedynie obszary predysponowane do występowania ruchów masowych. Są to obszary w rejonie dolin jezior: Bielsko, Łobez, Cieszęcino, Dołgie, Wietrzno, Przyradz, Głębokie, Oblica, Piekiełko II, Grębosz oraz okolice miejscowości Kamienna.

XVI. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH

Na terenie Gminy Biały Bór występują obficie złoża piasku i żwiru. Znajduje się tu **21** udokumentowanych tego typu złóż. Aktualnie eksploatowane są złoża: Stepień, Biały Dwór, Kasiborek oraz Kazimierz, Sępólno Wielkie.

W większości przypadków wydobywanie kopali zaliczone jest do przedsięwzięć mogących znacząco lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Dotyczy to głównie odkrywkowego wydobywania kopalin z obszaru górniczego o powierzchni większej niż 2 ha lub o wydobyciu większym niż 20000 m³ na rok. Inwestor ubiegający się o uzyskanie koncesji musi wyprzedzająco uzyskać decyzję w sprawie środowiskowych uwarunkowań zgody na realizację przedsięwzięcia, z reguły poprzedzoną opracowaniem raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko z udziałem społeczeństwa, tj. postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko.

³ W związku z częstymi zmianami treści ustaw i koniecznością sporządzania raz w roku tekstu jednolitego pominięto Dzienniki Urzędowe (publikatory) wymienionych ustaw.

Zasoby wód podziemnych

Podstawowe zasoby wód podziemnych zgromadzone są w utworach czwartorzędowych o dużym udziale zwartych obszarów o braku izolacji pierwszego użytkowego poziomu wodonośnego. Stopień zabezpieczenia użytkowych warstw wodonośnych utworami nieprzepuszczalnymi lub słabo przepuszczalnymi jest zróżnicowany. Cechą charakterystyczną jest duży udział zwartych obszarów o braku izolacji pierwszego użytkowego poziomu wodonośnego co stanowi potencjalne zagrożenie dla przenikania zanieczyszczeń z powierzchni terenu i zanieczyszczonych wód powierzchniowych. Obszary te znajdują się w rejonie pomiędzy miejscowościami Sępólno Wielkie - Stepień - Białe Bórze - Kołtki.

Na terenie gminy Białe Bórze znajdują się dwa Główne Zbiorniki Wód Podziemnych. ***Przyporządkowanie jednolitych części wód podziemnych do właściwych dorzeczy nastąpiło zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie sposobu ustalenia i ewidencjonowania przebiegu granic obszarów dorzeczy, regionów wodnych oraz zlewni (Dz. U. z 2017 r., poz. 2505).***

Tabela Nr 26 Parametry Głównych Zbiorników Wód Podziemnych

Nr GZWP	Nazwa GZWP	Typ ośrodka	Wiek skał	Powierzchnia GZWP [km ²]	Zasoby dostępne [m ³ /dl]
120	Zbiornik międzymorenowy Bobolice	porowy	Zbiornik czwartorzędowy międzymorenowy	354,9	63 200
126	Zbiornik Szczecinek	porowy	Zbiornik czwartorzędowo – trzeciorzędowy morenowy	1345,5	166 000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatu Szczecineckiego

Szacunkowo około 75% powierzchni terenu gminy znajduje się w zasięgu obszaru Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) 120 „Bobolice”, a fragment zachodni gminy w zasięgu GZWP 126 Szczecinek.

XVII. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Na terenie gminy Białe Bórze tereny górnicze w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze. Eksploatacji w obszarze górniczym podlegają kruszywa naturalne

Tabela Nr 27 Tereny górnicze na terenie gminy Białe Bórze

Lp.	Id złoża	Nazwa terenu	Numer w rejestrze	Status terenu górniczego
1.	12209	Kazimierz	10 – 16/2/13	aktualny
2.	11127	Sępólno Wielkie II	10 – 16/1/38	aktualny
3.	10117	Kasiborek I	10 – 16/1/56a	aktualny
4.	1358	Białe Dwórze	10 – 16/2/88	aktualny
5.	14822	Stepień V	10 – 16/3/164	aktualny
6.	8036	Kazimierz I	10 – 16/1/5a	aktualny
7.	9452	Stepień II – Pole I	10 – 16/1/39b	aktualny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Państwowego Instytutu Geologicznego

Tabela Nr 28 Rodzaj kopalin wydobywanych na podstawie aktualnych koncesji na wydobywanie złoża

Lp.	Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Sposób i system eksploatacji złoża	Obszar i teren górniczy – nazwa, decyzje	Obszar górniczy [m ²]	Teren górniczy [m ²]	Koncesja na wydobywanie
1.	Kazimierz II I	Torf i kreda jeziorna	Odkrywkowy	Kazimierz I (torf), Kazimierz II (kreda jeziorna). Ustanowiony decyzją Wojewody Zachodniopomorskiego SR – GGW/7415/7/02 z dnia 4.09.2002 r.	190557 – torf 55350 – kreda jeziorna	190 557,00	decyzja Wojewody Zachodniopomorskiego SR – GGW/7415/7/02 z dnia 4.09.2002 r.
2.	Stepień	Kruszywo naturalne, piaski i żwiry	Odkrywkowy, stokowo-wgłębny	Stepień II – pole I (obszar górniczy), Stepień II (teren górniczy). Ustanowiony decyzją znak WRiOŚ.III – WP/7515/4/10 z dnia 31 marca 2010 r.	192 857,00	233 804,00	decyzja Wojewody Zachodniopomorskiego SR – GGW/7415/21/03 z dnia 5.12.2003 r.
3.	Biały Dwór	Kruszywo naturalne, piaski i żwiry	Odkrywkowy, ścianowy	Biały Dwór decyzją Marszałka Województwa WRiOŚ.II – WP/7515/4/07 z dnia 30.05.2007 r.	1 297 116	1 297 116	decyzja Marszałka Województwa WRiOŚ.II – WP/7515/4/07 z dnia 30.05.2007r.
4.	Kasiborek I	Kruszywo naturalne, piaski i żwiry	Odkrywkowy, stokowo-wgłębny	Kasiborek i ustanowiony decyzją Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego znak WOŚ.III.7422.49.2012.2 013.WP z dnia 28.01.2013 r.	324 450	360 542	Decyzja Wojewody Zachodniopomorskiego znak SR – GGW/7415/6/05 z dnia 21.06.2005 r.
5.	Kazimierz	Kruszywo naturalne, piaski i żwiry	Odkrywkowy, wgłębny	Kazimierz ustanowiony decyzją Starosty Szczecineckiego RS.751-4/5/2009 z dnia 25.06.2009r.			decyzja Starosty Szczecineckiego RS.751-4/5/2009 z dnia 25.06.2009r.
6.	Kazimierz – Lisia Jama	Kruszywo naturalne	Odkrywkowy, ściankowo-wgłębny	Stepień V ustanowiony decyzją Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego znak WOŚ.III.7422.46.2012.7 9 z dnia 12.12.2012 r.	2 844 546,00	2 844 546,00	Decyzja Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego znak WOŚ.III.7422.46.2 012.79 z dnia 12.12.2012 r.
7.	Sępólno Wielkie	Kruszywo naturalne	Odkrywkowy, ściankowo-wgłębny	dokumentacja zatwierdzona decyzją Wojewody Zachodniop. z dnia 5.12.2003 r. znak: SR – GGW/7415/21/03			decyzja Starosty Szczecineckiego
8.	Sępólno Wielkie 4	Kruszywo naturalne	Odkrywkowy, ściankowo-wgłębny	dokumentacja zatwierdzona decyzją Marszałka z dnia 4.10.2013 r. znak: WOŚ.III.7427.10.2013.W P	575 045		Decyzja Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego znak WOŚ.III.7422.10.2 015.WP z dnia 21.05.2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatu Szczecineckiego

Obszary Górnicze na terenie gminy Białe Bórze:

- Stepień II - kruszywo naturalne
- Kazimierz I - torf
- Biały Dwór – kruszywo naturalne
- Kasiborek I – kruszywo naturalne
- Stepień V - kruszywo naturalne
- Sępólno Wielkie II – kruszywo naturalne

- Sępólno Wielkie 4

XVIII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE W SZCZEGÓLNOŚCI ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

1. Komunikacja

Na terenie gminy znajdują się drogi publiczne 3 kategorii: krajowe, powiatowe i gminne. Charakterystyczne położenie gminy na skraju województwa oraz regionów geograficznych spowodowało, że brak jest dróg kategorii wojewódzkiej czyli znaczenia regionalnego. Rolę dróg kategorii wojewódzkiej, a więc łączących miasto Białły Bór z innymi, sąsiednimi miastami, pełnią drogi krajowe. Mimo charakteru typowo tranzytowego, mają one podstawowe znaczenie dla gminy, zwłaszcza dla samego Białłego Boru.

Tabela Nr 29 Wykaz dróg na terenie miasta i gminy Białły Bór

lp.	rodzaj drogi	długość [km]
1.	Krajowa (Nr 20 i 25)	33,50
2.	Powiatowa	76,00
3.	Gminna (publiczna)	39,96
SUMA:		151,46

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GDDKiA

Drogi krajowe

Przez teren gminy Białły Bór przebiega droga krajowa Nr 20 oraz Nr 25.

Drogi krajowe nr 20 i nr 25 na terenie gminy Białły Bór zakwalifikowane zostały zarządzeniem nr 45 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 13 lipca 2015 r., zmieniającym zarządzenie w sprawie klas istniejących dróg krajowych, do dróg głównych, oznaczonych symbolem G. Zgodnie z treścią załącznika nr 1 do Rozporządzenia Ministra Infrastruktury i [Budownictwa](#) z dnia **21 kwietnia 2017 r.** w sprawie wykazu dróg krajowych oraz dróg wojewódzkich, po których mogą poruszać się pojazdy o dopuszczalnym nacisku pojedynczej osi do 10 t, oraz wykazu dróg krajowych, po których mogą poruszać się pojazdy o dopuszczalnym nacisku pojedynczej osi do 8 t (Dz. U. z **2017 r.**, poz. **878**), drogi krajowe na terenie gminy Białły Bór zaliczone zostały do dróg po których mogą poruszać się pojazdy o dopuszczalnym nacisku pojedynczej osi do 10 t.

Tabela Nr 30 Wykaz dróg krajowych

Lp.	Zakres terytorialny	Numer Drogi	Relacja drogi	Długość drogi [km]	Powierzchnia jezdni (tys. m²)
1.	Gmina Biały Bór	20	Szczecinek – Biały Bór – Miastko	18,0	111,0
2.		25	Bobolice – Biały Bór – Człuchów	9,5	57,0
SUMA:				27,5	168,0
4.	Miasto Biały Bór	20	Szczecinek – Biały Bór – Miastko	3,0	18,0
5.		25	Bobolice – Biały Bór – Człuchów	3,0	21,0
SUMA:				6,0	39,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GDDKiA

Droga krajowa Nr 20 (Stargard – Chociwel – Węgorzyno – Drawsko Pomorskie – Czaplinek – Szczecinek – Białły Bór – Miastko – Bytów – Kościerzyna – Żukowo – Gdynia) na terenie gminy Białły Bór stanowi część trasy łączące nadmorskie miejscowości jak Słupsk czy Ustkę ze Szczecinkiem,

a następnie do Piły i Poznania drogą krajową Nr 11. Zgodnie z prowadzoną ewidencją droga krajowa nr 20 na terenie gminy Białły Bór przebiega pomiędzy km 150+510, a km 171+433.

Droga ma mniejsze znaczenie komunikacyjne niż krajowa nr 25. Według generalnego pomiaru ruchu przeważa na niej ruch gospodarczy. Udział w ruchu samochodów ciężarowych i autobusów jest nieco niższy niż przeciętna w kraju dla tego typu dróg, wynoszącą 18,6%.

Kolejną istotną gałąź komunikacji stanowi droga Nr 25 (Bobolice – Białły Bór – Człuchów – Sępólno Krajeńskie – Koronowo – Bydgoszcz – Inowrocław – Strzelno – Ślesin – Konin – Kalisz – Ostrów Wielkopolski – Antonin – Oleśnica) łącząca (Kołobrzeg, Koszalin) Bobolice z Człuchowem i dalej do Bydgoszczy, Warszawy. Zdecydowanie najważniejsza droga na obszarze kilku ościennych gmin. Przez gminę przebiega w km 9+287, a km 21+955 w tym przez miasto Białły Bór (bez odcinka nieciągłości wynikającego z pokrywania się z drogą nr 20 na terenie miasta). Szerokość jezdni 6,0 m (w terenie zabudowanym 6,4 do 7,2 m) i korony 11,5 m. Łuki poziome przebudowane na R=250 i 350 m, jednak występuje kilka nienormatywnych o promieniach 110, a nawet w Białym Borze - 50 m.

Nawierzchnia jest w stosunkowo dobrym jeszcze stanie technicznym. Droga ma duże znaczenie gospodarcze dla regionu i ponadregionalne. Jednak według klasyfikacji wprowadzonej przez Biuro Planowania Rozwoju Sieci Drogowej w Warszawie zaliczono ją do dróg o charakterze ruchu rekreacyjnego. Oznacza to, że według pomiarów ruchu na drodze tej występują małe różnice sezonowe ruchu, natomiast wyraźne są wahania tygodniowe. Ruch w soboty, niedziele i święta jest wyraźnie wyższy niż w pozostałe dni tygodnia.

Zadania związane z utrzymaniem i przebudową istniejących dróg krajowych na terenie gminy Białły Bór realizowane będą (w miarę możliwości) głównie w ramach dotychczasowych granic pasa drogowego. Na przestrzeni ostatnich lat poddanych zabiegom zostało (łącznie z odcinkami dróg zakończonymi do końca 2015 r.) ponad 25 km dróg krajowych na terenie gminy Białły Bór, a koszt wszystkich ww.prac wyniósł około 25 mln zł.

W opracowanym w 2001 r. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Białły Bór przewidziano rezerwę terenu pod realizację obwodnicy na ciągu drogi krajowej dla miasta Białły Bór. Dla przyjętej koncepcji jej przebiegu opracowano miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Drogi powiatowe

Na terenie gminy znajduje się 8 dróg powiatowych o łącznej długości 76 km, mających znaczenie jedynie miejscowe. Jednak dla gminy mają znaczenie zasadnicze, zapewniając połączenia poszczególnych miejscowości ze sobą oraz stanowią podstawowy dojazd do miejsc znaczenia turystycznego i w mniejszym zakresie gospodarczego.

Stan techniczny dróg obecnie jest zły. Są to drogi w planie kręte, o nienormatywnych łukach poziomych i pionowych i nie zmodernizowanych przejściach przez miejscowości. Jezdnie o szerokości najczęściej 3,0-3,5 m, nie zapewniają szybkich i bezpiecznych połączeń. Nawierzchnie bitumiczne w stanie złym, wymagają poszerzenia i wzmocnienia. 12% nawierzchni jest obecnie nieutwardzonych.

Tabela Nr 31 Wykaz dróg powiatowych

Lp.	Numer drogi	Relacja	Długość drogi (km)	W tym o nawierzchni twardej (km)	Średnia szerokość jezdni (km)
1.	3578Z	(Drzewiany) – granica powiatu - Sępólno Wielkie – do drogi krajowej nr 25	9,538	9,538	4 – 6
2.	1253Z	Odc. Od drogi krajowej nr 25 – Sępólno Małe – Sępólno Wielkie – Kołtki – granica powiatu	12,509	12,509	4 – 6
3.	1255Z	Kołtki – Kaliska – Białły Bór – do drogi krajowej nr 20	6,943	6,943	3,5 – 4
4.	1254Z	Cybulin (od drogi gminnej) – Sępólno Wielkie	3,156	1,290	3
5.	1256Z	Białły Bór (od drogi krajowej nr 25) – Brzeźnica – Grabowo – gr. woj. (Koczała)	9,636	9,636	3,5
6.	1272Z	Drężno – Kazimierz – Biskupice – Białły Bór – do drogi krajowej nr 20	8,090	8,090	3,5 – 6
7.	3581Z	Drężno – Stepień – Drzonowo – Bielica	14,600	14,600	3 – 6
8.	1275Z	Stepień – Dołgie – droga krajowa nr 20 – Dyminek – Bielica	12,349	8,909	3 – 3,5
Razem w gminie			76,821	71,515	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Zarządu Dróg w Szczecinku

Drogi gminne

Fundamentalne znaczenie dla funkcjonowania gminy ma nie tylko sieć dróg powiatowych, ale i gminnych. Podczas najczęstszych, codziennych relacji pomiędzy miejscami pracy, a zamieszkania mieszkańcy najczęściej korzystają z sieci dróg gminnych, a nie dróg krajowych. Drogi gminne dzielą się na te o znaczeniu lokalnym (L) służące miejscowym potrzebom, oraz dojazdowym (D) mającym mniejsze znaczenie niż drogi lokalne.

Tabela Nr 32 Wykaz dróg gminnych publicznych na terenie miasta Biały Bór

Lp.	Ulica	Działki	Długość drogi (km)	Klasa
1.	26-ego Lutego	241/1	0,1391	dojazdowa
2.	Akacyjowa	122, 147/5, 147/9	0,6083	dojazdowa
3.	Człuchowska	2/1, 176/1	1,1236	lokalna
4.	Bogusława VIII	32/25	0,5098	dojazdowa
5.	Brzeźnicka	28, 36, 165, 26/14	3,1994	lokalna
6.	C.K. Norwida	40/36, 40/77, 39/20, 39/9, 43/1, 43/2	0,8559	dojazdowa
7.	Chopina	16, 7/18	0,4844	dojazdowa
8.	Czujna	145, 174	0,1633	lokalna
9.	Górna	338, 37/2	0,6698	dojazdowa
10.	Jana Pawła II	5/3, 5/1, 5/2	0,5115	dojazdowa
11.	Kasztanowa	59, 135	0,2605	dojazdowa
12.	Kochanowskiego	32	0,1026	dojazdowa
13.	Kolejowa	43, 26/5, 26/2	0,9026	dojazdowa
14.	Księdza Bazylego Hrynyka	33/1	0,0261	dojazdowa
15.	Kwiatowa	99	0,6671	lokalna
16.	Leśna	332	0,6633	dojazdowa
17.	Lipowa	143, 55	0,3733	dojazdowa
18.	Magazynowa	41/12, 41/7, 40	0,2083	dojazdowa
19.	Miastecka	21/7, 24/1, 25/1, 26/1, 23/1, 22/1	0,3816	dojazdowa
20.	Mickiewicza	69/2	0,2941	dojazdowa
21.	Moniuszki	5	0,906	dojazdowa
22.	Nadrzeczna	103, 121, 146, 136/1, 136/2, 133, 136/3, 138/1	0,6241	dojazdowa
23.	Ogródowa	91	0,2719	dojazdowa
24.	Podgórna	119	0,1016	dojazdowa
25.	Rybacka	254	0,2931	dojazdowa
26.	Rynek	87	0,2528	dojazdowa
27.	Sądowa	3	0,7561	dojazdowa
28.	Sienkiewicza	31	0,2093	dojazdowa
29.	Słoneczna	23/6, 24/6, 22/12	0,4469	dojazdowa
30.	Sportowa	54, 163	0,2271	dojazdowa
31.	Topolowa	81,8, 29	1,5844	dojazdowa
32.	Wysoki Kamień	1/2, 1/1, 283	0,3862	dojazdowa
RAZEM			18,2042	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Białym Borze

W związku z tym iż sieć dróg na terenie gminy Biały Bór nie jest zbyt duża obsługę większości wsi stanowią drogi gminne. Nie mają one wielkiego znaczenia dla funkcjonowania gminy jako całości, lecz są bardzo ważne ze względu na dostępność poszczególnych wsi i zespołów zabudowań oraz połączenie ich z siecią wyższego rzędu.

Tabela Nr 33 Wykaz dróg gminnych publicznych na terenie gminy Biały Bór

Lp.	Obręb	Opis drogi	Działki	Długość drogi [km]	Klasa
1.	Sępólno Wielkie	Drogi wewnątrz miejscowości Sępólno Wielkie	218/2, 298, 299	1,537	Dojazdowa
2.	Stepień	Od drogi powiatowej 0431Z do miejscowości Stepień	104, 334, 335, 118/1, 119/1, 227	1,750	Dojazdowa
3.	Drzonowo	Drogi wewnątrz miejscowości Drzonowo	93, 95, 97/19, 97/2	0,400	Dojazdowa
		Od drogi powiatowej Nr 0341Z w kierunku Dyminka	421	1,110	Dojazdowa
		Od drogi powiatowej Nr 0341Z do stacji PKP Drzonowo	434/8	0,616	Dojazdowa
		Od drogi powiatowej Nr 1275Z do jeziora Długie (Domaradz)	198/10	2,474	Dojazdowa
4.	Grabowo	Od drogi powiatowej 1258Z w miejscowości Grabowo do drogi krajowej Nr 20	275/3, 275/4, 66/2, 54/3, 44/2, 312	4,480	Dojazdowa
		Od drogi powiatowej 1258Z w miejscowości do końca gminy w kierunku Pieniężnicy	149/2, 149/4, 149/3	2,710	Dojazdowa
5.	Brzeźnica	Od miejscowości Brzeźnica do miejscowości Donimierz	134, 129/7, 129/3	1,899	Dojazdowa
		Od miejscowości Brzeźnica do Brzeźnica „Folwark”	139, 140, 451	2,930	Dojazdowa
6.	Biała	Od miejscowości Przybrda do granicy województwa w kierunku Brzezie	10, 332, 298/3	1,850	Lokalna
RAZEM:				21,756	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Białym Borze

Ruch na ww. drogach gminnych ma głównie charakter gospodarczy, co oznacza większy ruch samochodowy w dni robocze niż w dni świąteczne.

Uzbrojenie tych terenów w urządzenia komunikacyjne obsługujące ruch, do których można zaliczyć stacje paliw, parkingi przydrożne oraz obiekty gastronomiczne, hotelowe i handlowe jest nieliczne. Istniejące stacje paliw zaspokajają jedynie podstawowe potrzeby kierowców.

Pozostałe drogi gminne podzielono wg ważności i funkcji:

- drogi podstawowe – **119,05 km**
- drogi pomocnicze – **191,246 km**

Komunikacja autobusowa

Ze względu na dogodnie położenie miasta i gminy Biały Bór (na trasie dróg krajowych Nr 20 i Nr 25) przez jej teren przebiega kilka tras dalekobieżnych jak i regionalnych autobusów. Obsługiwane są one głównie przez PKS oraz prywatnych przewoźników.

Z terenów miasta w ramach komunikacji dalekobieżnej można udać się w kierunku większych, jak i mniejszych miast Polski, tj.:

- Warszawa (*kursy obsługiwane przez PKS Warszawa i PKS Bydgoszcz*),
- Toruń, Włocławek, Bydgoszcz (*PKS Zamość, PKS Łódź, PKS Bydgoszcz i Arriva Sp. z o.o.*),
- Słupsk (*PKS Zamość, PKS Szczecinek, PKS Słupsk, PKS Bytów oraz PKS „Tour” Sp. z o.o. Jelenia Góra*),
- Zamość (*PKS Zamość*),
- Koszalin (*PKS Łódź, PKS Bydgoszcz, PKS Człuchów oraz Arriva Sp. z o.o.*),
- Legnica, Poznań, Jelenia Góra (*PKS Jelenia Góra, PKS Słupsk*),
- Lublin (*PKS Słupsk, PKS Zamość*),
- Łódź (*PKS Łódź oraz Arriva Sp. z o.o.*),
- Płock (*PKS Zamość, PKS Bydgoszcz*),
- Kołobrzeg (*PKS Łódź, PKS Bydgoszcz oraz Arriva Sp. z o.o.*),
- Głogów, Leszno, Piła, Polkowice, Złotoryja (*PKS Słupsk*),

W ramach komunikacji krótkobieżnej połączenia głównie realizowane są w ramach jednego województwa, czy też województw ościennych:

- Białe Dwór, Drzonowo, Kazimierz, Bytów, Rzyszczewko, Trzebiele (*kursy obsługiwane przez PKS Szczecinek*),
- PKS Bobolice (*PKS Człuchów, PKS Szczecinek*),
- Chojnice, Tuchola (*PKS Bydgoszcz*),
- Człuchów (*PKS Człuchów*),
- Miastko, Szczecinek (*PKS Bytów, PKS Szczecinek, PKS Słupsk*),
- Sępólno Wielkie (*PKS Bytów, PKS Szczecinek*),
- Ustka (*PKS Jelenia Góra*).

Komunikacja kolejowa

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa Szczecinek – Białe Bórze – Słupsk. Znaczenie tej linii jest niewielkie. Ponadto PKP w ostatnich latach odnotowuje wyraźny spadek przewozów towarowych i pasażerskich na tej relacji.

W chwili obecnej wykonane jest Studium Wykonalności (SW) dla realizacji zadania pn. „Rewitalizacja regionalnej linii kolejowej 405 na odcinku Szczecinek – Słupsk – Ustka wraz z przebudową układu torowego na stacjach Słupsk i Ustka”. Zakłada wykonanie prac inwestycyjnych w obszarze infrastruktury kolejowej w mieście Białe Bórze i ma na celu w obecnych realiach gospodarczych określić kierunki rozwoju komunikacji kolejowej między innymi na terenie gminy.

2. Infrastruktura techniczna

Zaopatrzenie w wodę

Miejscowości posiadające sieć wodociągową zaopatrywane są w wodę z ujęć wody zlokalizowanych w miejscowościach: Świerszczewo, Białe Bórze – Dalkowo, Przybrda. Dodatkowo w celu zapewnienia odpowiedniego ciśnienia wody w sieci wodociągowej w rejonie Białego Bóru zlokalizowane jest sześć stacji podnoszenia ciśnienia.

Z ujęcia w Dalkowie zaopatrywane w wodę są następujące miejscowości: miasto Białe Bórze, Trzebiele, Dalkowo, Kaliska, Kołki, Kierzkowo, Zduny, Sępólno Wielkie, Sępólno Małe, Cybulin, Białe Dwór, Białe Dwór Żwirownia, Brzeźnica, Brzeźnica Folwark, Jawory, Grabowo, Ponikwa, Borzęcino, Biskupice, Kazimierz, Kamienna, Linowo. w stacji uzdatniania wody Dalkowo woda jest uzdatniana dwustopniowo tj. w dwóch odżelaziaczach i dwóch odmanganiaczach po uprzednim napowietrzeniu. w stacji nie ma hydroforów, a ciśnienie w sieci jest utrzymywane automatycznie na stałym poziomie przez układ pomp sieciowych. Stacja uzdatniania jest po modernizacji w ramach Funduszu Spójności.

Tabela Nr 34 Infrastruktura wodno-kanalizacyjna na terenie miasta i gminy Białe Bórze

Lp.	Miejscowość	Sieć wodociągowa	Sieć kanalizacyjna
1.	Miasto Białe Bórze	✓	✓
2.	Biała	✓	✓
3.	Biała kolonia	✓	–
4.	Przybrda	✓	✓
5.	Białka	✓	–
6.	Drzonowo	✓	✓
7.	Świerszczewo	✓	✓
8.	Stepień	✓	✓
9.	Stepień kolonia (młyn)	✓	–
10.	Stepień kolonia kier. Drężno	✓	–
11.	Dołgie	✓	✓
12.	Radzewo	✓	–
13.	Bielica	✓	–
14.	Koleśnik	✓	–
15.	Dyminek	✓	–
16.	Miłobądz	✓	✓
17.	Domaradz/Dołgie	✓	✓
18.	Brzeźnica	✓	–
19.	Grabowo	✓	–

20.	Ponikwa	✓	–
21.	Borzęcino	✓	–
22.	Jawory	✓	–
23.	Dalkowo	✓	✓
24.	Trzebiele	✓	✓
25.	Kaliska	✓	–
26.	Kołtki	✓	–
27.	Kierzkowo	✓	–
28.	Zduny	✓	–
29.	Sępólno Wielkie	✓	✓
30.	Sępólno Małe	✓	–
31.	Cybulin	✓	–
32.	Biały Dwór	✓	✓
33.	Biały Dwór/Żwirownia	✓	✓
34.	Biały Dwór/Leśniczówka	✓	–
35.	Linowo	✓	–
36.	Biskupice	✓	–
37.	Kazimierz	✓	–
38.	Kamienna	✓	–

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.

Ponadto istnieje jeszcze sieć wodociągowa przesyłowa na trasach:

- Stepień – Świerszczewo – Drzonowo – Radzewo – Bielica – Dyminek,
- Drzonowo – Miłobądz – Dołgie,
- Drzonowo – Przybrda – Biała – Białka,
- Biały Bór – Biskupice – Kazimierz – Kamienna,
- Biały Bór – Biały Dwór – Linowo – Sępólno Małe – Cybulin,
- Biały Bór – Kaliska – Kołtki – Sępólno Wielkie – Kierzkowo,
- Biały Bór – Dalkowo – Trzebiele,
- Biały Bór – Brzeźnica – Grabowo – Ponikwa – Borzęcino,

Sieć kanalizacyjna tłoczna zaś na trasach:

- Domaradz – Dołgie – Miłobądz – Drzonowo,
- Stepień – Świerszczewo – Drzonowo,
- Drzonowo – Przybrda – Biała – Biały Bór,
- Sępólno Wielkie – Biały Dwór – Biały Bór,
- Trzebiele – Dalkowo – Biały Bór.

Miasto Biały Bór

Miasto posiada ujęcie wody w rejonie osady Dalkowo ok. 1,5 km na wschód od granic miasta. Ujęcie to składa się z 2 studni.

Oprócz Białego Boru z ujęcia korzystają wsie: Trzebiele, Dalkowo, Brzeźnica, Jawory, Grabowo, Ponikwa, Borzęcino, Kaliska, Kołtki, Zduny, Kierzkowo, Sępólno Wielkie, Sępólno Małe, Cybulin, Biały Dwór, Biały Dwór Żwirownia, Linowo, Biskupice, Kamienna, Kazimierz. Stacja wodociągowa usytuowana jest w odległości około 900 metrów od ujęcia wody. Stacja uzdatniania z zamontowanymi 2 odmanganiaczami i 2 odżelaziaczami zlokalizowana jest ok. 300 m na wschód od granicy miasta.

Sieć wodociągowa rozprowadzona jest po całym mieście przeważnie rurami PVC. Stan techniczny rur jest na ogół dobry.

Gmina

Na terenie gminy Biały Bór zlokalizowane jest 6 ujęć w miejscowościach Przybrda, Dalkowo, Świerszczewo zarządzane przez PWiK w Szczecinku oraz 4 inne ujęcia dla których Starosta Szczecinecki wydawał pozwolenia wodnoprawne. Starosta Szczecinecki nie wydawał decyzji o ustanowieniu strefy ochrony bezpośredniej. Ponadto 2 stacje uzdatniania wody: w Świerszczewie i w Przybrdzie.

Stacja uzdatniania wody w Świerszczewie zaopatruje w wodę następujące miejscowości: Świerszczewo, Stepień, Stepień Kolonia I, Stepień Kolonia II, Rosłonki, Drzonowo, Drzonowo Kolonia PKP, Radzewo, Bielica, Koleśnik, Dyminek, Miłobądz, Dołgie, Domaradz. Stacja uzdatniania wody w Przybrdzie zaopatruje w wodę następujące miejscowości: Przybrda, Biała, Białka.

Obie stacje uzdatniania są po modernizacji w ramach Funduszu Spójności. Dostarczana woda z ujęć w Dalkowie, Świerszczewie i Przybrdzie spełnia wszystkie parametry fizykochemiczne i bakteriologiczne.

Sieci wodociągowe wykonane z rur azbestowo-cementowych w miejscowościach Przybrda, Drzonowo, Grabowo, Biały Dwór, Biały Bór zostały wymienione na rury PE. Wszyscy odbiorcy wody są rozliczani ze zużycia wody wg wskazań wodomierzy.

Odprowadzanie i unieszkodliwianie ścieków

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego zatwierdzony uchwałą nr XLV/530/10 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 19.10.2010 r. na obszarze zmiany studium wskazuje zadania rządowe dotyczące rozbudowy oczyszczalni ze względu na przepustowość w tym zlokalizowanej w miejscowości Biały Bór. Oczyszczalnia została zmodernizowana w 2015 r.

Tabela Nr 35 Długość sieci eksploatowanych przez PWiK Szczecinek

	Sieć wodociągowa	Przyłącza wodociągowe	Ogółem	Sieć grawitacyjna	Sieć tłoczna	Razem sieci	Razem przyłącza	Ogółem kanalizacja
Biały Bór	186 358	24 499	210 857	33 877	40 529	74 406	6 402	80 808

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z PWiK Szczecinek

Miasto i Gmina Biały Bór

Ścieki sanitarne z terenów miasta odprowadzane są do oczyszczalni ścieków typu SBR. w projekcie oczyszczalni przyjęto, że oczyszczalnia przyjmować będzie ścieki pochodzące docelowo od 4127 RLM i posiadać przepustowość hydrauliczną:

Qd. śr. = 650 m³/d
Qd. max. = 900 m³/d
Qh. max. = 60 m³/h

Do celów projektowych przyjęto następującą jakość ścieków surowych:

BZT₅ = 381 mgO₂/dm³
ChZT = 963 mgO₂/dm³
Zawiesina og. = 419 mg/dm³
Azot og. = 105 mgN₂/dm³
Fosfor og. = 15,8 mgP/dm³

Warunki pozwolenia wodnoprawnego wydawanego przez Starostę Szczecineckiego z dnia 14 kwietnia 2011 r. Termin ważności 10 lat. Decyzja nr: RS.6341.4.2011.RK

1. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rów na działce nr 297, obręb Biały Bór 04.
2. Średniodobowa ilość wyprowadzanych ścieków – 650 m³/d.
3. Średnioroczna ilość odprowadzanych ścieków – 237250 m³/rok.
4. Obciążenie oczyszczalni RLM = 4127.
5. Dopuszczalne wielkości wskaźników zanieczyszczeń w ściekach w warunkach normalnej eksploatacji:
  - BZT₅ – 25 mgO₂/l
  - ChZT_{Cr} – 125 mgO₂/l
  - Zawiesiny ogólne – 25 mg/l
9. Dopuszczalne wielkości wskaźników zanieczyszczeń w ściekach warunkach awarii urządzeń istotnych dla realizacji pozwolenia wodnoprawnego:
  - BZT₅ – 37,5 mgO₂/l
  - ChZT_{Cr} – 187,5 mgO₂/l
  - Zawiesiny ogólne – 52,5 mg/l.

Ścieki surowe dostarczane są na teren oczyszczalni kanalizacją sanitarną oraz pojazdami asenizacyjnymi. Ścieki dopływające kanalizacją kierowane są przepompowni ścieków surowych. Do przepompowni tej doprowadzane są również ścieki z punktu zlewnego. Przy punkcie zlewnym zainstalowana jest rzadka krata płaska czyszczona ręcznie dla usunięcia ze ścieków trafiających się dużych zanieczyszczeń stałych. Ścieki z przepompowni kierowane są do pomieszczenia sitopiaskownika w budynku technicznym (zespół mechanicznego oczyszczania ścieków). Tu na zintegrowanym urządzeniu sitopiaskownika ze ścieków usuwane są zanieczyszczenia stałe skratki oraz piasek. Skratki przed skierowaniem do pojemnika przemywane są wodą i prasowane, piasek przemywany jest wodą i podawany do oddzielnego pojemnika. Odpady te okresowo wywożone są na składowisko odpadów komunalnych. Ścieki czyszczone mechanicznie odpływają grawitacyjnie do zbiornika retencji. Do retencji kierowane są wszystkie ścieki technologiczne, tj. odcieki z zagęszczania osadu, wirówki dekantacyjnej do odwadniania osadu, biofiltrów oraz ścieki bytowe powstające w oczyszczalni. w zbiorniku następnie retencjonowane i uśrednienie ładunku ścieków.

W celu utrzymania zawiesiny zawartej w ściekach zawieszeniu, zainstalowane są dwa mieszadła zatapialne. Ze zbiornika ścieki podawane są pompami zatapialnymi oddzielnie do reaktora biologicznego SBR nr I i SBR nr II. W biologicznych reaktorach sekwencyjnych SBR przebiegają podstawowe procesy biologicznego oczyszczania ścieków.

Ścieki oczyszczone są metodą niskoobciążonego osadu czynnego z biologiczną redukcją azotu i fosforu. Usuwanie fosforu może być wspomagane chemicznym strąceniem przy pomocy koagulantu żelazowego PIX dozowanego ze stacji dozowania PIX. Każdy reaktor biologiczny może pracować w czterech sześciogodzinnych cyklach w ciągu doby, o ile do oczyszczalni dopłynie odpowiednia ilość ścieków. Każdy cykl pracy składa się z następujących faz:

- Faza 1 – napełnianie reaktora, denitryfikacja, napowietrzanie
- Faza 2 – sedymentacja
- Faza 3 – spust ścieków oczyszczonych
- Faza 4 – odprowadzanie osadu nadmiernego, oczekiwanie

Czasy trwania poszczególnych reakcji i faz, utrzymywanie odpowiedniego natlenienia ścieków, objętość oczyszczanych ścieków, czy ilość odprowadzanego osadu nadmiernego mogą być zmieniane przez upoważnionego pracownika (po zalogowaniu do systemu sterowania), w oparciu o obserwację organoleptyczną i wykonane badania analityczne oraz po konsultacji z technologiem lub kierownikiem oddziału.

Do wspomagania pracy reaktora biologicznego w fazie deitryfikacji zastosowano zewnętrzne źródło węgla. Zapotrzebowanie na zewnętrzne źródło węgla jest bardzo zmienne w zależności od stanu napływu ścieków do oczyszczalni i przebiegu procesów biologicznych. Ilości te są mniejsze w przypadku mniejszych przepływów dobowych.

Ścieki oczyszczone biologicznie odprowadzane są do odbiornika, którym jest rów melioracyjny. Ilość ścieków odprowadzanych z oczyszczalni zaliczana jest automatycznie (ilość i objętość spustu) oraz poprzez odczyt wartości z przepływomierza elektromagnetycznego.

W ramach Funduszu Spójności została wybudowana sieć kanalizacyjna sanitarna w miejscowościach: Biała, Przybrda, Drzonowo, Świerszczewo, Stepień, Domaradz, Dołgie, Sępólno Wielkie, Dalkowo, Trzebiele, Biały Dwór. Ścieki bytowe z tych miejscowości rurociągami tłocznymi transportowane są do miejskiej oczyszczalni w Białym Borze.

Na terenach zakładów występuje kanalizacja technologiczna do której odprowadzane są ścieki z obiektów przemysłowych np. kotłowni hal produkcji prefabrykatów betonowych, warsztatów samochodowych itp. Po podczyszczeniu ścieki odprowadzane są do kanalizacji sanitarnej lub do zbiorników bezodpływowych.

Kanalizacja deszczowa występuje tylko lokalnie na niektórych odcinkach ulic i placów.

W ostatnich latach powszechnie stosowanym rozwiązaniem zmierzającym do oczyszczania ścieków komunalnych jest zastosowanie przydomowych oczyszczalni ścieków. Zgodnie z Ustawą z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tj. Dz. U. z 2021 r., poz. 888) gmina winna prowadzić ewidencję przydomowych oczyszczalni w celu ich kontroli oraz częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej. Na terenie gminy funkcjonuje 1 przykładowa oczyszczalnia ścieków przy gorzelni w miejscowości Trzebiele. Ponadto na terenie miasta i gminy znajduje się 35 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Ścieki poddawane procesom oczyszczania dostarczane są do oczyszczalni siecią kanalizacyjną lub dowożone samochodami asenizacyjnymi do stacji zlewnych ze zbiorników bezodpływowych (szamb), które znajdują się na posesjach nie podłączonych do sieci kanalizacyjnej.

Zbiorniki bezodpływowe (szamba) przeznaczone są do gromadzenia i przetrzymywania ścieków gospodarczo-bytowych dopływających bezpośrednio do urządzenia z przykanalików obiektów oddalonych od sieci kanalizacji sanitarnej. Szamba są przeznaczone zarówno dla pojedynczych domów jednorodzinnych jak i dla ośrodków wypoczynkowych i pól campingowych, obiektów gastronomicznych i wielu innych obiektów.

Gospodarka odpadami

Na terenie gminy Białe Bórze wszystkie wysypiska są nieczynne. Odpady z terenu gminy są wywożone poza teren gminy.

Organizacja i nadzór nad systemem gospodarki odpadami komunalnymi w posesjach zamieszkałych należy do Gminy Białe Bórze. Na terenie Gminy Białe Bórze funkcjonuje zorganizowany system zbiórki odpadów obejmujący blisko 100% liczby mieszkańców. System gospodarki odpadami opiera się na zbieraniu odpadów komunalnych gromadzonych selektywnie i nieselektywnie. Odpady zbierane nieselektywnie kierowane są do unieszkodliwiania na składowisko odpadów w Wardyniu Górnym, gm. Połczyn Zdrój, zaś odpady zbierane selektywnie przekazywane do odzysku i recyklingu poza teren Gminy Białe Bórze.

Odpady komunalne gromadzone są w większości w pojemnikach 120 l lub 240 l w zabudowie jednorodzinnej gminy odbierane w systemie „odbioru bezpośredniego”. Natomiast w rejonach zabudowy wielorodzinnej odpady gromadzone są w pojemnikach 1100 l w systemie „donoszenia” – głównie na osiedlach i w miejscach użyteczności publicznej. Wywóz odpadów odbywa się śmieciarkami na czynne składowisko odpadów w Wardyniu Górnym.

Selektywną zbiórkę odpadów, na terenie gminy Białe Bórze rozpoczęto od 1998 r. i jest ona prowadzona systemem „donoszenia”. Na terenie miasta w rejonie zabudowy blokowej oraz w poszczególnych sołectwach, zostały rozmieszczone pojemniki o pojemności 1,5 m³ i 1,1 m³ do selektywnej zbiórki odpadów (szkło i plastik). Obecnie w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej na terenie miasta oraz na terenie wiejskim funkcjonuje system segregacji odpadów „u źródła”. Wszystkie gospodarstwa domowe zostały ustawowo zobowiązane do złożenia deklaracji, zostały wyposażone w cztery rodzaje worków przeznaczonych do selektywnej zbiórki: plastiku, szkła, makulatury, odpadów biodegradowalnych. Odpady zbierane selektywnie do pojemników i worków odbierane są bezpłatnie przez firmę świadczącą usługi w zakresie odbioru odpadów komunalnych, która wygrała przetarg na świadczenie takich usług na terenie gminy.

Zamknięte składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Białym Borze

Składowisko odpadów komunalnych (innych niż niebezpiecznych i obojętnych) zlokalizowane było w odległości około 2,0 km od Białego Bórze, przy drodze Białe Bórze – Brzeźnica, na działkach nr 3, 1/4, 1/5 obręb ewidencyjny 10 gmina Białe Bórze. Powierzchnia działek wynosiła 4,5940 ha. Powierzchnia robocza składowiska odpadów ok. 70%.

Decyzją Starosty Szczecineckiego z dnia 30.12.2003 r., znak RS.7164-1/2003 składowisko zostało zamknięte. Starostwo Powiatowe w Szczecinku decyzją nr RS.6018-2-1/2005 z dnia 06.09.2005 r. pozytywnie uzgodniło warunki rekultywacji zawarte w „Planie rekultywacji składowiska w Białym Borze”. Pismem nr RS.752-10/2006/2007 z dnia 26.02.2007 r. Starostwo Powiatowe w Szczecinku uzgodniło „Dokumentację określającą warunki hydrogeologiczne w rejonie nieczynnego i przeznaczonego do rekultywacji składowiska odpadów w Białym Borze”, natomiast decyzją nr RS.7164-1/2007 z dnia 6.04.2007 r. został określony zakres monitoringu składowiska.

Obecnie składowisko nieczynne zrehabilitowane.

W 2015 r. wykonano pełną rekultywację składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Białym Borze w ramach Projektu „Rekultywacja składowisk odpadów komunalnych na terenie ZMiGDP oraz gmin sąsiednich” nr POIŚ.02.01.00-00-035/13.

Składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne zlokalizowane poza terenem gminy

Aktualnie odpady komunalne zebrane z terenu Miasta i Gminy Białe Bórze oraz całego Powiatu Szczecineckiego zagospodarowane są na terenie regionalnej instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK). Obecnie taka instalacja ma siedzibę w Wardyniu Górnym zarządzana przez MPGO Sp. z o.o. w Wardyniu Górnym, gm. Połczyn Zdrój.

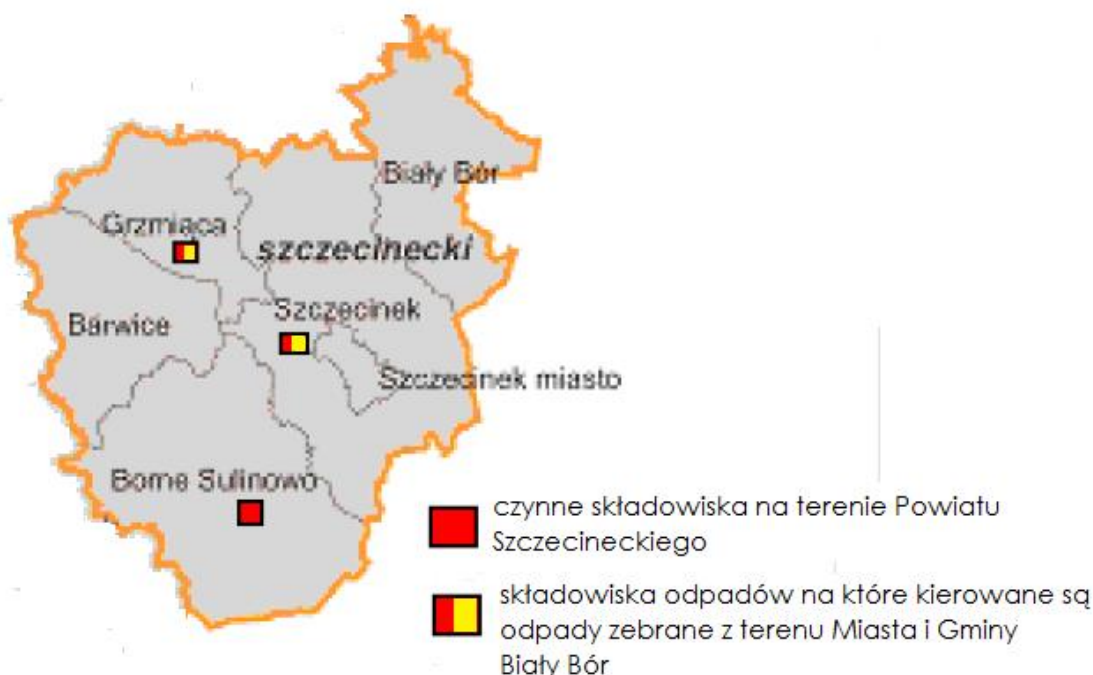
Ponadto na terenie Regionu Szczecineckiego funkcjonuje jeszcze regionalna instalacja odpadów komunalnych w Rymaniu zarządzana przez SITA JANTRA sp. z o.o. w Szczecinie.

Do instalacji odzysku lub unieszkodliwiania odpadów z wyłączeniem składowisk odpadów funkcjonujących na terenie Gminy Biały Bór są:

- Instalacja do produkcji spirytusu prowadzona przez Agromis Sp. z o.o. w miejscowości Trzebiele (proces wykorzystania odpadów spożywczych do produkcji spirytusu),
- Instalacja do przetwarzania odpadów kory prowadzona przez Torfowisko Biały Bór Sp. z o.o. przy ul. Brzeźnickiej 28 w Białym Borze,
- Instalacja do przetwarzania odpadów kory prowadzona przez PPHU Eco Land Mariusz Wiankowski w miejscowości Stepień.

Graficzne rozmieszczenie ww. instalacji do unieszkodliwiania odpadów komunalnych pochodzących z terenu gminy Biały Bór przedstawia poniższy rysunek .

Źródło: Aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Biały Bór na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017

Elektroenergetyka

Teren gminy zaopatrzony jest w energię elektryczną siecią elektroenergetyczną 15 i 0,4 kV będącą w eksploatacji Zakładu Energetycznego Koszalin SA. Obsługę odbiorców zapewnia Rejon Energetyczny Szczecinek..

Podstawowe zasilanie dla gminy i miasta stanowi rozdzielnia sieciowa 15 kV w Białym Borze, zasilana liniami średniego napięcia z GPZ Miastko oraz rezerwowo z GPZ Szczecinek i GPZ Żydowo.

Sieć wysokiego napięcia

Przez teren gminy przebiega linia 220 kV Krzewina – Żydowo, stanowiąca element systemu krajowego sieci najważniejszych napięć, nie związana jednak z obiektami elektroenergetycznymi na terenie gminy.

Przez teren gminy przebiegać będzie projektowana napowietrzna elektroenergetyczna linia przesyłowa o napięciu 2x400kV relacji Dunowo - Żydowo Kierzkowo - Piła Krzewina. Cały odcinek planowanej sieci ma projektowaną długość 171 km, wybudowana zostanie ona na obszarze trzynastu gmin w dwóch województwach: w północnej części województwa wielkopolskiego i we wschodniej części województwa zachodniopomorskiego. Połączy trzy stacje elektroenergetyczne (SE): rozbudowywane SE Dunowo i SE Piła Krzewina oraz nowo zbudowaną SE Żydowo Kierzkowo. Linia ta ma

kluczowe znaczenie dla zwiększenia pewności zasilania północnej Polski. Jednocześnie poprawi bezpieczeństwo pracy sieci elektroenergetycznej w całym regionie i zastąpi funkcjonującą od blisko 50 lat linię 220 kV.

Brak jest natomiast sieci 110 kV, która mogłaby być wykorzystana w perspektywie dla zasilania gminy. Najbliżej położone linie 110 kV — to linia Szczecinek – Żydowo przebiegająca w pobliżu zachodniej granicy gminy oraz linia Żydowo – Miastko przebiegająca w pobliżu północnej granicy.

Sieć średniego napięcia

Główne źródło zaopatrzenia gminy w energię elektryczną stanowi rozdzielnia sieciowa 15 kV znajdująca się w Białym Borze (w rejonie ul. Dworcowej). Zasilanie podstawowe rozdzielni stanowią 2 linie 15 kV wyprowadzone z GPZ 110/15 kV Miastko (linie napowietrzne 15 kV nr 428 i 443 o przekroju AFL - 70 mm²).

Zasilanie rezerwowe stanowią linie 15 kV nr 409 i 410 wyprowadzane z GPZ 110/15 kV Szczecinek. Ponadto dla północnej części gminy zasilanie rezerwowe stanowi linia 15 kV nr 427 Bobolice – Żydowo – Miastko.

Sieć 15 kV to w przeważającej części sieć napowietrzna, wybudowana bądź zmodernizowana w latach 1975-83 (ponad 90% sieci średniego napięcia – to sieć napowietrzna). Jedynie na terenie miasta Białý Bór około 50% sieci 15 kV stanowią linie kablowe. Ogólnie stan techniczny sieci należy uznać za zadowalający.

Sieć niskiego napięcia

Na terenie gminy sieć niskiego napięcia obejmuje:

- 72 km – sieci napowietrznych
- 18 km – sieci kablowych
- 491 szt. punktów świetlnych
- 88 szt. stacji transformatorowych

Jedynym obszarem z przewagą sieci kablowej 0,4 kV jest teren miasta Białý Bór. w wyniku prowadzonych przez ZE inwestycji modernizacyjnych w ostatnich latach znaczna część sieci na terenie miasta została skablowana.

W miejscowościach wiejskich sieci 0,4 kV to sieci napowietrzne. Stacje transformatorowe 15/0,4 kV głównie jako słupowe typu STS.

Również sieć oświetlenia ulicznego na terenach wiejskich to sieci napowietrzne, występujące głównie jako sieć wspólna z siecią zasilającą 0,4 kV.

Stan ilościowy sieci 15 i 0,4 kV

– linie napowietrzne 15 kV	– 127 km
– linie kablowe 15 kV	– 10 km
– linie napowietrzne 0,4 kV	– 72 km
– linie kablowe 0,4 kV	– 18 km
– przyłącza	– 14 km
– punkty oświetlenia ulicznego	– 491 szt.
– stacje SN/SN	– 1 szt.
– stacje SN/0,4 kV	– 88 szt.

Gazownictwo

Miasto Białý Bór zaopatrywany jest w gaz przez firmę z Poznania GEN-GAZ ENERGIA S.A. Dostarczany gaz pochodzi z kopalni Wierchowó i dostarczany jest siecią wysokiego ciśnienia. Stacja redukcyjna znajduje się w Białym Borze.

Ciepłownictwo

Miasto Białý Bór

Na terenie miasta zlokalizowanych jest 25 kotłowni o różnej mocy cieplnej i różnym typie. Są to kotłownie najczęściej wbudowane, zlokalizowane w piwnicach lub na parterze budynków. w większości są to kotłownie wodne grzewcze dla centralnego ogrzewania i ciepłej wody.

Cztery kotłownie grzewczo-technologiczne parowo-wodne zlokalizowane są w przedsiębiorstwach produkcyjnych i Szkole Ekonomiczno-Rolniczej. Kotłownie zasilają w ciepło i CW obiekty w których są zlokalizowane. Istniejące dwie kotłownie wolnostojące z kotłami WCO i PCO są zniszczone i nie nadają się do eksploatacji. w przedsiębiorstwach „Trust” i „Polbór” zamontowane są kotły parowe wysokoprężne.

Część kotłowni wyposażona jest w kotły olejowe, zasilane z instalacji oleju opałowego. w kotłowniach nośnikami energii są najczęściej: węgiel, koks i olej opałowy. Stan techniczny kotłowni jest zróżnicowany, najczęściej kotłowni olejowych dobry lub bardzo dobry, natomiast węglowych i koksowych dostateczny lub zły.

Gmina

W miejscowości Drzonowo w obiekcie szkolnym zlokalizowana jest kotłownia wodna niskoparametrowa. Stan techniczny dobry. W miejscowości Sępolno Wielkie zlokalizowana jest 1 kotłownia w budynku szkoły podstawowej – wolnostojąca została zlikwidowana. W pozostałych miejscowościach na terenie gminy obiekty ogrzewane są w sposób indywidualny – ogrzewanie etażowe.

Telekomunikacja

Głównym operatorem na terenie Gminy Białe Bory jest Orange **Polska**
Stan sieci – dobry.

Ponadto występują stacje bazowe telefonii komórkowej:

- **T-Mobile Polska S.A.** (T-Mobile, Heya)
- Polkomtel (Plus GSM)
- Orange **Polska**

Cmentarnictwo

Poza Białym Borem na terenie gminy znajduje się cmentarze najczęściej ewangelickie i przeważnie zamknięte. Cmentarze znajdują się w następujących miejscowościach:

Biała: cmentarz ewangelicki, obecnie katolicki usytuowany jest na północnym skraju wsi. Posiada pewne rezerwy przestrzeni grzebalnej jak również możliwości rozbudowy w kierunku północnym i wschodnim.

Bielica: znajdują się tu dwa cmentarze ewangelickie, aktualnie nieczynne. Jeden położony jest po wschodniej, drugi po zachodniej stronie wsi.

Biskupice: w odległości ca 200 m na południowy zachód od wsi przy drodze do Drężna znajduje się cmentarz ewangelicki, obecnie nieczynny.

Brzeźnica: na skraju wsi po stronie zachodniej znajduje się cmentarz ewangelicki, obecnie nieczynny.

Dołgie: na wzniesieniu pomiędzy jeziorem Dołgie i wsią na jej południowym skraju znajduje się cmentarz ewangelicki dawniej przykościelny, obecnie nieczynny.

Drzonowo: cmentarz dawniej ewangelicki, obecnie katolicki, znajduje się na południowym skraju wsi w odległości 50 m od zabudowań, posiada pewne rezerwy przestrzeni grzebalnej ale i również możliwości rozbudowy w kierunku zachodnim i południowym.

Dyminek: na południowym skraju wsi położony jest cmentarz ewangelicki, obecnie nieczynny.

Grabowo: na terenie wsi znajdują się trzy cmentarze: ewangelicki, (obecnie nieczynny) usytuowany na północno-zachodnim skraju wsi, katolicki usytuowany na południowym skraju wsi, czynny do 1975 r. oraz komunalny, aktualnie czynny, usytuowany poza wsią na jej północnych rozłogach. Cmentarz ten posiada możliwości rozbudowy bez większych ograniczeń.

Kaliska: na południowym skraju wsi przy drodze do Białego Boru położony jest cmentarz ewangelicki, później katolicki, obecnie nieczynny.

Kazimierz: na terenie wsi znajdują się dwa cmentarze: przykościelny obecnie nieczynny oraz dawniej ewangelicki, obecnie katolicki usytuowany przy drodze polnej na południowym skraju wsi obecnie nieczynny.

Kołtki: na terenie wsi znajdują się dwa cmentarze, przykościelny obecnie nieczynny oraz ewangelicki obecnie parafialny na zachodnim skraju wsi przy drodze do Sępolna Wielkiego. Cmentarz posiada pewne rezerwy przestrzeni grzebalnej i ograniczone możliwości rozbudowy ze względu na otaczający las.

Sępólno Małe: na terenie wsi znajdują się dwa cmentarze, przykościelny obecnie nieczynny oraz ewangelicki usytuowany na północno-zachodnim skraju wsi, na wzniesieniu w odległości ca 50 m od brzegu jeziora, również nieczynny.

Sępólno Wielkie: w centrum wsi w sąsiedztwie jeziora (ca 10 od brzegu) znajduje się cmentarz przykościelny, dawniej ewangelicki obecnie katolicki. Cmentarz ma ograniczoną rezerwę przestrzeni grzebalnej. Lokalizacja cmentarza w sąsiedztwie jeziora przy niesprzyjających warunkach atmosferycznych może wpływać negatywnie na czystość wody tego zbiornika. w związku z powyższym jezioro nie powinno spełniać funkcji rekreacyjnej ani też hodowlanej.

Stepień: na obszarze wsi znajdują się dwa cmentarze: przykościelny, obecnie nieczynny oraz ewangelicki, obecnie katolicki, czynny, usytuowany na południowym skraju wsi w odległości ca 180 m od zabudowań. Cmentarz posiada pewne rezerwy przestrzeni grzebalnej jak również możliwości rozbudowy w kierunku południowym.

Odnawialne źródła energii

Na terenie gminy Biały Bór istnieje możliwość wykorzystywania odnawialnych źródeł energii. Pozwoliłoby to na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz ochronę środowiska. Gmina Biały Bór leży na obszarze spełniającym minimalne warunki dla rozwoju energetyki wiatrowej. Jednak przy zastosowaniu tego sposobu pozyskania energii należy zwrócić szczególną uwagę na oddziaływanie inwestycji na środowisko, występowanie obszarów chronionych oraz krajobraz. **W obszarze zmiany studium eksploatowana jest Farma wiatrowa „Biały Bór” – zespół 42 elektrowni wiatrowych wraz z towarzyszącą infrastrukturą techniczną.**

Ze względu na nasłonecznienie w gminie Biały Bór istnieją przesłanki do rozwoju fotowoltaiki. Energia słoneczna mogłaby być wykorzystywana między innymi do podgrzewania wody użytkowej. Sugeruje się instalowanie indywidualnych kolektorów słonecznych na budynkach mieszkalnych oraz użyteczności publicznej. **Obszar zmiany studium posiada znaczący potencjał dla lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł o mocy zainstalowanej większej niż 500kW – wolnostojących urządzeń fotowoltaicznych. Takie przedsięwzięcia są już przewidywane do realizacji na podstawie decyzji o warunkach zabudowy, poprzedzonych decyzjami środowiskowymi dla dużych obszarowo przedsięwzięć: ok. 115 ha w rejonie osady Białka, i ok. 70,5 ha w rejonie miejscowości Drzonowo-Dołgie.**

Gleby słabej jakości predysponują tereny gminy Biały Bór do uprawy roślin energetycznych i pozyskiwania w ten sposób energii z biomasy. Rośliny energetyczne takie jak wierzba energetyczna, ślazier pensylwański oraz trawy wieloletnie nie wymagają gleb wysokiej jakości, mogą być uprawiane na glebach V i VI klasy, nieużytkach oraz glebach zdegradowanych.

Energetyka wiatrowa

Gmina Biały Bór położona jest w rejonie o generalnie korzystnych warunkach wietrznych dla lokalizacji elektrowni wiatrowych. Najkorzystniejsze warunki dla lokalizacji elektrowni wiatrowych w gminie Biały Bór występują w jej północnej, wysoczyznowej części, na wierzchowinach. Lokalizacja elektrowni wiatrowych w Polsce odbywa się pod hasłem wzrostu udziału proekologicznych źródeł energii w bilansie produkcji energii elektrycznej. Proekologiczność elektrowni wiatrowych polega na wykorzystaniu przez nie odnawialnego źródła energii oraz na braku emisji gazowych, ciekłych i stałych, zanieczyszczeń do środowiska. Są to jednak zarazem obiekty, które stwarzają problemy z zakresu ochrony środowiska, zwłaszcza w aspekcie ochrony przyrody (głównie ptaków i nietoperzy) i krajobrazu oraz emisji hałasu. Zagadnienie to poruszone zostało również w części opracowania dotyczącego środowiska przyrodniczego i jego zagrożeń.

Dotychczasowe obserwacje oddziaływania elektrowni pozwalają na zaproponowanie wartości granicznych posadowienia elektrowni od terenów atrakcyjnych dla ptaków. Zachowanie tych odległości zdecydowanie minimalizuje straty i szkody wyrządzane awifaunie. Jako wartości graniczne proponowane są:

- w przypadku ptaków lęgowych 200 m – jest to odległość minimalna posadowienia elektrowni wiatrowej od atrakcyjnych lęgów ptaków;
- w przypadku ptaków nielęgowych 800 m – jest to odległość minimalna posadowienia elektrowni wiatrowej od atrakcyjnych żerowisk lub noclegowisk ptaków lub od obszarów, nad którymi odbywa się intensywna wędrówka ptaków. Elektrownie wiatrowe należy lokalizować poza

ww. obszarami i ich otoczeniem w odległości minimum 200 m od lasów, zbiorników wodnych i terenów hydrogenicznych, w zależności od lokalnych uwarunkowań. Na wszystkich terenach planowanych lokalizacji elektrowni wiatrowych niezbędnie jest wykonanie rocznego, przedrealizacyjnego monitoringu ornitologicznego i chiropterologicznego.

Uwarunkowania akustyczne lokalizacji elektrowni wiatrowych

Źródłem hałasu emitowanego z elektrowni wiatrowych do środowiska jest praca rotora i śmigieł wiatraka, powodująca emisję energii akustycznej do otoczenia. Są to źródła o dużej mocy akustycznej, powodujące zmiany klimatu akustycznego na terenach położonych w otoczeniu elektrowni wiatrowych. Czynnikiem zwiększającym zasięg oddziaływania jest usytuowanie ruchomych części turbiny na dużej, sięgającej od kilkudziesięciu do stu metrów wysokości.

Ze względu na potencjalne zasięgi oddziaływania zespołów elektrowni wiatrowych należy sprawdzić prognozowane poziomy hałasu, jakie mogą one wytwarzać w środowisku na granicy istniejących i planowanych zgodnie z zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego funkcji chronionych. Poziomy ten winny być zgodny z obowiązującymi przepisami dot. maksymalnego poziomu hałasu dopuszczonego w porze nocnej dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, terenów zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, terenów domów opieki społecznej, terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego, terenów zabudowy zagrodowej, terenów rekreacyjno-wypoczynkowych i zabudowy mieszkaniowo-usługowej).

Jednocześnie należy pamiętać, że uruchomienie zespołu elektrowni wiatrowych zmienia w sposób trwały (w okresie eksploatacji elektrowni) stan klimatu akustycznego w środowisku w miejscu lokalizacji. Fakt ten znacząco wpływa na możliwość zmiany jego funkcji urbanistycznych i wprowadza ograniczenia związane z użytkowaniem terenów sąsiadujących z planowaną inwestycją. Analizując istniejące i ewentualne mogące zaistnieć w przyszłości sposoby zagospodarowania terenu należy brać pod uwagę możliwość pojawienia się w sąsiedztwie planowanych zespołów elektrowni wiatrowych nowych terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy mieszkaniowo-usługowej lub zabudowy zagrodowej oraz niektórych usług.

Na terenie gminy realizowana jest elektrownia wiatrowa o mocy przekraczającej 100 kW zgodnie z obowiązującym planem pn. „Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów położonych w gminie Białý Bór „Zespół Elektrowni wiatrowych Drzonowo, Stepień, Biskupice, Biała w gminie Białý Bór” (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2010 r., Nr 72, poz. 1328).

Na terenie gminy realizowana biogazownia o mocy poniżej 100 kW i planowana realizacja o mocy przekraczającej 100 kW w miejscowości Trzebiele związanej z działalnością istniejącej gorzelni (inwestycja na etapie sporządzenia planu miejscowego).

Na terenie gminy realizowane są również obiekty i urządzenia związane z fotowoltaiką o mocy przekraczającej 100 kW w obrębie ewidencyjnym, dla której wydana została decyzja o warunkach zabudowy. **W obszarze zmiany studium wydano dotychczas 6 decyzji o warunkach zabudowy związanych z lokalizacją urządzeń fotowoltaicznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, z czego zrealizowano dotychczas jedno przedsięwzięcie.**

Na pozostałych terenach wiejskich gminy poza obszarami chronionymi oraz poza zasięgami obszarów rozwojowych jednostek osadniczych, określonych na rysunku studium dopuszcza się lokalizację obiektów wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii (w tym zespołów elektrowni wiatrowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą) w tym o mocy powyżej 100 kW w miejscach ku temu predystynowanych (nie określone na rysunku studium) jedynie w miejscach wynikających z uprzedniej analizy uwarunkowań i wyłącznie drogą sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej) oraz pod warunkiem zachowania wymogów przepisów odrębnych.

XIX. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym dla gminy Biały Bór określone są m.in. w Planie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego zatwierdzonym uchwałą nr XLV/530/10 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 19.10.2010 r.

Na terenie gminy Biały Bór określono zadania z planu zagospodarowania województwa zachodniopomorskiego, który przewiduje:

W zakresie „Ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego”:

- 1) Kierunek: wykorzystanie kopalin uwzględniające potrzeby gospodarcze oraz ochronę środowiska,

Ustalenie: obowiązek opracowanie studium krajobrazowego jako elementu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów górniczych, zawierającego ustalenia w zakresie minimalizacji negatywnego wpływu eksploatacji złóż kopalin metodą odkrywkową na krajobraz oraz na stosunki wodne,

Zalecenie: rekultywacja i rewitalizacja obszarów poeksploatacyjnych,

- 6) Kierunek: zachowanie i rozwój systemu obszarów chronionych i jego integracja z systemami pozaregionalnymi,

Ustalenie: uwzględnienie wskazanych do ustanowienia Obszaru Chronionego Krajobrazu – Okolice Żydowo – Biały Bór, powiększenie istniejącego obszaru,

W zakresie: „Ochrona i wyeksponowanie dziedzictwa kulturowego”:

- 1) Kierunek: Ochrona i wyeksponowanie dziedzictwa kulturowego

Zalecenie: uwzględnienie wskazanych obszarów kulturowo-krajobrazowych (OKK) w polityce przestrzennej jednostek samorządu terytorialnego:

- OKK3 „Biały Bór”,
- OKK27 „Wał Pomorski”

(w granicach gmin: Biały Bór, Borne Sulinowo, Człopa, Drawno, Szczecinek, Tuczno, Wałcz);

Rekomendacje: objęcie zespołu zabytkowego układu urbanistycznego przez wpisanie do rejestru zabytków – Rp 12 – Sępólno Małe (gm. Biały Bór)

- 2) Kierunek: Ochrona dóbr kultury współczesnej

Ustalenia: ustanowienie i ochrona dóbr kultury współczesnej przez wprowadzenie stosownych przepisów w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, w planach miejscowych i innych aktach prawa miejscowego dla następujących obiektów, figurujących w katalogu obiektów (lista otwarta do rozszerzenia)

- Cerkiew Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy – Biały Bór, ul. Ks. Bazylego Hrynka.

W zakresie „Rozbudowy infrastruktury technicznej, rozwoju odnawialnych źródeł energii i usług elektronicznych”:

- a. Kierunek: Rozbudowa i modernizacja sieci i urządzeń elektroenergetycznych.

Ustalenie: Rozbudowa i zmiana konfiguracji układu zasilania województwa na poziomie napięcia 400 kV: – budowa linii Żydowo – Piła.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego zatwierdzony uchwałą nr XLV/530/10 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 19.10.2010 r. na obszarze studium wskazuje:

- 1) zadania rządowe 5.8 „Rozbudowa 9 oczyszczalni ze względu na przepustowość zlokalizowanych w miejscowościach: Biały Bór, Bielice, Brojce, Krzęcin, Karsko (gm. Nowogródek Pom.) Wicimice (gm. Płoty), Turowo (gm. Szczecinek), Trzcińsko-Zdrój, Wierzchowo, inwestycje dla ochrony i wykorzystania zasobów przyrodniczych i krajobrazu oraz poprawy środowiska zawarte w krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- 2) międzynarodową Trasę Rowerową pn. „Trasa tysiąca Jezior”,

- 3) złoża udokumentowane, kopaliny eksploatowane (ż) – żwir, (pż) – piasek ze żwirem, oraz złoża perspektywiczne surowców mineralnych (p) – piasek,
- 4) główne zbiorniki wód podziemnych.

Aktualnie (10.2024) obowiązuje Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (PZPWZ) zatwierdzony uchwałą nr XVII/214/20 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 czerwca 2020 r. W zakresie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym wskazano dla obszaru zmiany studium:

Zadanie rządowe: rozbudowa infrastruktury technicznej, rozwój energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii i zwiększenie dostępności cyfrowej: Budowa linii 400kV Żydowo Kierzkowo – Piła Krzewina⁴

---

⁴ Planowana inwestycja przebiega przez obszar zmiany studium jako fragment projektowanej napowietrznej elektroenergetycznej linii przesyłowej o napięciu 2x400kV relacji Dunowo – Żydowo Kierzkowo – Piła Krzewina

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Misja, cele i kierunki działania

Aktualne potrzeby rozwojowe Miasta i Gminy Biały Bór oraz możliwości ich realizacji określają dokumenty strategiczne, przede wszystkim Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Biały Bór która określa działania konieczne do osiągnięcia długofalowego i zrównoważonego rozwoju gminy. Strategia określa misję, cele i kierunki działania.

Misja jest wyrażeniem, które określa główny cel gminy. Jest wyrazem dążeń i oczekiwań w stosunku do gminy.

Misja: Gmina Biały Bór to obszar zintegrowanej społeczności wielokulturowej sprzyjający rozwojowi małej i średniej przedsiębiorczości oraz turystyce kwalifikowanej w oparciu o naturalne walory krajobrazowe, zasoby naturalne i tradycje kulturalne.

XX. KIERUNKI UWZGLĘDNIAJĄCE BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów w tym wynikające z audytu krajobrazowego

W zakresie głównych kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy w studium wyznacza się tereny funkcjonalno-przestrzenne:

- Tereny zabudowy obejmujące obszary zabudowane i zainwestowane oraz tereny w ich najbliższym sąsiedztwie przeznaczone pod zabudowę jako uzupełnienie i kontynuacja funkcji istniejących w ramach której zostaną zaspokojone potrzeby rozwoju przestrzennego wynikające z przyjętych kierunków rozwoju gminy, prognoz demograficznych, możliwości rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej oraz potrzeb mieszkańców; są to tereny z reguły nie powodujące budowy nowych dróg publicznych lecz w oparciu o rozbudowę istniejących systemów infrastruktury technicznej, w obszarach o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w szczególności poprzez uzupełnienie istniejącej zabudowy. Są to tereny zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej z usługami, tereny zabudowy usługowej w tym celu publicznego, tereny pod produkcję i składowanie, tereny turystyki i rekreacji, tereny zieleni.
- Potencjalne tereny rozwojowe obejmujące obszary możliwego docelowego zainwestowania, które obejmują nowe tereny inwestycyjne, na których przewiduje się lokalizację zabudowy o podstawowej, wiodącej funkcji określonej w studium i dla których wskazane byłoby opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego rozstrzygających między innymi o sposobach zaopatrzenia terenu w sieci infrastruktury technicznej oraz obsługę komunikacyjną, a także ustalający lokalne parametry dotyczące zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy; tereny te wskazuje się do zabudowy w sytuacji braku dostatecznej ilości terenów przeznaczonych pod dany rodzaj zabudowy w obszarach o wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, przy czym w pierwszej kolejności na obszarach w najwyższym stopniu przygotowanych do zabudowy, przez co rozumie się obszary charakteryzujące się najlepszym dostępem do sieci komunikacyjnej oraz najlepszym stopniem wyposażenia w sieci wodociągowe, kanalizacyjne, elektroenergetyczne, gazowe, ciepłownicze oraz sieci i urządzenia telekomunikacyjne, adekwatnych dla nowej, planowanej zabudowy. Są to tereny mieszkalno-usługowe, produkcyjno-składowe, turystyczno-rekreacyjne, mieszkalno-turystyczno-rekreacyjne.
- jednostki funkcjonalno-przestrzenne (ZI - ZXVI i WI - WXXVI) na terenie miasta dla których ustala się funkcję dominującą i funkcję uzupełniającą oraz określa kierunki zagospodarowania przestrzennego.

Nie określa się kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów wynikających z audytu krajobrazowego ponieważ taki dokument nie został sporządzony. Projekt audytu krajobrazowego sporządza zarząd województwa. Audyt krajobrazowy uchwała sejmik województwa.

2. Obszary preferowane do zainwestowania na terenie gminy

Ze względu na istniejące zainwestowanie, lepszą dostępność komunikacyjną koszty sieciowych urządzeń obsługi oraz ochronę krajobrazu otwartego nową zabudowę i sposób zagospodarowania terenów na terenie całej gminy należy kształtować w szczególności z respektowaniem następujących zasad:

- zabudowę w pierwszej kolejności koncentrować w wolnych niezainwestowanych obszarach istniejących jednostek osadniczych jako uzupełnienie istniejących funkcji,
- zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i krajobrazu,
- adaptacja do celów turystyki i rekreacji istniejących historycznych założeń dworsko-parkowych i folwarcznych,
- przebudowę i istniejących obiektów i założeń dworsko-parkowych i folwarcznych zniekształconych przez wcześniejszą przebudowę na usługi turystyczne, kulturalne, itd.
- rewaloryzację zespołów dworsko-parkowych wraz z adaptacją budynków dworskich i folwarcznych do nowych funkcji zapewniających zachowanie ich wartości,
- wykorzystanie do celów publicznych miejsc po rozebranych już założeniach dworskich poprzez harmonijne wkomponowanie nowej zabudowy i nowego zagospodarowania terenu w istniejący krajobraz wiejski,
- ochrony sylwet wsi, powiązań widokowych, zachowanie i ochrona istniejących punktów i ciągów widokowych,
- zastosowanie wysokiej jakości materiałów konstrukcyjnych, wykończeniowych, nawierzchni tras komunikacyjnych, kształtujących przestrzeń publiczną
- regulacji zasad lokalizacji gabarytów, wyglądu oraz zagęszczenia reklam,
- ochronę terenów osadniczych przed niekontrolowaną, pod względem estetyki architektonicznej zabudową nie dostosowaną do środowiska kulturowego,
- rewaloryzację wartości krajobrazowych, z zachowaniem i adaptacją dawnych zagród chłopskich i folwarków stanowiących wartości historyczne i krajobrazowe;
- eksponowanie regionalnej odrębności terenu i charakterystycznych elementów krajobrazu kulturowego
- zachowanie lub odtworzenie (zmienionych i zdegradowanych) zabytkowych układów przestrzennych, urbanistycznych i ruralistycznych
- usunięcia lub przebudowy obiektów dysharmonijnych,
- realizacja nowoprojektowanych obiektów o formach architektonicznych nawiązujących do lokalnych tradycji kształtowania i sytuowania zabudowy i historycznej kompozycji przestrzennej,
- dla zabudowy rekreacyjnej przy zachowaniu odpowiedniej chłonności i formy zabudowy w obszarach nadwodnych wyznaczonych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.
- zabudowę rozproszoną należy ograniczać do niezbędnego minimum,

Obszary preferowane do zainwestowania w wybranych miejscowościach:

Sępolno Wielkie

- pod zabudowę mieszkaniową w rejonie północnym wsi
- pod zabudowę usługową w rejonie centralnym wsi

Kołtki

- pod zabudowę mieszkaniową w rejonie północnym wsi przy drodze
- pod zabudowę usługową w rejonie centralnym

Brzeźnica

- pod zabudowę mieszkaniową w rejonie północnym wsi
- pod zabudowę usługową w rejonie centralnym

Grabowo

- pod zabudowę mieszkaniową w rejonie północnym, i centralnym wsi,
- pod zabudowę usługową w strefie centralnej,

Biała

- pod zabudowę mieszkaniową i zagrodową w rejonie południowym wsi
- pod usługi w rejonie centralnym

- pod lokalizację obiektów i urządzeń dla potrzeb instalacji do wytwarzania, przetwarzania i magazynowania wodoru na północny-zachód od wsi
- pod zabudowę mieszkaniowo-rekreacyjną w rejonie jeziora Bielsko

Stepień

- pod zabudowę mieszkaniową w strefie południowej wsi
- pod usługi w strefie centralnej
- pod zabudowę produkcyjną, w tym produkcji rolno-spożywczej, na wschód od miejscowości

Przybrda

- pod zabudowę mieszkaniową w południowej strefie wsi

Drzonowo

- pod zabudowę mieszkaniową i ew. zagrodową w zachodniej części wsi oraz częściowo wschodniej
- pod zabudowę obiektów potencjalnej lokalizacji stacji elektroenergetycznej 400/220/110, związanej z przebiegiem planowanej przesyłowej linii elektroenergetycznej o napięciu 2x400kV relacji Dunowo-Żydowo Kierzkowo-Piła Krzewina wraz z magazynami energii w rejonie osady Miłobądz

Dołgie

- pod zabudowę lotniskową w południowej części wsi
- pod usługi w strefie centralnej

Bielica

- pod zabudowę mieszkaniową w północnej części wsi
- pod usługi w części centralnej

Poza ww. terenami przewidzianymi do zainwestowania w dotychczasowych dokumentach planistycznych na terenie gminy dopuszcza się lokalizację nowej zabudowy pod warunkiem, że nie będzie sprzeczna z ustaleniami studium i zgodna z przepisami odrębnymi. Dla obszarów preferowanych do zainwestowania na terenie obszaru chronionego krajobrazu „Okolice Żydowo – Białý Bór” oraz obszaru chronionego krajobrazu „Jeziora Szczecineckie” – obowiązują przepisy Uchwały nr XXXII/375/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 września 2009 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2014 r. poz. 1637 ze zm.) zgodnie z § 2 ust. 1 ww. uchwały obowiązują określone zakazy, w tym:

- § 2 ust. 1 pkt. 3) zakaz likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymywania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych,
- § 2 ust. 1 pkt. 8) zakaz lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej,

Na części obszarów chronionego krajobrazu, dla których studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przewiduje możliwość lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych ww. przepisy nie wprowadzają ww. zakazu.

Zakazy te nie dotyczą również realizacji inwestycji celu publicznego (ustawa o ochronie przyrody).

Obszary planowanych farm fotowoltaicznych

Głównym celem sporządzania zmiany studium jest dopuszczenie możliwości realizacji przedsięwzięć z zakresu produkcji energii z odnawialnych źródeł - farm fotowoltaicznych wraz z niezbędnymi urządzeniami i niezbędną infrastrukturą techniczną dla funkcjonowania tych przedsięwzięć.

W zmianie studium wyznaczono w szczególności obszary, na których dopuszcza się rozmieszczenie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy

zainstalowanej większej niż 500kW - wolnostojących urządzeń fotowoltaicznych wraz z obiektami towarzyszącymi: nadziemną infrastrukturą techniczną, komunikacją i magazynami energii (zasięg przestrzenny wskazano na rysunku studium – załączniku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” 1:25 000). Zasięg przestrzenny wyznaczonych obszarów ma charakter dopuszczający zaistnienie takiej funkcji, zaś rozmieszczenie poszczególnych obiektów budowlanych zostanie ustalone w kolejnych działaniach inwestycyjnych – w ustaleniach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub jego zmianie, bądź w decyzjach o warunkach zabudowy.

W granicach wyznaczonych obszarów, na których dopuszcza się rozmieszczenie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500kW (wolnostojących urządzeń fotowoltaicznych wraz z obiektami towarzyszącymi: nadziemną infrastrukturą techniczną, komunikacją i magazynami energii) dopuszcza się możliwość budowy innych urządzeń produkujących energię z odnawialnych źródeł energii, z wyjątkiem elektrowni wiatrowych. Lokalizacja innych urządzeń będzie możliwa po wykazaniu braku kolizji z planowanymi wolnostojącymi urządzeniami fotowoltaicznymi i obiektami istniejącej farmy wiatrowej „Biały Bór”.

Obszary dopuszczalnej eksploatacji kopalin

Dla obszarów udokumentowanych złóż kopalin zlokalizowanych w granicach zmiany studium (Biała I, Kazimierz III – złoża położone częściowo poza granicami zmiany studium, Stępień IV, Stępień, Długie I – złoża położone częściowo poza granicami zmiany studium) dopuszcza się eksploatację kopalin. Także w obszarach wyznaczonych w studium jako „obszary potencjalnych złóż kopalin (perspektywicznego ich występowania i udokumentowania)” dopuszcza się eksploatację kopalin. Zasięg przestrzenny obszarów dopuszczalnej eksploatacji kopalin wskazano na rysunku studium – załączniku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” 1:25 000).

Eksploatację prowadzić metodą powierzchniową, dopuszcza się niezbędną infrastrukturę techniczną i komunikacyjną oraz tymczasową zabudowę, związaną z prowadzoną działalnością górniczą.

Zasięg przestrzenny obszarów dopuszczalnej eksploatacji kopalin ma charakter dopuszczający zaistnienie takiej funkcji, faktyczny zasięg obszaru zostanie ustalony w kolejnych działaniach inwestycyjnych po udokumentowaniu złóż kopalin – w ustaleniach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub jego zmianie, albo decyzji o warunkach zabudowy, decyzji środowiskowej, czy decyzji koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż.

3. Obszary preferowane do zainwestowania na terenie miasta

Ekorozwój to najbardziej optymalny kierunek rozwoju miasta wynikający z dobrze zachowanych walorów środowiska przyrodniczego, atrakcyjnych walorów krajobrazowych, postępującego procesu realizacji systemu i urządzeń oczyszczających, dużych zasobów wód podziemnych oraz przyłączenie miasta do sieci gazowej.

Podstawowe cele polityki rozwoju miasta to:

- ochrona i ekspozycja przyrodniczych i krajobrazowych walorów miasta,

- tworzenie skutecznych warunków i zachęt dla rozwoju bazy gospodarczej,
- tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju bazy turystycznej i sportowej ze szczególnym uwzględnieniem sportów hipicznych i wodnych,
- dążenia do uporządkowania zabudowy w nawiązaniu do zabudowy historycznej, krajobrazu i skali miasta,
- kształtowanie sprzyjającego środowiska dla zamieszkania, pracy i wypoczynku.

Generalne zasady kształtowania przestrzeni miasta:

Podniesienie roli śródmieścia poprzez:

- zwiększenie koncentracji zabudowy usługowej,
- likwidację bezwartościowej zabudowy naruszającej ład przestrzenny,
- możliwe najwłaściwsze wypełnienie zabudową działek miasta średniowiecznego,
- przekształcenie istniejącej zabudowy pawilonowej w zabudowę nawiązującą do historii, skali miasta i krajobrazu,
- uporządkowanie zabudowy nadbrzeżnej,
- udrożnienie dla ciągu pieszego przestrzeni nadjeziornej,
- rezerwowanie przestrzeni północnej obrzeża miasta głównie dla funkcji mieszkaniowej

Zasady rozwoju układu komunikacyjnego:

- przyjmuje się zasadę pozostawienia historycznego podstawowego układu komunikacyjnego miasta,
- przyjmuje się rezerwę terenu pod ewentualny przebieg obwodnicy miasta dla dróg krajowych 20 i 25 zgodnie z obowiązującym planem miejscowym jako najkorzystniejszego dla miasta rozwiązania problemu ruchu tranzytowego,

Zasady rozwoju funkcji usługowych:

- koncentracja usług głównie w rejonie starego miasta i obszaru przyległego a także w rejonie ulicy **Ślupskiej** i Dworcowej (w rejonie zespołu szkół), głównie publicznych

Zasady rozwoju funkcji produkcyjno-magazynowej:

- dla rozwoju funkcji produkcyjno-magazynowej wskazuje się obszary przy ulicy Brzeźnickiej oraz przy ul. Dworcowej w sąsiedztwie linii kolejowej,
- dla terenów tych w ramach planów miejscowych należałoby opracować generalne zasady obsługi komunikacyjnej, infrastrukturalnej oraz nasycenia zielenią izolacyjną

Zasady rozwoju mieszkaniowego:

- w pierwszej kolejności dążyć należy do uzupełnienia uzbrojonych terenów i zabudowy mieszkaniowej,
- obszary z istniejącą zabudową chaotyczną należy przeznaczyć do rehabilitacji i rewitalizacji zarówno zabudowy jak też układu komunikacyjnego
- przewiduje się rozwój nowych terenów pod budownictwo mieszkaniowe w rejonie północno-wschodnim (w rejonie ul. **Ślupskiej** i Sosnowej) oraz zabudowy w rejonie zachodnim w sąsiedztwie ulicy Bobolickiej i Wysoki Kamień.

4. Kierunki rozwoju turystyki i rekreacji

Naturalne walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe, oraz duży potencjał turystyczny, stwarzają dogodne warunki do rozwoju różnorodnych, przyjaznych środowisku form turystyki zwłaszcza turystyki kwalifikowanej. Rozwój turystyki nie może odbywać się ze szkodą dla środowiska przyrodniczego. Obiekty infrastruktury turystycznej muszą spełniać określone standardy techniczne i estetyczne.

Ruch turystyczny na obszarach cennych przyrodniczo powinien być zorganizowany w celu ochrony cennej i wrażliwej na degradację przyrody. Na obszarze miasta i gminy Białý Bór powinien nastąpić znaczny rozwój turystyki kwalifikowanej:

- turystyki konnej,
- turystyki wodnej (żeglarstwo, kajakarstwo, windsurfing, narty wodne, wędkarstwo),
- turystyki przyrodniczej,
- turystyki pieszej i rowerowej,
- turystyki elitarniej (lotniarstwo – balony, motolotnie, pola golfowe, zimą – narciarstwo biegowe),

- powstanie szkół przetrwania w rejonach zalesionych, niedostępnych, z terenami bagien i mokradeł,
- turystyki kulturowej ze szczególnym rozwojem w tym rejonie istniejącego już folkloru ukraińskiego (kościół, szkoła, folklor).

Rozwój oraz modernizacja istniejących tras turystycznych powinna polegać na właściwym urządzeniu nawierzchni szlaków, prawidłowym oznakowaniu tras oraz informacji na temat obiektów przyrodniczych i kulturowych znajdujących się wzdłuż nich, a także wyposażeniu terenu w odpowiednią bazę usługową – punkty obsługi turystów (miejsca postojowe, wypożyczalnie sprzętu sportowego, kąpieliska, punkty informacyjne, baza handlowa) oraz poprawie stanu technicznego dróg.

Turystyka pobytowa powinna rozwijać się w formach niewielkich i kameralnych. Powinny powstać nowe: motele, pensjonaty w wyższym standardzie. Sprzyjające warunki istnieją dla rozwoju:

- indywidualnego budownictwa letniskowego (rekreacji indywidualnej),
- agroturystyki w wielu gospodarstwach wiejskich.
- powstawanie wsi letniskowych, poprzez adaptację i rekonstrukcje opuszczonych chałup wiejskich (np. Cybulin, Stepień),
- wypoczynek w leśniczówkach.

Ważnym elementem rozwoju turystyki jest wykorzystanie wartości kulturowych gminy poprzez:

- adaptację do celów turystyki i rekreacji istniejących historycznych założeń dworsko-parkowych i folwarcznych,
- przebudowę istniejących obiektów i założeń dworsko-parkowych i folwarcznych zniekształconych przez wcześniejszą przebudowę na usługi turystyczne, kulturalne, itd.
- rewaloryzację zespołów dworsko-parkowych wraz z adaptacją budynków dworskich i folwarcznych do nowych funkcji zapewniających zachowanie ich wartości, popularyzację i upowszechnianie wiedzy o zabytku oraz jego znaczenia dla historii i kultury,
- wykorzystanie do celów turystyki i rekreacji miejsc po rozebranych już założeniach dworskich z uwzględnieniem historycznych założeń i układów urbanistycznych i harmonijne wkomponowanie nowej zabudowy i nowego zagospodarowania terenu w istniejący krajobraz wiejski,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych,

Uwzględniając przewidywany rodzaj inwestycji (zabudowa mieszkaniowa, drobny przemysł, zakłady rzemieślnicze, obiekty turystyki i wypoczynku) tu nie występują bariery surowcowe. Zasoby wód powierzchniowych w tym rejonie zaspokoją w całości potrzeby gminy. Ścieki ze wszystkich jednostek osadniczych oraz innych obszarów zainwestowania odprowadzane winny być do oczyszczalni, natomiast gaz doprowadzony z krajowego systemu gazyfikacji przewodowej winien zaopatrywać teren całego miasta oraz w miarę możliwości teren gminy.

Gmina Białý Bór ma charakter rolniczo-turystyczny. Uwzględniając jej atrakcyjność turystyczną preferuje się odpowiednią hierarchią ważności działań w zakresie infrastruktury technicznej zwiększającej tą atrakcyjność. Wiąże się to z ochroną wód powierzchniowych i podziemnych, ochroną powietrza atmosferycznego, ochroną gleb, zaopatrzeniem w wodę pitną, właściwą gospodarką ściekową i ciepłowniczą.

5. Polityka przestrzenna

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej gmina Białý Bór należy do strefy funkcjonalnej z dominującą funkcją turystyczną i słabszą rolniczą z możliwością lokalizacji potencjalnego obszaru wzrostu, strefa funkcjonalna szczecinecka z dominującą funkcją rolniczą leśną i turystyczną

W strategii rozwoju gminy zostały określone priorytety, cele niezbędne i kierunki działania w zakresie gospodarki przestrzennej:

- *tworzenie i aktualizowanie dokumentów planistycznych dających na bieżąco podstawy do realizacji nowych inwestycji poprzez:*
  - wyznaczenie i objęcie planem obszarów pod budownictwo mieszkaniowe i przemysłowe,

- aktywizację terenów turystycznych,
- tworzenie i aktywne zagospodarowywanie obszarów ochrony przyrody i chronionego krajobrazu zgodnie z warunkami ich ochrony.
- *działania w kierunku skuteczniejszego wykorzystania funduszy strukturalnych dla rozwoju gminy,*
- *wykorzystanie położenia gminy do pozyskania inwestorów i unowocześnienia gospodarki poprzez:*
  - stworzenie obszaru aktywności gospodarczej o preferencyjnych warunkach inwestowania,
  - stworzenie warunków dla rozwoju różnych form turystyki,
  - promowanie gminy w zakresie istniejącego potencjału gospodarczego.
- *działania w kierunku poprawy stanu środowiska naturalnego,*
- *działania w kierunku dalszej rozbudowy i poprawy infrastruktury publicznej i technicznej,*
- *rozwój infrastruktury turystycznej poprzez*
  - rozbudowanie infrastruktury turystycznej wokół jeziora Bielsko (parkingi, pola namiotowe, przystań kajakowa z hangarem).
  - budowę szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, edukacyjnych).
  - umożliwienie rozwoju inwestycji hotelowych o wyższym standardzie.
- *budowa i rozbudowa infrastruktury oświatowej i społecznej poprzez*
  - budowę i rozbudowę obiektów oświatowych,
  - budowę i przebudowę obiektów pełniących funkcje rekreacyjne i sportowe,
  - modernizacja i wyposażenie obiektów pełniących funkcje społeczno-kulturalne,
- *stworzenie warunków mających na celu poprawę życia mieszkańców na terenach wiejskich poprzez:*
  - tworzenie Planów Odnowy Miejscowości dla umożliwienia absorpcji środków UE.
  - budowę przestrzeni rekreacyjnej i wypoczynkowej oraz działań integracyjnych w każdej miejscowości gminy.
  - kreowanie liderów lokalnych w poszczególnych miejscowościach dla tworzenia nowych inicjatyw zwiększających atrakcyjność gospodarczą mieszkańców.
- *stworzenie warunków dla wszechstronnego rozwoju edukacyjnego młodzieży i społeczeństwa gminy poprzez m.in. budowę infrastruktury sportowej przy szkołach,*
- *Podjąć działania w kierunku odnowy obszarów gminy i rewitalizacji dóbr kultury oraz dziedzictwa kulturowego poprzez:*
  - inwentaryzację zasobów społecznych i kulturowych,
  - wytyczenie kierunków rozwoju dla poszczególnych sołectw,
  - odnowę tradycji i rewitalizację wyznaczonych obszarów zwartej zabudowy.

Celem zwiększenia partycypacji społecznej w realizacji polityki przestrzennej należy:

- budować świadomość społeczną o potrzebie wspólnych działań w kształtowaniu ładu przestrzennego, ochronie środowiska i tożsamości miejsc, w których żyją mieszkańcy,
- informować o podejmowanych inicjatywach, przyjętej polityce, proponowanych programach i zadaniach,
- zasięgać opinii społecznej z dążeniem do uzyskania akceptacji.

Celem polityki lokalizacyjnej powinno być oszczędne i rozważne a jednocześnie prorozwojowe gospodarowanie gruntami gwarantujące rozwój zrównoważony. Polityka ta powinna w stopniu maksymalnym eliminować decyzje konfliktogenne. Podstawowymi instrumentami realizacji celów i zadań gminnej polityki przestrzennej powinny być miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, według których ustala się przeznaczenie terenów, warunki ich zabudowy i zagospodarowania zgodnie z celami oraz przepisami ustaw szczególnych. w szczególności należy:

- decyzje o warunkach zabudowy wydawać na tereny posiadające sieć infrastruktury technicznej,
- wyłączyć z zabudowy tereny o szczególnych wartościach przydatności dla rolnictwa,
- unikać rozproszenia zabudowy.

W poszczególnych miejscowościach gminy należy poddać przekształceniom przestrzennym i ewentualnej rehabilitacji m.in. następujące obszary:

- Sępólno Wielkie – tereny usług położone po wschodniej stronie jeziora wewnętrznego oraz teren w granicach strefy ochrony konserwatorskiej „K”
- Kołtki – teren zabudowy wielorodzinnej w północnej części wsi oraz teren strefy ochrony konserwatorskiej „K”

- Grabowo – tereny strefy ochrony konserwatorskiej „K” w tym obiekt mieszkalny wielorodzinny
- Biała – tereny zawarte pomiędzy drogą Biały Bór – Szczecinek i równoległymi do dróg wewnętrznymi
- Stepień – teren w granicach strefy ochrony konserwatorskiej „K”
- Przybrda – teren gospodarstwa wielkotowarowego
- Drzonowo – tereny wytwórczości i składowania
- Dołgie – teren w granicach strefy ochrony konserwatorskiej „A” i „K”.
- Bielica – teren w granicach strefy ochrony konserwatorskiej „K”.

W poszczególnych miejscowościach przewiduje się potencjalne tereny rozwojowe, które mogą być przewidziane pod zabudowę:

Sępólno Wielkie – pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną tereny położone przy drodze w północnej części wsi, przy drodze do Białego Boru oraz na wschodnim skraju wsi przy drodze do Miastka

Kołtki – pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i zagrodową tereny po północnej stronie drogi Sępólno Wielkie – Miastko, pod zabudowę składową oraz urządzeń produkcji rolnej teren w północno-wschodniej części wsi przy drodze do Miastka.

Brzeźnica – pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną zagrodową tereny przy drogach do Grabowa, Białego Boru i Donimierza.

Grabowo – pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i zagrodową tereny przy drodze po stronie północnej wsi, przy drodze po stronie południowo-wschodniej wsi.

Biała – pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i zagrodową tereny w rejonie wschodnim wsi, **pod lokalizację obiektów i urządzeń dla potrzeb instalacji do wytwarzania, przetwarzania i magazynowania wodoru na północny-zachód od wsi oraz pod zabudowę mieszkaniowo-rekreacyjną w rejonie jeziora Bielsko.**

Stepień – pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i zagrodową teren po stronie południowej wsi, – pod zabudowę mieszkaniowo-turystyczną terenu w strefie wschodniej jeziora Stepień, **pod zabudowę produkcyjną, w tym produkcji rolno-spożywczej, na wschód od miejscowości.**

Przybrda – pod zabudowę mieszkaniową teren przy drodze do Brzeźnia

Drzonowo – pod zabudowę mieszkaniową teren przy drodze do Stepienia, **pod zabudowę obiektów potencjalnej lokalizacji stacji elektroenergetycznej 400/220/110 kV, związanej z przebiegiem planowanej przesyłowej linii elektroenergetycznej o napięciu 2x400 kV relacji Dunowo-Żydowo Kierzkowo-Piła Krzewina wraz z magazynami energii w rejonie osady Miłobądz.**

Dołgie – pod zabudowę jednorodzinną i turystyczno-rekreacyjną w rejonie jeziora Dołgie i osady Miłobądz

Bielica – pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i zagrodową teren przy drodze do Drzonowa.

Priorytetami powinny być strategiczne najistotniejsze dla rozwoju gminy urządzenia techniczne, (oczyszczalnia ścieków, sieć kanalizacyjna, sieć gazowa, elementy obsługi energetycznej, telekomunikacyjnej i komunikacyjnej).

Rozwój infrastruktury społecznej

- poprawa standardu zasobów mieszkaniowych – zalecana rewitalizacja tkanki mieszkaniowej i przestrzeni publicznych, podnoszenie atrakcyjności zabudowy mieszkaniowej,
- rozwój ilościowy i jakościowy szkolnictwa, zalecana budowa i modernizacja bazy dydaktycznej szkolnictwa ponadgimnazjalnego w tym szkolnictwa zawodowego, tworzenie placówek podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- poprawa dostępności do usług medycznych, ochrony zdrowia i ratownictwa medycznego,
- rewitalizacja struktur miejskich i wiejskich w celu tworzenia przestrzeni publicznych sprzyjających integracji lokalnej społeczności,

Na terenie miasta Biały Bór wyznacza się jednostki funkcjonalno-przestrzenne, dla których ustala się funkcję dominującą i funkcję uzupełniającą oraz określa kierunki zagospodarowania przestrzennego.

JEDNOSTKI FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNE MIASTA BIAŁY BÓR

Tabela Nr 36 Jednostki Funkcjonalno-Przestrzenne Miasta Białe Bory część zachodnia „Z”

SYMBOL OBSZARU	CHARAKTERYSTYKA I UWARUNKOWANIA	CELE I KIERUNKI		POLITYKA PRZESTRZENNA
		FUNKCJA DOMINUJĄCA	FUNKCJA UZUPEŁNIAJĄCA	
1	2	3	4	5
Z I	Obszar starego miasta. Część północno-zachodnia z przetrzebioną zabudową, przeważnie zużytą technicznie, chaotyczna zabudowy od strony jeziora część południowo-zachodnia z obiektami usługowymi zrealizowanymi po wojnie. Forma obiektów obca. Zabudowie historycznej brak uporządkowania szczególnie od strony południowej. Część wschodnia w większości zajęta przez zieleń uporządkowaną, jedynie rejon południowo-wschodni jest zainwestowany zabudową XIX wieczną. Na obszarze jednostki rynek pełniący funkcję usługową komunikacji zbiorowej i indywidualnej (parking) oraz główne ulice Tamka i Ślupska przez które przebiegają 2 drogi krajowe. Obszar w strefie chronionego krajobrazu. Strefa „A” ochrony konserwatorskiej. Dysharmonijne zainwestowanie powojenne. Uciążliwość ruchu po przebiegających drogach krajowych.	usługowa	mieszkaniowa, rekreacyjna	Obszary do zainwestowania: bezpośrednio przyległe do rynku przestrzenie od strony północnej i zachodniej oraz tereny przy ul. Czujnej. Kształtowanie przestrzeni: • nawiązanie do historycznej zabudowy (działki, forma arch., wysokość itp.), • przebudowa lub likwidacja powojennych obiektów dysharmonizujących (przy ul. Tamka oraz nad jeziorem), • zachowanie historycznego układu ulic i placów.
Z II	Obszar głównego ciągu usługowego miasta i jego zaplecza. Część zachodnia ul. Ślupska z przetrzebioną zabudową obrzeżną wypełniona częściowo obiektami mieszkalnymi i usług publicznymi. Przestrzeń nadjeziorna na ogół wolna od zabudowy. Część wschodnia przeważnie z zabudową obrzeżną. Rejon północny tej części z przewagą usług publicznych. Rejon południowy z przewagą chaotycznej zabudowy usług komercyjnych. Przez obszary przebiega osiowo ul. Ślupska o charakterze drogi krajowej. Obszar w strefie chronionego krajobrazu. Większość terenu w strefie „B” ochrony konserwatorskiej, Kolizje, konflikty i bariery: zużycie techniczne obiektów starych, substandardowa zabudowa gospodarcza, przebieg dróg krajowych, dysharmonijna zabudowa powojenna.	usługowa	mieszkaniowa	Obszary do zainwestowania: uzupełnienie wolnych przestrzeni. Kształtowanie przestrzeni: • nawiązanie do zabudowy historycznej • przebudowa lub likwidacja obiektów dysharmonijnych, • zachowanie istniejącego układu komunikacyjnego.

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA I GMINY BIAŁY BÓR

Z III	Obszar ulicy Szczecineckiej i częściowo Tamki. Część wschodnia z przewagą usług komercyjnych. Obszar pozostały z przewagą zabudowy mieszkaniowej, obrzeżnej i wolnostojącej. Chaotycznie zagospodarowanie obiektami i substandardowymi zaplecza gospodarcze. Część wschodnia obszaru w strefie chronionego krajobrazu. Większość obszaru w strefie ochrony konserwatorskiej „B”. Kolizje, konflikty i bariery: hałas i zanieczyszczenie od środków transportu, brak dobrej widoczności ze względów na zabudowę obrzeżną, utrudnienia dla ruchu pieszego, zużycie moralne i techniczne obiektów starych, substandardowa zabudowa gospodarcza, dysharmonijna zabudowa powojenna.	mieszkaniowa	usługowa	Obszary do zainwestowania: uzupełnienie wolnych przestrzeni. Kształtowanie przestrzeni: • nawiązanie do zabudowy historycznej, • przebudowa lub likwidacja obiektów substandardowych i dysharmonijnych. • zachowanie istniejącego układu komunikacyjnego.
Z IV	Teren ulic Bobolickiej i Mickiewicza z zabudową częściowo obrzeżną głównie jednorodziną. Od strony północnej wolna przestrzeń wyznaczona pod zabudowę. Część wschodnia w strefie chronionego krajobrazu. Strefa ochrony konserwatorskiej „B” i „K”, Kolizje, konflikty i bariery: uciążliwości wynikające z intensywnego ruchu samochodowego na ulicy Bobolickiej, słaba drożność dla ruchu pieszego, zabudowa obrzeżna.	mieszkaniowa	rekreacyjna	Obszary do zainwestowania: wolne przestrzenie w zabudowie. Kształtowanie przestrzeni; • zabudowa wolnostojąca, • ochrona istniejącego drzewostanu,
Z V	Obszar położony między ulicami Sądową i Sosnową poza obiektem przedszkola niezainwestowany. w większości użytkowany jako ogrody działkowe oraz na skraju południowym zieleńca. Na terenie zieleńca oraz na obrzeżu ulic cenny drzewostan. Obszar w strefie chronionego krajobrazu Zieleńca w strefie ochrony konserwatorskiej „K”. W przypadku realizacji trasy obwodnicowej zajdzie konieczność częściowej likwidacji zieleńca z cennym drzewostanem, pomniejszenia terenu przedszkola.	ogrodnicza	Rekreacyjna, usługowa	Zasady przekształceń: przekształcenia części południowej wyłącznie w przypadku realizacji obwodnicy. Ochrona drzewostanu w strefie „K”. Komunikacja: przebudowa w przypadku realizacji obwodnicy.
Z VI	Obszar położony pomiędzy jez. Ławiczka i ul. Sądową. Poza terenem byłej szkoły zainwestowany zabudową jednorodziną i pensjonatową. Teren uporządkowany. Obszar w strefie krajobrazu chronionego, Południowy fragment obszaru w strefie ochrony konserwatorskiej „B”.	mieszkaniowa	usługowa	Zasady przekształceń: Teren strefy „B” pod nadzorem konserwatora zabytków. Nawiązanie do istniejącego charakteru zabudowy.
Z VII	Obszar położony w północnej części ul. Sądowej zainwestowany ekstensywnie przeważnie obiektami o funkcji turystycznej i rekreacyjnej. Od strony wschodniej intensywne	rekreacyjna	mieszkalna	Obszary do zainwestowania: • teren południowo-zachodni • uzupełnienie istniejącej zabudowy od strony

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA I GMINY BIAŁY BÓR

	zadrzewienia. Obszar w strefie krajobrazu chronionego.			wschodniej. Kształtowanie przestrzeni: • w dostosowaniu do istniejącego krajobrazu, • ochrona krajobrazu, • ochrona drzewostanu
Z VIII	Obszar położony pomiędzy drogą do Sępólna Wielkiego i jeziora Łobez. Poza zabudowaniami leśniczówki niezainwestowany, w większości zalesiony. Przez obszar przebiegają drogi gruntowe. Strefa chronionego krajobrazu. Strefa „E” ochrony konserwatorskiej,	gospodarka leśna	rekreacyjno-turystyczna	Obszary do zainwestowania: • w strefie skarpy i ul. Bobolickiej – usługi komercyjne. • na gruntach rolnych • w rejonie leśniczówki Kształtowanie przestrzeni: • dobre wkompowanie w istniejący krajobraz, • ochrona drzewostanu i skarpy ochrona strefy „E”,
Z IX	Teren położony pomiędzy ulicami Bobolicką i Wysoki Kamień. W przypadku realizacji trasy obwodnicowej mogą wystąpić uciążliwość i konflikty związane z realizacją i eksploatacją tej trasy.	mieszkaniowa	usługowa	Obszary do zainwestowania: cały obszar. Kształtowanie przestrzeni: zalecane według planu zagospodarowania, Na części terenu obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (pod budowę obwodnicy).
Z X	Obszar położony na zachodnim skraju miasta pomiędzy ulicą Bobolicką i drogą do Drężna. Zainwestowany częściowo zabudową ekstensywną na krańcu północno-zachodnim w większości w użytkowaniu rolniczym.	Rolnicza mieszkalna	usługowa	Zasady przekształceń: zalecane według planu zagospodarowania.
Z XI	Obszar położony w regionie ulicy Szczecinekowej częściowo zabudowany ekstensywnie, po stronie wschodniej budownictwo jednorodzinne po stronie zachodniej zespół zabudowy gospodarczej. Większość obszaru w użytkowaniu rolniczym.	Rolnicza mieszkalna	usługowa	Zasady przekształceń: uzupełnienie zabudowy. Obszary do zainwestowania: strefa przyuliczna. Kształtowanie przestrzeni: • zabudowa wolnostojąca, • ochrona skarp i drzewostanu, Część obszaru objęta miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego (farma wiatrowa)
Z XII	Obszar położony na południowo-zachodnim krańcu miasta w rozwidleniu dróg do Drężna i do Szczecinka. Teren niezainwestowany i niezadrzewiony w użytkowaniu rolniczym	Rolnicza mieszkalna	usługowa	Obszary do zainwestowania: przy drodze do Drężna. Część obszaru objęta miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego (farma wiatrowa)
Z XIII	Obszar położony w dolinie nadjeziornej pomiędzy ulicą Leśną i ciekim łączącym jezioro Ławiczka z jeziorem Bielsko. Teren w przeważającej części niezainwestowany po stronie zachodniej oczyszczalnia ścieków.	rolnicza	komunalna	Zasady przekształceń: • pozostawić teren otwarty, • uregulować stosunki wodne, • zalecane opracowanie miejscowego planu

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA I GMINY BIAŁY BÓR

	Obszar chronionego krajobrazu.			zagospodarowania przestrzennego. Obszary do zainwestowania: obrzeże zachodnie terenów. Kształtowanie przestrzeni: ze względu na dużą ekspozycję, zabudowę kształtować w harmonii z krajobrazem.
Z XIV	Obszar położony na południowym skraju miasta pomiędzy drogą polną i jeziorem Bielsko. Teren niezainwestowany w większości zalesiony. Obszar chronionego krajobrazu	gospodarka leśna	rekreacja	Kształtowanie przestrzeni: • właściwa gospodarka drzewostanem, • ochrona rzeźby terenu,
Z XV	Obszar jeziora Bielsko położony na południu miasta. Wartość środowiska przyrodniczego: Obszar chronionego krajobrazu	gospodarka rybicka	rekreacja	Kształtowanie przestrzeni: • ochrona ukształtowania terenu, • ochrona krajobrazu, • ochrona czystości wód, • ochrona ichtiofauny i awifauny, • ochrona roślinności nadbrzeżnej.
Z XVI	Obszar jezior północnych: Łobez i Ławiczka. Wartość środowiska przyrodniczego: Obszar chronionego krajobrazu	rekreacyjno-sportowa	gospodarka rybicka	Kształtowanie przestrzeni: • ochrona ukształtowania terenu, • ochrona krajobrazu, • ochrona czystości wód, • ochrona ichtiofauny i awifauny, • ochrona roślinności nadbrzeżnej.

Tabela Nr 37 Jednostki Funkcjonalno-Przestrzenne miasta Biały Bór – część wschodnia „W”

SYMBOL OBSZARU	CHARAKTERYSTYKA I UWARUNKOWANIA	CELE I KIERUNKI		POLITYKA PRZESTRZENNA
		FUNKCJA DOMINUJĄCA	FUNKCJA UZUPEŁNIAJĄCA	
1	2	3	4	5
W I	Obszar położony pomiędzy ulicą Nadrzeczną oraz górną krawędzią skarpy. Zainwestowany w przeważającej części zabudową mieszkaniową i gospodarczą. W dużej części zabudowa substandardowa o znacznym zużyciu technicznym. Głównie w część północnej zabudowa niezorganizowana i przypadkowa. Nieliczne usługi publiczne i komercyjne. Po wschodnim obrzeżu zadrzewienia i krzewy, liczne skarpy, teren o skłonie zachodnim bardzo eksponowany o dużych wartościach krajobrazowych,	mieszkaniowa	usługowa	Zasady przekształceń: • likwidacja substandardowej i zużytej technicznie zabudowy gospodarczej, • zachowanie przestrzennego kształtu obszaru, • rewitalizacja zabudowy mieszkaniowej, • przekształcenia nowej zabudowy mieszkaniowej. Obszary do zainwestowania: uzupełnienia istniejącej zabudowy. Kształtowanie przestrzeni: • zabudowa obrzeżna, przyuliczna,

STUDYUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA I GMINY BIAŁY BÓR

	Cały obszar w strefie krajobrazu chronionego. Znaczna część terenu w strefie ochrony konserwatorskiej „B”, Nieliczne elementy zrealizowane przed 1945 r.			- zachowanie skarp i istniejącej szaty roślinnej, szczególnie drzewostanu, - zachowanie istniejącego układu komunikacyjnego i jego renowacja.
W II	Obszar położony po stronie północnej ulic Czujnej i Brzeźnickiej z przewagą zabudowy mieszkaniowej. Po północno-wschodniej stronie terenu przewaga zabudowy wolnostojącej. Strona południowo-wschodnia obszaru w dużej części substandardowa i niezorganizowana przestrzennie. – cały obszar w strefie chronionego krajobrazu, – zadrzewienia i skarpy, – większość terenu w strefie ochrony konserwatorskiej „B”, – nieliczne elementy zrealizowane przed 1945 r.	mieszkaniowa	usługowa	Zasady przekształceń: wyeliminowanie substandardowych obiektów gospodarczych i innych. Obszary do zainwestowania: - uzupełnienie zabudowy, - działki przyuliczne, - zachowanie istniejącego układu komunikacyjnego
W III	Obszar położony pomiędzy ulicami Brzeźnicką i Człuchowską w przeważającej części zabudowa jednorodzinna wolnostojąca. Cały obszar w strefie krajobrazu chronionego, Niektóre tereny i obiekty zlokalizowane przy ulicach Brzeźnickiej i Człuchowskiej w strefie ochrony konserwatorskiej „B”,	mieszkaniowa	usługowa	Obszary do zainwestowania: uzupełnienie zabudowy. Kształtowanie przestrzeni: dostosowanie nowych obiektów do form zabudowy istniejącej.
W IV	Teren z zabudową mieszkaniową jednorodziną, wolnostojącą przy ul. Rybackiej. – cały obszar w strefie krajobrazu chronionego,	mieszkaniowa	rolnicza (ogrodnicza), usługi publiczne	Zasady przekształceń: kontynuacja istniejącej zabudowy. Obszary do zainwestowania: działki niezabudowane przy ulicy. Kształtowanie przestrzeni: - zabudowa wolnostojąca, - zachowanie istniejących zadrzewień, - zachowanie skarp i ich umocnienie roślinnością.
W V	Obszar położony po południowej stronie ulicy Człuchowskiej w przeważającej części z ekstensywną zabudową mieszkaniową i jednorodziną wolnostojącą. Na krańcach oraz w środku terenu usługi o charakterze komercyjnym. Cały obszar w strefie chronionego krajobrazu, Część terenu w strefie „B” ochrony konserwatorskiej.	mieszkaniowa	Usługowa	Obszary do zainwestowania: uzupełnienie zabudową przestrzeni wolnych. Kształtowanie przestrzeni: linię zabudowy kształtować w dowiązaniu do ulicy.
W VI	Obszar położony na osi ul. Sportowej z przewagą usług publicznych (sportu i oświaty). Zabudowa dość ekstensywna. Nieliczna zabudowa mieszkaniowa	usługowa	mieszkaniowa	Zasady przekształceń: zachowanie istniejącej funkcji i zabudowy. Obszary do zainwestowania: uzupełnienia

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA I GMINY BIAŁY BÓR

	wielorodzinna i jednorodzinna. Cały obszar w strefie krajobrazu chronionego. Fragmenty terenu z nielicznymi obiektami w strefie ochrony konserwatorskiej „B”.			zabudowy. Kształtowanie przestrzeni: kształtowanie zabudowy w dowiązaniu do sąsiedniej.
W VII	Teren zespołu zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej wysokiej intensywności i usług komercyjnych. Obszar w granicach chronionego krajobrazu. Część zachodnia w strefie ochrony konserwatorskiej „E”.	mieszkaniowa	Usługowa	Obszary do zainwestowania: uzupełnienie istniejącej zabudowy i zagospodarowania terenu.
W VIII	Obszar położony pomiędzy ul. Ślupską , ul. Dworcową i osiedlem wielorodzinnym o funkcji usługowo-produkcyjnej. Zainwestowany dość ekstensywnie obiektami wielokubaturowymi. Po stronie wschodniej teren niezabudowany. Cały obszar w strefie chronionego krajobrazu.	produkcyjna usługowa	mieszkaniowa uzup.	Obszary do zainwestowania: zainwestowanie wolnej przestrzeni zwłaszcza wschodniej.
W IX	Obszar zawarty pomiędzy ulicami Sosnową i Kaliską z kościołem rzymskokatolickim i cmentarzem. Na całym obszarze szata roślinna z cennym drzewostanem. Obszar znajduje się w strefie „K” ochrony konserwatorskiej. Ograniczona pojemność cmentarza stwarza konieczność jego powiększenia.	usługi kościelne	komunalna	Kształtowanie przestrzeni; - zabudowę niskiej intensywności realizować po wschodniej stronie obszaru, jako jego uzupełnienie - zachować istniejącą zabudowę
W X	Teren położony pomiędzy ul. Ślupską i Sosnową. Zespół zabudowy jednorodzinnej wolnostojącej ze stacją benzynową.	mieszkalna, usługowa		Zasady przekształceń: kontynuowanie zabudowy na wyznaczonych działkach. Obszary do zainwestowania: wolne przestrzenie Kształtowanie przestrzeni: zabudowa wolnostojąca z usługami. Przewiduje się zmianę granic miasta o część obręb Kaliska (ul. Kwiatowa w stronę Sosnowej) – obejmując istniejące i planowane tereny głównie pod zabudowę mieszkaniową
W XI	Teren położony na północno-wschodnim krańcu miasta przy ul. Ślupskiej	mieszkalna jednorodzinna	usługowa	Obszary do zainwestowania: cały obszar Kształtowanie przestrzeni: zabudowa mieszkaniowa wolnostojąca ewentualnie z usługami.
W XII	Teren położony pomiędzy ulicami Dworcową i Ślupską użytkowany rolniczo	Rolnicza (ogródki działkowe) mieszkalna	usługowa mieszkalna	Zasady przekształceń i kształtowanie przestrzeni: preferowana organizacja przestrzeni według planu zagospodarowania. Obszary do zainwestowania: głównie część zachodnia obszaru. Część jako ogródki działkowe możliwe do zmiany przeznaczenia na cele mieszkalne i usługowe

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA I GMINY BIAŁY BÓR

W XIII	Teren położony pomiędzy w rejonie ul. Dworcowej zainwestowany obiektami usług oświaty i kultury. Nowy obiekt sakralny.	usługowa	rekreacyjna usługi publiczne	Obszary do zainwestowania: cały obszar Kształtowanie przestrzeni: preferowane według planów zagospodarowania.
W XIV	Teren położony pomiędzy ulicami Dworcową i Kasztanową częściowo zainwestowany od strony zachodniej obiektem mieszkalnym i substandardowymi obiektami gospodarczymi,	mieszkaniowa	usługowa ogrodnicza	Obszary do zainwestowania: cały teren poza istniejącą zabudową. Kształtowanie przestrzeni: preferowane według planu zagospodarowania.
W XV	Teren położony w regionie ulic Kasztanowej, Brzeźnickiej i Akacjowej, zainwestowany zabudową mieszkaniową jednorodzinną wolnostojącą.	mieszkaniowa	usługowa	Obszary do zainwestowania: działki niezabudowane. Kształtowanie przestrzeni: kontynuacja istniejącej zabudowy.
W XVI	Teren położony przy ul. Dworcowej i Brzeźnickiej z przeważającą zabudową mieszkaniową jednorodzinną bliźniaczą, częściowo wielorodzinną i usługową. Obszar w strefie ochrony konserwatorskiej „B”.	mieszkaniowa	usługowa	Obszary do zainwestowania: uzupełnienia istniejącej zabudowy. Kształtowanie przestrzeni: w nawiązaniu do zabudowy istniejącej
W XVII	Teren położony w rejonie zespołu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	mieszkaniowa	usługowa	Obszary do zainwestowania: cały obszar. Kształtowanie przestrzeni: zalecane według planu zagospodarowania
W XVIII	Teren położony pomiędzy linią kolejową i ul. Brzeźnicką zainwestowany zabudową produkcyjną.	produkcyjna składy	usługowa	Obszary do zainwestowania: • cały obszar • uzupełnienia zabudowy istniejącej Kształtowanie przestrzeni: zalecane według planu zagospodarowania. - dopuszcza się użytkowanie na cele mieszkalne (ewentualnie przebudowę i rozbudowę) istniejących budynków mieszkalnych na terenie działek nr 29/5 i 26/13 obręb 08
W XIX	Teren położony przy ul. Dworcowej niezainwestowany	usługowa, usługi publiczne	mieszkaniowa	Obszary do zainwestowania: cały obszar Kształtowanie przestrzeni: zalecane według planu zagospodarowania.
W XX	Obszar pomiędzy ul. Dworcową i linią kolejową. Teren zabudowany parterowymi obiektami magazynowo-składowymi oraz produkcyjnymi częściowo administracyjnymi i mieszkalnymi.	magazynowo-składowa	produkcyjno-składowa	Obszary do zainwestowania: • cały obszar • uzupełnienia zabudowy istniejącej Kształtowanie przestrzeni: w dostosowaniu do istniejącej zabudowy
W XXI	Teren położony po zachodniej stronie ul. Dworcowej w sąsiedztwie skrzyżowania tej ulicy z linią kolejową. Rozproszona zabudowa mieszkaniowa wolnostojąca. Strefa chronionego krajobrazu, Obszar w strefie ochrony konserwatorskiej „B”.	mieszkaniowa	usługi	Obszary do zainwestowania: przestrzenie pomiędzy istniejącą zabudową jednorodzinną. Kształtowanie przestrzeni: w dostosowaniu do istniejącej zabudowy

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA I GMINY BIAŁY BÓR

W XXII	Duży obszar położony pomiędzy jeziorem Białym i ul. Dworcową. Zabudowa usługowa z zespołami obiektów parterowych o funkcjach hodowlanych, hotelowych oraz sportowych. Strefa chronionego krajobrazu, Zalesienia i zadrzewienia.	usługi sportu, rekreacja usługi turystyki	leśnictwo – hodowla	Obszary do zainwestowania: na terenach rolnych i w sąsiedztwie istniejącej zabudowy Kształtowanie przestrzeni: w nawiązaniu do zabudowy istniejącej.
W XXIII	Obszar położony pomiędzy jeziorem Bielsko i linią kolejową. Teren w większości zalesiony bez zainwestowania.	gospodarka leśna turystyka i rekreacja	usługi turystyka i rekreacja	Kształtowanie przestrzeni: • ochrona szaty roślinnej, • ochrona fauny, • ochrona ukształtowania terenu Dopuszcza się obszary do zainwestowania pod usługi głównie wzdłuż terenów kolejowych
W XXIV	Teren położony na wschodnim krańcu miasta w rejonie ulicy Brzeźnickiej. Część zachodnia zainwestowana obiektami produkcyjnymi.	produkcyjna, składowa	rolnictwo, usługi	Zasady przekształceń: kontynuacja i uzupełnienie zabudowy. Obszary do zainwestowania: teren wschodni obszaru. Kształtowanie przestrzeni: zalecane plan zagospodarowania przestrzennego
W XXV	Rozległy teren położony po wschodniej stronie linii kolejowej. Po stronie południowo-zachodniej zainwestowany częściowo obiektami produkcyjnymi. w większości teren rolny, a po wschodniej stronie zalesiony w rejonie północnym rekultywowane miejskie wysypisko.	leśnictwo, rolnictwo	rolnictwo, obsługa rolnictwa, obsługa komunalna, produkcyjna i składy (w rejonie ul. Dworcowej i torów)	Obszary do zainwestowania: strefa zachodnia obszaru. (w rejonie ul. Dworcowej i torów) Kształtowanie przestrzeni: preferowany plan zagospodarowania przestrzennego
W XXVI	Teren położony po północnej stronie jednostek w IX i w X, oraz wschodniej stronie jednostki z VII poza granicami miasta. Po stronie zachodniej częściowo zainwestowany, w przeważającej części użytkowany rolniczo.	mieszkalnictwo	usługi komunalne	Zasady przekształceń: teren pod rozbudowę cmentarza komunalnego i zabudowy mieszkaniowej. Obszary do zainwestowania: większość obszaru Kształtowanie przestrzeni: Zasady zabudowy: preferowany plan zagospodarowania przestrzennego

Na obszarze miasta i gminy na terenach zabudowy usługowej, mieszkaniowej, mieszkalno-usługowej i produkcyjnej usługowej dopuszcza się usługi publiczne.

Poza wyznaczonymi w studium terenami zabudowy oraz potencjalnymi terenami rozwojowymi dopuszcza się w ich sąsiedztwie realizację nowej zabudowy, pod warunkiem i że jej lokalizacja nie będzie sprzeczna z funkcją zabudowy istniejącej a jej realizacja zgodna z przepisami odrębnymi.

Dla obszarów preferowanych do zainwestowania w jednostkach funkcjonalno-przestrzennych zlokalizowanych na terenie obszaru chronionego krajobrazu „Okolice Żydowo – Biały Bór” obowiązują przepisy Uchwały nr XXXII/375/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 września 2009 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Zach.. z 2014 r., poz. 1637, ze zm.) Zgodnie z § 2 ust. 1 ww. uchwały obowiązują określone zakazy, w tym:

- zakaz likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymywania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych (§ 2 ust. 1 pkt. 3 uchwały),
- zakaz lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej (§ 2 ust. 1 pkt. 8 uchwały)

Na części obszarów chronionego krajobrazu, dla których studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przewiduje możliwość lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych ww. przepisy nie wprowadzają ww. zakazu.

Zakazy te nie dotyczą również realizacji inwestycji celu publicznego (ustawa o ochronie przyrody).

W jednostkach tych dopuszcza się lokalizację nowej zabudowy (o ile zabudowa jest dopuszczona) w odległości mniejszej niż 100,0 m od zbiorników wodnych pod warunkiem że będzie ona stanowić uzupełnienie istniejącej zabudowy i jej funkcji. Linia zabudowy nie powinna (z wyjątkiem uzasadnionych sytuacji wynikających m.in. z funkcji, charakteru inwestycji, warunków terenowych) zbliżyć się na odległość mniejszą niż zabudowa istniejąca.

6. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy

Wytyczne określania wymagań w planach miejscowych

1) Ogólne wytyczne:

- określenie proporcji funkcji terenów, dla których studium wskazuje dwie lub więcej funkcji;
- określenie granic terenów wyłączonych spod zabudowy;
- zachowanie istniejącej sieci ulic i dróg wpisujących się w naturalnie ukształtowaną konfigurację terenu;
- dbałość o realizację wydzielonych terenów zieleni urządzonej w terenach zabudowy mieszkaniowej;
- określenie zasad budowy sieci infrastruktury technicznej w liniach rozgraniczających dróg,
- określenie linii rozgraniczających i zasad zagospodarowania terenów dla obiektów infrastruktury technicznej;
- zasady budowy i przebudowy dróg z uwzględnieniem możliwości równoczesnej budowy i przebudowy infrastruktury technicznej;
- dopuszczenie utrzymania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego funkcji innych niż określone w studium, jeżeli wynikają one ze stanu faktycznego, jednak należy dążyć do ograniczania i ostatecznego ich wykluczenia z sąsiedztwa terenów, dla których stanowią uciążliwość.

2) Wytyczne dla potencjalnych lokalizacji terenów **powierzchniowej eksploatacji kopalin (w szczególności kruszyw mineralnych):**

- obowiązek opracowania studium krajobrazowego jako elementu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów **powierzchniowej eksploatacji kopalin**, zawierającego ustalenia w zakresie minimalizacji negatywnego wpływu eksploatacji złóż kopalin metodą odkrywkową na krajobraz oraz na stosunki wodne,

– *na terenach powierzchniowej eksploatacji kopalin zaleca się wyłączenie siedlisk leśnych i hydrogeniczných z zasięgu potencjalnych obszarów górniczych.*

– **na obszarach dopuszczalnej eksploatacji kopalin obowiązuje:**

- zalecenie wyłączenia z eksploatacji lokalnych struktur osnowy ekologicznej oznaczonych na rysunku studium – załączniku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” 1:25 000 jako: ekosystemy leśne oraz ekosystemy łąkowo-pastwiskowe, mokradłowe nieleśne, zaroślowe i wodne, w szczególności udokumentowane złoża kopaliny - torfu „Kazimierz III” nie powinno być dopuszczone do eksploatacji z uwagi na jej negatywne oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne oraz na ekosystem torfowiska, a także pośrednie, niekorzystne oddziaływanie na globalne zmiany klimatu,
- wydobywanie kopalin, a także granice obszarów oraz terenów górniczych i lokalizacja filarów ochronnych, winny być zgodne z warunkami określonymi w projekcie zagospodarowania złoża, koncesji oraz w planie ruchu zakładu górniczego,
- w celu wyeliminowania obniżenia poziomu wód podziemnych i powstania leja depresji wyklucza się naruszenie pierwszego poziomu wód podziemnych w wyrobiskach eksploatacji i kruszywa, poprzez nie podejmowanie eksploatacji zawodnionej części złóż; wydobywanie kruszywa sposobem odkrywkowym, wyrobiskiem wgłębnym, powinno być dopuszczane wyłącznie z warstwy suchej; eksploatacja złóż bez odwodnień wyrobisk nie wpłynie na obniżenie poziomu wód podziemnych na terenie złoża i w jego otoczeniu; ostateczne rozstrzygnięcie tej kwestii będzie możliwe na kolejnych etapach planowania inwestycji, w szczególności na etapie wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, na podstawie projektów zagospodarowania złóż i dokumentacji środowiskowej,
- budowę i eksploatację kopaliny metodą odkrywkową należy wykonywać w sposób zapewniający minimalizację jej ewentualnego, niekorzystnego oddziaływania na środowisko; ustala się wymóg przywrócenia wnioskowanego terenu, po wyeksploatowaniu złoża do stanu określonego w projekcie rekultywacji terenu pokopalnianego,
- gleba i masy ziemne (skalne), które będą przemieszczane w granicach obszaru górniczego w związku z prowadzeniem eksploatacji, nie będą stanowić odpadów; wydobyta kopalina winna być wywożona z kopalni; masy nadkładowe czy trudnozbywalne frakcje kopaliny winny być wykorzystane do rekultywacji wyrobiska poeksploatacyjnego, np.: poszerzenia pozostawionych pasów ochronnych, złagodzenia skarp wyrobiska lub jego spłycenia itp.;
- po zakończeniu eksploatacji kruszyw wszystkie obiekty budowlane związane z ich eksploatacją należy zlikwidować,
- dopuszcza się, w szczególności w terenach już wyeksploatowanych, rozmieszczenie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500kW - wolnostojących urządzeń fotowoltaicznych wraz z obiektami towarzyszącymi, wyprzedzająco w stosunku do planowanej eksploatacji kopaliny, bądź jako alternatywny sposób zagospodarowania terenu, przy czym w sytuacji udokumentowania złoża kopaliny obowiązuje nakaz jej eksploatacji przed lokalizacją nowej funkcji inwestycyjnej (urządzeń OZE),
- ograniczenie działalności górniczej w pasie technologicznym napowietrznej

elektroenergetycznej linii przesyłowej o napięciu 220kV relacji Dunowo - Żydowo Kierzkowo - Piła Krzewina o szerokości 50m (po 25m od osi linii w obu kierunkach w rzucie poziomym) oraz w pasie technologicznym projektowanej napowietrznej elektroenergetycznej linii przesyłowej o napięciu 2x400kV relacji Dunowo-Żydowo Kierzkowo-Piła Krzewina o szerokości 70m (po 35m od osi linii w obu kierunkach w rzucie poziomym), w tym zachowanie filarów ochronnych wokół słupów linii zgodnie z przepisami odrębnymi i normami, a także konieczność zachowania dróg dojazdowych umożliwiających eksploatację linii,

- dopuszcza się pozostawienie części obszarów w dotychczasowym leśnym lub rolniczym przeznaczeniu – nieprzeznaczanie ich pod eksploatację kopalni.

3) Wytyczne dot. lokalizacji elektrowni wiatrowych:

W zakresie ochrony środowiska przyrodniczego

- w przypadku przeznaczenia terenu pod lokalizację farmy wiatrowej wskazuje się na konieczność uwzględniania skumulowanego oddziaływania skumulowanych siłowni wiatrowych na awifaunę i chiropterofaunę. w ocenie oddziaływań skumulowanych należy brać pod uwagę wszystkie przedsięwzięcia i dokumenty planistyczne o możliwym niekorzystnym wpływie na populację ptaków, na które analizowany dokument planistyczny (przeznaczający tereny na cele energetyki wiatrowej) oddziałuje ze szczególnym uwzględnieniem populacji zasiedlających tereny analizowanego dokumentu planistycznego. w pierwszym rzędzie należy ocenić możliwy wpływ wszystkich istniejących i projektowanych farm wiatrowych zlokalizowanych w buforze 10 km od granic dokumentu planistycznego będącego przedmiotem oceny. Bufor 10 km jest uzasadniony zasięgiem lotów żerowiskowych wielu ptaków szponiastych, czy bociana czarnego. w przypadku wystąpienia na terenie badań koncentracji żerowiskowych lub noclegowych migrujących gęsi, należy zwiększyć zasięg do 20 km.

W zakresie ochrony środowiska kulturowego:

- w przypadku lokalizacji elektrowni wiatrowych na terenie gminy na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy wykonać szczegółowe studium krajobrazowe wpływu elektrowni wiatrowych na krajobraz kulturowy,
- konieczność respektowania wskazań ze studium krajobrazowego uwzględniającego powiązania widokowe w odniesieniu do istniejących i projektowanych obszarów m.in. wskazano na
  - panoramy i osie widokowe
  - przedpoła ekspozycji z dróg (ważniejszych) i z kolei na sylwetki historycznych układów osadniczych
- przedstawienie Konserwatorowi Zabytków materiałów uzasadniających bezkolizyjną lokalizację elektrowni wiatrowych
- przeanalizować wpływ lokalizacji wiatraków na historyczne sylwetki miejscowości oraz ograniczyć ilość miejsc lokalizacji wiatraków na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego o ile szczegółowe studia krajobrazowe wykażą taką konieczność.

W obszarze zmiany studium funkcjonuje zespół 42 elektrowni wiatrowych – Farma wiatrowa „Biały Bór”. Niniejsza zmiana studium nie przewiduje lokalizowania nowych elektrowni wiatrowych

4) obszary planowanych farm fotowoltaicznych

Na całym obszarze zmiany studium, w tym na niżej wymienionych obszarach dopuszcza się lokalizowanie podziemnej infrastruktury technicznej związanej z funkcjonowaniem farm fotowoltaicznych, o ile analizy szczegółowe lokalizacji poszczególnych przedsięwzięć wykażą możliwość jej budowy.

Z obszaru objętego granicami zmiany studium wyłączono zasięg dopuszczalnej lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł o mocy zainstalowanej większej

niż 500kW (wolnostojących urządzeń fotowoltaicznych wraz z obiektami towarzyszącymi: nadziemną infrastrukturą techniczną, komunikacją i magazynami energii) dla następujących obszarów:

- obszarów zabudowanych z zabudową o funkcji mieszkaniowej,
- obszaru położonego w strefie ochrony konserwatorskiej „K” (projektowanej w studium) w Świerszczewie,
- obszar strefy ochrony archeologicznej – W I (projektowanej w studium) stanowiska archeologicznego wpisanego do rejestru zabytków w Świerszczewie,
- lokalnej struktury osnowy ekologicznej oznaczonej na rysunku studium – załączniku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” 1:25 000 jako: ekosystemy leśne oraz ekosystemy łąkowo-pastwiskowe, ekosystemy mokradłowe nieleśne, ekosystemy zaroślowe, ekosystemy wodne,
- Obszaru Chronionego Krajobrazu „Okolice Żydowo - Biały Bór” z wyjątkiem terenu w rejonie osady Białka przeznaczonego pod Farmę Fotowoltaiczną „Biała”, dla której wydano decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach przedsięwzięcia i decyzję o warunkach zabudowy,
- strefę 100m od linii brzegowej rzek, jezior i innych zbiorników wodnych dla terenów położonych w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Okolice Żydowo-Biały Bór” oraz „Jeziora Szczecineckie”,
- w rejonie napowietrznych elektroenergetycznych linii przesyłowych, w tym istniejącej linii o napięciu 220kV i projektowanej linii o napięciu 2x400kV relacji Dunowo - Żydowo Kierzkowo-Piła Krzewina obszar:
  - wokół konstrukcji słupów obszar (w kształcie koła) o promieniu co najmniej równym wysokości słupa – obszar ograniczony do szerokości pasa technologicznego (50m dla linii 220kV i 70m dla planowanej linii 2x400kV),
  - przy słupach mocnych (znajdujących się na załomach linii) na przedłużeniu osi trasy linii pas terenu, którego długość liczona jest od fundamentów słupa po przedłużeniu osi trasy linii równa jest potrójnej wysokości słupa a szerokość jest równa odległości pomiędzy krańcami poprzeczników słupów (o największej rozpiętości) powiększona o 5m w każdą stronę – obszar ograniczony do szerokości pasa technologicznego (50m dla linii 220kV i 70m dla planowanej linii 2x400kV)
  - pomiędzy słupami, wzdłuż linii pas terenu, którego szerokość jest równa odległości pomiędzy krańcami poprzeczników słupów (o największej rozpiętości) powiększona o 5m w każdą stronę.

Dla lokalizacji wolnostojących urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł o mocy zainstalowanej większej niż 500kW (wolnostojących urządzeń fotowoltaicznych wraz z obiektami towarzyszącymi: nadziemną infrastrukturą techniczną, komunikacją i magazynami energii), wskazanych na rysunku studium – Kierunki zagospodarowania przestrzennego 1:25 000 występują także inne ograniczenia w ich lokalizacji, w tym może być ustanowiony, na kolejnych etapach projektowania poszczególnych obiektów budowlanych, zakaz ich sytuowania (w zależności od lokalizacji przedsięwzięcia i lokalnych uwarunkowań, analizowanych w szczegółowszej skali opracowania poszczególnych inwestycji). Są to następujące obszary:

- w sąsiedztwie dróg publicznych (krajowych, powiatowych i gminnych) – lokalizacja obiektów budowlanych w stosunku do krawędzi jezdni, zgodnie z przepisami odrębnymi z zakresu dróg publicznych,
- wokół elektrowni wiatrowych Farmy wiatrowej „Biały Bór” w szczególności w zasięgu rozpiętości śmigieł elektrowni wiatrowych,
- w obrębie gruntów, oznaczonych ewidencyjnie jako las „Ls”,
- w otoczeniu elementów lokalnej osnowy ekologicznej gminy, na których lokalizowanie wolnostojących urządzeń fotowoltaicznych i obiektów nadziemnej infrastruktury towarzyszącej zostało wykluczone, zaleca się zachowanie bufora o szerokości co najmniej 10m od granic tych elementów, a także od alei lub szpalerów drzew, jako pasa wolnego od zainwestowania;
- w pasie technologicznym napowietrznej elektroenergetycznej linii przesyłowej o napięciu 220kV relacji Dunowo-Żydowo Kierzkowo-Piła Krzewina o szerokości 50m (po 25m od osi linii w obu kierunkach w rzucie poziomym),
- w pasie technologicznym projektowanej napowietrznej elektroenergetycznej linii przesyłowej o napięciu 2x400kV relacji Dunowo-Żydowo Kierzkowo-Piła Krzewina o szerokości 70m (po 35m od osi linii w obu kierunkach w rzucie poziomym)
- w zasięgu pasa ochronnego napowietrznych linii średniego napięcia (SN) o szerokości 15 m - po 7,5 m od osi linii, a dla napowietrznych linii niskiego napięcia (nN) o szerokości 3 m - po 1,5 m od osi linii, ograniczenia nie obowiązują w sytuacji skablowania sieci;
- w granicach stref ochrony archeologicznej – W II i W III (projektowanych w studium) dla stanowisk archeologicznych.

W terenach przeznaczonych pod zabudowę lub w terenach dopuszczalnej eksploatacji kopalni należy projektować elementy farm fotowoltaicznych w nawiązaniu do projektowanej zabudowy, bądź wyprzedzająco w stosunku do planowanej zabudowy, jako alternatywny sposób zagospodarowania terenu.

Parametry i wskaźniki urbanistyczne

Podczas sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zaleca się stosowanie następujących zasad ustalania parametrów i wskaźników urbanistycznych:

- 1) Intensywność zabudowy – jako wskaźnik powierzchni całkowitej zabudowy w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej
  - a) w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej minimalny 0,05, maksymalny 0,6,
  - b) w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej minimalny 0,50, maksymalny 1,2,
  - c) w zabudowie usługowej i mieszkalno-usługowej - minimalny 0,10, maksymalny 0,8,
  - d) w zabudowie produkcyjnej - minimalny 0,10, maksymalny 0,8,
  - e) w zabudowie zagrodowej - nie ustala się,
  - f) w zabudowie o funkcji mieszkaniowo-rekreacyjnej – minimalny nie określa się, maksymalny 0,3,
  - g) w zabudowie o funkcji produkcyjnej, w tym produkcji rolno-spożywczej – minimalny nie określa się, maksymalny 1,6;
  - h) w zabudowie dla potrzeb instalacji do wytwarzania, przetwarzania i magazynowania wodoru - minimalny nie określa się, maksymalny 1,6.
- 2) **Udział** powierzchni zabudowy budynków na działce budowlanej **w** powierzchni przedmiotowej działki budowlanej:

- a) w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej minimalny 5,0%, maksymalny 40,0%,
  - b) w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej minimalny 5,0%, maksymalny 50,0%,
  - c) w zabudowie usługowej i mieszkalno-usługowej na terenie miasta – minimalny 10,0% maksymalny 70,0%
  - d) w zabudowie usługowej i mieszkalno-usługowej na terenach wiejskich – minimalny 10,0% maksymalny 50,0 %
  - e) w zabudowie produkcyjnej – minimalny 5,0%, maksymalny 80,0%,
  - f) w zabudowie zagrodowej – nie ustala się,
  - g) w zabudowie o funkcji mieszkaniowo-rekreacyjnej – minimalny nie określa się, maksymalny 15%,**
  - h) w zabudowie o funkcji produkcyjnej, w tym produkcji rolno-spożywczej – minimalny nie określa się, maksymalny 80%;**
  - i) w zabudowie dla potrzeb instalacji do wytwarzania, przetwarzania i magazynowania wodoru - minimalny nie określa się, maksymalny 80%.**
- 3) Minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej:
- a) na terenach zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej 40%,
  - b) na terenach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej 25%
  - c) na terenach zabudowy usługowej i mieszkalno-usługowej 30%
  - d) na terenach zabudowy produkcyjnej i składowej 20%
  - e) na terenach zabudowy zagrodowej nie ustala się.
  - f) na terenach zabudowy o funkcji mieszkaniowo-rekreacyjnej – 70%,**
  - g) na terenach zabudowy o funkcji produkcyjnej, w tym produkcji rolno-spożywczej – 10%,**
  - h) na terenach zabudowy dla potrzeb instalacji do wytwarzania, przetwarzania i magazynowania wodoru – 10%.**
- 4) Wysokość zabudowy:
- a) wysokość nowych budynków w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowie zagrodowej, **w zabudowie o funkcji mieszkaniowo-rekreacyjnej** – do II kondygnacji nadziemnych,
  - b) wysokość nowych budynków w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej na terenie miasta – do czterech kondygnacji nadziemnych,
  - c) wysokość nowych budynków usługowych i mieszkalno-usługowych na terenie miasta – do III kondygnacji nadziemnych
  - d) wysokość nowych budynków usługowych i mieszkalno-usługowych na terenach wiejskich – do II kondygnacji nadziemnych,
  - e) w zabudowie produkcyjnej, **nowych budynków o funkcji produkcyjnej, w tym produkcji rolno-spożywczej oraz budynków w zabudowie dla potrzeb instalacji do wytwarzania, przetwarzania i magazynowania wodoru** – do II kondygnacji nadziemnych.
- 5) Geometria dachów:
- a) nowych budynków w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej:
    - układy jedno-, dwu- i wielospadowe,
    - nachylenie połaci dachowych mieszczące się w granicach 20°-60° (według sąsiedztwa),
    - położenie kalenicy dachu – równoległe lub prostopadłe do dróg (w nawiązaniu do lokalnych uwarunkowań),
  - b) nowych budynków w zabudowie usługowej i mieszanej mieszkalno-usługowej:
    - układy jedno-, dwu- i wielospadowe,
    - nachylenie połaci dachu mieszczące się w granicach 20°-45°,
    - położenie kalenicy dachu – według zasad określonych na etapie opracowania planów miejscowych (w nawiązaniu do lokalnych uwarunkowań, według sąsiedztwa)
  - c) nowych budynków w zabudowie produkcyjnej i składowej:
    - układy jedno-, dwu- i wielospadowe, lub inne w zależności od specyfiki i funkcji obiektu,

- nachylenie połaci dachu – nie ogranicza się,
  - położenie kalenicy dachu – w mieście według sąsiedztwa, nie ogranicza się poza terenem miasta,
  - d) dla budynków w zabudowie o funkcji mieszkaniowo-rekreacyjnej dowolne, przy czym obowiązuje wymóg harmonizowania budynków usytuowanych na jednej działce pod względem geometrii dachów**
  - e) nie reguluje się geometrii dachów dla budynków w zabudowie o funkcji produkcyjnej, w tym produkcji rolno-spożywczej oraz w zabudowie dla potrzeb instalacji do wytwarzania, przetwarzania i magazynowania wodoru**
- 6) Minimalne zalecane powierzchnie działek budowlanych:
- a) w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej (wolnostojącej) 800-1500 m²
  - b) w zabudowie mieszkaniowej wielorodzinnej – nie ustala się
  - c) w zabudowie usługowej 400 m²
  - d) pozostałe funkcje – nie określa się
  - e) w zabudowie o funkcji mieszkaniowo-rekreacyjnej – 2000m²,**
  - f) w zabudowie o funkcji produkcyjnej, w tym produkcji rolno-spożywczej – nie określa się;**
  - g) w zabudowie dla potrzeb instalacji do wytwarzania, przetwarzania i magazynowania wodoru - nie określa się.**

Parametry i wskaźniki urbanistyczne nie dotyczą realizacji inwestycji celu publicznego.

Dopuszcza się inne wymienione wskaźniki i parametry urbanistyczne, które mogą być uszczegółowiane na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zależności od lokalnych uwarunkowań:

- dopuszcza się inne wysokości pod warunkiem, że będzie to związane z kontynuacją wysokości zabudowy istniejącej w tradycyjnie ukształtowanych strukturach osadniczych,
- wysokość zabudowy jest wiążąca o ile w sąsiedztwie terenu lokalizacji nowej zabudowy nie dominuje zabudowa o innych parametrach do której zasadne jest nawiązanie się,
- w obszarach objętych strefami ochrony konserwatorskiej,
- zachowanie istniejących powiązań widokowych, pomiędzy krajobrazem otwartym, a zabudową,
- zachowanie istniejących kompozycji układów przestrzennych zespołów zabudowy w zakresie lokalizacji dominant, osi widokowych, otwarć widokowych, zamknięć kompozycyjnych,
- dostosowanie wysokości zabudowy do warunków ukształtowania terenu,
- wysokości zabudowy dla funkcji produkcyjnych wynikająca z funkcji oraz technologii produkcji, o ile nie występują inne ograniczenia w tym uwarunkowania konserwatorskie,
- podkreślanie odmiennymi parametrami, np. wysokością zabudowy obiektów o funkcjach prestiżowych, ważnych części miasta, dominant,
- w zabudowie w centrum miasta lub w pozostałych ośrodkach sieci osadniczej, w których występuje koncentracja usług, na terenach już zainwestowanych – umożliwiającą lokalne zwiększenie wysokości zabudowy, powierzchni zabudowy, intensywności zabudowy itp.

Dodatkowe kierunki zagospodarowania przestrzennego i szczegółowe zasady zagospodarowania i użytkowania nowych terenów inwestycyjnych przewidywanych w zmianie studium są następujące dla poszczególnych terenów zabudowy, tj.:

- **zabudowa mieszkaniowo-rekreacyjna – obszar o powierzchni ok. 15 ha przewidywany dla lokalizacji ekstensywnej zabudowy w rejonie jeziora Bielsko; dopuszcza się:**
  - **wydzielenie nie więcej niż 30 działek budowlanych związanych z funkcją zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej lub rekreacji indywidualnej lub usług turystyki i rekreacji,**

- lokalizacja obiektów budowlanych poza strefą 100m od linii brzegowej jeziora Bielsko,
- zagospodarowanie terenu kształtować w sposób ekstensywny, z wkomponowaniem nowych obiektów w istniejące naturalne ukształtowanie terenu, należy maksymalnie chronić istniejącą zieleni,
- w zespole zabudowy, składającym się z co najmniej dziesięciu działek, zaleca się urządzenie terenu wspólnego użytkowania, obejmującego tereny sportu i rekreacji - boiska sportowe, place zabaw, miejsca odpoczynku, ogólnodostępne miejsca postojowe, itp.,
- obiekty wymagają podłączenia do sieci elektroenergetycznej, do sieci wodociągowej, zasilanej z własnego ujęcia wód podziemnych zespołu zabudowy lub z gminnego ujęcia wody oraz, do czasu rozbudowy gminnej sieci kanalizacji sanitarnej, do zbiorników bezodpływowych (tzw. szamb);
- zabudowa produkcyjna, w tym produkcji rolno-spożywczej – obszar o powierzchni ok. 18 ha przewidywany dla lokalizacji funkcji gospodarczych, dopuszcza się:
  - lokalizację zabudowy dla realizacji różnorodnych funkcji gospodarczych, produkcja, magazyny i składy, centra usługowe, działalność przemysłowa, także z sektora rolno-spożywczego, w tym dopuszcza się lokalizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
  - tereny wymagają podłączenia do sieci energetycznej, wodociągowej i kanalizacji sanitarnej w zależności od profilu działalności, przy czym neutralizacja ścieków przemysłowych (gospodarczych) może wymagać, przed odprowadzeniem do kanalizacji sanitarnej, podczyszczenia w zależności od charakteru (technologii) obiektów produkcyjnych;
- lokalizacja obiektów i urządzeń dla potrzeb instalacji do wytwarzania, przetwarzania i magazynowania wodoru – obszar o powierzchni ok. 19 ha; dopuszcza się:
  - lokalizowanie obiektów budowlanych dla potrzeb technologicznych instalacji do wytwarzania, przetwarzania i magazynowania wodoru,
  - lokalizowanie obiektów produkcyjnych związanych ze źródłami wytwórczymi OZE,
  - obowiązuje wymóg urządzenia pasa zieleni izolacyjno-krajobrazowej od strony zabudowy miejscowości Biała (w południowo-wschodniej części terenu),
  - tereny wymagają podłączenia do sieci energetycznej, wodociągowej i kanalizacji sanitarnej w zależności od zapotrzebowania specjalistycznych technologii, przy czym neutralizacja ścieków przemysłowych (gospodarczych) może wymagać, przed odprowadzeniem do kanalizacji sanitarnej, podczyszczenia w zależności od charakteru (technologii) obiektów produkcyjnych;

- **lokalizacja obiektów potencjalnej stacji elektroenergetycznej 400/220/110kV, związanej z przebiegiem projektowanej napowietrznej elektroenergetycznej linii przesyłowej o napięciu 2x400kV relacji Dunowo - Żydowo Kierzkowo - Piła Krzewina wraz z magazynami energii; dopuszcza się:**
  - **lokalizowanie obiektów budowlanych dla potrzeb funkcjonowania stacji elektroenergetycznej 400/220/110kV,**
  - **lokalizowanie magazynów energii, w szczególności energii wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii,**
  - **nie określa się wskaźników zagospodarowania terenu ani kształtowania zabudowy ze względu na specyfikę planowanych funkcji**
  - **należy zapewnić dojazd drogą publiczną, zaś dostęp do sieci infrastruktury technicznej w zależności od zapotrzebowania specjalistycznych obiektów,**
  - **wielkość terenu oraz lokalizacja poszczególnych obiektów wymaga uzgodnienia z zarządcą sieci Krajowego Systemu Energetycznego.**

Tereny przeznaczone pod zabudowę: tereny określone w pkt 1-5 oraz na rysunku studium

Tereny wyłączone spod zabudowy

Tereny wyłączone z zabudowy na terenie gminy to:

- tereny zamknięte w rozumieniu ustawy z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z **2020** r., poz. **2052**, z późn. zm.) to tereny o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, określone przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych, tereny wyłączone z zabudowy na podstawie przepisów odrębnych,
- tereny wyłączone z zabudowy wynikające z przepisów odrębnych (m.in. o ochronie przyrody oraz o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

XXI. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, PRZYRODY, KRAJOBRAZU W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK

1. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów

Analiza stanu środowiska i zidentyfikowanie jego głównych zagrożeń w gminie pozwala na określenie kierunków ochrony środowiska wobec prowadzonej i projektowanej polityki przestrzennej gminy Białý Bór.

Kierunki ochrony i kształtowania środowiska określone w Planie Zagospodarowania Województwa Zachodniopomorskiego:

- zachowanie walorów przyrodniczych determinujących jego funkcje i przeciwdziałanie negatywnym skutkom antropopresji.
- zachowanie odmienności typów krajobrazowych – ochrona krajobrazów na terenach silnej antropopresji, na obszarach pojezierzy i kompleksach leśnych,
- obszar wysoczyzny – podtrzymanie funkcji rolniczej,
- rozwój turystyki, w tym agroturystyki w oparciu o istniejące i proponowane obszary chronione oraz znaczną liczbę jezior,
- obszar równin sandrowych – podtrzymanie funkcji leśnej wraz z ochroną przyrody, zalecenia – tworzenie sprzyjających funkcjonowaniu korytarzy ekologicznych:
  - ochrona i racjonalne korzystanie z zasobów wód powierzchniowych i podziemnych,
  - spowolnienie odpływu wód przez realizację programu małej retencji, wykorzystanie naturalnych obniżen i oczek wodnych do zwiększenia retencji wód w obszarach

zurbanizowanych, odtworzenie i ochrona istniejących systemów wodno-błotnych w celu polepszenia stosunków wodnych, renaturyzacja dolin rzecznych w celu poprawy biologicznej jakości wód, odtworzenia bioróżnorodności (w tym populacji cennych gatunków ryb), odtworzenia drożności korytarzy ekologicznych i możliwości rozwoju turystyki,

- ochrona i racjonalne wykorzystanie gleb,
- poprawa glebowych stosunków wodnych, wprowadzenie zadrzewień śródpolnych służące ochronie gleb przed erozją wietrzną, poprawie stosunków mikroklimatycznych i biocenotycznych,
- ochrona i powiększenie powierzchni obszarów leśnych oraz zadrzewionych,
- zwiększenia powierzchni lasów,
- stopniowa przebudowa drzewostanów w celu dostosowania struktury lasu do istniejących warunków siedliskowych,
- zachowanie zróżnicowanego i wielofunkcyjnego charakteru lasów,
- wykorzystanie kopalin uwzględniające potrzeby gospodarcze oraz ochronę środowiska

Ustalenia: obowiązek opracowania studium krajobrazowego jako elementu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów górniczych zawierającego ustalenia w zakresie minimalizacji negatywnego wpływu eksploatacji złóż kopalin metodą odkrywkową na krajobraz oraz na stosunki wodne.

Zalecenia: rekultywacja i rewitalizacja obszarów poeksploatacyjnych, likwidacja i rekultywacja nielegalnych wyrobisk,

Kierunek i rozwój systemu obszarów chronionych i jego integracja z systemami pozaregionalnymi:

- uwzględnienie wskazanych do ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w polityce przestrzennej samorządu – Okolice Żydowo – Białý Bór, powiększenie istniejącego obszaru,
- zalecenia: prowadzenie monitoringu zmian zachodzących na obszarach chronionych,
- ujednolicenie zasad gospodarowania i doprowadzenie do spójności przestrzennej form ochrony przyrody z terenami sąsiednimi gminami,
- przeciwdziałanie niekorzystnym zmianom klimatycznym oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery,
- zalecenia: rozwiązania akustyczne w planowaniu przestrzennym dostosowane do warunków otoczenia ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze spalania węgla.

2. Obszary i obiekty prawnie chronione na terenie gminy Białý Bór

- ✓ w granicach administracyjnych gminy obecne są prawne formy ochrony przyrody, dla których ustala się uwzględnienie obowiązujących zakazów i nakazów określonych w przepisach odrębnych:

- Rezerwaty:

- Rezerwat przyrody „Jezioro Głębokie” w pobliżu miejscowości Białý Dwór – utworzony dla zachowania jeziora lobeliowego z charakterystyczną roślinnością Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 21 lipca 1977 r. (MP z 1977 r., Nr 19, poz. 107).
- Rezerwat przyrody Jezioro „Iłowatka” w miejscowości Cybulin – utworzony dla zachowania jeziora lobeliowego z charakterystyczną roślinnością Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 21 lipca 1977 r. (MP z 1977 r. Nr 19, poz. 107).

Dla rezerwatu przyrody „Jezioro Głębokie” obowiązuje Zarządzenie Nr 18/2015 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 17 marca 2015 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Jezioro Głębokie”.

Dla rezerwatu przyrody „Iłowatka” obowiązuje Zarządzenie Nr 17/2015 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 17 marca 2015 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Jezioro Iłowatka”.

- Obszary chronionego krajobrazu:

- obszar chronionego krajobrazu „Okolice Żydowo-Białý Bór” na terenie którego obowiązują zapisy Uchwały nr XXXII/375/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 września 2009 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2014 r., Nr 66, poz. 1637 z późn. zm.),

- obszar chronionego krajobrazu „Jeziora Szczecineckie” na terenie którego obowiązują zapisy Uchwały nr XXXII/375/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 września 2009 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu,
- obszar chronionego krajobrazu „Las Drzonowski” na terenie którego obowiązują zapisy uchwały nr XX/181/2000 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 27.09.2000 r.
- Pomniki przyrody
Uznane Rozporządzeniem Wojewody Koszalińskiego Nr 7/92 z dnia 8 września 1992 r. (Dz. Urz. Woj. Koszalińskiego Nr 15 z 1992 r.), Rozporządzeniem Wojewody Koszalińskiego Nr 12/95 z dnia 28 grudnia 1995 r. (Dz. Urz. Woj. Koszalińskiego Nr 2 z 1996 r.), Uchwałą Nr XI/104/99 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 28.09.1999 r., uchwałą Nr XXVIII/224/09 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 29 stycznia 2009 roku.
- Użytki ekologiczne
  - utworzone w granicach Nadleśnictwa Miastko na podstawie Uchwały nr XV-137-2000 Rady Miasta i Gminy Białe Bórze z dn. 26.01.2000 r.
  - utworzone w granicach Nadleśnictwa Bobolice na podstawie Uchwały Nr XI/76/03 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 24 września 2003 r.
- Obszary Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000
  - mający znaczenie dla Wspólnoty obszar: „Bobolickie Jeziora Lobeliowe” PLH320001,
  - mający znaczenie dla Wspólnoty obszar: „Jezioro Bobięcińskie” PLH320040;
  - obszar specjalnej ochrony ptaków: „Ostoja Drawska” PLB320019.

Uszczegółowiające przepisy prawa powszechnego w odniesieniu do obszarów Natura 2000 wprowadza Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia **13 kwietnia 2010 r.** w sprawie **siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000** (Dz. U. z **2014 r.**, poz. **1713**, z późn. zm.).

Zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody dla obszaru Natura 2000 sprawujący nadzór nad obszarem sporządza projekt planu zadań ochronnych na okres 10 lat (projekt podlega ustanowieniu przez Regionalnego Dyrektora ochrony środowiska w drodze zarządzenia) i projekt planu ochrony (projekt podlega ustanowieniu przez ministra właściwego do spraw środowiska w drodze rozporządzenia).

Dla obszaru specjalnej ochrony ptaków „Ostoja Drawska” (kod obszaru PLB 320019) obowiązuje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 24 czerwca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Drawska PLB320019 (Dz. Urz. **Woj. Zach.** z 2014 r., poz. 2674)

Dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty „Bobolickie Jeziora Lobeliowe” (kod obszaru PLH 320001) obowiązuje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 „Bobolickie Jeziora Lobeliowe” PLB320001 (Dz. Urz. **Woj. Zach.** z 2014 r. poz. 1651).

Plany zadań ochronnych zawierają m.in. identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotem ochrony ww. obszarów Natura 2000. W projektach tych zidentyfikowano również zagrożenia dla przedmiotowych obszarów Natura 2000, których źródłem mogą być działania oraz inwestycje zlokalizowane poza obszarami Natura 2000. Ustalenia te winny być uwzględnione w przypadku działań inwestycyjnych, opracowań planistycznych realizowanych na tych terenach

Ochrona gleb

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych ochronie przed zmianą przeznaczenia podlegają grunty rolne stanowiące użytki rolne klas I-III, dla których wymagana jest zgoda ministra właściwego do spraw rozwoju wsi w przypadku zmiany tego przeznaczenia na cele nierolnicze, przy czym nie dotyczy to gruntów rolnych stanowiących użytki rolne położone w granicach administracyjnych miasta oraz gruntów spełniających warunki określone w ustawie. Gruntów tych na terenie gminy Białe Bórze jest niewiele.

Jakość gleb jest wiodącym elementem w analizie warunków przyrodniczych rolniczej przestrzeni produkcyjnej danego obszaru. Według klasyfikacji bonitacyjnej gleb, na terenie gminy przeważają gleby V i VI klasy bonitacyjnej, które są glebami słabymi.

W zakresie gospodarki rolnej należy:

- dostosować do naturalnego biologicznego potencjału gleb, formy ich zagospodarowania i intensywności produkcji poprzez minimalizację negatywnego wpływu gospodarki rolnej na środowisko,
- rozwijać rolnictwo ekologiczne, zwłaszcza na terenach szczególnie predysponowanych,
- chronić tereny najwyższej przydatności rolniczej przed nierolniczym użytkowaniem,
- prowadzić działania z zakresu edukacji ekologicznej rolników, mające na celu uświadomienie konsekwencji nieprawidłowej gospodarki rolnej,
- podjąć działania przeciwdziałające erozji gleb, poprzez właściwą gospodarkę rolną i wprowadzanie zieleni śródpolnej.
- zachowania i ochrony przed zarastaniem – łąki wszystkich klas; należy zapewnić warunki stałego użytkowania tych terenów poprzez regularne, ekstensywne koszenie, w celu zabezpieczenia tych ekosystemów przed zarastaniem,
- przeznaczenia pod zalesienia – grunty orne klas V, VI, VIz; są to grunty o bardzo małej przydatności dla rolnictwa, często nieużytkowane i ulegające zmianom.

Ochrona gruntów leśnych

Zgodnie z Ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, przeznaczenie na cele nieleśne:

- gruntów leśnych stanowiących własność Skarbu Państwa – wymaga uzyskania zgody Ministra Środowiska;
- pozostałych gruntów leśnych wymaga uzyskania zgody marszałka województwa wyrażonej po uzyskaniu opinii izby rolniczej.

Na obszarze gminy Białý Bór udział terenów leśnych jest wysoki. Przyjmuje się następujące zasady polityki przestrzennej w zakresie ochrony gruntów leśnych:

- ograniczanie przeznaczania na cele nierolnicze i nieleśne,
- zapobieganie procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstającym wskutek działalności nieleśnej,
- tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową lub drogi nie powinny powodować dalszej fragmentacji i rozdrobnienia kompleksów leśnych,
- zapewnienie możliwości powiększenia powierzchni kompleksów leśnych poprzez przeznaczanie pod zalesienie terenów rolnych o niskiej bonitacji gleb (klasa V i VI),
- wyznaczenie granicy polno-leśnej wokół istniejących kompleksów leśnych, w celu ochrony strefy ekotonowej,
- przywracanie wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej,
- lasy oraz inne zadrzewienia, w tym otuliny biologiczne cieków, zadrzewienia śródpolne, położone w granicach obszarów wchodzących w krajową sieć ekologiczną o funkcjach korytarzowych, powinny podlegać bezwzględnej ochronie przed zmianą sposobu użytkowania.

Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych

Obszar gminnym Białý Bór położony jest w granicach

- ✓ Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 120 – Zbiornik międzymorenowy Bobolice. W 2011 roku decyzją Ministra Środowiska z dnia 22.08.2011 r. znak: DgiKGhg-4731-20/6858/38081/11/MJ została zatwierdzona „Dokumentacja hydrogeologiczna określająca warunki Hydrogeologiczne w związku z ustanowieniem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 120 Zbiornik Międzymorenowy Bobolice”. W dokumentacji tej określono granice i powierzchnię zbiornika, która wynosi 354,4 km², wyznaczono obszar ochronny zbiornika o powierzchni 408,9 km²
- ✓ Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 126 – Zbiornik Szczecinek. W 2011 roku decyzją Ministra Środowiska z dnia 22.08.2011 r. znak: DgiKGhg-4731-20/6857/38086/11/MJ została zatwierdzona „Dokumentacja hydrogeologiczna określająca warunki hydrogeologiczne w związku z ustanowieniem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 126 Zbiornik Szczecinek”. w dokumentacji tej określono aktualne granice i powierzchnię zbiornika, która wynosi 1345,5,4 km². Dla tego zbiornika nie wyznaczono obszaru ochronnego.

Gmina Białý Bór częściowo położona jest w zlewni rzeki Wieprzy i przyległego Pomorza.

Na obszarze Miasta i Gminy Biały Bór znajdują się śródlądowe powierzchniowe wody płynące:

- jeziora: Iłowatka, Oblica, Cybulin, Przyradzkie (Suche), Przyradź, Kołtki (Kątnica), Piekietko II (Sępólno Duże), Cieszecino, Łobez, Ławiczka, Bielsko, Białka, Stepieńskie (Mlińskie), Kacko, Owczarskie, Drzonowskie,
- rzeki: Pierska Struga, Debrzyca, Chechło, Czernica (w zarządzie RZGW Poznań), Bielec, Bielska Struga, Biała, Gnilec, Długa (Dołga),
- inne ciek naturalne: odpływ z jeziora Bobięcińskie Wielkie, Struga Pajerska, Dopływ z kolonii Grabowo, Dopływ z jeziora Białka, Dopływ z jeziora Dębno.

Zgodnie z „Dokumentacją hydrogeologiczną zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych zlewni Wieprzy i Pomorza” obliczone wartości zasobów dyspozycyjnych są realne do wykorzystania w przypadku równoczesnego lecz rozproszonego poboru wody na całym obszarze systemu, przy braku przerzutów wód do innych zlewni. Natomiast lokalizacja dużych ujęć wody w systemie wodonośnym Wieprzy powinna być poprzedzona analizą modelową skutków eksploatacji przy wykorzystaniu istniejącego modelu matematycznego. Pomimo małego wykorzystania wód w przedmiotowym systemie, lokalnie może dojść do znacznej eksploatacji w stosunku do parametrów hydrologicznych poziomu wodonośnego co powoduje obniżenie zwierciadła wód podziemnych i zmiany chemizmu wód (np. wysoka zawartość chlorków).

Ochrona jakości wód podziemnych polegać powinna głównie na ochronie przed zanieczyszczeniami antropogenicznymi i powinna być realizowana przede wszystkim przez wyznaczenie stref ochronnych ujęć wód podziemnych, uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz likwidację ognisk zanieczyszczeń. Ponadto ujęcia komunalne powinny być objęte stałymi obserwacjami wydajności studni, położenia zwierciadła wody i zmian jakości, wskazane jest opracowanie monitoringu osłonowego tych ujęć.

Ochrona wód (w tym szczególnie wód głównych zbiorników wód podziemnych) musi być realizowana przez maksymalne ograniczenie zrzutów zanieczyszczeń (przede wszystkim substancji biogennych, organicznych i toksycznych) do gruntu i do wód powierzchniowych. Planowane rozwiązania przestrzenne w zakresie gospodarki ściekowej powinny uwzględniać:

- budowę zbiorczej kanalizacji sanitarnej i deszczowej eliminującej w maksymalny sposób indywidualne sposoby utylizacji ścieków sanitarnych i deszczowych,
- objęcie wszystkich możliwych obszarów zbiorczą kanalizacją sanitarną z odprowadzeniem ścieków do oczyszczalni,
- dopuszczenie na obszarach przewidzianych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy do objęcia sanitarną kanalizacją zbiorczą do czasu jej wybudowania, odprowadzenia ścieków do szczelnych szamb tylko jako rozwiązania tymczasowego,
- dopuszczenie docelowego indywidualnego oczyszczania ścieków przydomowych oczyszczalniach lub odprowadzenia ich do szamb tylko na obszarach, które z uzasadnionych ekonomicznie względów nie zostaną przewidziane do objęcia zbiorczą kanalizacją sanitarną, przy czym lokalizacja oczyszczalni przydomowych musi być ograniczone do miejsc, na których odprowadzenie ścieków do gruntu nie będzie zagrażało jakości wód podziemnych lub powierzchniowych (szczególnie w obrębie stref ochronnych ujęć i zbiorników wód powierzchniowych i podziemnych),
- kompleksowe rozwiązanie odprowadzania ścieków opadowych z ciągów komunikacyjnych, placów i parkingów oraz oczyszczenie ich zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- zakaz rolniczego wykorzystania ścieków w strefach ochronnych ujęć i zbiorników wód powierzchniowych i podziemnych,
- dostosowanie, ze względu na ochronę wód podziemnych, lokalizacji nowych obiektów, szczególnie tych uciążliwych dla środowiska, do struktur hydrogeologicznych,
- rozwiązania zmierzające do przeciwdziałania skutkom suszy poprzez zwiększenie małej retencji wodnej oraz wdrażanie proekologicznych metod retencjonowania wody,

Urządzenia melioracji wodnych

Wody, urządzenia melioracji wodnych podlegają ochronie na mocy przepisów ustawy z dnia **20 lipca 2017 r.** – Prawo wodne.

Zmiana dotychczasowego zagospodarowania obszarów na cele inne niż rolnicze może spowodować zniszczenie istniejących urządzeń melioracyjnych, co w konsekwencji doprowadzi do zakłócenia funkcjonowania systemu odwadniającego oraz zmian na pozostałym obszarze

ze szkodą dla gruntów sąsiednich co może doprowadzić do katastrof budowlanych dla prowadzonych inwestycji.

Ochrona powietrza atmosferycznego i ochrona przed hałasem

Działania w zakresie ochrony powietrza i klimatu akustycznego:

- poprawa jakości powietrza na obszarach o stwierdzonych przekroczeniach dopuszczalnych poziomów (w tym egzekwowanie przez właściwe służby reżimów emisji spalin),
- należy w dalszym ciągu sukcesywnie zastępować tradycyjne systemy grzewcze (paliwa kopalniane) przyjaznymi środowisku o niskiej emisji zanieczyszczeń (gaz, olej, biomasa, energia słoneczna i elektryczna),
- poprawa warunków akustycznych terenów zabudowanych przez wprowadzanie zieleni izolacyjnej,
- stosowania nowoczesnych technologii zmniejszających uciążliwości akustyczne, zwiększenie płynności przepustowości sieci komunikacyjnej i poprawa jej technicznych parametrów oraz taboru transportu samochodowego oraz w miarę możliwości wprowadzenie ekranów akustycznych od dróg o największym natężeniu ruchu samochodowego,
- monitoring hałasu prowadzony w ramach monitoringu.

3. Ochrona środowiska, a kierunki rozwoju osadnictwa i rozwoju turystyki

W zakresie osadnictwa:

- tereny o niskiej przydatności rolniczej należy przeznaczać pod zabudowę,
- wprowadzanie zabudowy na gruntach pochodzenia organicznego nie powinno mieć miejsca,
- wszelkie tereny przewidziane dla nowego zainwestowania powinny mieć wyraźnie określone powierzchnie biologicznie czynne,
- dążenie do wprowadzania nowego zainwestowania w granicach zabudowy wsi lub projektowanych terenach zabudowy w bezpośrednim ich sąsiedztwie, w celu nie rozpraszania zabudowy,
- realizacja zabudowy mieszkaniowej poza strefami uciążliwości akustycznej i zanieczyszczenia powietrza,
- w istniejących i realizowanych obiektach kubaturowych związanych z działalnością produkcyjno-usługową dążyć do wprowadzania nowoczesnych technologii w celu zmniejszenia wodochłonności, materiałochłonności, energochłonności, odpadów oraz redukcji emisji zanieczyszczeń i hałasu do środowiska,
- wprowadzanie zabudowy jest wykluczone na terenach o wysokich spadkach i na terenach o niekorzystnych warunkach geologiczno-gruntowych.

W zakresie infrastruktury technicznej i komunikacji:

- kontynuować działania służące porządkowaniu gospodarki wodno-ściekowej i odpadami stałymi na terenie gminy,
- w energetyce ciepłej dążyć do wykorzystywania nośników i technologii minimalizujących negatywne oddziaływanie na środowisko (gaz, prąd, olej opałowy), zwiększając wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych (energia słoneczna, wiatrowa, biopaliwa, ciepło geotermalne) oraz poprawy termoizolacyjności obiektów, stosowanie segregacji odpadów, w następstwie którego dążyć do recyklingu w celu gospodarczego wykorzystania odpadów zamiast ich bezużytecznego składowania; kontrola systemowa stanu technicznego istniejącej infrastruktury technicznej w celu wyeliminowania poważnych awarii;
- konieczne jest wprowadzanie różnych form zieleni, spełniającej funkcję ochronną i izolacyjną wzdłuż głównych dróg, przy czym należy do tego celu wyznaczać wolne od zabudowy mieszkaniowej pasy terenu,
- konieczna jest przebudowa i remont układu komunikacyjnego (urządzenie nawierzchni na drogach gminnych), ze szczególnym uwzględnieniem poprawy jakości życia mieszkańców.

W zakresie ochrony walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych:

- ochrona ekosystemów leśnych oraz zalesianie gruntów mało przydatnych rolnictwu, w nawiązaniu do istniejących systemów zieleni, dostosowując nasadzenia do typu siedlisk naturalnych,
- bieżąca ochrona obszarów i obiektów cennych przyrodniczo i ich rozwój,

- należy ograniczyć prowadzenie prac ziemnych naruszających w sposób trwały rzeźbę terenu przy realizacji zabudowy oraz nowych ciągów komunikacyjnych.
- na terenie stanowisk archeologicznych nieeksponowanych w terenie zainwestowanie zabudową możliwe po przeprowadzeniu szczegółowych badań archeologicznych,
- ochrony wymagają wszystkie obiekty zabytkowe, w szczególności obiekty wpisane do rejestru zabytków.

W zakresie rozwoju turystyki

W gminie Białý Bór występuje koncentracja form ochrony przyrody, które:

- z jednej strony stwarzają bezpośrednie i pośrednie korzyści społeczne i gospodarcze, wynikające z ochrony, jak:
  - ogólna poprawa stanu środowiska i ekologicznych, w tym zdrowotnych warunków życia ludzi w rejonach wzmożonej ochrony przyrody;
  - marketingowe wykorzystanie ochrony przyrody dla promocji rejonu (gminy, powiatu, województwa);
  - wzrost atrakcyjności osiedleńczej rejonu i w efekcie wzrost cen ziemi;
  - wzrost atrakcyjności rekreacyjnej rejonu, powodujący większe natężenie ruchu turystycznego i w efekcie aktywizację gospodarczą regionu;
  - preferencje w dostępie do kredytów i dofinansowań celowych z zakresu ochrony środowiska, w tym budowy infrastruktury technicznej;
- z drugiej strony ograniczają formy zagospodarowania i użytkowania terenu, w tym w odniesieniu do turystyki, jak:
  - ograniczenie penetracji rezerwatów przyrody do turystyki edukacyjnej – ekologicznej;
  - podporządkowanie form turystyki celom ochrony na obszarach Natura 2000.

Zharmonizowanie zagospodarowania turystycznego oraz form i natężenia użytkowania turystycznego terenu jest zadaniem planowania przestrzennego. W pracach planistycznych konieczne jest uwzględnienie w szczególności następujących zagadnień:

- niedopuszczenie do nadmiernego obciążenia turystycznego środowiska przyrodniczego (prowadzi to do jego dewaloryzacji i utraty wartości, które były podstawą rozwoju funkcji turystycznej);
- efektywna ochrona przyrody;
- preferencje w zagospodarowaniu turystycznym dla obiektów ogólnodostępnych;
- estetyzacja krajobrazowa zainwestowania.

4. Zasady ochrony w stosunku do inwestycji mających znaczny wpływ na krajobraz w tym krajobraz kulturowy

Zgodnie obowiązującymi przepisami krajobraz (w tym krajobraz kulturowy) Jest to postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierającą elementy przyrodnicze lub wytwory cywilizacji, ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych lub działalności człowieka.

W zakresie minimalizacji oddziaływania na środowisko istniejących i projektowanych **terenów powierzchniowej eksploatacji kopalin oraz obszarów dopuszczalnej eksploatacji kopalin:**

- wszystkie zadrzewienia i zakrzewienia rosnące poza obszarem górniczym należy zachować gdyż pełnią one ważne funkcje fizjocenotyczne, biocenotyczne, ochronne, klimatyczne i estetyczne,
- **na terenach powierzchniowej eksploatacji kopalin zaleca się wyłączenie siedlisk leśnych i hydrogenicznych z zasięgu potencjalnych obszarów górniczych,**
- wszelkie przekształcenia i zniszczenia środowiska powstałe na skutek eksploatacji kopaliny powinno się redukować i likwidować poprzez rekultywację o **kierunkach zróżnicowanych:** leśnym, rolno-leśnym bądź wodno-leśnym,
- gleba stanowiąca nadkład w eksploatowanym złożu powinna być bezwzględnie chroniona; celem byłoby wykorzystanie jej do rekultywacji obszaru po wydobyciu,
- eksploatacja złoża powinna być prowadzona sukcesywnie, na podstawie ważnej koncesji na wydobywanie kopaliny, zgodnie z projektem zagospodarowania złoża,
- filar ochronny definiowany jest w polskiej normie **PN-G-02400:2010** Górnictwo odkrywkowe. Wyrobisko i zwalowisko. **Technologia i klasyfikacja.** Tam podano definicję filara ochronnego

jako część złoża kopaliny użytecznej wraz z zalegającym nad nim nakładem, poza obrzeżem wyrobiska odkrywkowego, pozostawiona dla ochrony obiektów naziemnych i podziemnych. Przy konstrukcji granic filara ochronnego kierujemy się zasadami mechaniki górotworu,

- dla otworów wiertniczych, które stanowią lub mogą stanowić zagrożenie i nie ma możliwości ich likwidacji, wyznacza się filary bezpieczeństwa o promieniu co najmniej 20,0 m,
- dla złagodzenia degradacji krajobrazu powinno się prowadzić sukcesywną rekultywację na terenach, na których zakończono wydobywanie oraz wykorzystanie do rekultywacji zgromadzonych zwałowisk nadkładu i nieużytecznych mas ziemnych pozostałych w procesie uszlachetniania kruszywa. Pozwoli to na zmniejszenie głębokości wyrobiska,
- dla złagodzenia skutków dewastacji krajobrazu, powinno się ustanowić rekultywację w kierunku leśnym, rolno-leśnym bądź wodno-leśnym,
- dla zachowania czystości wód podziemnych, na obszarach i terenach górniczych powinno się nakazać uszczelnianie podłoża w miejscu uzupełniania paliw i wymiany smarów, w celu zabezpieczenia przed przeciekami produktów ropopochodnych do gruntu. Jednocześnie powinno się określić bezpieczny dla środowiska sposób gromadzenia i wywozu odpadów komunalnych i ścieków bytowych, związanych z prowadzoną działalnością,
- obowiązek opracowania studium krajobrazowego jako elementu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów górniczych, zawierającego ustalenia w zakresie minimalizacji negatywnego wpływu eksploatacji złóż kopaliny metodą odkrywkową na krajobraz oraz na stosunki wodne,
- rekultywacja i rewitalizacja obszarów poeksploatacyjnych,

W zakresie minimalizacji oddziaływania na środowisko istniejących i ewentualnych projektowanych obszarów związanych z odnawialnymi źródłami energii:

- W przypadku przeznaczenia terenu pod lokalizację farmy wiatrowej na etapie planu miejscowego wskazuje się na konieczność uwzględnienia skumulowanego oddziaływania siłowni wiatrowych na awifaunę i chiropterofaunę. Zgodnie z projektem „Wytucznych dotyczących oceny oddziaływania elektrowni wiatrowych na ptaki” (opracowanym przez Dyрекcję Ochrony Środowiska, Warszawa 2011 r.) w ocenie oddziaływań skumulowanych należy brać pod uwagę wszystkie przedsięwzięcia i dokumenty planistyczne o możliwym niekorzystnym wpływie na populację ptaków, na które analizowany dokument planistyczny (przeznaczający tereny na cele energetyki wiatrowej) oddziałuje ze szczególnym uwzględnieniem populacji zasiedlających tereny analizowanego dokumentu planistycznego. W pierwszym rzędzie należy ocenić możliwy wpływ wszystkich istniejących i projektowanych farm wiatrowych zlokalizowanych w buforze 10 km od granic dokumentu planistycznego będącego przedmiotem oceny. Bufor 10 km jest uzasadniony zasięgiem lotów żerowiskowych wielu ptaków szponiastych, czy bociana czarnego. w przypadku wystąpienia na terenie badań koncentracji żerowiskowych lub noclegowych migrujących gęsi, należy zwiększyć zasięg do 20 km,
- na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego przedmiotowego obszaru, odległości turbin wiatrowych od planowanych terenów zabudowy przeznaczonej na pobyt ludzi nie mniejszych niż 2 km (o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej), tak aby ograniczyć do minimum wpływ emisji hałasu w tym infradźwiękowego, promieniowania elektromagnetycznego, efektu migotania cieni i refleksów światła na zdrowie i życie ludzi, a także zagrożeń związanych z odrywaniem się kawałków lodu z łopat wirnika

XXII. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Zgodnie z przepisami odrębnymi (ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami) działania prowadzone w sferze ochrony krajobrazu kulturowego powinny zmierzać do:

- zachowania istniejącej zabudowy o wartościach zabytkowych i kompozycyjnych,
- konserwacji, rewaloryzacji i porządkowania zabytkowych parków, cmentarzy oraz innych terenów publicznych,
- zachowania i ochrony stanowisk archeologicznych,
- zachowania i konserwacji historycznych układów przestrzennych, rekonstrukcji obiektów zniszczonych,

- dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej,
- usunięcia lub przebudowy obiektów dysharmonijnych,
- dostosowania współczesnej funkcji do wartości obiektów zabytkowych.

Ogólne zasady i cele ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego na terenie miasta i gminy Białý Bór:

- ochrona z mocy przepisów odrębnych w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami – w odniesieniu do obiektów wpisanych do rejestru zabytków,
- zasada maksymalnej ochrony zachowanych obiektów o wartości historyczno-kulturowej,
- rewaloryzacja historycznych elementów zabytkowych – historycznych układów ruralistycznych, zabudowy oraz sposobu zagospodarowania terenu,
- zwiększenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych,
- wyeksponowanie zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- zachowanie i ochrona istniejących punktów i ciągów widokowych zapewniających wgląd w krajobraz obszaru,
- zasada harmonijnego wkomponowania nowej zabudowy i nowego zagospodarowania terenu w istniejący krajobraz miejski lub wiejski,
- realizacja nowoprojektowanych obiektów o formach architektonicznych nawiązujących do lokalnych tradycji kształtowania i sytuowania zabudowy,
- wykluczenie lokalizowania obiektów dysharmonizujących z zabytkowym sąsiedztwem,
- zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i krajobrazu.
- zachowanie obiektów dziedzictwa kulturowego, należyte ich utrzymanie i wykorzystywanie zgodnie z właściwą im funkcją, udostępnianie dla celów badawczych i wychowawczych, tak by były czynnym składnikiem życia i kultury współczesnego społeczeństwa,
- zabezpieczenie obiektów dziedzictwa kulturowego przed uszkodzeniem, zniszczeniem, dewastacją i kradzieżą, na zapewnienie im trwałego zachowania, opracowywaniu dokumentacji naukowej, konserwacji bądź odbudowie zgodnej z konserwatorskimi wymogami.

Formy ochrony

- opracowanie gminnego programu ochrony zabytków, prowadzenie gminnej ewidencji zabytków,
- opracowanie studiów i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z zaznaczeniem granic projektowanych stref konserwatorskich i określeniem wytycznych dla wsi m.in. Sępolno Wielkie, Drzonowo, Dyminek, Kazimierz, Kaliska, Grabowo, miasto Białý Bór)
- uzgadnianie ze służbą konserwatorską decyzji o warunkach zabudowy, zagospodarowania terenu, prac remontowych, budowlanych, rozbiórkowych na obszarach układów przestrzennych w miejscowościach gminy o zachowanym historycznym układzie przestrzennym,
- utrzymanie w dobrym stanie technicznym obiektów historycznych stanowiących własność gminy (obiektów architektury, cmentarzy historycznych, obsadzenie przydrożnych, zabytków archeologicznych),
- udzielanie pomocy prawnej i materialnej oraz pozyskiwanie środków dot. utrzymania i remontów zabytkowych obiektów.

1. Zasady ochrony stanowisk archeologicznych

Na terenie gminy zaewidencjonowano 278 stanowisk archeologicznych z czego niżej wymienione stanowiska wpisane są do rejestru zabytków:

Tabela Nr 38 Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków

Nr rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Miejscowość	Obiekt	Wiek	Uwagi
584	03.03.66	Cybulin	Grodzisko nizinne - stanowisko I	IX-X	
586	03.03.66	Kazimierz	Grodzisko nizinne - stanowisko I		Kultura łużycka wczesnośredniowieczna

590	03.03.66	Świerszczewo	Grodzisko nizinne - stanowisko I		

Źródło: opracowanie własne

Dla stanowisk archeologicznych obowiązują strefy na terenie których obowiązują nakazy i zakazy zgodne z przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków.

1. Polityka dotycząca ochrony stanowisk archeologicznych ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków na obszarze gminy Biały Bór – strefa „W I”

Strefa „W I” – pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej, wykluczającej wszelką działalność inwestycyjną i inną. Strefa „W I” obejmuje stanowiska wpisane do rejestru zabytków i ujęte w ewidencji urzędu ochrony zabytków.

Obowiązuje:

- zakaz wszelkiej działalności inżynierskiej, budowlanej i innej związanej z pracami ziemnymi (np. kopanie studni, melioracji, karczunku i nasadzania drzew itd.), poza badaniami archeologicznymi oraz pracami zabezpieczającymi zabytek przed zniszczeniem, prowadzonymi na zasadach określonych przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków;
- zachowanie istniejącego układu topograficznego terenu,

2. Polityka dotycząca ochrony stanowisk archeologicznych ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków na obszarze gminy Biały Bór – strefa „W II”

Strefa „W II” – częściowej ochrony stanowisk archeologicznych, dopuszczającej inwestowanie pod określonymi warunkami.

Obowiązuje:

- współdziałanie w zakresie zamierzeń inwestycyjnych i innych związanych z pracami ziemnymi z odpowiednim organem ds. ochrony zabytków,
- przeprowadzenie archeologicznych badań ratunkowych na terenie w granicach strefy, wyprzedzających rozpoczęcie prac ziemnych związanych z realizacją zamierzenia, na zasadach określonych przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków,

3. Polityka dotycząca ochrony stanowisk archeologicznych ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków na obszarze gminy Biały Bór – strefa „W III”

Strefa „W III” – ograniczonej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych, polegającej na prowadzeniu interwencyjnych badań archeologicznych w przypadku podejmowania prac ziemnych. Strefa „W III” obejmuje stanowiska ujęte w ewidencji służby konserwatorskiej.

Obowiązuje:

- współdziałanie w zakresie zamierzeń inwestycyjnych i innych związanych z pracami ziemnymi z odpowiednim organem ds. ochrony zabytków,
- przeprowadzenie archeologicznych badań ratunkowych na terenie objętym realizacją prac ziemnych, na zasadach określonych przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków.

2. Prawna ochrona zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków

W myśl ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jedynie wpisanie do rejestru zabytków, prowadzonego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, gwarantuje obiektom pełną ochronę prawną. W gminie Biały Bór do rejestru zabytków wpisane są 4 obiekty sakralne, 4 parki i budynek gospodarczy.

Tabela Nr 39 Wykaz zabytków ujętych w wojewódzkim rejestrze zabytków

Nr rejestru zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Obiekt	Miejscowość
A-1111	1960-03-23	Kościół filialny św. Mikołaja wraz z otoczeniem	Kazimierz
264	1960-03-23	Kościół św. Wojciecha BM wraz z otoczeniem	Sępólno Wielkie
265	1960-03-23	Kościół filialny NSPJ wraz z otoczeniem	Sępólno Małe
339	1961-05-09	Kościół filialny Chrystusa Króla wraz z otoczeniem	Stepień
1100	1980-06-12	Park wiejski	Dołgie

1101	1980-06-12	Park wiejski	Świerszczewo
1124	1980-10-11	Park	Kazimierz
1125	1980-10-11	Park dworski	Trzebiele
1259	1998-08-07	Budynek gospodarczy nr 19	Drzonowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie WKZ w Szczecinie (*Delegatura* w Koszalinie)

Ochronie podlega:

- architektura obiektu w kształcie jego bryły (korpusu, kształtu dachu), kształtu i wystroju elewacji, detalu architektonicznego, zachowana stolarka okienna i drzwiowa, zabytkowe wyposażenie i zasadnicze rozplanowanie wnętrza,
- w przypadku architektury sakralnej, zabytkowych założeń zieleni – ich funkcja,
- układ przestrzenny miejscowości o zachowanym, historycznym kształcie z czytelnymi
- jego elementami (podział na kwartały, ulice, place – w miastach, kształt i wielkość działek siedliskowych na terenie wsi).

Warunki ochrony:

- należy bezwzględnie zachować obiekt, układ przestrzenny miejscowości w jego kształcie, w obiektach architektury podlegają bryła, elementy wystroju, detale i pozostałe zabytkowymi elementami; należy użytkować go zgodnie z jego zabytkowymi wartościami,
- wszelkie prace remontowe i renowacyjne prowadzone przy obiektach zabytkowych wymagają zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- w przypadku projektowanej zabudowy uzupełniającej w obrębie zabytkowego zespołu przestrzennego należy zachować charakter historycznej zabudowy istniejącej, linie zabudowy, (granice działek siedliskowych na terenie wsi) kubaturę, wysokość i zharmonizowane, z historycznymi elementami wystroju elewacji,
- zmiana własności obiektu zabytkowego wymaga zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

3. Ochrona obiektów lub układów przestrzennych ujętych w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 21 i 22) nakłada na gminę obowiązek prowadzenia gminnej ewidencji zabytków i sporządzania gminnego programu ochrony zabytków (w związku z art. 87 w cyklu czteroletnim). Gmina Biały Bór nie posiada Gminnej Ewidencji Zabytków.

W wojewódzkiej ewidencji zabytków wyszczególniono 122 obiekty położone na terenie miasta i gminy Biały Bór.

Ochronie podlegają:

- obiekty w kształcie swojej bryły: wysokości i kształcie dachu, podziałach architektonicznych elewacji i istniejącego wystroju architektonicznego (detal),
- kształt i rodzaj stolarki okiennej i drzwiowej.

Warunki ochrony:

- należy zachować historyczną formę architektoniczną obiektów,
- wszelkie prace remontowe i budowlane prowadzone przy elewacjach, dachu, stolarce okiennej i drzwiowej wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- przy wymianie zniszczonych elementów należy stosować tradycyjne materiały budowlane,
- w przypadku konieczności rozebrania zniszczonego konstrukcyjnie obiektu (konieczne orzeczenie o stanie technicznym) należy opracować dokumentację inwentaryzatorską, fotograficzną (1 egz. do archiwum WKZ).

4. Zasady ochrony strefowej układów urbanistycznych

Na terenie miasta i gminy Biały Bór w studium wyznacza się projektowane strefy ochrony konserwatorskiej układów przestrzennych A, B, K, E.

Strefa „A” – strefy ścisłej ochrony układów przestrzennych lub ich fragmentów, jako obszary szczególne, uznane za materialne świadectwo historyczne

Ochronie podlegają:

- układ przestrzenny ulic i placów, ich zachowane oryginalne nawierzchnie,
- historyczne linie zabudowy,
- historyczne granice działek ni szerokości frontów zabudowy,
- istniejąca zabytkowa zabudowa (wpisana do rejestru zabytków bądź zakwalifikowana do wpisu do rejestru),
- zieleń komponowana, jej skład,
- mała architektura.

Warunki ochrony:

- trwale zachowanie historycznego układu przestrzennego wraz ze wszystkimi jego elementami (granice, układami ulic, placów): oraz jego historyczną zabudową, planowaną zielenią zachowaną nawierzchnią dróg,
- ochrona, konserwacja i rewitalizacja zachowanych elementów układu przestrzennego wraz z usunięciem bądź przebudową obiektów dysharmonizujących,
- dostosowanie nowej, projektowanej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej i historycznych form,
- wszelka działalność projektowa i budowlana wymaga zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- konsultowanie i uzyskanie zgody WKZ na wszelkie zmiany własnościowe.

Strefa „B” – ochrony układów przestrzennych lub ich fragmentów, w obrębie których w dużym stopniu zachowało się historyczne ukształtowanie przestrzenne, rozplanowanie i zabudowa o lokalnych wartościach kulturowych

Ochronie podlega:

- rozplanowanie ulic i placów w ich kształcie, przebiegu i szerokości,
- historyczne ukształtowanie szerokości parceli i działek,
- układ zabudowy działek,
- historyczna forma architektoniczna zabudowy (w tym też uzupełniająca), w jej wysokości, kształcie dachów i detalu architektonicznym elewacji,
- zieleń komponowana w obsadzeniach ulic: jej skład gatunkowy.

Warunki Ochrony:

- zachowanie istniejących elementów układu przestrzennego,
- rewitalizacja obiektów o wartościach zabytkowych, historycznych,
- przebudowanie bądź usunięcie obiektów dysharmonizujących,
- zachowanie historycznej zabudowy w jej wysokości, szerokości elewacji frontowej z wystrojem architektonicznym, oryginalną stolarką okienną i drzwiową,
- wszelkie nowe obiekty sytuowane w obrębie układu przestrzennego objętego tą strefą należy dostosować do historycznej kompozycji przestrzennej, charakteru historycznej zabudowy (linie zabudowy, historyczne granice działek, kubatura, wysokość, kształt dachów, materiał budowlany i rodzaj pokrycia dachowego),
- wszelkie prace projektowe i budowlane należy uzgadniać z WKZ.

Strefa „K” – ochrony krajobrazu związanego z zespołem zabytkowym lub obszary ukształtowane w wyniku działalności człowieka (parki, cmentarze, aleje)

Ochronie podlegają:

- historyczne granice zespołów architektury powiązanych z krajobrazem,
- zachowany układ przestrzenny, bądź jego fragmenty w zespołach architektury powiązanej z krajobrazem,
- historyczne granice parków i cmentarzy,
- kompozycja przestrzenna – układ zieleni i jej skład gatunkowy, układ dróg, mała architektura (m.in. ogrodzenia,)
- zachowane nagrobki, krzyże, kojce.

Warunki ochrony:

- zachowanie granic i istniejących historycznych elementów zespołu architektury powiązanego z krajobrazem,

- lokalizacja nowych obiektów w obrębie zespołów jak wyżej dopuszczalna tylko w miejscach dawnej zabudowy – wymagane uzgodnienie z WKZ,
- zachowanie historycznych granic i elementów kompozycyjnych przestrzeni, małej architektury, nagrobków itd.,
- nowe nasadzenia zieleni tylko w miejscach wcześniej usuniętych drzew i krzewów,
- uporządkowanie nieużytkowanych cmentarzy z zabezpieczeniem istniejących historycznych elementów (układu dróg, nagrobków, zieleni, małej architektury),
- prace porządkowe, renowacyjne i pielęgnacyjne drzewostanu należy uzgodnić z WKZ.

Strefa „E” – ochrony ekspozycji zabytkowego układu przestrzennego bądź jego elementów

Ochronie podlega:

- obszar stanowiący zabezpieczenie widoku na sylwetkę zabytkowego układu,
- obszar krajobrazu naturalnego powiązany widokowo z zespołem architektonicznym.

Warunki ochrony:

- wyłączenie obszaru spod wysokiej zabudowy, zakłócającej widok zabytkowego zespołu, uzgodnienia lokalizacji obiektów kubaturowych i wysokościowych z WKZ.

Miasto Białe Błota:

Strefa „A” – obejmująca granice średniowiecznego układu urbanistycznego z czytelnymi granicami miasta. Układem rynku z istniejącym kościołem historycznymi czytelnymi ulicami i placami, ich szerokością (wytypowana do wpisu do rejestru zabytków).

Strefa „B” – obejmująca kompozycję przestrzenną miasta pozostałą w wyniku ukształtowania w ciągu XIX i pocz. XX w. ochronie podlegają: rozplanowanie ulic wraz z ich historyczną zabudową, historyczne w szerokości ulic, wysokość zabudowy, gabaryty, formy dachów, historyczne szerokości działek budowlanych w obrębie poszczególnych kwartałów.

Strefa „K” – obejmująca historyczne granice 3 cmentarzy wraz z zachowanymi nagrobkami krzyżami i starodrzewem oraz teren stadniny wraz z otaczającym go parkiem miejskim.

5. Ochrona dziedzictwa kulturowego i krajobrazu w ustaleniach Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego

- ochrona i wyeksponowanie dziedzictwa kulturowego:
  - zaleca się uwzględnienie wskazanych obszarów kulturowo-krajobrazowych (OKK) w polityce przestrzennej gminy Białe Błota OKK3 „Białe Błota”, OKK27 „Wał Pomorski”,
  - zaleca się uwzględnienie w polityce przestrzennej gminy obowiązku sporządzania planów miejscowych uwzględniających obiekty, założenia zabytkowe i stanowiska archeologiczne wraz z ich otoczeniem, uwzględnianie wytycznych wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w polityce przestrzennej gminy,
  - rekomendacje: objęcie ochroną zabytkowego zespołu urbanistycznego Rp 12-Sępólno Małe przez wpisanie go do rejestru zabytków
- ochrona dóbr kultury współczesnej:
  - ustanowienie i ochrona dóbr kultury współczesnej – Białe Błota – Cerkiew Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy ul. Ks. Bazylego Hrynka w planach miejscowych,
- ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego:
  - konsekwentna realizacja ustaleń dokumentów planistycznych samorządu w celu kształtowania spójnego wizerunku miejscowości,
  - zalecenia dla miasta – rewitalizacja i uzupełnienie wielofunkcyjnej zabudowy śródmiejskiej, rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich, rozwój systemów zieleni miejskiej w wyniku łączenia istniejących terenów zielonych korytarzami ekologicznymi z wyjątkiem zabytkowych centrów staromiejskich, ograniczenie lokalizacji naziemnych parkingów w przestrzeniach publicznych, budowa parkingów podziemnych, wyprowadzenie sklepów wielkopowierzchniowych poza centra miast,
  - zalecenia dla całej gminy – ochrona sylwet miast i wsi ze szczególnym uwzględnieniem ekspozycji od strony wjazdów do miejscowości, zastosowanie wysokiej jakości materiałów konstrukcyjnych, wykończeniowych, nawierzchni tras komunikacyjnych, kształtujących przestrzeń publiczną, regulacja w dokumentach planistycznych zasad lokalizacji gabarytów, wyglądu oraz

zagęszczenia reklam, wykonanie studiów krajobrazowych dla planowanych lokalizacji inwestycji wielokubaturowych, wieloprzestrzennych, wielkopowierzchniowych, urządzeń infrastruktury technicznej (naziemne sieci inżynieryjne, wieże anten telekomunikacyjnych, wieże elektrowni wiatrowych) w celu określenia ich wpływu na krajobraz kulturowy i przyrodniczy.

Aktualnie (10.2024) obowiązuje Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (PZPWZ) zatwierdzony uchwałą nr XVII/214/20 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 czerwca 2020 r.

W obszarze zmiany studium uwzględnienia wymagają następujące zapisy dokumentu, stanowiące ustalenia w zakresie Celu V: ochrona dziedzictwa i krajobrazu kulturowego

Kierunek 2. Obszarowa ochrona obiektów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego

Ochrona walorów wskazanych obszarów kulturowo-krajobrazowych, w tym zachowanie ich charakterystycznych cech kulturowych i krajobrazowych w drodze łącznego stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków, krajobrazu i środowiska przyrodniczego oraz poprzez:

- kształtowanie nowej zabudowy w nawiązaniu do lokalnej tradycji budowlanej,
- poprzedzenie lokalizacji obiektów wielokubaturowych i dominant wysokościowych analizami wpływu tych inwestycji na krajobraz, w celu minimalizacji negatywnego oddziaływania,
- ujednolicenie i dostosowanie elementów małej architektury, płatów, ogrodzeń, nawierzchni ciągów pieszych do lokalnej tradycji budowlanej,
- porządkowanie, utrzymywanie i uzupełnianie zespołów zieleni; ochrona obsadzeń alejowych wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz uzupełnienie ich brakujących fragmentów,
- zastosowanie zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych – zwłaszcza głównych wjazdów do miejscowości, w przypadku lokalizacji obiektów związanych z funkcją produkcyjną, magazynową, itp.,
- ochronę sylwet miejscowości,
- w obrębie obszarów występowania reliktywów osadnictwa pradziejowego zachowanie układu topograficznego, ograniczenie niekontrolowanego rozprzestrzeniania się dzięki zieleni, odpowiednie oznakowania, okresowe monitorowanie stanu,
- ograniczenie zabudowy brzegów jezior i zbiorników wodnych poza miejscowościami oraz zapewnienie publicznego dostępu do ich brzegów.

Ponadto: ochrona cech topografii terenu, ochrona punktów widokowych, sylwet miejscowości, dominant krajobrazowych oraz miejsc ekspozycji; utrzymanie rolniczego charakteru krajobrazu.

6. Ochrona dziedzictwa kulturowego i krajobrazu w odniesieniu do Inwestycji mających znaczny wpływ na krajobraz

Wiele jednostek osadniczych gminy zostało ukształtowanych historycznie na znacznie skonfigurowanym terenie dlatego ich układ przestrzenny podporządkowany jest warunkom topograficznym. Należą do nich wsie: Sępólno Wielkie, Kołtki, Kaliska, Brzeźnica, Kazimierz, Stepień, Dołgie i Dyminek oraz miasto Białý Bór.

Należy dążyć do zachowania cennych historycznych układów przestrzennych oraz dążyć do odtworzenia zmienionych i zdegradowanych.

Do inwestycji mających znaczny wpływ na krajobraz należą elektrownie wiatrowe.

Wieże siłowni wiatrowych są nośnikami o dużych parametrach wysokościowych, stanowiących wyraźne dominanty wysokościowe a ich budowa będzie miała duży wpływ na krajobraz. w przypadku lokalizacji zespołu elektrowni wiatrowych na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy opracować studium krajobrazowe i respektować wskazania ze studium krajobrazowego uwzględniającego powiązania widokowe w odniesieniu do istniejących i projektowanych obszarów (m.in. wskazanie panoram i osi widokowych oraz przedpoli ekspozycji z dróg (ważniejszych) i z kolei na sylwetki historycznych układów osadniczych) i przedstawienie Konserwatorowi Zabytków materiałów uzasadniających bezkolizyjną lokalizację elektrowni wiatrowych.

W celu uniknięcia efektu nakładania się kręcących się śmigieł nad historycznymi dominantami szczególnie starannie należy przeanalizować wpływ lokalizacji wiatraków na historyczne sylwetki miejscowości gminy oraz gmin sąsiednich w kontekście panoram i osi widokowych. Należy pamiętać, że z uwagi na wysokość wiatraków będą one miały wpływ na krajobraz kulturowy w promieniu kilkudziesięciu kilometrów w związku z powyższym ewentualne strefy ochrony ekspozycji winny dotyczyć wykluczenia z zainwestowania (lokalizacji wież elektrowni wiatrowych) części terenów tj. wyznaczenie stref E ochrony ekspozycji historycznych dominant, panoram i osi widokowych i wskazanie pod tym kątem terenów bezkolizyjnej krajobrazowo lokalizacji wiatraków. Istnieje możliwość ograniczenia ilości miejsc lokalizacji wiatraków na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego o ile szczegółowe studia krajobrazowe wykażą taką konieczność.

XXIII. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

1. Komunikacja

1) Ustalenia ogólne

- ✓ Kierunki zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego dotyczące rozbudowy infrastruktury transportowej;
- wzmacnianie i kształtowanie systemu ponadregionalnych powiązań drogowych
Zalecenia:
  - sukcesywne podnoszenie parametrów technicznych dróg krajowych,
  - weryfikacja przebiegu proj. obwodnic w stosunku do centrów miast pod kątem obszarów obsługi oraz walorów krajobrazowych środowiskowych,
  - poprawa bezpieczeństwa w transporcie drogowym w tym budowa, przebudowa i remonty w ramach realizowanych inwestycji drogowych miejsc wykonywania kontroli pojazdów jako elementu działań prewencyjnych w działaniach na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- kształtowanie systemu zewnętrznych i wewnętrznych kolejowych powiązań transportowych.
Zalecenia:
  - zachowanie śladu komunikacyjnego wraz z infrastrukturą wszystkich linii kolejowych z możliwością odtworzenia połączeń – ochrona przed zmianą przeznaczenia i wykorzystaniem na inne cele,
  - modernizacja dworców i stacji kolejowych, w tym dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych, modernizacja urządzeń sterowania ruchem, przejazdów kolejowych przy stacjach, przebudowa urządzeń stacyjnych,
- ✓ W Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Białý Bór w obszarze infrastruktury priorytetem są działania w kierunku rozbudowy i modernizacji dróg przebiegających w granicach administracyjnych gminy wraz z infrastrukturą okołodrogową, w tym budową i wymianą sieci wodno-kanalizacyjnej.
Działania w zakresie komunikacji w strategii ujęte są jako cel strategiczny który zakłada działania w kierunku rozbudowy i modernizacji dróg przebiegających w granicach administracyjnych gminy wraz z infrastrukturą okołodrogową.

Kierunki działania to:

- remont dróg wewnętrznych łączących poszczególne miejscowości gminy,
- rozbudowa infrastruktury około drogowej (oświetlenie, chodniki wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych).
- budowa dróg wewnątrzosiedlowych na nowo powstających obszarach zabudowy mieszkaniowej.

Kierunki rozwoju układu komunikacji drogowej:

- W zakresie zapewnienia dogodnych powiązań komunikacyjnych z terenami zewnętrznymi określa się powiązania zewnętrzne miasta i gminy przez:
  - drogę krajową nr 20 klasy technicznej G
  - drogą krajową nr 25 klasy technicznej G
  - drogi powiatowe
  - linię kolejową
- Budowę obejść drogowych w ciągu drogi krajowej nr 20 i 25,
- W zakresie wewnętrznych powiązań komunikacyjnych określa się powiązania wewnętrzne miasta i gminy przez:
  - wewnętrzną sieć uliczno-drogową składającą się z dróg powiatowych, dróg gminnych oraz dróg pozostających w zarządzie gminy oraz dróg należących i pozostających w zarządzie Lasów Państwowych,
  - wewnętrzną sieć przystanków/stacji kolejowych znajdujących się na terenie miasta i gminy
- Podjęcie starań o odpowiednie utrzymanie i dostosowanie parametrów technicznych i użytkowanych dróg krajowych, powiatowych, gminnych oraz linii kolejowe
- W zakresie linii kolejowej uwzględnić kierunki jej rozwoju wynikające z opracowywanego jest Studium Wykonalności (SW) dla realizacji zadania pn. „Rewitalizacja regionalnej linii kolejowej 405 na odcinku Szczecinek – Słupsk – Ustka wraz z przebudową układu torowego na stacjach Słupsk i Ustka”, które ma na celu w obecnych realiach gospodarczych określić kierunki rozwoju komunikacji kolejowej między innymi na terenie gminy Białý Bór.
- Podniesienie bezpieczeństwa ruchu:
  - na drogach o dużym natężeniu ruchu poprzez kontynuację rozbudowy ciągów pieszych, pieszo-rowerowych i rowerowych poza jezdniami dróg,
  - na drogach o średnim natężeniu ruchu rozbudowę ciągów pieszych oraz w miarę możliwości wprowadzenie wydzielonych pasów rowerowych w jezdni,
  - na drogach o małym natężeniu ruchu w miarę możliwości i zapotrzebowania rozbudowę ciągów pieszych oraz prowadzenie ruchu rowerowego na zasadach ogólnych po jezdni.

Zasady kształtowania parametrów podstawowej sieci uliczno-drogowej i sytuowania obiektów budowlanych przy drogach:

- Drogi klasy głównej: drogi krajowe:
  - zakaz bezpośrednich zjazdów i obsługi nowo wydzielonych działek budowlanych,
  - drogi te winny odpowiadać warunkom określonym w rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. z 2016 r., poz. 124, z późn. zm.), **które zostało zastąpione Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 24 czerwca 2022r w sprawie przepisów techniczno-budowlanych dotyczących dróg publicznych (Dz. U. z 2022r. poz. 1518),**
  - droga klasy G powinna mieć powiązania z drogami nie niższej klasy niż L (wyjątkowo klasy D), a odstęp między skrzyżowaniami poza terenem zabudowy nie powinny być mniejsze niż 800 m oraz na terenie zabudowy nie mniejsze niż 500 m,
  - dopuszcza się wyjątkowo odstęp między skrzyżowaniami poza terenem zabudowy nie mniejsze niż 600 m, a na terenie zabudowy – nie mniejsze niż 400 m, przy czym na drodze klasy G należy ograniczyć liczbę i częstość zjazdów przez zapewnienie dojazdu z innych dróg niższych klas, szczególnie do terenów przeznaczonych pod nową zabudowę,
  - zabrania się dokonywania w pasie drogowym czynności, które mogłyby powodować niszczenie lub uszkodzenie drogi i jej urządzeń albo zmniejszenie jej trwałości oraz zagrażać

- bezpieczeństwu ruchu drogowego zgodnie z zapisami ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz.U. z **2021** r., poz. **1376, z późn. zm.**),
- ewentualne przebudowy i modernizacje drogi 20 i 25 muszą uwzględniać zarówno natężenie ruchu tranzytowego jak i potrzeby regionalne. Na obu drogach krajowych wzrastać będzie przede wszystkim ruch turystyczny i rekreacyjny, szybciej niż gospodarczy.
  - Dopuszcza się możliwość lokalizacji dróg publicznych niewskazanych w studium, na zasadach zgodnych z przepisami odrębnymi. Dla dróg publicznych niewyznaczonych w studium klasy techniczne do określenia na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
  - W Studium pozostawia się przewidzianą we wcześniejszych opracowaniach planistycznych (w tym obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego) rezerwę terenu pod komunikację związaną m.in. z ewentualną realizacją obwodnicy miasta Białe Bórze.

Planowana obwodnica Białego Bórze nie jest uwzględniona w obowiązującym Programie budowy dróg Krajowych, który stanowi podstawę dla działań inwestycyjnych na sieci dróg krajowych. Posiadane opracowanie koncepcyjne zakłada wariantowość przebiegu ww. obwodnicy. Zgodnie z Ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008 r. realizacja inwestycji musi być poprzedzona sporządzeniem raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko (art. 66 ustawy), który zawierać musi m.in. wariant proponowany przez wnioskodawcę oraz racjonalny wariant alternatywny. Natomiast wskazanie wariantu do dalszych prac projektowych następuje w momencie uprawomocnienia się decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wydanej przed uzyskaniem decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej. Z powyższych względów przeznaczenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego terenów pod planowaną obwodnicę Białego Bórze, nie przesądza o wyborze tak określonego korytarza w przypadku rozpoczęcia procesu przygotowania dla ww. inwestycji.

Dopuszcza się rezygnację z orientacyjnych wyznaczonych w studium obwodnic dróg krajowych, lub zmianę ich przebiegu pod warunkiem dokonania stosownych opracowań planistycznych (lub zmiany obowiązujących) obejmujących swym zasięgiem również tereny sąsiednie w takim zakresie, który pozwoli na rozwiązanie kwestii komunikacyjnych w relacji do istniejących lub planowanych pod zabudowę terenów a także w powiązaniu z istniejącymi drogami.

Sposób obsługi komunikacyjnej nowych form zagospodarowania terenów, które sąsiadują bezpośrednio z pasami drogowymi dróg krajowych na terenie gminy Białe Bórze, rozpatrywany będzie na kolejnych etapach prac planistycznych, mając na uwadze m.in. treść § 9 ust. 1 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie, dotyczy również realizacji szlaku rowerowego wzdłuż drogi krajowej nr 20, zwłaszcza w miejscu przekroczenia drogi krajowej.

2. Infrastruktura techniczna

Ustalenia ogólne

- ✓ Kierunki zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego dotyczące rozbudowy infrastruktury technicznej.
- Rozbudowa infrastruktury technicznej, rozwój odnawialnych źródeł energii i usług elektronicznych
  - rozbudowa i modernizacja sieci i urządzeń elektroenergetycznej,
  - rozbudowa i zmiana konfiguracji układu zasilania województwa na poziomie napięcia 400 kV – budowa dwutorowej linii energetycznej Żydowo – Piła,
  - budowa i rozbudowa sieci gazowych, **zaopatrzenie w gaz z projektowanej lub istniejącej sieci gazowej średniego i niskiego ciśnienia**,
  - ograniczenie zużycia paliw węglowych i wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Ustalenia:

rozwój energetyki wiatrowej w oparciu o wytyczne do planowania przestrzennego, stanowiące, że lokalizacja zespołów elektrowni wiatrowych, w której największa odległość pomiędzy poszczególnymi elektrowniami nie przekracza 2 km, musi respektować wskazania ze studium krajobrazowego uwzględniającego powiązania widokowe w szczególności w odniesieniu

do następujących obszarów istniejących i projektowanych: zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary kulturowo-krajobrazowe, panoramy i osie widokowe, przedpola ekspozycji z dróg (ważniejszych ciągów komunikacyjnych) i czynnych linii kolejowych na przyrodnicze dominanty przestrzenne i sylwetki historycznych układów osadniczych, wnętrza krajobrazowe -polany leśne a zwłaszcza doliny oraz rynny rzek i jezior, tereny wypoczynkowe w pasie nadmorskimi pojezierzy. Zalecenia: budowa, rozbudowa i modernizacja sieci energetycznych umożliwiające przyłączenia powstających zespołów elektrowni wiatrowych; działania na rzecz stworzenia systemu rozproszonych źródeł energii; wdrażanie programów termomodernizacyjnych budynków mieszkalnych, usługowych, użyteczności publicznej,

- rozwój sieci internetowych i systemów telekomunikacyjnych oraz usług elektronicznych. Ustalenia:

- budowa nowej oraz rozszerzenie wykorzystania istniejącej infrastruktury sieci informatycznych szerokopasmowych z udziałem technologii światłowodowych i bezprzewodowych przy zachowaniu komplementarności z istniejącą infrastrukturą,
- tworzenie bezpiecznych sieci i systemów informatycznych;
- modernizacja węzłów sieci informatycznych z dodaniem nowoczesnych łącz i mechanizmów teleinformatycznych wysokiej przepustowości: priorytet dla miast i siedzib gmin;
- upowszechnianie dostępu do Internetu,
- uruchamianie publicznych punktów dostępu do Internetu.

Zalecenia:

- tworzenie systemów informacyjnych i usług elektronicznych przez rozwój oprogramowania i infrastruktury informatycznej dla sektora publicznego oraz wzrost usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną;
- tworzenie oraz wdrożenie usług publicznych dla ludności w dziedzinie e-administracji, e-turystyki, e-edukacji i e-zdrowia, świadczonych drogą internetową, służących poprawie dostępu do informacji publicznej;
- rozwój telefonii bezprzewodowej;
- koncentracja nadajników różnych operatorów sieci komórkowych na wspólnych masztach;
- priorytetowe wykorzystywanie technologii światłowodowych przy budowie sieci szerokopasmowych oraz uzupełniającą technologię bezprzewodowych satelitarnych i innych;

- racjonalne wykorzystanie zasobów wód powierzchniowych do celów komunalnych, gospodarczych i przyrodniczych.

Ustalenia:

- zwiększenie dyspozycyjności zasobów wodnych wód powierzchniowych przez realizację programu małej retencji,
- realizacja programu budowy przepławek – przywrócenie drożności na całym przebiegu rzek,
- utrzymanie rzek oraz związanej z nimi infrastruktury w dobrym stanie (obudowa, budowa oraz modernizacja budowli regulacyjnych),
- budowa i rozbudowa systemów oczyszczania ścieków,
- poprawa stanu ochrony przeciwpowodziowej,

- utworzenie systemu gospodarki odpadami zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami Woj. Zachodniopomorskiego.

Ustalenia:

- utworzenie gminnych punktów zbierania odpadów niebezpiecznych i problemowych w ramach utworzonych rejonów gospodarowania odpadami (co najmniej 1 punkt w gminie),

- ✓ W Strategii rozwoju społeczno-gospodarczym gminy Białý Bór w obszarze infrastruktury priorytetem są działania w kierunku rozbudowy i modernizacji dróg przebiegających w granicach administracyjnych gminy wraz z infrastrukturą okołodrogową, w tym budową i wymianą sieci wodno-kanalizacyjnej.

Działania w zakresie infrastruktury w strategii ujęte są jako:

- cel strategiczny który zakłada działania w kierunku rozbudowy *sieci wodno-kanalizacyjnej poprzez kierunki działania:*
  - kontynuacja działań zmierzających do skanalizowania w miarę możliwości całej gminy (z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań oraz względów ekonomicznych)
  - budowa nowych sieci wodociągowych do obszarów rozwoju budownictwa mieszkaniowego.

- modernizacja sieci i urządzeń wodociągowych dla poprawy jakości i parametrów wody pitnej.
- cel niezbędny który zakłada działania w kierunku *dalszej rozbudowy i poprawy infrastruktury publicznej i technicznej poprzez kierunki działania:*
  - powszechny dostęp do szerokopasmowego Internetu.
  - modernizacja obiektów komunalnych i zakupy inwestycyjne poprawiające komfort i jakość życia mieszkańców.
  - promowanie i wdrażanie alternatywnych źródeł energii, w tym przede wszystkim pozyskiwanie energii ciepłej (biomasa, solary, energia wiatrowa).

Zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków i wód opadowych

Na terenie gminy Białý Bór zlokalizowane jest 6 ujęć w miejscowościach Przybrda, Dalkowo, Świerszczewo zarządzane przez PWiK w Szczecinku oraz 4 inne ujęcia dla których Starosta Szczecinecki wydawał pozwolenia wodnoprawne. Starosta Szczecinecki nie wydawał decyzji o ustanowieniu strefy ochrony bezpośredniej. Ponadto 2 stacje uzdatniania wody: w Świerszczewie i w Przybrdzie.

W przypadku ustanowienia strefy ochrony bezpośredniej tereny ujęć należy ogrodzić, a na ogrodzeniu umieścić tablice zawierające informacje o ujęciu i zakazie wstępu osób nieupoważnionych.

Na terenie ochrony bezpośredniej należy:

- odprowadzać wody opadowe w sposób uniemożliwiający przedostanie się ich do urządzeń służących do poboru wody,
- zagospodarować teren zielenią,
- odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
- ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Wymogi dot. przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę do zewnętrznego gaszenia pożaru z sieci hydrantowej oraz dróg pożarowych.

- obiekty budowlane należy projektować i budować zgodnie z wymaganiami ochrony przeciwpożarowej określonymi w odrębnych przepisach,
- należy zagwarantować zaopatrzenie w wodę do zewnętrznego gaszenia pożaru oraz dróg pożarowych i dojazdów dla obiektów i terenów pod względem dostępności dla służb ratowniczych,
- mając na uwadze konieczność zapewnienia bezpieczeństwa ludzi i mienia pod względem ochrony przeciwpożarowej należy zapewnić odpowiednie zaopatrzenie w wodę do zewnętrznego gaszenia pożaru poprzez przeciwpożarową sieć wodociągową która będzie spełniała wymogi rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24 lipca 2009 r. w sprawie przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych (Dz. U. Nr 124, poz. 1030)

Odprowadzanie i unieszkodliwianie ścieków

Ścieki sanitarne z terenów miasta odprowadzane są do oczyszczalni ścieków typu SBR w Białym Borze. Ścieki oczyszczone biologicznie odprowadzane są do odbiornika, którym jest rów melioracyjny. Ilość ścieków odprowadzanych z oczyszczalni zaliczana jest automatycznie (ilość i objętość spustu) oraz poprzez odczyt wartości z przepływomierza elektromagnetycznego.

Sieć kanalizacyjna podobnie jak wodociągowa wymaga stałej rozbudowy i modernizacji. Poprawa sytuacji w zakresie jakości wód powierzchniowych i podziemnych wymaga wyposażenia w kanalizację sanitarną wszystkich zespołów zabudowy, które są wyposażone w wodociąg. Inne rozwiązania mogą być stosowane tylko w szczególnych przypadkach, popartych uzasadnieniem ekonomiczno-technicznym.

Należy dążyć do eliminacji wykorzystania zbiorników bezodpływowych na rzecz przydomowych oczyszczalni ścieków, w szczególności na terenach, które nie zostaną objęte siecią kanalizacyjną. Jest to rozwiązanie bardziej korzystne dla środowiska, zapobiegające jego zanieczyszczeniom.

W celu ochrony przed powodzią i regulacją stosunków wodnych należy dążyć do ograniczania ilości wód opadowych oraz roztopowych wprowadzanych do odbiorników. Wody, które nie wymagają oczyszczania ani podczyszczania należy w jak najwyższym możliwym stopniu doprowadzać

do wsiąkania w grunt. Wodami opadowymi można również wykorzystywać w gospodarstwach domowych. Systemy wykorzystania wody deszczowej pozwalają na zraszanie, deszczowanie, nawadnianie i czyszczenie, a co za tym idzie oszczędność zużycia wody użytkowej.

Gospodarka odpadami

Na terenie gminy Białe Bórze wszystkie wysypiska są nieczynne. Aktualnie odpady komunalne zebrane z terenu Miasta i Gminy Białe Bórze przekazywane są do procesu unieszkodliwiania na składowiska odpadów komunalnych poza teren gminy - w m. Trzesieka (gm. Szczecinek) oraz w m. Grzmiąca (gm. Grzmiąca). Istniejące wcześniej składowisko odpadów komunalnych zlokalizowane w odległości około 2,0 km od Białego zostało zamknięte i zrekultywowane w 2015 r.

Gospodarka odpadami winna być prowadzona zgodnie z przepisami odrębnymi. Na terenie Gminy Białe Bórze funkcjonuje zorganizowany system zbiórki odpadów obejmujący blisko 100% liczby mieszkańców. System gospodarki odpadami opiera się na zbieraniu odpadów komunalnych gromadzonych selektywnie i nieselektywnie. Odpady zbierane nieselektywnie kierowane są do unieszkodliwiania na składowiskach odpadów, zaś odpady zbierane selektywnie przekazywane do odzysku i recyklingu poza teren Gminy Białe Bórze.

Należy dążyć do ciągłego udoskonalania form zbiórki odpadów, a także prowadzenia działań informacyjnych oraz edukacyjnych. Szczególną uwagę należy zwrócić na prawidłową segregację odpadów, a także przeciwdziałanie powstawaniu dzikich wysypisk.

Określone w Planie Zagospodarowania Województwa Zachodniopomorskiego kierunki wskazują na utworzenie systemu gospodarki odpadami na terenie gminy zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami Woj. Zachodniopomorskiego. Wskazują również na utworzenie gminnych punktów zbierania odpadów niebezpiecznych i problemowych w ramach utworzonych rejonów gospodarowania odpadami (co najmniej 1 punkt w gminie),

Elektroenergetyka

Teren gminy zaopatrzony jest w energię elektryczną siecią elektroenergetyczną 15 i 0,4 kV będącą w eksploatacji **Energa-Operator SA Oddział w Koszalinie**. Obsługę odbiorców zapewnia Rejon Energetyczny Szczecinek poprzez podległy Posterunek Energetyczny z siedzibą w Białym Borze. Podstawowe zasilanie dla gminy i miasta stanowi rozdzielnia sieciowa 15 kV w Białym Borze, zasilana liniami średniego napięcia z GPZ Miastko oraz rezerwowo z GPZ Szczecinek i GPZ Żydowo.

Przez teren gminy przebiega linia 220 kV Krzewina – Żydowo, stanowiąca element systemu krajowego sieci najważniejszych napięć nie związana jednak z obiektami elektroenergetycznymi na terenie gminy. Brak jest natomiast sieci 110 kV, która mogłaby być wykorzystana w perspektywie dla zasilania gminy. Najbliżej położone linie 110 kV – to linia Szczecinek – Żydowo przebiegająca w pobliżu zachodniej granicy gminy oraz linia Żydowo – Miastko przebiegająca w pobliżu północnej granicy. Sieć 15 kV to w przeważającej części sieć napowietrzna. Sieć niskiego napięcia 0,4 kV jest napowietrzna i częściowo kablowa. Jedynym obszarem z przewagą sieci kablowej – jest teren miasta Białe Bórze. w wyniku prowadzonych przez ZE inwestycji modernizacyjnych w ostatnich latach znaczna część sieci na terenie miasta została skablowana.

Kierunki i zasady rozwoju sieci i urządzeń elektroenergetycznych:

- w przypadku powstawania nowych siedlisk należy realizować nowe stacje transformatorowe, ponieważ przeważnie tereny prawdopodobnej lokalizacji tych zespołów zabudowy znajdować się będą poza zasięgiem istniejących stacji,
- sieci i urządzenia elektroenergetyczne wymaga rozbudowy i modernizacji
- rozbudowa i zmiana konfiguracji układu zasilania województwa na poziomie napięcia 400 kV – budowa dwutorowej linii energetycznej Żydowo – Piła,
- *zasady lokalizacji zabudowy w sąsiedztwie linii energetycznej; w stosunku do istniejącej oraz lokalizacji nowej zabudowy należy:*
  - dążyć do usunięcia ewentualnych kolizji lub przebudowę istniejących sieci i urządzeń elektroenergetycznych,
  - prace związane z usuwaniem ewentualnych kolizji lub przebudową ww. sieci i urządzeń wykona Przedsiębiorstwo Energetyczne będące właścicielem sieci na wniosek i koszt strony zainteresowanej po zawarciu umowy o realizację przebudowy sieci
  - wymagane szerokości pasów ochronnych wolnych od zabudowy wzdłuż ww. linii elektroenergetycznych, zgodnie z obowiązującymi przepisami wynoszą odpowiednio: dla linii

220 kV po 40,0 m, dla linii 110 kV po 19,5 m i dla linii 15 kV po 7,5 m po obu stronach linii licząc od osi linii, **3m dla linii kablowych SN (po 1,5m od osi w obu kierunkach), 3m dla linii napowietrznych nN (po 1,5m od osi w obu kierunkach), 2m dla linii kablowych nN (po 1m od osi w obu kierunkach).** Oś symetrii pasa technicznego wyznaczyć powinny słupy.

- w przypadku lokalizacji elektrowni wiatrowych na przedmiotowym terenie należy wzdłuż trasy napowietrznych linii elektroenergetycznych o napięciu do 15 kV wyznaczyć pas techniczny, w którym przy dowolnym stanie pracy turbiny wiatrowej nie może znaleźć się jakikolwiek element elektrowni (w szczególności łopaty turbiny). Odległość końca łopaty turbiny od pasów technicznych dla danego typu linii wynoszą:
  - linia napowietrzna jednotorowa o napięciu 15 kV- 25 m
  - linia napowietrzna dwutorowa o napięciu do 15 kV – 30 m
- przypadku linii 110 kV wymagana odległość elektrowni wiatrowej od linii uzależniona jest od tego czy na linii zainstalowana została ochrona przeciwdrganiowa czynna:
  - w przypadku gdy linia nie posiada tłumików drgań, odległość końca łopaty turbiny wiatrowej od skrajnego przewodu linii powinna być $\geq 3d$
  - w przypadku gdy linia posiada tłumik drgań, odległość końca łopaty turbiny wiatrowej od skrajnego przewodu linii powinna być $\geq d$, gdzie d jest średnicą koła zataczanego przez łopaty turbiny wiatrowej
- praca sprzętu mechanicznego w pobliżu sieci i urządzeń elektroenergetycznych możliwa jest tylko po wcześniejszym zawiadomieniu gestora sieci przy zachowaniu obowiązujących wymogów i przepisów.

Przez obszar zmiany studium przebiegają trasy:

- istniejącej napowietrznej elektroenergetycznej linii przesyłowej o napięciu 220kV relacji Dunowo - Żydowo Kierzkowo - Piła Krzewina,
- projektowanej napowietrznej elektroenergetycznej linii przesyłowej o napięciu 2x400kV relacji Dunowo - Żydowo Kierzkowo - Piła Krzewina.

Po wybudowaniu napowietrznej elektroenergetycznej linii przesyłowej o napięciu 2x400kV relacji Dunowo - Żydowo Kierzkowo-Piła Krzewina dopuszcza się likwidację napowietrznej elektroenergetycznej linii przesyłowej o napięciu 220kV lub wykorzystanie konstrukcji słupów i istniejącej sieci do lokalizacji linii obsługiwanej przez operatora lokalnego.

Dla istniejącej linii przesyłowej o napięciu 220kV wymagany jest pas technologiczny o szerokości 50 m (po 25 m od osi linii w obu kierunkach w rzucie poziomym), zaś dla projektowanej linii przesyłowej o napięciu 2x400kV wymagany jest pas technologiczny o szerokości 70 m (po 35 m od osi linii w obu kierunkach w rzucie poziomym).

Ograniczenia w użytkowaniu terenu w pobliżu i w pasie technologicznym elektroenergetycznych linii przesyłowych 220kV i 400kV są następujące:

- w pasie technologicznym linii obowiązuje zakaz realizacji budynków mieszkalnych oraz obiektów budowlanych przeznaczonych na stały pobyt ludzi; warunki lokalizacji pozostałych obiektów budowlanych nieprzeznaczonych na stały pobyt ludzi muszą uwzględniać wymogi określone w przepisach odrębnych oraz normach dotyczących projektowania linii elektroenergetycznych,
- lokalizacja obiektów budowlanych zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, stacji paliw i stref zagrożonych wybuchem w pobliżu linii elektroenergetycznych powinna uwzględniać wymogi określone w przepisach odrębnych oraz normach dotyczących projektowania linii elektroenergetycznych,

- zakazuje się tworzenia hałd, nasypów oraz sadzenia roślinności wysokiej pod linią i w odległości 6m dla linii 220kV oraz 7m dla linii 400kV od rzutu poziomego skrajnego przewodu fazowego (w świetle koron),
- dopuszcza się wykonywanie napraw oraz prac remontowych i konserwacyjnych na istniejącej linii,
- teren w pasie technologicznym linii nie może być kwalifikowany jako teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową ani jako teren związany z działalnością gospodarczą (przesyłową) Właściciela linii.

Gazownictwo

Miasto Biały Bór zaopatrywany jest w gaz. Dostarczany jest siecią wysokiego ciśnienia. Stacja redukcyjna znajduje się w Białym Borze. Sieć rozprowadzona na terenie miasta. Sukcesywnie podłączane są do niej istniejące nieruchomości. Należy dążyć do budowy i rozbudowy sieci gazowych na terenie miasta i gminy.

Przy projektowaniu i budowie infrastruktury odnawialnych źródeł energii należy stosować ograniczenia wynikające z szerokości stref kontrolowanych gazociągów. Dla danego typu gazociągu odległość od osi gazociągu do skrajnych elementów paneli fotowoltaicznych wynosi 5m i 3m od ogrodzenia oraz należy zachować odległość 10m od osi gazociągów do wykonywanych uziomów infrastruktury technicznej.

Ciepłownictwo

Źródła ciepła na terenie gminy powinny być systematycznie modernizowane, co pozwoliłoby na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń. Budynki mieszkalne oraz użyteczności publicznej powinny być poddawane termomodernizacji, w celu ograniczenia zapotrzebowania na ciepło.

W zakresie zaopatrzenia w ciepło ustala się:

- należy dążyć do ograniczenia zużycia paliw węglowych i wzrostu wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- obniżenia zaopatrzenia na ciepło poprzez realizację programów termomodernizacyjnych budynków mieszkalnych, usługowych i użyteczności publicznej,
- obniżenie udziału węgla w bilansie paliw,
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii (OZE) w zaspokojeniu ogólnego zapotrzebowania na ciepło

Telekomunikacja

W przypadku planowanej nowej zabudowy (mieszkaniowa, usługi) w przypadku realizacji nowej infrastruktury telekomunikacyjnej należy zachować następujących aspektów:

- Przy opracowaniu projektów budowlanych należy uwzględnić istniejącą infrastrukturę telekomunikacyjną podziemną i nadziemną, od której należy zachować odległości zgodnie z obowiązującymi przepisami normami,
- Linie telekomunikacyjne w granicach planu należy projektować, jako podziemne z rozprowadzeniem w terenach przeznaczonych pod ciągi komunikacyjne. Dopuszcza się lokalizację sieci i urządzeń infrastruktury telekomunikacyjnej na terenach przeznaczonych pod zabudowę.
- Wszystkie występujące kolizje z istniejącą siecią należy przebudować poza pas planowanej zabudowy lub dostosować, przestrzegając obowiązujących norm, do nowych warunków zabudowy na koszt inwestora.
- W rejonach gdzie wystąpi zapotrzebowanie na usługi telefoniczne, operator sieci zaplanuje uzbrojenie terenu w zakresie infrastruktury telekomunikacyjnej po określeniu zapotrzebowania na usługi operatora sieci (kanalizacja kablowa, linie telefoniczne napowietrzne, szafy, słupki kablowe).

- Należy przewidzieć wykonanie instalacji komunikacyjnych wewnątrz projektowanych budynków ze sprowadzeniem ich do wspólnego punktu, do którego doprowadzone zostanie przyłącze telekomunikacyjne
- O terminie realizacji planowanego przedsięwzięcia powiadomić operatora sieci z możliwie największym wyprzedzeniem, w celu określenia warunków technicznych niezbędnych do wykonania projektów i ujęcia przedsięwzięć w planach inwestycyjnych.
- Jednocześnie przy zamiarze zbycia nieruchomości będących w obszarze miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, proponuje się do alternatywnego wyboru określenie sposobu rozwiązania statusu urządzeń operatora sieci na przedmiotowych nieruchomościach przez ujęcie w akcie notarialnym:
  - Zapisu o konieczności przebudowy tej infrastruktury na wyłączny koszt nabywcy danej nieruchomości lub
  - Zapisu ograniczonego prawa użytkowania dla operatora sieci.

Należy dążyć do rozwoju sieci internetowych i systemów telekomunikacyjnych oraz usług elektronicznych poprzez budowę infrastruktury sieci informatycznych szerokopasmowych z udziałem technologii światłowodowych i bezprzewodowych przy zachowaniu komplementarności z istniejącą infrastrukturą, tworzenie bezpiecznych sieci i systemów informatycznych, upowszechnianie dostępu do Internetu, uruchamianie publicznych punktów dostępowych do Internetu. Zaleca się tworzenie systemów informacyjnych i usług elektronicznych dla sektora publicznego oraz wzrost usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną, rozwój telefonii bezprzewodowej;

3. Odnawialne źródła energii

Na terenie gminy Biały Bór istnieje możliwość wykorzystywania odnawialnych źródeł energii. Przy zastosowaniu tego sposobu pozyskania energii należy zwrócić szczególną uwagę na:

- oddziaływanie inwestycji środowisko,
- występowanie obszarów chronionych,
- wpływ na otaczający krajobraz.

Istnieją przesłanki do rozwoju:

- fotowoltaiki (sugeruje się instalowanie indywidualnych kolektorów słonecznych na budynkach mieszkalnych oraz użyteczności publicznej),
- pozyskiwania energii z biomasy (rośliny energetyczne takie jak wierzba energetyczna, ślazier pensylwański oraz trawy wieloletnie nie wymagają gleb wysokiej jakości, mogą być uprawiane na glebach V i VI klasy, nieużytkach oraz glebach zdegradowanych
- energetyki wiatrowej.

Na terenie gminy Biały Bór dopuszcza się realizację urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW wraz z infrastrukturą towarzyszącą w miejscach ku temu predysponowanych – w miejscach wynikających z uprzedniej analizy uwarunkowań i wyłącznie drogą sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej) i pod warunkiem zachowania warunków wynikających z przepisów odrębnych.

W zmianie studium wyznaczono teren możliwej lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500kW - wolnostojących urządzeń fotowoltaicznych wraz z obiektami towarzyszącymi: nadziemną infrastrukturą techniczną, komunikacją i magazynami energii (zasięg przestrzenny wskazano na rysunku studium – załączniku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” 1:25 000). Wskazany zasięg przestrzenny obszarów ma charakter dopuszczający zaistnienie takiej funkcji, rozmieszczenie poszczególnych obiektów budowlanych zostanie ustalone w kolejnych działaniach inwestycyjnych – w ustaleniach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub jego zmianie, bądź w decyzjach o warunkach zabudowy.

Energetyka wiatrowa

Najkorzystniejsze warunki dla lokalizacji elektrowni wiatrowych w gminie Białý Bór występują w jej północnej, wysoczyznowej części, na wierzchołkach. Są to jednak zarazem obiekty, które stwarzają problemy z zakresu ochrony środowiska, zwłaszcza w aspekcie ochrony przyrody (głównie ptaków i nietoperzy) i krajobrazu oraz emisji hałasu.

Wymogi dotyczące ewentualnych lokalizacji elektrowni wiatrowych wynikające z konieczności ochrony środowiska przyrodniczego:

Dotychczasowe obserwacje oddziaływania elektrowni pozwalają na zaproponowanie wartości granicznych posadowienia elektrowni od terenów atrakcyjnych dla ptaków. Zachowanie tych odległości zdecydowanie minimalizuje straty i szkody wyrządzone awifaunie. Jako wartości graniczne proponowane są:

- w przypadku ptaków lęgowych 200 m – jest to odległość minimalna posadowienia elektrowni wiatrowej od atrakcyjnych lęgów ptaków;
- w przypadku ptaków niełgowych 800 m – jest to odległość minimalna posadowienia elektrowni wiatrowej od atrakcyjnych żerowisk lub noclegowisk ptaków lub od obszarów, nad którymi odbywa się intensywna wędrówka ptaków. Elektrownie wiatrowe należy lokalizować poza ww. obszarami i ich otoczeniem w odległości minimum 200 m od lasów, zbiorników wodnych i terenów hydrogenicznych, w zależności od lokalnych uwarunkowań. Na wszystkich terenach planowanych lokalizacji elektrowni wiatrowych niezbędnie jest wykonanie rocznego, przedrealizacyjnego monitoringu ornitologicznego i chiropterologicznego.

W przypadku przeznaczenia nowych terenów pod lokalizację farmy wiatrowej wskazuje się na konieczność uwzględnienia skumulowanego oddziaływania skumulowanych siłowni wiatrowych na awifaunę i chiropterofaunę. W ocenie oddziaływań skumulowanych należy brać pod uwagę wszystkie przedsięwzięcia i dokumenty planistyczne o możliwym niekorzystnym wpływie na populacje ptaków, na które analizowany dokument planistyczny (przeznaczający tereny na cele energetyki wiatrowej) oddziałuje ze szczególnym uwzględnieniem populacji zasiedlających tereny analizowanego dokumentu planistycznego. W pierwszym rzędzie należy ocenić możliwy wpływ wszystkich istniejących i projektowanych farm wiatrowych zlokalizowanych w buforze 10 km od granic dokumentu planistycznego będącego przedmiotem oceny. Bufor 10 km jest uzasadniony zasięgiem lotów żerowiskowych wielu ptaków szponiastych, czy bociana czarnego. W przypadku wystąpienia na terenie badań koncentracji żerowiskowych lub noclegowych migrujących gęsi, należy zwiększyć zasięg do 20 km.

Wymogi dotyczące lokalizacji elektrowni wiatrowych ze względu na uwarunkowania akustyczne oraz wpływu na zdrowie ludzi:

Ze względu na potencjalne zasięgi oddziaływania zespołów elektrowni wiatrowych należy sprawdzić prognozowane poziomy hałasu, jakie mogą one wytwarzać w środowisku na granicy istniejących i planowanych zgodnie z zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego funkcji chronionych. Poziomy ten winny być zgodny z obowiązującymi przepisami dot. maksymalnego poziomu hałasu dopuszczonego w porze nocnej dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, terenów zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, terenów domów opieki społecznej, terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego, terenów zabudowy zagrodowej, terenów rekreacyjno-wypoczynkowych i zabudowy mieszkaniowo-usługowej).

Na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego przedmiotowego obszaru, odległości turbin wiatrowych od planowanych terenów zabudowy przeznaczonej na pobyt ludzi nie mniejszych niż 2 km (o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej), tak aby ograniczyć do minimum wpływ emisji hałasu w tym infradźwiękowego, promieniowania elektromagnetycznego, efektu migotania cieni i refleksów światła na zdrowie i życie ludzi, a także zagrożeń związanych z odrywaniem się kawałków lodu z łopaty wirnika.

Wymogi dotyczące ewentualnych lokalizacji elektrowni wiatrowych wynikające z konieczności ochrony krajobrazu kulturowego:

Wieża siłowni wiatrowych są nośnikami o dużych parametrach wysokościowych, stanowiących wyraźne dominanty wysokościowe. Ich budowa będzie miała duży wpływ na krajobraz nie tylko gminy w granicach której są lokowane ale na ogólny krajobraz województwa.

W związku z zagrożeniem dla zabytkowego krajobrazu wynikającym z lokowania wiatraków energetycznych ustala się:

- w przypadku lokalizacji elektrowni wiatrowych na terenie gminy na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy wykonać szczegółowe studium krajobrazowe wpływu elektrowni wiatrowych na krajobraz kulturowy (w tym krajobraz kulturowy sąsiednich miejscowości i gmin) oraz ograniczyć ilość miejsc lokalizacji wiatraków na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego o ile szczegółowe studia krajobrazowe wykażą taką konieczność.
- przy lokalizacji zespołu elektrowni wiatrowych konieczność respektowania wskazań ze studium krajobrazowego uwzględniającego powiązania widokowe w odniesieniu do istniejących i projektowanych obszarów m.in. wskazano na:
  - panoramy i osie widokowe,
  - przedpola ekspozycji z dróg (ważniejszych) i z kolei na sylwetki historycznych układów osadniczych,
- poprzedzenie planowania lokalizacji siłowni wiatrowych opracowaniem materiałów planistycznych (studiów krajobrazowych) uwzględniających ww. ustalenia oraz o przedstawienie Konserwatorowi Zabytków materiałów uzasadniających bezkolizyjną lokalizację elektrowni wiatrowych,
- w celu uniknięcia efektu nakładania się kręcących się śmigieł na historycznymi dominantami szczególnie starannie należy przeanalizować wpływ lokalizacji wiatraków na historyczne sylwetki miejscowości gminy oraz gmin sąsiednich w kontekście panoram i osi widokowych. Należy pamiętać, że z uwagi na wysokość wiatraków będą one miały wpływ na krajobraz kulturowy w promieniu kilkudziesięciu kilometrów. w związku z powyższym ewentualne strefy ochrony ekspozycji winny dotyczyć wykluczenia z zainwestowania (lokalizacji wież elektrowni wiatrowych) część terenów tj. wyznaczenie stref E ochrony ekspozycji historycznych dominant, panoram i osi widokowych i wskazanie pod tym kątem terenów bezkolizyjnej krajobrazowo lokalizacji wiatraków.

W obszarze zmiany studium funkcjonuje zespół 42 elektrowni wiatrowych – Farma wiatrowa „Biały Bór”. Niniejsza zmiana studium nie przewiduje lokalizowania nowych elektrowni wiatrowych

XXIV. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

Inwestycje celu publicznego określa art. 6 Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2020 r., poz. 1990, z późn. zm.). Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym służące zaspokojeniu potrzeb przede wszystkim mieszkańców gminy Biały Bór mogą być realizowane w obszarze gminy w ramach planów miejscowych oraz na podstawie decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Na cele publiczne przeznacza się następujące tereny stanowiące własność Skarbu Państwa:

- teren położony w miejscowości Biały Bór, przy ul. Rybackiej – działka nr 267/10, obręb ewidencyjny 04 i część działki nr 7/1, obręb ewidencyjny 07, z przeznaczeniem na cele związane z realizacją edukacji publicznej, kultury i kultury fizycznej,
- teren położony w miejscowości Biały Bór, obręb 08 pomiędzy ulicami: Brzeźnicką, Dworcową i Kolejową – część działki nr 32/29,
- teren położony w miejscowości Cybulin, obręb ewidencyjny Sępólno Wielkie – teren części działki nr 1/49 położony nad brzegiem Jeziora Bobiecińskiego z przeznaczeniem pod budowę budynku sanitariatu, wiaty rekreacyjnej oraz boiska sportowego, zagospodarowanie terenu na cele zorganizowanego kąpieliska wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną,
- teren położony w miejscowości Kazimierz – działki nr 110/1 i 110/2 z przeznaczeniem na cele związane z realizacją edukacji publicznej, kultury i kultury fizycznej (m.in. realizacja świetlicy, wiaty, boiska sportowego itp.),
- teren w miejscowości Stepień – działka nr 17/9 z przeznaczeniem na cele związane z realizacją edukacji publicznej, kultury i kultury fizycznej,

- teren położony w miejscowości Biały Dwór, obręb ewidencyjny Sępólno Małe – część działki nr 84/22 z przeznaczeniem na cele związane z realizacją edukacji publicznej, kultury i kultury fizycznej,
- teren położony w miejscowości Kaliska – działka nr 130/1.

Dopuszcza się również realizację inwestycji celów publicznych na terenach mieszkaniowych, mieszkalno-usługowych i usługowych, na terenach usługowo-przemysłowych, na terenach obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej oraz na terenach otwartych w formie:

- obiektów usług publicznych, o ile prowadzona w nich działalność nie powoduje znacznego oddziaływania na środowisko (zwłaszcza dla terenów mieszkaniowych),
- urządzeń infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, zgodnie z przyjętymi programami rozwiązań tych urządzeń,
- terenów usług sportu i rekreacji,
- terenów zieleni urządzonej,
- cmentarzy,
- opieki nad zabytkami,
- innych celów publicznych określonych w przepisach odrębnych.

Określenie docelowej i zamkniętej listy inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym dla nieokreślonego okresu funkcjonowania studium jest niemożliwe. Uznaje się, że lista takich inwestycji powinna być określana na czas kadencji samorządu gminy z uwzględnieniem występujących potrzeb, realnych możliwości finansowych ich wykonania, stopnia przygotowania warunków lokalizacyjnych.

XXV. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA I USTALENIAMI PROGRAMÓW, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU KRAJOWYM

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym dla gminy Biały Bór określone są m.in. w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego zatwierdzonego uchwałą nr XLV/530/10 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 19.10.2010 r.

Na terenie gminy Biały Bór określono zadania z planu zagospodarowania województwa zachodniopomorskiego, który przewiduje:

W zakresie „Ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego”:

- 1) Kierunek: wykorzystanie kopalin uwzględniające potrzeby gospodarcze oraz ochronę środowiska,
Ustalenie: obowiązek opracowanie studium krajobrazowego jako elementu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów górniczych, zawierającego ustalenia w zakresie minimalizacji negatywnego wpływu eksploatacji złóż kopalin metodą odkrywkową na krajobraz oraz na stosunki wodne,

Zalecenie: rekultywacja i rewitalizacja obszarów poeksploatacyjnych,

- 2) Kierunek: zachowanie i rozwój systemu obszarów chronionych i jego integracja z systemami pozaregionalnymi,
Ustalenie: uwzględnienie wskazanego do ustanowienia obszaru chronionego Krajobrazu, Okolice Żydowo – Biały Bór, powiększenie istniejącego obszaru,

W zakresie: „Ochrona i wyeksponowanie dziedzictwa kulturowego”:

- 1) Ochrona i wyeksponowanie dziedzictwa kulturowego:

Zalecenie: uwzględnienie wskazanych obszarów kulturowo-krajobrazowych (OKK) w polityce przestrzennej jednostek samorządu terytorialnego: OKK3 „Biały Bór” oraz OKK27 „Wał Pomorski”

Rekomendacje: objęcie ochroną zespołu zabytkowego – układu urbanistycznego Rp 12 – Sępólno Małe (gm. Biały Bór) przez wpisanie ich do rejestru zabytków (Rp)

- 1) Kierunek: Ochrona dóbr kultury współczesnej
ustalenia: ustanowienie i ochrona dóbr kultury współczesnej przez wprowadzenie stosownych przepisów w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin,

w planach miejscowych i innych aktach prawa miejscowego dla następujących obiektów, figurujących w katalogu obiektów (lista otwarta do rozszerzenia)

– cerkiew Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy – Biały Bór, ul. Ks. Bazylego Hrynka

W zakresie „Rozbudowy infrastruktury technicznej, rozwoju odnawialnych źródeł energii i usług elektronicznych”:

1) Kierunek: Rozbudowa i modernizacja sieci i urządzeń elektroenergetycznych;

Ustalenie: Rozbudowa i zmiana konfiguracji układu zasilania województwa na poziomie napięcia 400 kV: – budowa linii Żydowo – Piła.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego zatwierdzonego uchwałą nr XLV/530/10 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 19.10.2010 r. wskazuje:

- 1) zadania rządowe 5.8 „Rozbudowa 9 oczyszczalni ze względu na przepustowość zlokalizowanych w miejscowościach: Biały Bór, Bielice, Brojce, Krzęcin, Karsko (gm. Nowogródek Pom.) Wicimice (gm. Płoty), Turowo (gm. Szczecinek), Trzcińsko-Zdrój, Wierzchowo, inwestycje dla ochrony i wykorzystania zasobów przyrodniczych i krajobrazu oraz poprawy środowiska zawarte w krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- 2) międzynarodową Trasę Rowerową pn. „Trasa tysiąca Jezior”,
- 3) złoża udokumentowane, kopaliny eksploatowane (ż) – żwir, (pż) – piasek ze żwirem, oraz złoża perspektywiczne surowców mineralnych (p) – piasek,
- 4) główne zbiorniki wód podziemnych,

Aktualnie (10.2024) obowiązuje Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (PZPWZ) zatwierdzony uchwałą nr XVII/214/20 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 24 czerwca 2020 r. W zakresie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym wskazano dla obszaru zmiany studium:

Zadanie rządowe: rozbudowa infrastruktury technicznej, rozwój energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii i zwiększenie dostępności cyfrowej:

- budowa linii 400kV Żydowo Kierzkowo – piła Krzewina⁵

XXVI. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

Przepisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ustalają obowiązek określenia w studium obszarów, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Są to:

- obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości,
- obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²,
- obszary przestrzeni publicznej.

W studium nie wyznacza się obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², ani obszarów przestrzeni publicznej.

⁵ Planowana inwestycja przebiega przez obszar zmiany studium jako fragment projektowanej napowietrznej elektroenergetycznej linii przesyłowej o napięciu 2x400kV relacji Dunowo – Żydowo Kierzkowo – Piła Krzewina

XXVII. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE

Strategiczną politykę przestrzenną gminy, kierunki zmian w zagospodarowaniu przestrzeni określa studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Z kolei przeznaczenie terenów na różne formy użytkowania i zagospodarowania określają miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego z zachowaniem wymogu zgodności z przyjętą przez samorząd gminy polityką przestrzenną.

Aktualnie na terenie miasta i gminy Biały Bór funkcjonuje 9 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w trakcie opracowywania są 4 plany miejscowe (Sępólno Małe pod lokalizację kopalni kruszywa naturalnego, pod lokalizację biogazowni w miejscowości Trzebiele, pod budowę taśmociągu związanego z funkcją istniejącej kopalni kruszywa naturalnego w obrębie ewidencyjnym Sępólno Małe i Sępólno Wielkie oraz pod eksploatację torfu jako zmiana części planu obowiązującego dot. lokalizacji elektrowni wiatrowych). Obowiązujące plany zagospodarowania przestrzennego dotyczą głównie terenów przeznaczonych pod elektrownie wiatrową oraz terenów związanych z eksploatacją kruszywa naturalnego. Plany miejscowe zostały opracowane dla obszarów planowanych do realizacji konkretnych inwestycji. Nie pozwala to na efektywne prowadzenie polityki przestrzennej w gminie oraz nie wykorzystuje potencjału terenów niezagospodarowanych na terenie miasta. Plany miejscowe będący w trakcie opracowania obejmują tereny związane z eksploatacją kruszywa naturalnego, odnawialnymi źródłami energii oraz dla terenów rekreacji indywidualnej i zabudowy mieszkaniowej.

Plany te dotyczą głównie przeznaczenia terenów pod eksploatację kruszywa naturalnego oraz teren związane z odnawialnym źródłem energii (biogazownia) związane z istniejącą gorzelnią. W stosunku do tych terenów zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne będzie wymagał teren pod budowę taśmociągu w miejscowości Sępólno Małe. W stosunku do planu miejscowego w miejscowości Trzebiele teren będzie wymagał zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze. Dla planu w miejscowości Biskupice, po eksploatacji teren będzie wymagał rekultywacji.

Efektom przyjęcia niniejszej zmiany studium będzie konieczność przystąpienia do zmiany obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obrębach ewidencyjnych Biskupice, Biała (dla potrzeb powierzchniowej eksploatacji kruszyw).

Powyższe tereny mogą nie wyczerpywać w pełni potrzeb w zakresie konieczności opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy. W perspektywie gmina winna sukcesywnie opracowywać również plany miejscowe porządkujące zabudowę, chroniące miejsca wymagające ochrony oraz wyznaczające nowe tereny inwestycyjne pod zabudowę mieszkaniową i usługową w sąsiedztwie zabudowy istniejącej. W razie wystąpienia rzeczywistych potrzeb winna być przeprowadzona ocena zasadności przystąpienia do opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla danego terenu i podjęta odpowiednia uchwała Rady Miejskiej. Granice i zasięgi obszarów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego powinny zostać opracowane w oparciu o analizę powiązań funkcjonalnych i strukturalnych, infrastrukturalnych i komunikacyjnych oraz uwarunkowań ekofizjograficznych i powiązań przyrodniczych. Wskazane jest opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w pierwszej kolejności w terenach zainwestowanych lub przylegających do obszarów już zainwestowanych, gdzie jest istniejąca infrastruktura komunikacyjna. Celem nadrzędnym kształtowania polityki przestrzennej gminy powinno być przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy.

XXVIII. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

1. Obszary preferowane do użytku leśnego

Przytłaczająco procentowo duży udział obszarów leśnych w bilansie powierzchni gminy oraz znaczny udział gruntów mało przydatnych do produkcji rolnej (gleby kompleksu 6 żytniego słabego i 7 żytniego bardzo słabego) stwarzają warunki do permanentnego powiększania obszarów leśnych.

Dlatego też grunty słabe należy zalesić szczególnie w rejonie zanikających małych jednostek osadniczych, obszarów wewnątrz leśnych lub przylegających do zespołów leśnych, w sąsiedztwie projektowanych użytków ekologicznych, na terenach poeksploatacyjnych w ramach obowiązkowej rekultywacji.

2. Kierunki rozwoju i zagospodarowania rolniczego

Cel wiodący: aktywizacja gospodarcza obszarów wiejskich w warunkach ładu przestrzennego i ekologicznego.

Podstawowe działania:

Ochrona przestrzeni rolniczej w celu utrzymania optymalnego arealu gruntów rolnych wraz z budynkami, urządzeniami i inwentarzem, co jest niezbędne dla zachowania rolniczego warsztatu produkcyjnego.

Dla użytkowania rolniczego wskazuje się zachować:

- obszary 2, 4 kompleksu gruntów rolnych korzystnych dla rolnictwa, odpowiednich pod wszystkie uprawy oraz kompleksów 5, 8 średnio korzystnych dla rolnictwa, szczególnie w obszarach wspólnego występowania z kompleksami 2, 4 i tworzącymi rejon przewagi występowania gleb korzystnych dla rolnictwa, (są to rejon: Trzebiele – Brzeźno, Świerszczewo, Cybulin, Grabowo, mniejsze obszarowo Kaliska, Kołtki),
- obszary użytków rolnych wytworzone z gleb pochodzenia organicznego,
- obszary rolne objęte sprawnymi systemami melioracyjnymi,
- obszary rolne stanowiące niezbędne zaplecze dla ukształtowanych ośrodków produkcji rolnej i gospodarstw rolnych.

W sposób szczególny należy chronić gleby klasy III a także IV oraz pochodzenia organicznego. Poprawa wykorzystania przestrzeni rolniczej przede wszystkim poprzez wyłączenie z użytkowania rolno gleb słabych i bardzo słabych nie rokujących wykorzystania rolniczego (np. zbędne, długookresowe odłogi, brak dojazdu do pól, poprawiające granicę rolno-leśną). Dotyczy to części obszarów 6 i 7 kompleksu przydatności rolniczej o słabych i bardzo słabych warunkach dla rolnictwa. Pożądaną formę ich zagospodarowania w zależności od położenia i innych warunków są cele inwestycyjne i zalesienia. Poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych w kierunku wzrostu ilości większych indywidualnych gospodarstw rolnych. Wskazane działania dające szanse rozwoju również indywidualnym gospodarstwom rolnym położonym w sąsiedztwie istniejących wielkoobszarowych gospodarstw rolnych.

Rozwój hodowli w systemie nie stwarzającym uciążliwości i zagrożeń dla środowiska. Otwartość na nowe uprawy i kierunki działalności rolniczej, w tym również:

- wymagających dużej ilości rąk do pracy szczególnie w rejonach wsi z mieszkalnictwem wielorodzinnym,
- produkcji tzw. zdrowej żywności, zarówno w produkcji roślinnej, jak i zwierzęcej,
- produkcji dla zaopatrzenia lokalnego rynku turystycznego, wykształcenie specyficznych produktów regionu i ich promowanie, np. miodu.

W obszarach atrakcyjnych wskazane wprowadzanie agroturystyki przy celowym wzbogacaniu terenu w zależności od lokalnych możliwości (popularne są konie, wzmocnić np. wędkarstwo). Zaleca się szczególną dbałość o zachowanie i wprowadzanie pasów i kęp zieleni śródpolnej, w tym wzdłuż dróg polnych, zachowanie „oczek” wodnych i stawów wiejskich jako niezbędnych elementów ekologizacji krajobrazu gminy oraz wzrostu zadrzewień.

Cała przestrzeń rolnicza gminy wskazana jest do ochrony przed zanieczyszczeniem, w tym również z działalności rolnictwa (wymóg dla rolnictwa ekologicznego, zachowania czystości Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, zachowanie czystości wód powierzchniowych – zabezpieczenie przed spływami z pól).

Duże ukształtowane ośrodki produkcji rolniczej powinny nadal spełniać swoją funkcję wszędzie tam, gdzie jest to ekonomicznie uzasadnione. W innym przypadku powinny pełnić funkcje składające się na tzw. wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.

Część gruntów małowartościowych rolniczo lub trudnych do zagospodarowania przewiduje się przeznaczyć pod zalesienie.

XXIX. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

1. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią

Na obszarze gminy Białý Bór (zgodnie z opracowaniem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie) nie występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi.

Przez przedmiotowy obszar przepływają następujące ciek: Czernica. Dopływ z Kolonii Grabowo, Chechło, Biała, Gnilec, Dołga, dopływ z Bielec. Dla tych cieków Dyrektor RZGW w Poznaniu nie opracował „Studium Ochrony przeciwpowodziowej”. Ww. ciek zgodnie z wykazem obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi nie zostały zakwalifikowane do opracowania map zagrożenia i ryzyka powodziowego.

2. Obszary osuwania się mas ziemnych

Na terenie Gminy Białý Bór nie występują obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych, czyli nagłe przemieszczenia mas ziemnych, udokumentowane przez Państwowy Instytut Geologiczny.

Jednakże PIG w projekcie SOPO (System **Ostony** Przeciwsuwiskowej) na terenie gminy wyznacza obszary predysponowane do występowania ruchów masowych. Występują one głównie w sąsiedztwie jezior bądź innych zbiorników wodnych. Pierwsze znajduje się przy południowo-zachodniej granicy gminy przy Jeziorze Dołgie. Kolejnym obszarem z predyspozycjami do występowania osuwisk jest obszar w okolicach miasta Białý Bór w pobliżu trzech jezior Bielsko, Łobez i Cieszęcino. Niewielkie tereny występują ponadto przy północno-zachodniej granicy gminy przy jeziorze Wietrzno, w północnej części gminy przy granicy województwa Zachodniopomorskiego a także teren w pobliżu miejscowości Biskupice.

Na wskazanych obszarach, po ich uwzględnieniu w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, obowiązują zakazy, nakazy, ograniczenia i dopuszczenia wynikające z przepisów odrębnych, dotyczących ochrony przed osuwiskami mas ziemnych.

XXX. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

Na terenie gminy Białý Bór znajdują się udokumentowane złoża kopalin, obszary i tereny górnicze.

Filary ochronne ustanawiane są w złożu dla zabezpieczenia obiektów na powierzchni terenu przed nadmiernymi skutkami wybierania złoża. Do zadań służby mierniczej zakładu górniczego w zakresie obsługi mierniczej należy m.in. wyznaczanie granic filarów ochronnych i pasów ochronnych oraz kontrolowanie przebiegu eksploatacji w stosunku do ustalonych granic § 155 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 8 kwietnia 2013 r. w **sprawie szczegółowych wymagań dotyczących prowadzenia ruchu odkrywkowego zakładu górniczego** (Dz. U. z 2013 r., poz. 1008). Na podstawie § 2 ust. 2 pkt. 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 kwietnia 2012 r. w sprawie **szczegółowych wymagań dotyczących projektów zagospodarowania złóż** (Dz. U. z 2012 r., poz. 511) część opisowa projektów zagospodarowania złóż, z uwzględnieniem zamierzonego sposobu eksploatacji, rodzaju kopaliny i warunków geologicznych prowadzenia eksploatacji, zawiera odpowiednio uzasadnienie granic zamierzonej eksploatacji, przedstawienie sposobu i miejsca składowania nadkładu, projektowanych filarów ochronnych, ze wskazaniem obiektów objętych ochroną, uzasadnieniem ich granic oraz określeniem warunków ewentualnej eksploatacji złoża objętego filarem ochronnym. Część graficzna projektów zagospodarowania złoża, stosownie do zamierzonego sposobu eksploatacji i rodzaju kopaliny, zawiera mapę lub mapy sytuacyjno-wysokościowe sporządzone w skali umożliwiającej szczegółowe przedstawienie obszaru przewidzianego do zagospodarowania z zaznaczeniem granic złoża, granic projektowanego obszaru i terenu górniczego granic sąsiednich obszarów i terenów górniczych dla tych samych kopalin, granic nieruchomości gruntowych, do których przysługuje wnioskodawcy tytuł prawny, obiektów chronionych

i granic proponowanych filarów ochronnych, proponowanego miejsca lub miejsc udostępnienia złoża oraz proponowanego miejsca lub miejsc składowania nadkład.

W studium wskazano *obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin, a także obszary potencjalnych złóż kopalin o wysokim prawdopodobieństwie ich udokumentowania oraz, w kolejnej zmianie studium, obszary potencjalnych złóż kopalin (perspektywicznego ich występowania i udokumentowania. Wskazano również tereny, w tym potencjalne, powierzchniowej eksploatacji kopalin (PG), oraz, w kolejnej zmianie studium, obszary dopuszczalnej eksploatacji kopalin* oznaczone na załączniku graficznym. *Na terenach tych dopuszczona jest powierzchniowa eksploatacja kopalin po udokumentowaniu złóż kopalin zgodnie z przepisami odrębnymi.*

XXXI. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999 r. O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY

Na terenie gminy istnieją miejsca pamięci upamiętniające martyrologię narodu polskiego wymagające ochrony i wskazane do prowadzenia badań historycznych.

W obszarze gminy nie występują pomniki zagłady określone w przepisach ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 2015 r., poz. 2120)

XXXII. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI

Na obszarze gminy nie wyznaczono obszarów wymagających przekształceń i rehabilitacji.

Niemniej obszary w granicach Miasta i Gminy Białe Bory z istniejącą zabudową chaotyczną należy przeznaczyć do rehabilitacji i rewitalizacji poprzez objęcie sporządzeniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Rekultywacją powinny zostać objęte tereny zdegradowane i przekształcone przez działalność człowieka. Decyzje administracyjne dotyczące terenów wskazanych do rekultywacji wydawane są na podstawie przepisów odrębnych. Prawidłowo przeprowadzona rekultywacja, polegająca na przywróceniu wartości użytkowych i przyrodniczych terenom zdegradowanym pozwala na wykorzystanie wartości użytkowych terenu.

Do obszarów wymagających rekultywacji w gminie Białe Bory zaliczono teren zamkniętego składowiska odpadów w Białym Borze oraz tereny po eksploatacji kruszywa naturalnego. Składowisko odpadów komunalnych zlokalizowane w odległości około 2,0 km od Białego zostało zamknięte i zrehabilitowane w 2015 r.

Do obszarów wymagających rekultywacji w gminie Białe Bory zaliczono również tereny *powierzchniowej eksploatacji kopalin* po zakończeniu ich eksploatacji. *Zaleca się przyjęcie zróżnicowanego rolno-leśnego kierunku rekultywacji.* Na terenie gminy następujące tereny po zakończeniu eksploatacji *kopalin* zostały poddane rekultywacji:

- Biskupice pow. 5,21 ha – Kazimierz – 6,33 ha (granice obu wsi) – teren po wyrobisku kredy jeziornej – zrehabilitowany na zbiornik wodny z gospodarką rybacką – ogółem pow. 11,54 ha,
- obręb Dyminek dz. nr 190/1 i 10/1 (teren przy granicy województwa pomorskiego za m. Przybrda) teren po wydobywaniu kredy jeziornej – pow. 12,10 ha zrehabilitowany na zbiornik wodny z możliwością wykorzystania na cele rekreacyjne,
- Stepień – dz. 30/1 o pow. 48,81 ha po wydobywaniu kruszywa mineralnego zrehabilitowany w kierunku rolnym,
- obręb Sępólno Wielkie – Kopalnia Kasiborek – teren po wydobywaniu kruszywa mineralnego – zrehabilitowany na pow. 18,86 ha na cele rolne i 49,72 ha na cele leśne,

- Kopalnia Biały Dwór – teren po wydobyciu kruszywa naturalnego zrehabilitowany na pow. 70,40 ha (pozostało do wydobycia 69,05).

Podstawowymi regulacjami prawnymi w odniesieniu do remediacji gruntów i wód gruntowych jest Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. oraz ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie czyli tzw. ustawa „szkodowa”.

Zgodnie z ustawą pod pojęciem „remediacji” rozumie się poddanie gleby, ziemi i wód gruntowych działaniom mającym na celu usunięcie lub zmniejszenie ilości substancji powodujących ryzyko, ich kontrolowanie oraz ograniczenie rozprzestrzeniania się, tak aby teren zanieczyszczony przestał stwarzać zagrożenie dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, z uwzględnieniem obecnego i, o ile jest to możliwe, planowanego w przyszłości sposobu użytkowania terenu; remediacja może polegać na samooczyszczaniu, jeżeli przynosi największe korzyści dla środowiska.

Ustawa Prawo ochrony środowiska, wprowadziła pojęcie historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi, czyli:

- zanieczyszczenia, które zaistniało przed 30 kwietniem 2007 lub wynika z działalności, która została zakończona przed 30 kwietnia 2007,
- lub szkody w środowisku (w rozumieniu ustawy „szkodowej”), która została spowodowana przez emisję lub zdarzenie, od którego upłynęło więcej niż 30 lat.

Z historycznymi zanieczyszczeniami powierzchni ziemi wiąże się powstanie ich rejestru, który prowadzony jest przez Generalnych Dyrektorów Ochrony Środowiska. Wpisy do rejestru potencjalnego historycznego zanieczyszczenia dokonywane są w drodze decyzji przez Regionalnych Dyrektorów Ochrony Środowiska, na podstawie otrzymanych wykazów od starostów lub zgłoszeń od władających ziemią.

Na terenie gminy Biały Bór nie ma terenów potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.

XXXIII. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH

Na terenie gminy Biały Bór występują tereny zamknięte. Obejmują obszar kolejowy PKP związany z linią kolejową nr 405 Piła – Ustka. Dla linii kolejowych na obszarze gminy Biały Bór nie wyznaczono stref ochronnych.

Strefa uciążliwości od terenów kolejowych wynosi 10 m od linii rozgraniczającej te tereny, ale nie mniej niż 20 m od osi skrajnego toru. Obowiązuje w niej zakaz lokalizowania nowej zabudowy. Ewentualna lokalizacja obiektów budowlanych w odległości poniżej 20 m od torów i 10 m od granic obszaru kolejowego może nastąpić po uzyskaniu odpowiedniego odstępstwa stosownie do przepisów ustawy o transporcie kolejowym.

XXXIV. OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU LOKALNYM W ZALEŻNOŚCI OD UWARUNKOWAŃ I POTRZEB ZAGOSPODAROWANIA WYSTĘPUJĄCYCH W GMINIE

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Biały Bór nie wyznacza się obszarów funkcjonalnych o znaczeniu lokalnym w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

XXXV. OBSZARY ZDEGRADOWANE

Na terenie miasta i gminy Biały Bór wyznaczono *zgodnie z Lokalnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Biały Bór, przyjętym Uchwałą Nr XXXII/236/2017 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 29 września 2017 r. obszary zdegradowane*. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Biały Bór *wyznaczono granice tych obszarów. Wyznaczono również granice obszarów rewitalizacji*.

1. Spis tabel

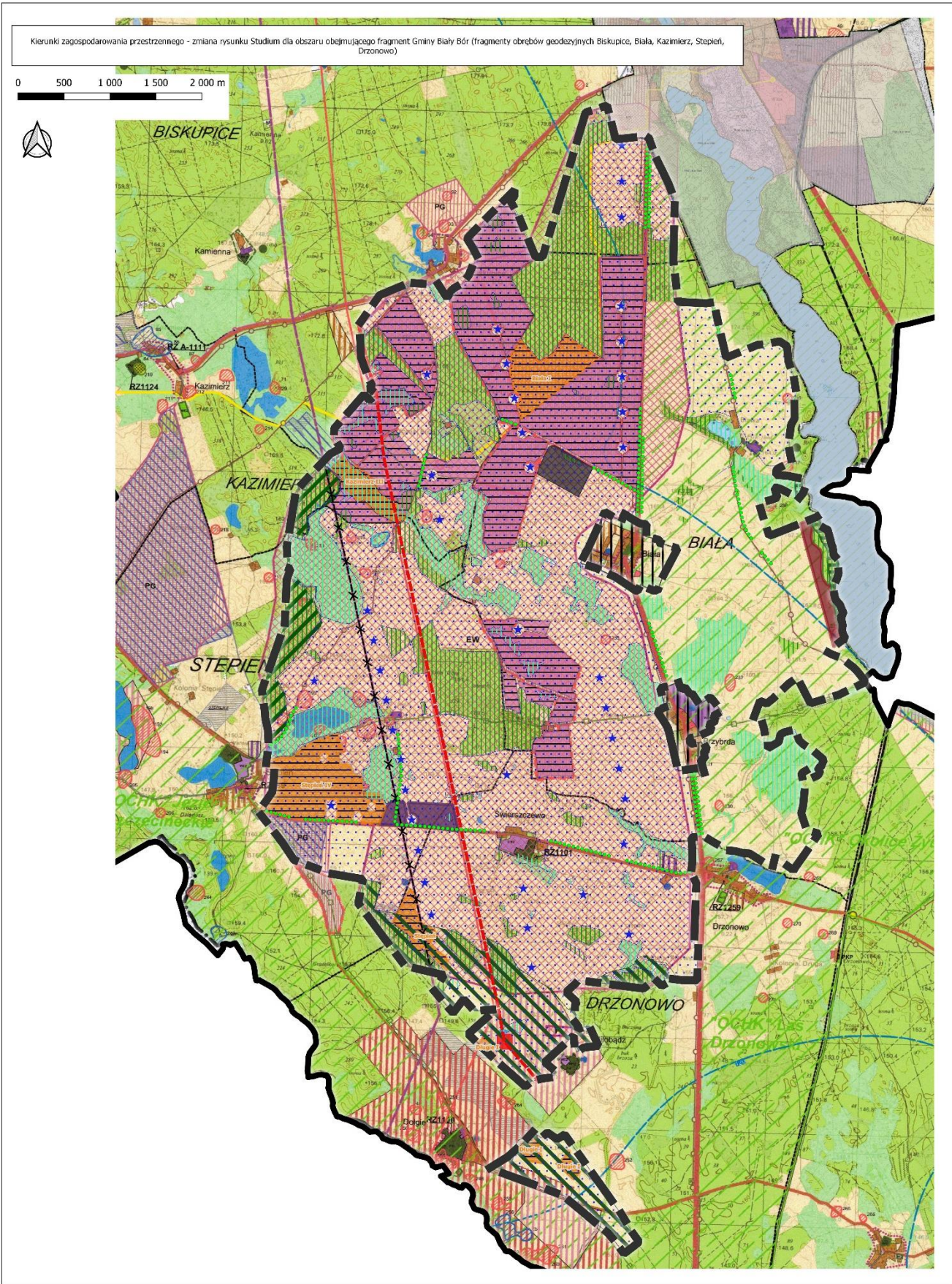
Tabela Nr 1 Powierzchnia Miasta i Gminy Biały Bór	19
Tabela Nr 2 Struktura użytkowania gruntów na terenie miasta Biały Bór z podziałem na obręb	19
Tabela Nr 3 Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Biały Bór z podziałem na obręb	21
Tabela Nr 4 Wykaz aktualnie obowiązujących MPZP dla terenu miasta i gminy Biały Bór	29
Tabela Nr 5 Uchwały dotyczące przystąpienia do opracowania planów	31
Tabela Nr 6 Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy w latach 2004 - 2015	32
Tabela Nr 7 Wykaz złóż torfu zakwalifikowanych do potencjalnej bazy zasobowej	37
Tabela Nr 8 Wartość gleb w klasach bonitacyjnych dla obszaru gminy Biały Bór (grunty orne oraz sady)	42
Tabela Nr 9 Wartość gleb w klasach bonitacyjnych dla obszaru gminy Biały Bór (łąki trwałe oraz pastwiska trwałe)	42
Tabela Nr 10 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku	59
Tabela Nr 11 Generalny pomiar ruchu drogowego dla Gminy Biały Bór w roku 2015. Średni dobowy ruch roczny (SDRR) w punktach pomiarowych w 2015 r. na drogach krajowych	61
Tabela Nr 12 Wykaz jezior badanych w latach 1997-2003	65
Tabela Nr 13 Wykaz jezior badanych w latach 2010-2011 na terenie gminy Biały Bór	66
Tabela Nr 14 Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków	84
Tabela Nr 15 Obiekty wpisane do rejestru zabytków	86
Tabela Nr 16 Wykaz zabytków ujętych w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków	87
Tabela Nr 17 Współczynnik feminizacji mieszkańców miasta i gminy Biały Bór	94
Tabela Nr 18 Zjawisko napływu i odpływu społeczeństwa na terenie miasta i gminy Biały Bór	98
Tabela Nr 19 Zarejestrowana działalność gospodarcza na terenie sołectw gminy Biały Bór	101
Tabela Nr 20 Placówki przedszkole: klas „0” realizowanych w Szkołach Podstawowych	103
Tabela Nr 21 Szkoły podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne na terenie miasta i gminy Biały Bór	103
Tabela Nr 22 Struktura własności budynków na terenie miasta Biały Bór	104
Tabela Nr 23 Struktura własności budynków na terenie gminy Biały Bór	104
Tabela Nr 24 Prognoza demograficzna dla gminy Biały Bór na lata 2016-2020	115
Tabela Nr 25 Struktura własności gruntów na obszarze miasta i gminy Biały Bór	123
Tabela Nr 26 Parametry Głównych Zbiorników Wód Podziemnych	125
Tabela Nr 27 Tereny górnicze na terenie gminy Biały Bór	125
Tabela Nr 28 Rodzaj kopalin wydobywanych na podstawie aktualnych koncesji na wydobywanie złóża	126
Tabela Nr 29 Wykaz dróg na terenie miasta i gminy Biały Bór	127
Tabela Nr 30 Wykaz dróg krajowych	127
Tabela Nr 31 Wykaz dróg powiatowych	128
Tabela Nr 32 Wykaz dróg gminnych publicznych na terenie miasta Biały Bór	129
Tabela Nr 33 Wykaz dróg gminnych publicznych na terenie gminy Biały Bór	130
Tabela Nr 34 Infrastruktura wodno-kanalizacyjna na terenie miasta i gminy Biały Bór	131
Tabela Nr 35 Długość sieci eksploatowanych przez PWiK Szczecinek	133
Tabela Nr 36 Jednostki Funkcjonalno-Przestrzenne Miasta Biały Bór część zachodnia „Z”	151
Tabela Nr 37 Jednostki Funkcjonalno-Przestrzenne miasta Biały Bór – część wschodnia „W”	154
Tabela Nr 38 Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków	175
Tabela Nr 39 Wykaz zabytków ujętych w wojewódzkim rejestrze zabytków	176

2. Spis wykresów

Wykres Nr 1 Liczba mieszkańców miasta i gminy Biały Bór w latach 1995-2015	92
Wykres Nr 2 Liczba mieszkańców miasta i gminy Biały Bór w podziale na teren miasta i tereny gminy	92
Wykres Nr 3 Liczba mieszkańców miasta i gminy Biały Bór w podziale na teren miasta i tereny gminy	93
Wykres Nr 4 Struktura wiekowa mieszkańców miasta Biały Bór	94
Wykres Nr 5 Struktura wiekowa mieszkańców gminy Biały Bór	94
Wykres Nr 6 Struktura wiekowa mieszkańców miasta i gminy Biały Bór	95
Wykres Nr 7 Urodzenia i zgony na terenie miasta i gminy Biały Bór w latach 1995 - 2013	96
Wykres Nr 8 Przyrost naturalny w mieście i gminie Biały Bór w latach 1995-2013	97
Wykres Nr 9 Małżeństwa w mieście i gminie Biały Bór	97
Wykres Nr 10 Zestawienie emigracji i imigracji społeczeństwa w latach 1995-2013	98
Wykres Nr 11 Zestawienie stóp bezrobocia na terenie województwa zachodniopomorskiego, powiatu szczecineckiego oraz miasta i gminy Biały Bór	99
Wykres Nr 12 Bezrobotni w mieście i gminie Biały Bór – w podziale na płeć	100
Wykres Nr 13 Zarejestrowana działalność gospodarcza	100
Wykres Nr 14 Zarejestrowana działalność gospodarcza	102

LEGENDA:

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

- GRANICA GMINY BIAŁY BÓR
- GRANICA MIASTA BIAŁY BÓR
- GRANICE OBRĘBÓW GEODEZYJNYCH
- NAZWY OBRĘBÓW GEODEZYJNYCH
- NAZWY MIEJSCOWOŚCI
- GRANICE WOJEWÓDZTWA
- POSTULOWANA ZMIANA GRANIC MIASTA BIAŁY BÓR
- GRANICE GMIN SĄSIĘDNI

UKŁAD KOMUNIKACYJNY

- DRUGI KRAJOWE
- DRUGI POWIATOWE
- WAŻNIEJSZE DRUGI GMINNE
- LINIA KOLEJOWA
- PKP
- PROPONOWANY PRZEBIEG OBWOZOWY
- SZLAKI ROWEROWE
- SZLAKI PIESZE
- MIEDZYNARODOWA TRASA ROWEROWA

OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

- OBZAR NATURA 2000 - OSO
- OBZAR NATURA 2000 - SOO
- REZERWATY PRZYRODY
- OBZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU
- GŁÓWNE ZBIORNIKI WÓD PODZIEMNYCH
- UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA KOPALIN
- POTENCJALNE ZŁOŻA KOPALIN
- O WYSOKIM PRAWDOPODOBIENSTWIE ICH UDOKUMENTOWANIA
- TERENY I OBSZARY GÓRNICZE
- PARKI WIEJSKIE/ICENTARZE
- POMNIKI PRZYRODY
- UŻYTKI EKOLOGICZNE

OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

- STREFA OCHRONY KONSERWATORSKIEJ "A" - PROJ.
- STREFA OCHRONY KONSERWATORSKIEJ "B" - PROJ.
- STREFA OCHRONY KONSERWATORSKIEJ "C" - PROJ.
- NUMER STANOWISKA ARCHEOLOGICZNEGO
- STREFA OCHRONY ARCHEOLOGICZNEJ "W" - PROJ.
- STREFA OCHRONY ARCHEOLOGICZNEJ "W" - PROJ.
- STREFA OCHRONY ARCHEOLOGICZNEJ "W" - PROJ.
- OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW
- STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW
- PARKI I CENTARZE WPISANE DO WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW
- FOLWARKI WPISANE DO WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

- TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ I ZAGRODOWEJ Z USŁUGAMI
- TERENY ZABUDOWY USŁUGOWEJ W TYM CELU PUBLICZNEGO
- PRODUKCJA I SKŁADOWANIE LUB USŁUGI
- GRUNTY ROLNE
- UŻYTKI ZIELONE
- LASY I ZADRZEWIENIA
- WODY POWIERZCHNIOWE
- TERENY W GRANICACH ADMINISTRACYJNYCH MIASTA
- (ZOBACZ Z ZAŁĄCZNIEM NR 4 DO STUDIUM)

POTENCJALNE TERENY ROZWOJOWE:

- MIESZKALNO-USŁUGOWE
- PRODUKCJO-SKŁADOWE LUB USŁUGOWE
- TURYSTYCZNO-REKREACYJNE
- MIESZKALNO-TURYSTYCZNO-REKREACYJNE
- TERENY POWIERZCHNIOWEJ EKSPLOATACJI KOPALIN
- POTENCJALNY TEREN PRZEZNACZONY POD INFRASTRUKTURĘ
- ZWIĄZANĄ Z KOPALNIA KRUSZYWA NATURALNEGO LUB TORF
- POTENCJALNE TERENY PRZEZNACZONE POD LOKALIZACJĘ OBIEKTÓW
- WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ Z ODNOWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII (OZE)
- O MOCY POWYŻEJ 100 kW (ELEKTROENERGIA WYTWARZANA Z ODNOWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII (OZE))
- TERENY LOKALIZACJI STREF OCHRONNYCH
- (ZWIĄZANYCH Z OCHRONĄ TERENÓW W ZABUDOWIE ORAZ ZAGOSPODAROWANIU I UŻYTKOWANIU TERENU)
- DLA OBIEKTÓW WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ Z OZE

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

- UJĘCIA WODY I STACJE WODOCIAGOWE
- LINIA ELEKTROENERGETYCZNA NAPOWIETRZNA WYSOKIEGO NAPIĘCIA 220kV
- LINIA ELEKTROENERGETYCZNA NAPOWIETRZNA 400kV - PLANOWANA
- GAZOCIĄG WYSOKIEGO CIŚNIENIA
- STACJA REDUKCYJNA GAZU
- GRANICE ZMIAN STUDIUM

OZNACZENIA DODANE ZMIANĄ STUDIUM

- GRANICA OBSZARU OBEJĘTEGO ZMIANĄ STUDIUM
- TERENY WYŁĄCZONE Z OPRACOWANIA ZMIANY STUDIUM

KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ - POTENCJALNE TERENY ZABUDOWY I ZAINWESTOWANIA, W TYM:

- O FUNKCJI MIESZKANIOWO-REKREACYJNEJ
- O FUNKCJI PRODUKCYJNEJ, W TYM PRODUKCJI ROLNO-SPOŻYWCZEJ
- DLA POTRZEB INSTALACJI DO WYTWARZANIA, PRZETWARZANIA I MAGAZYNOWANIA WODORU
- DOPUSZCZALNEJ EKSPLOATACJI KOPALIN
- OBZARY, NA KTÓRYCH DOPUSZCZA SIĘ ROZMIESZCZENIE URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ Z ODNOWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII
- O MOCY ZAINSTALOWANEJ WIEKSZEJ NIŻ 500kW (WOLNOSTOJĄCYCH URZĄDZEŃ FOTOWOLTAYCZNYCH
- WRAZ Z OBIEKTAMI TOWARZYSZĄCYMI: NACZEPNIA, INFRASTRUKTURA TECHNICZNA, KOPALNIA I MAGAZYNAMI ENERGI)
- PROJEKTOWANA NAPOWIETRZNA ELEKTROENERGETYCZNA LINIA PRZESYŁOWA O NAPIĘCIU 2-400kV RELACJE:
- DUNOWO - ŻYDOWO KIERZKOWO - PŁA KRZEWIWA
- POTENCJALNA LOKALIZACJA STACJI ELEKTROENERGETYCZNEJ 400/220/110kV WRAZ Z MAGAZYNAMI ENERGI

INNE OZNACZENIA

- ISTNIEJĄCE ELEKTROWNE WIAKROWE - FARMY WIAKROWE "BIAŁY BÓR"
- UDOKUMENTOWANE ZŁOŻA KOPALIN I ICH NAZWY
- OBZARY POTENCJALNYCH ZŁÓŻ KOPALIN (PERSPEKTYWICZNEGO ICH WYSTĘPOWANIA I UDOKUMENTOWANIA)
- NIEAKTUALNY PRZEBIEG LINII ELEKTROENERGETYCZNEJ (NAPOWIETRZNEJ 400kV)

FRAGMENTY REGIONALNYCH KORYTARZY EKOLOGICZNYCH, W TYM:

- PUSZCZA KOSZAŃSKA GPKP-18
- LASY ZABORCZKIE GPKP-18A
- FRAGMENT SUBREGIONALNEGO KORYTARZA EKOLOGICZNEGO - RYNNA JEZ. BIELSKO

LOKALNE STRUKTURY OSNOVY EKOLOGICZNEJ, W TYM:

- EKOSYSTEMY LEŚNE
- EKOSYSTEMY LĄKOWO-PASTWISKOWE, EKOSYSTEMY MOKRADLOWE NIELEŚNE, EKOSYSTEMY ZARÓŚLOWE, EKOSYSTEMY WOCNE
- ALIEJE I SZPALERY DRZEW